

# Udkast

til

## Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade

med tilhørende Bemærkninger.

Udarbejdet af den ved kgl. Resolutioner af 28de juni 1901  
og 4de Juli 1910 nedsatte Kommission.

København.

Trykt hos J.H.Schultz A/S.

1914.

Efter at den Kommission, der ved kgl. Resolutioner af 28de Juni 1901 og 4de Juli 1910 blev nedsat med det Hverv under Samarbejde med tilsvarende Kommissioner for Sverige og Norge at fremsætte Forslag til Forandringer i Lovgivningen med Hensyn til visse Dele af Obligationsretten, i April Maaned f. A. til Justitsministeriet har indsendt et af Kommissionen udarbejdet Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende med tilhørende Bemærkninger, har Kommissionen nu tilendebragt Udarbejdelsen af de her foreliggende Udkast, henholdsvis til Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade og til Lov om Køb paa Afbetaling.

Idet Kommissionen iøvrigt med Hensyn til Sammensætning, Hverv og Arbejde kan henvise til, hvad der desangaaende er meddelt i de trykte indledende Bemærkninger af 2den April 1913 til det fornævnte Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende, skal man yderligere bemærke følgende:

Efter at Kommissionen paa dens Møde i Stockholm i September Maaned 1910 med tilsvarende norske og svenske Kommissioner havde gennemgaaet en af Professor Jul. Lassen udarbejdet Oversigt over de under Emnet Afslutning af Aftaler hørende Spørgsmaal, nedsattes der et Udvalg bestaaende af Professor Jul. Lassen, Professor Stang og Revisionssekretær Almén til at udarbejde et Udkast til Lov om Aftaler og andre Retshandler af formueretligt Indhold. Under en ny Sammenkomst i København i September og Oktober 1911 gennemgik Kommissionerne et af nævnte Udvalg i København i Marts Maaned s. A. udarbejdet første Udkast til Lov om Aftaler og andre Retshandler af formueretligt Indhold, der bl. a. ogsaa indeholdt en Række Bestemmelser om Køb paa Afbetaling. I den følgende Tid vare Kommissionerne væsentlig optagne af Forarbejderne til Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende, og paa et i Kristiania i Februar 1912 afholdt Møde kom det ovenomtalte Lovudkast om Aftaler m. m. ikke til Drøftelse, undtagen for saa vidt at det vedtoges, at Emnet Køb paa Afbetaling burde gøres til Genstand for særskilt Behandling, og at der til at udarbejde et særligt Lovudkast i saa Henseende nedsattes et Udvalg, bestaaende af Højesteretssagfører Liebe, Amtmand Rivertz og Revisionssekretær Almén. Et af dette Udvalg i København i Maj Maaned 1912 udarbejdet første Udkast blev derefter gennemgaaet af de samlede Kommissioner under et Møde i Stockholm i September og Oktober s. A. og efter paany at være bearbejdet af Udvalget i København i Begyndelsen af Maj 1913 atter forelagt Kommissionerne paa et i København i Maj og Juni 1913 afholdt Møde, hvor man tillige gennemgik et nyt Udkast til Lov om Aftaler m. m. udarbejdet i København i Februar og Marts 1913 af det ovennævnte Udvalg bestaaende af Professor Jul. Lassen, Revisionssekretær Almén og Pro-

fessor Stang, hvilken sidste efter at være traadt tilbage som Justitsminister atter var indtraadt som Formand i den norske Kommission. Under Sammenkomsten i København besluttedes det at indsende begge de nævnte Udkast i den Form, hvori de vedtoges, som foreløbige, til de tre Landes Regeringer, for at de ved disses Medvirken kunde blive forelagt sagkyndige inden for Handelsstanden og Organisationer af andre i de paagældende Udkast interesserede.

Ved Justitsministeriets og Ministeriet for Handel og Søfarts velvillige Bistand bleve begge Udkast derefter forelagte Industriraadet og Udkastet til Lov om Aftaler m. m. endvidere **Provinshandelsforeningernes** Fællesudvalg, hvis Erklæringer i Begyndelsen af Oktober 1913 bleve tilstillede Kommissionen, der omtrent samtidig modtog en paa Foranledning af Kommissionens handelskyn dige Medlem, Grosserer Oscar Wandel, underhaanden tilvejebragt Erklæring over Udkastet til Lov om Aftaler m. m. fra Grosserer-Societetets Komite, med hvilken Kommissionen gentagne Gange tidligere havde forhandlet direkte, saavel om Bestemmelser i det nævnte Lovudkast som om Udkastet til Lov om Køb paa Afbetaling. Dette sidste Udkast har endvidere af Højesterets-sagfører Liebe været forelagt Byfogden i København, Formanden for **Studentersam-**dets Retshjælp og forskellige Repræsentanter for saavel Sælgere som Købere paa Afbetaling.

I Oktober 1913 samledes de tre Kommissioner derefter i Kristiania for under Hensyntagen til de i alle tre Lande fra sagkyndig Side fremkomne Udtalelser at udarbejde endelige Udkast til Lov om Køb paa Afbetaling og til Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade. De under denne Sammenkomst førte Forhandlinger resulterede i Vedtagelsen af de to Udkast, som de her foreligge. De Udkastene ledsagende Motiver ere for førstnævnte Udkasts Vedkommende udarbejdede af Højesterets-sagfører Liebe og for sidstnævnte Udkasts Vedkommende af Kommissionens Sekretær cand. juris L. Ingerslev paa Grundlag af de førte Forhandlinger og under Samraad med Kommissionens Medlemmer.

Ved de to foreliggende Lovudkast i Forbindelse med det allerede tidligere udarbejdede Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende, anser de tre Landes Kommissioner Behandlingen af de Emner, som i det Arbejdsprogram, der er aftrykt i de ovennævnte indledende Bemærkninger, ere nævnte under Nr. 1 og 2, for afsluttet.

Under Nr. 1 i Programmet nævnes vel endvidere Betydningen af en Kontrahents Umyndighed eller Konkurs ved Afslutning af Aftaler og eventuelt Terminshandler, samt under Nr. 2 Speditionsaftaler. Med Hensyn til disse sidste maa man imidlertid, som allerede nævnt i de indledende Bemærkninger til Udkastet til Lov om Kommission m. m., formene, at Lovbestemmelser herom først ville kunne gives paa Grundlag af en Revision af Søløvens Bestemmelser, saaledes at man indtil videre maa lade dette Emne ligge. Hvad Terminsforretninger (Differencehandler) angaar, har Kommissionen ment fremdeles at maatte henholde sig til, hvad derom er udtalt Side 16—17 i Bemærkningerne til det i 1904 afgivne Udkast til Lov om Køb. Man har ikke anset det for formaalstjenligt at erklære saadanne Aftaler eller — som i gældende norsk Ret — Grupper af disse for uforbindende, udover hvad der følger af de almindelige Regler om Retshandlers Ugyldighed, f. Eks. Udkastets § 32, og at foreslaa andre Forholdsregler mod Misbruget af saadanne **etshandler**, f. Eks. den forøvrigt i Praksis allerede anerkendte Nægtelse af Tvangsakkord, naar den akkordsøgende

letsindigt har indladt sig paa Terminsforretninger, har man ikke fundet naturligt henhørende under Kommissionens Opgaver.

Bestemmelser om Betydningen af en Kontrahents Umyndighed ved Afslutning af Aftaler har man anset for udgaaet af Kommissionens Program ved Nedsættelsen af Kommissionerne til Tilvejebringelse af en fælles skandinavisk Lovgivning paa Familierettens Omraade, derunder Reglerne om Umyndighed. Hvad endelig angaar Betydningen af en Kontrahents Konkurs ved Afslutning af Aftaler, har Kommissionerne ikke ment at burde bringe nogen Forandring af den gældende Konkurslovgivning paa dette Punkt i Forslag. Forsaavidt der maatte være Trang til Forandringer i disse, bør saadanne Forandringer formentlig ske i Forbindelse med en Revision af Konkursloven. Det praktiske Behov af et Supplement i den omhandlede Retning til den gældende Ret formenes tilfredsstillet ved Udkastets § 24 angaaende det af den gældende Konkurslov forbigaede Spørgsmaal om Retshandler, som afsluttes af Fuldmægtigen i Tilfælde af Fuldmagtsgiverens Konkurs.

Idet alle tre Landes Kommissioner saaledes anse deres Hverv for tilendebragt, forsaavidt angaar de paa Arbejdsprogrammet under Nr. 1 og 2 angivne Emner, vil det ved Regeringernes Overvejelse være at afgøre, i hvilken Rækkefølge de tilbageværende Emner paa Arbejdsprogrammet bør behandles, samt paa hvilket Tidspunkt Samarbejdet mellem de tre Kommissioner skal genoptages. Paa Resultatet af disse Overvejelser vil formentlig en eventuel ny Sammensætning af Kommissionen bero.

*København, den 31te Januar 1914.*

Jul. Lassen.      E. Hvidt.      Otto Liebe.      Oscar      Wandel.

*L. Ingerslev.*



# Udkast

## til

## Lov

### om

## Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade.

### 1ste Kapitel.

#### Om Afslutning af Aftaler.

##### § 1

Tilbud og Svar paa Tilbud er bindende for Afgiveren. Reglerne i dette Kapitel komme til Anvendelse, forsaavidt ikke andet følger af Tilbudet eller Svaret eller af Handelsbrug eller anden Sædvane.

##### § 2.

Har Tilbudsgiveren fastsat en Frist for Antagelse af Tilbudet, maa antagende Svar være kommet frem til ham inden Fristens Udløb.

Fristen regnes, hvis Tilbudet er gjort i Brev, fra den Dag, Brevet er dateret, og hvis det er gjort i Telegram, fra den Tid paa Dagen, da Telegrammet er indleveret til Afsendelsesstedets Telegrafstation.

##### § 3

Gøres Tilbud i Brev eller Telegram, uden at der fastsættes nogen Frist for Antagelse, maa antagende Svar være kommet frem til Tilbudsgiveren inden Udløbet af det Tidsrum, som ved Tilbudets Afgivelse af ham kunde paaregnes at ville medgaa. Ved Beregningen af dette Tidsrum forudsættes, naar ikke andet følger

af Omstændighederne, at Tilbudet kommer frem i rette Tid, samt at Svaret afsendes uden Ophold, efter at den, til hvem Tilbudet er rettet, har haft rimelig Betænkningstid, og at det ikke forsinkes undervejs. Er Tilbudet gjort i Telegram, skal Antagelsen sendes telegrafisk, hvis den ikke paa anden Maade kommer ligesaa tidligt frem.

Tilbud, som fremsættes mundtlig uden at give Frist for Antagelse, maa antages straks.

##### § 4.

Kommer antagende Svar for sent frem, anses det som nyt Tilbud.

Dette gælder dog ikke, hvis Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er kommet frem i rette Tid, og Tilbudsgiveren maa indse dette. I saa Fald skal denne, hvis han ikke vil godkende Svaret, uden ugrundet Ophold give Afsenderen Meddelelse derom. Undlader han dette, anses Aftale for sluttet.

##### § 5.

Afslaaes Tilbud, er det bortfaldet, selv om Fristen for Svar endnu ikke er udløbet.

##### § 6.

Svar, som gaar ud paa, at Tilbud antages, men som paa Grund af Tillæg, Ind-

skrænkninger eller Forbehold ikke stemmer med Tilbudet, anses som Afslag i Forbindelse med nyt Tilbud.

Dette gælder dog ikke, naar Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er overensstemmende med Tilbudet, og Tilbudsgiveren maa indse dette. I saa Fald skal denne, hvis han ikke vil godkende Svaret, uden ugrundet Ophold give Meddelelse derom. Undlader han dette, anses Aftale for sluttet med det Indhold, Svaret har.

### § 7

Forlanger Afsenderen af antagende Svar Stadfæstelse (Konfirmation) af Aftalen eller skriftlig Affattelse af den, anses Svaret ikke af den Grund for uoverensstemmende.

### § 8

Tilbud eller Svar, som tilbagekaldes, er bortfaldet, saafremt Tilbagekaldelsen kommer frem til den anden Part forinden eller samtidigt med, at Tilbudet eller Svaret kommer til hans Kundskab.

### § 9.

Har Tilbudsgiveren erklæret, at han vil anse den anden Parts Tavshed for Antagelse af Tilbudet, eller fremgaar det iøvrigt af Forholdet, at han ikke venter udtrykkeligt Svar, er den anden Part alligevel pligtig til, saafremt han vil antage Tilbudet, paa Forespørgsel at afgive Erklæring derom. Undlader han dette, er Tilbudet bortfaldet.

### § 10

Har nogen i Henvendelse, som ellers vilde være at anse som Tilbud, anvendt Ordene „uden Forbindtighed“, „uden Obligo“ eller lignende Udtryk, anses Henvendelsen alene som Opfordring til at gøre Tilbud i Overensstemmelse med dens Indhold. Fremkommer saadant Tilbud inden rimelig Tid fra nogen, som Henvendelsen er rettet til, og maa Modtageren gaa ud fra, at det er fremkaldt ved Henvendelsen, skal han uden ugrundet Ophold give Tilbudsgiveren Meddelelse, hvis han ikke vil antage det. Undlader han dette, anses Tilbudet for antaget.

## 2det Kapitel.

### Om Fuldmagt.

#### § 11.

Den, som har givet en anden Fuldmagt til at foretage en Retshandel, bliver umiddelbart berettiget og forpligtet overfor Tredjemand ved Retshandel, som Fuldmægtigen foretager i Fuldmagtsgiverens Navn og indenfor Fuldmagtens Grænser.

Indtager nogen ifølge Aftale med en anden en Stilling, som efter Lov eller Sædvane medfører Beføjelse for ham til indenfor visse Grænser at handle paa den andens Vegne, anses han befuldmægtiget til at foretage Retshandler, som falde indenfor disse Grænser.

#### § 12.

Har Fuldmægtigen ved Retshandelens Foretagelse handlet i Strid med Fuldmagtsgiverens Forskrifter, er Retshandelen ikke bindende for denne, saafremt Tredjemand indsaa eller burde indse, at Fuldmægtigen saaledes overskred sin Beføjelse.

Er Fuldmagten en saadan som omtalt i § 19, og har Fuldmægtigen ved Foretagelsen af Retshandelen overskredet sin Beføjelse, er Retshandelen ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, selv om Tredjemand var i god Tro.

#### § 13

Vil Fuldmagtsgiveren tilbagekalde en saadan Fuldmagt som omtalt i §§ 14—17, har han, selv om han har underrettet Fuldmægtigen om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, at foretage, hvad der i de nævnte Paragrafer for hvert enkelt Tilfælde er foreskrevet; ere flere af disse Forskrifter anvendelige paa samme Fuldmagt, blive de alle at iagttage.

Den Tredjemand, overfor hvem en Fuldmagt er tilbagekaldt paa den i § 14 omtalte Maade, kan ikke paaberaabe sig, at Tilbagekaldelse ikke er sket paa anden Maade.

#### § 14.

En Fuldmagt, som er bragt til Tredjemands Kundskab ved en til ham særskilt

rettet Erklæring fra Fuldmagtsgiveren, er tilbagekaldt, naar særskilt Erklæring om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Tredjemand.

#### § 15.

En Fuldmagt, som af Fuldmagtsgiveren er offentlig bekendtgjort i Bladene eller paa anden Maade, tilbagekaldes ved en Erklæring, som bekendtgøres paa samme Maade.

Er dette ikke muligt, skal Tilbagekaldelsen tilkendegives paa anden ligesaa virksom Maade. Fuldmagtsgiveren kan forlange, at den i § 18 omtalte Myndighed skal afgøre, hvad han i saa Henseende har at foretage.

Fuldmagten anses ikke som offentlig bekendtgjort, fordi den er tinglæst,

#### § 16.

En saadan Fuldmægt, som omtales i § 11, 2det Stykke, tilbagekaldes derved, at Fuldmægtigen fjernes fra Stillingen.

#### § 17

En skriftlig Fuldmagt, som er overgivet Fuldmægtigen, og som maa anses bestemt til at være i hans Besiddelse og at forevises for Tredjemand, tilbagekaldes derved, at den paa Fuldmagtsgiverens Forlangende tilbagegives ham eller tilintetgøres.

Fuldmægtigen er pligtig til paa Forlangende at give Fuldmagten tilbage til Fuldmagtsgiveren.

#### § 18

Gør Fuldmagtsgiveren det antageligt, at en saadan Fuldmagt som i § 17 omtalt er forkommet eller af anden Grund ikke kan erholdes tilbage inden rimelig Tid, kan den erklæres for uvirksom.

Begæring herom indgives til den almindelige Underret paa det Sted, hvor Fuldmagtsgiveren bor eller sidst havde Bopæl. Finder Retten, at Begæringen bør bevilges, udfærdiger den en Erklæring om, at Fuldmagten skal være uvirksom, naar Erklæringen een Gang er optaget i Statstidende og der

efter Optagelsen er gaaet en fastsat Tid, som ikke maa være længere end 1 i Dage. Retten kan i Erklæringen bestemme, at den ogsaa skal bekendtgøres paa anden Maade forinden Optagelsen i Statstidende. Naar Bekendtgørelse paa foreskreven Maade har fundet Sted og den af Retten fastsatte Tid er udløben, er Fuldmagten uden Retsvirkning overfor Fuldmagtsgiveren; herom kan Fuldmagtsgiveren forlange Attest fra Retten.

Rettens Afgørelse efter denne Paragraf er upaaankelig. Bestaar Retten af flere Medlemmer, er det Formanden, som træffer Afgørelsen.

#### § 19.

En Fuldmagt, der alene hviler paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen, er tilbagekaldt, naar Erklæringen om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Fuldmægtigen.

#### § .

Har Fuldmagtsgiveren særlig Grund til at formode, at Fuldmægtigen, uagtet Fuldmagten er tilbagekaldt eller erklæret uvirksom, paa hans Vegne vil foretage en Retshandel overfor en bestemt Tredjemand, skal han, hvis han maa antage, at denne er ubekendt med, at Fuldmagten ikke længere gælder, saavidt muligt give ham Meddelelse herom. Undlader han dette, bliver Retshandelen bindende for ham, saafremt Tredjemand var i god Tro.

#### § 21

Er Fuldmagten ikke tilbagekaldt eller erklæret for uvirksom, men har Fuldmagtsgiveren forbudt Fuldmægtigen at gøre Brug af den eller paa anden Maade tilkendegivet, at den ikke længere skal gælde, er en Retshandel, som foretages i Henhold til Fuldmagten, ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, saafremt Tredjemand havde eller burde have Kundskab om Forholdet.

#### § 22.

Dør Fuldmagtsgiveren, er Fuldmagten alligevel gældende, forsaavidt det ikke

følger af særlige Omstændigheder, at den skal bortfalde. Selv om saadanne Omstændigheder foreligge, er dog en paa Fuldmagten støttet Retshandel gældende overfor Dødsboet, saafremt Tredjemand hverken havde eller burde have Kundskab om Dødsfaldet og dets Betydning for Fuldmægtigens Beføjelse til at foretage Rets-handelen; er Fuldmagten en saadan som omtalt i § 19, udkræves det til Retshandelens Gyldighed, at heller ikke Fuldmægtigen havde eller burde have saadan Kundskab, da han foretog Retshandelen.

Fuldmagten ophører fra det Tidspunkt, da det viser sig, at Gæld ikke vedgaaes. Reglerne om Konkurs finde i dette Tilfælde tilsvarende Anvendelse, saaledes at Bekendtgørelse i Statstidende af Indkaldelse til Fordringshaverne med Tilkendegivelse af, at Gæld ikke er vedgaaet, træder i Stedet for Kundgørelse af Konkurs. Betaler Fuldmægtigen Gæld efter Dødsfaldet, og er Boet insolvent, kan dette dog altid fordrer, at den stedfundne Betaling gaar tilbage.

### § 23

Bliver Fuldmagtsgiveren umyndiggjort, erhverver Tredjemand ikke ved Retshandel med Fuldmægtigen anden Retsstilling overfor den umyndiggjorte, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget med denne selv. I de Tilfælde, hvor Tredjemand vilde være afskaaret fra at paaberaabe sig Retshandelen overfor den umyndiggjorte, hvis han havde kendt eller burde have kendt Umyndiggjørelsen, kan han, naar Retshandelen er foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, heller ikke paaberaabe sig den, saafremt **Fuldmægtigen**, da han foretog den, havde eller burde have saadan Kundskab,

### § 24

Kommer Fuldmagtsgiveren under Konkurs, erhverver Tredjemand ikke ved Retshandel med Fuldmægtigen anden Retsstilling overfor Konkursboet, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget af Fuldmagtsgiveren selv. Er Rets-

handelen foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, kan Tredjemand ikke paaberaabe sig Retshandelen overfor Boet, saafremt Fuldmægtigen, da han foretog den, kendte eller burde kende Konkursen.

### § 25

Er Fuldmagtsgiveren død, umyndiggjort eller kommen under Konkurs, kan Fuldmægtigen, indtil de fornødne Foranstaltninger kunne træffes af Boet eller Værgen, i Kraft af Fuldmagten foretage de Retshandler, som ere nødvendige for at beskytte Boet eller den umyndiggjorte mod Tab.

### § 26

Den, der optræder som Fuldmægtig for en anden, indestaar for, at han har fornøden Fuldmagt. Oplyser han ikke, at han havde saadan, eller at hans Retshandel er godkendt af den opgivne Fuldmagtsgiver eller af andre Grunde er bindende for denne, skal han erstatte den Skade, Tredjemand lider ved, at Retshandelen ikke kan gøres gældende mod den opgivne Fuldmagtsgiver. Foretrækker han det, kan han i Stedet opfylde Retshandelen, saafremt det efter Forpligtelsens Indhold er muligt.

Denne Bestemmelse kommer ikke til Anvendelse, naar Tredjemand vidste eller burde vide, at den, som foretog Retshandelen, ikke havde fornøden Fuldmagt. Ej heller kommer den til Anvendelse, naar den, som foretog Retshandelen, handlede i Henhold til en Fuldmagt, der var ugyldig eller uvirksom af Grunde, som han var uvidende om, og som Tredjemand ikke kunde paaregne, at han vidste Besked om.

### § 27.

Hvad ovenfor i dette Kapitel er fastsat om Fuldmagt til at foretage Retshandler, finder tilsvarende Anvendelse paa **Fuldmagt** til at optræde for Fuldmagtsgiveren ved Retshandler, som foretages overfor ham.

## § 28.

Hvad der i den gældende Lovgivning særligt er fastsat for enkelte Fuldmagtsforhold, forandres ikke ved denne Lov.

Med Hensyn til Tilbagekaldelse af Prokura, som er anmeldt til Handelsregistret, gælder saaledes fremdeles, hvad der er fastsat i Lov Nr. 23 om Handelsregistre, Firma og Prokura af 1ste Marts 1889 §§ 7 og 32. Naar Tilbagekaldelsen er indført i Handelsregistret og lovlig kundgjort, paahviler det ikke Prokuragiveren at tilbagekalde Fuldmagten paa anden Maade.

## 3dje Kapitel.

Om ugyldige **Viljeserklæringer.**

## § 29

Er en Viljeserklæring retstridigt fremkaldt ved personlig Vold eller ved Trusel om øjeblikkelig Anvendelse af saadan, er den ikke bindende for den tvungne.

Er Tvangen udøvet af Tredjemand, og var den, til hvem Erklæringen er afgivet, i god Tro, maa den tvungne, hvis han overfor ham vil paaberaabe sig Tvangen, give ham Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Tvangen er ophørt. Undlader han det, er han bundet ved Erklæringen.

## § 30

Er en Viljeserklæring retstridigt fremkaldt ved anden Tvang end i § 29 omtalt, er den ikke bindende for den tvungne, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, selv har udøvet Tvangen eller har indset eller burdet indse, at Erklæringen retstridigt var fremkaldt ved Tvang fra Tredjemands Side.

## § 31

En Viljeserklæring er ikke bindende for Afgiveren, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, har fremkaldt den ved Svig eller har indset eller burdet indse, at den var fremkaldt ved Svig fra Tredjemands Side.

Har den, til hvem Erklæringen er afgivet, svigagtig givet urigtige Oplysninger om Omstændigheder, som kunne antages at være af Betydning for Erklæringen, eller gjort sig skyldig i svigagtig Fortielse af saadanne Omstændigheder, anses Erklæringen for at være fremkaldt ved den saaledes udviste Svig, medmindre det gøres antageligt, at denne ikke har indvirket paa Erklæringen.

## § 32

Naar nogen har udnyttet en andens Nød, Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed eller et mellem dem bestaaende Afhængighedsforhold til at opnaa eller betinge Fordele, som staa i aabenbart Misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal ydes Vederlag for, er den, der saaledes er udnyttet, ikke bunden ved den af ham afgivne Viljeserklæring.

Det samme gælder, hvis Tredjemand har gjort sig skyldig i et saadant Forhold som i 1ste Stykke omtalt, og den, til hvem Viljeserklæringen er afgivet, indsaa eller burde indse dette.

Ved de foranførte Bestemmelser sker der ingen Ændring i Sølovens § 227.

## § 33

Selv om en Viljeserklæring ellers maatte anses for gyldig, kan den, til hvem Erklæringen er afgivet dog ikke paaberaabe sig den, naar det paa Grund af Omstændigheder, som forelaa, da Erklæringen kom til hans Kundskab, og hvorom han maa antages at have været vidende, vilde stride imod almindelig Hæderlighed, om han gjorde den gældende.

## § 34

Den, der har afgivet en Viljeserklæring, som ved Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra hans Side har faaet et andet Indhold end tilsigtet, er ikke bundet ved Erklæringens Indhold, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, indsaa eller burde indse, at der forelaa en Fejltagelse.

Bliver en afgiven Viljeserklæring, som befordres ved Telegraf eller mundtlig

fremføres ved Bud, forvansket ved Pejll fra Telegrafvæsenets Side eller ved urigtig Gengivelse af Budet, er Afgiveren ikke bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, selv om den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro. Vil Afgiveren gøre gældende, at Erklæringen er uforbindende, har han dog at give Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Forvanskningen er kommet til hans Kundskab. Undlader han det, er han bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, saafremt den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro.

### § 35

Er en skriftlig Vil jeserklæring oprettet paa Skrømt, og har den, til hvem Erklæringen er afgivet, overdraget en Ret ifølge samme til en godtroende Tredjemand, kan det ikke overfor denne gøres gældende, at Erklæringen var afgivet paa Skrømt.

### § 36.

Er Kvittering for et Pengebeløb fra-kommet Fordringshaveren uden hans Vilje, bliver Skyldneren desuagtet frigjort ved Betaling, som han efter Forfaldstid i god Tro erlægger mod Kvitteringens Udlevering.

### § 37

Har nogen lovet at erlægge en Bod, bestaaende af Penge eller andet, for det Tilfælde, at han ikke opfylder en ham paahvilende Forpligtelse eller iøvrigt foretager eller undlader en Handling, kan Bodens nedsættes, hvis det findes at være aahenbart ubilligt, om den skulde erlægges i sin Helhed. Ved Afgørelsen heraf skal der tages Hensyn ikke blot til det Tab, som den efter Løftet berettigede lider, men ogsaa til den Interesse, han iøvrigt har i Handlingens Foretagelse eller Undladelse, saavelsom til de øvrige foreliggende Omstændigheder. Er en forbrudt Bod erlagt uden Forbehold, kan Tilbagesøgning ikke finde Sted under Paaberaabelse af, hvad nu er bestemt.

Har nogen overfor en Handlende (Lov om Kommission, Handelsagentur og Handels-

rejsende § 2) forpligtet sig til i Forhold, der angaa dennes Bedrift, at erlægge Bod som ovenfor omtalt, og opstaar der Spørgsmaal om Bodens Nedsættelse, kan hver af Parterne, hvis ikke anden Afgørelsesmaade er vedtaget, anlægge Sagen ved eller fordre den henvist til Sør- og Handelsretten i København, hvor den behandles som Handelssag.

### § 38.

Er det i en Aftale vedtaget, at den ene Part, hvis Aftalen hæves paa Grund af Misligholdelse fra hans Side, skal have forbrudt sin Ret til at kræve tilbage, hvad han har erlagt, eller desuagtet skal erlægge, hvad der paahviler ham, finde Bestemmelserne i § 37, 1ste Stykke tilsvarende Anvendelse.

Det samme gælder, hvis det er vedtaget, at Pant eller anden Sikkerhed, som er stillet for Opfyldelsen af en Forpligtelse, skal være forbrudt, hvis Forpligtelsen ikke opfyldes.

De i denne Paragraf givne Regler komme ikke til Anvendelse i de Tilfælde, som falde ind under Lov om Køb paa Afbetaling af.

### § 39

Har nogen forpligtet sig til, at han af Konkurrencehensyn ikke maa drive Forretning eller anden Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse i en saadan, er Vedtagelsen ikke bindende for ham, forsaavidt den med Hensyn til Tid, Sted eller andre Forhold gaar videre end paakrævet for at værne imod Konkurrence eller utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. I sidstnævnte Henseende skal Hensyn tages ogsaa til den Interesse, den berettigede har i, at Vedtagelsen efterkommes.

Reglerne i § 37, 2det Stykke finde tilsvarende Anvendelse.

### § 40.

Har nogen, der er ansat i en Forretning eller anden Virksomhed, overfor dennes Indehaver paataget sig en Forplig-

telse af det i § 39 angivne Indhold, som skal gælde efter Ansættelsens Ophør, bliver Forpligtelsen uvirksom, hvis han opsiges eller afskediges uden at have givet rimelig Anledning dertil, eller han selv fratræder sin Stilling og Indehaverens Undladelse af at opfylde sine Forpligtelser har givet ham gyldig Grund dertil.

#### 4de Kapitel.

##### Almindelige **Bestemmelser.**

###### § 41.

Naar en Viljeserklærings forbindende Kraft ifølge denne Lov er afhængig af, at den, til hvem Erklæringen er afgivet, ikke havde eller burde have Kundskab om et vist Forhold eller iøvrigt var i god Tro, bliver Hensyn at tage til, hvad han indsaa eller burde indse paa det Tidspunkt, da

Viljeserklæringen blev ham bekendt. Dog kan der under særlige Omstændigheder ogsaa tages Hensyn til den Kundskab, han har faaet eller burde have faaet efter det nævnte Tidspunkt, men forinden Viljeserklæringen har virket bestemmende paa hans Handlemaade.

###### § 42.

Naar nogen, som efter denne Lov skal „give Meddelelse“, har indleveret Meddelelsen til Befordring med Telegraf eller Post eller, hvor andet forsvarligt Befordringsmiddel benyttes, har afgivet den til Befordring dermed, gaar det ikke ud over ham, at Meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem.

###### § 43.

Ved nærværende Lov ophæves Christian den Femtes Danske Lov 5-1-4 og 5-1-5.



## Bemærkninger til Lovudkastet.

Medens de Emner, der hidtil have været Genstand for en fælles skandinavisk Lovgivning, væsentlig have været af en ret speciel Beskaffenhed, har man ved nærværende Lovudkast søgt at give en Række Lovbestemmelser om Retshandler af mere almindelig Beskaffenhed. Som det vil ses af de enslydende Titler paa de af de tre Kommissioner udarbejdede, jævnsides trykte Udkast, er Omraadet for disse fastsat saaledes, at de omfatte *formueretlige* Retshandler. Udenfor Rammen falder saaledes Testamenter og Legater (*dispositiones mortis causa*). Det vil dog ikke være udelukket, at nogle af Udkastets Bestemmelser kunne finde analogisk Anvendelse paa saadanne Dispositioner, saaledes f. Eks. Ugyldighedsreglerne i §§ 29 og 30 (Tvang), § 31 (Svig) og § 32 (Udnyttelse). Derimod kan den i § 34, 1ste Stykke modsætningsvis udtalte Regel, at Viljesmangel hos den erklærende er uden Betydning, naar den anden Part er i god Tro, naturligvis ikke anvendes paa Testamenter og Legater, lige saa lidt som de tilsvarende Bestemmelser om Betydningen af god Tro i §§ 29—32. Endvidere falde familieretlige Retshandler udenfor Udkastets Bestemmelser; men paa dette Omraade vil der endog i større Omfang kunne være Tale om analogisk Anvendelse af Udkastets Regler, og det samme vil være Tilfældet, naar en kontraktmæssig Aftale er Led i en arveretlig

Disposition, saaledes f. Eks. Dødsgaver (Forordningen af 21de Maj 1845 § 30).

Paa den anden Side omfatter Udkastet, forsaavidt ikke andet følger af de enkelte Bestemmelser Indhold, se Bemærkningerne nedenfor om Indholdet af 1ste Kapitel, alle formueretlige Retshandler, altsaa ikke blot saadanne, som gaa ud paa at stifte Fordringsrettigheder (obligatoriske Retshandler) men ogsaa saadanne, der gaa ud paa at stifte tinglige Rettigheder (Overdragelsesretshandler), og ikke alene retsstiftende, men ogsaa retsopløsende og retsforandrende Retshandler. Det omfatter ikke alene Erklæringer, som gaa ud paa at binde den erklærende (Løfter i videste Forstand), men ogsaa Erklæringer, som gaa ud paa at virke til hans Fordel, de saakaldte Paabud (f. Eks. Opsigelser).

Det har, som det fremgaar af Udkastet, ikke været tilsigtet paa de af dette behandlede Omraader at give udtømmende Regler for de Retshandler, Udkastet beskæftiger sig med. Man har indskrænket sig til at give Regler, hvis Lovfæstelse af en eller anden Grund — for at hæve Tvivl i gældende Ret, for nærmere at præcisere denne eller for at forandre den — fandtes særlig paakrævet. Allerede heraf følger, at den Omstændighed, at et eller andet Punkt indenfor det foreliggende Emne er uomtalt, ikke i Almindelighed vil kunne tages til Indtægt for en **Modsætningsfortolkning**.

Som det vil ses af de tre jævnsides trykte Udkast, er der — bortset fra Afvigelser, som skyldes Forskelligheder i de tre Lovgivninger paa udenforliggende Omraader — ligesom ved tidligere Udkast, der ere tilblivne ved et Samarbejde mellem skandinaviske Lovkommissioner paa Obligationsrettens Omraade, næsten overalt opnaaet Overensstemmelse mellem de tre Udkast i Indhold og Form. Denne Overensstemmelse er opnaaet, uden at der af den Grund fra gældende Ret og dens Grundsatninger er gjort Afvigelser, som kunde volde Betænkelighed. Naar det ved Forsøg paa Løsningen af enkelte Spørgsmaal som Følge af forskelligartede sociale Forhold i de tre Lande eller andre særlige Omstændigheder har vist sig, at Overensstemmelse ikke kunde opnaas, har man som egel ladet vedkommende Spørgsmaal ligge. Kun paa nogle ganske faa Punkter har man ment, at en Lovregel var saa ønskelig, at man har fundet at burde se bort fra den Ulempe, at Reglen ikke kunde blive den samme i alle tre Lande, eller at tilsvarende Bestemmelser kom til at mangle i det ene eller begge de to andre Lande. De paa gældende Forskelligheder ville blive nærmere omtalte i det følgende. Her skal blot som de Punkter, hvor der foreligger indbyrdes Afvigelser af Betydning, nævnes § 34, 1ste Stykke i dansk og svensk Tekst om Viljeserklæringer, der ved Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra Afgiverens Side have faaet et andet Indhold end tilsigtet, og § 36, 1ste Stykke i svensk Tekst, hvilke Bestemmelser savne Sidestykke henholdsvis i norsk Tekst og i dansk og norsk Tekst, hvilket dog ikke skyldes nogen virkelig principiel Uoverensstemmelse, samt § 40, 1ste Stykke i norsk Tekst om Ugyldigheden af Konkurrenceforbud for visse underordnede, hvortil der ikke findes nogen tilsvarende Bestemmelse i dansk og svensk Tekst. Paa dette sidste Punkt foreligger vistnok den eneste større reelle Uoverensstemmelse mellem Lovudkastene.

De fleste af Udkastets Bestemmelser fastsætte kun, hvad der allerede er gældende Ret, saaledes som denne har udvik-

let sig ved de *theoretiske* Behandlinger af Emnet og ved Domstolenes Afgørelser; men adskillige Trivlsspørgsmaal ere dog blevne løste, og Reglerne ere i flere Henseender blevne nærmere præciserede. Det væsentligste nye findes i Udkastets 3dje Kapitel om ugyldige Viljeserklæringer. Retsudviklingen gaar her utvivlsomt i Retning af Anerkendelse af flere og flere Ugyldighedsgrunde under Hensyn til en yderligere Tilnærmelse mellem Retsreglerne og den almindelige Retsfølelse og som en Modvægt mod de Misbrug, Kontraktsfrihedsprincippet har ført til. Særligt skal her fremhæves Bestemmelserne i § 32 om Udnyttelse (undue influence), §§ 37 og 38 om Konventionalbod og deslige og § 39 om Konkurrenceforbud. Ligesom man i det Hele har haft Opmærksomheden henvendt paa saavidt muligt at opnaa Overensstemmelse med fremmed Ret, saaledes har man ganske særligt ved Affattelsen af de omtalte nye Bestemmelser, der navnlig ere beregnede paa at komme den i økonomisk Henseende svagere eller i andre Retninger underlegne Part til Gode, tilstræbt Overensstemmelse med saadanne tilsvarende Bestemmelser i Udlandets Lovgivninger, der allerede have staaet deres Prøve. I Betragtning heraf og efter de Ændringer i Form og Indhold, som ere foretagne af det foreløbige Udkasts Regler, tør det formenes, at de Betænkeligheder, der navnlig af Grosserer-Societetets Komite, men til Dels ogsaa af Industriraadet og Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg ere rejste mod de heromhandlede Bestemmelser, ville være fjernede eller dog betydeligt svækkede.

Det behandlede Stof er ordnet saaledes, at Udkastet er delt i fire Kapitler, hvoraf det 1ste omhandler Afslutning af Aftaler, medens det 2det og det 3dje give Regler henholdsvis om Fuldmagt og om ugyldige Viljeserklæringer. Det 4de Kapitel indeholder nogle faa Slutningsbestemmelser af almindelig Karakter.

## 1ste Kapitel.

### Om Afslutning af Aftaler.

#### §§ 1—10.

Bestemmelserne i dette Kapitel omhandle Afslutning af Aftaler, dog kun Aftaler paa Formuerettens Omraade, se Ud-kastets Titel og hvad herom er bemærket i Indledningen Side 15.

Man har vel ved Bestemmelsernes Af-fattelse fortrinsvis taget Sigte paa Afslutning af Aftaler mellem Personer, som befinde sig paa forskellige Steder, hvilket er i Overensstemmelse med Kommissionens Program af November 1909, der nævner „Afslutning af Aftaler gennem Korrespondance“; men Kapitlets Regler ville dog ogsaa kunne finde Anvendelse paa Aftaler, afsluttede med en tilstedeværende Person, forsaavidt ikke andet fremgaar af Bestemmelsernes Indhold. Paa et enkelt Punkt (§ 3, 2det Stykke) har man fundet det nødvendigt at give en Regel særlig for Aftaler med en nærværende Part for at forebygge den Misforstaaelse, at Hovedreglen i § 3, 1ste Stykke skulde være anvendelig ogsaa paa Tilfælde, hvor Aftale afsluttes med en tilstedeværende.

Kapitlets Begler finde ikke blot Anvendelse paa Aftaler om Ydelser mod Vederlag — de saakaldte gensidig bebyrdende Aftaler — om det end er disse, man fortrinsvis har haft for Øje. Ogsaa andre formueretlige Aftaler falde indenfor Kapitlets Ramme, saaledes Aftaler om Vederlag for allerede ydede Præstationer, om Kaution og om Gaver. Idet Kapitlet kun angaar Aftaler, omfatter dets Regler kun saadanne Viljeserklæringer, som ere Aftalens Bestanddele, nemlig Tilbud, d. v. s. Viljeserklæringer, som kræve Antagelse, og Svar paa Tilbud. Udenfor Rammen falde saaledes Erklæringer, som gaa ud paa, at Afgiveren vil være bunden uden Antagelse af Erklæringen fra den anden Side. Der er imidlertid ingen Tvivl om, at Kapitlets

Regler og saaledes navnlig Bestemmelsen i § 8 med de af Forholdets Natur følgende Modifikationer maa være anvendelige paa formueretlige Retshandler og Viljeserklæringer i Almindelighed, f. Eks. Gaveløfter, som ikke kræve Akcept, Opsigelser o. s. v. Efter svensk Sprogbrug omfatter Betegnelsen „Aftal“ kun gensidig bebyrdende Retshandler. Dette faar dog ikke nogen praktisk Betydning, da Kapitlets Bestemmelser i Sverige ville finde analogisk Anvendelse paa saadanne Aftaler, som efter dansk og norsk Sprogbrug falde direkte ind under Bestemmelserne.

De i Kapitlet givne Regler indeholde neppe paa noget Punkt Afvigelser fra gældende Ret, men de løse forskellige Tvivlsspørgsmaal og udforme og præcisere nærmere de gennem Theori og Praxis udviklede Retsregler.

#### § 1

I Overensstemmelse med hvad der forlængst er anerkendt i Theori og Praxis herhjemme, er det i denne Paragrafs 1ste Punktum udtalt, at Tilbud er bindende for Afgiveren. Selve den Erklæring, hvorved nogen paatager sig en Pligt, afhænder eller opgiver en Ret eller iøvrigt paalægger sig et retligt Baand, er forpligtende efter de i de følgende Paragrafer nærmere angivne Regler, se navnlig § 8 Det er det saakaldte Løfteprincip, der herved slaas fast, saaledes som ogsaa allerede sket i en Række Lovgivninger, f. Eks. i Tyskland, den borgerlige Lovbog § 145, i Schweiz, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten af 30te Marts 1911 Art. 3-5 og i Østerrig, den borgerlige Lovbog § 862, ligesom det er bragt i Forslag i Ungarn ved Udkastet til en almindelig borgerlig Lovbog af 1901 § 933, 1ste Stykke.

Andre Lande, saasom Frankrig og Italien, fastholde endnu den fra Romerretten stammende Overenskomsttheori, hvorefter Ret stiftes ved to overensstemmende Viljeserklæringer, Tilbud og Akcept, i Forening, saa at Tilbudet kan tilbagekaldes, saalænge det ikke er antaget; heller ikke i England

og Amerika anerkendes Tilbudets forpligtende Kraft. Men ogsaa i disse Lande kan der dog i den nyere Tid spores en Tendens henimod Løftetheorien. Da denne er saa fast anerkendt ikke alene i dansk, men ogsaa i vore to nordiske Nabolandes Theori og Praxis, skal man ikke her nærmere dvæle ved de Fordele, den frembyder, men blot lige henpege paa, at den utvivlsomt stemmer bedst med begge Parter Interesse. Løftemodtageren opnaar ved Løftetheorien den Fordel, at han vil kunne foretage de fornødne Undersøgelser og Overvejelser, hvoraf det afhænger, om han vil akceptere Tilbudet, uden at behøve at frygte for, at Tilbudsgiveren imedens tilbagekalder Tilbudet, og ogsaa Tilbudsgiveren vil være vel tjent med den Regel, at han bindes ved sit Tilbud, idet dette vil forøge Udsigten til, at hans Tilbud bliver taget under alvorlig Overvejelse og akcepteret af Modtageren. Forsaavidt han ikke ønsker at være bunden ved sin Erklæring, kan han jo tage Forbehold i saa Henseende. Om Anvendelse af Kapitlets Kegler paa Viljeserklæringer, som ikke ere Tilbud, se Side 17.

Betegnelsen „Tilbud" er i Overensstemmelse med sædvanlig juridisk Sprogbrug i Udkastet benyttet om den først afgivne af de to Viljeserklæringer, som danne Aftalen, og kan altsaa f. Eks. ikke blot finde Anvendelse paa den Viljeserklæring, hvorved en Vare tilbydes, men ogsaa paa den Viljeserklæring, hvorved der bydes en Pris for en Vare. Dette finder man Anledning til at fremhæve, fordi denne Udryksmaade er noget fremmed for merkantil Sprogbrug, hvorefter man vel „tilbyder" en Vare, men „byder" en Pris.

Medens det i § 1 saavel i Lov om Køb af fite April 1906 som i det af Kommissionen udarbejdede Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende er fastsat, at de paagældende Loves Bestemmelser kun komme til Anvendelse, forsaavidt ikke andet følger af Aftale eller af Handelsbrug eller anden Sædvane, har man ikke kunnet indlede nær-

værende Lovudkast med en saadan almindelig Bestemmelse, der i alt Fald ikke kunde gælde for Bestemmelserne om Ugyldighed i 3dje Kapitel. Men for Reglerne i 1ste Kapitel, der alle ere af deklatorisk Karakter, har man fundet det rigtigt udtrykkeligt at fremhæve dette i en til § 1 i fornævnte Lov og Lovudkast svarende Bestemmelse, hvorefter Kapitlets Regier kun komme til Anvendelse, forsaavidt ikke andet følger af Tilbudet eller Svaret eller af Handelsbrug eller anden Sædvane. Særligt har man fundet sig foranlediget her til for at udelukke den i Grosserer-Societetets Komites Erklæring over det foreløbige Udkast udtalte Frygt for, at Udkastets Bestemmelser kunne hæmme den kommende Udvikling.

Udkastet indeholder ingen almindelig Bestemmelse af Tilbudets Begreb. Det henholder sig til den almindelige Forstaaelse af Tilbudet som en Erklæring, der maa antages endelig at tilsigte at binde den erklærende; en Forudsætning for, at dette kan antages, maa det være, at den indeholder fornøden Specialisering af Ydelsesgenstanden i Henseende til Beskaffenhed og Mængde. Bestemmelser som dem, der findes i den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 7 og den ældre tyske Handelslovbog § 337 til Vejledning ved den her undertiden tvivlsomme Afgrænsning mellem Tilbudet og Opfordringen til at give Tilbud, har man ikke ment at burde optage. En Antydning af denne Forskel findes dog i § 10, som ved Sætningen „Har nogen i Henvendelse, som ellers vilde være at anse som Tilbud" udtaler en Forudsætning om, at ikke enhver Henvendelse angaaende Afslutning af Aftale er Tilbud. Som Tilfælde, hvor det formentlig er anerkendt, at der ikke foreligger Tilbud, men blot en Opfordring til at afgive Tilbud, kan nævnes Falbydelse af Varer til Publikum gennem Avertissementer, Priskuranter, som udsendes af Handlende, Jernbanekøreplaner, Dampskibslister, Theaterplakater og desl. Derimod vil man sædvanlig opfatte en uopfordret Tilsendelse af

Varer, f. Eks. Bøger, som et bindende Tilbud. At det, for at et Tilbud skal blive bindende og kunne føre til Aftale, er en Forudsætning, at det kommer til den anden Parts Kundskab, saa at det f. Eks. bliver uden Betydning, hvis det gaar tabt undervejs til Adressaten, har man ikke anset det nødvendigt at udtale; det vil fremgaa tilstrækkelig tydeligt af § 8, hvorefter Tilbud eller Svar, som tilbagekaldes, er bortfaldet, saafremt Tilbagekaldelsen kommer frem til den anden Part forinden eller samtidig med, at Tilbudet eller Svaret kommer til hans Kundskab. Iøvrigt findes der ikke nogen Bestemmelse om, fra hvilket Øjeblik Bundethed indtræder for den erklærende. Spørgsmaalet om, fra hvilket Tidspunkt et Tilbud eller en Aftales Retsvirkninger, f. Eks. Tilbudsgiverens Omsorgspligt, Forsikrerens Risiko o. s. v. skulle regnes, har man ladet uløst i Erkendelse af, at en almindelig Regel herom ikke kan gives. De forskellige Retsvirkninger ville ikke altid i saa Henseende være samme Regel undergivne, og det samme Tidspunkt vil ingenlunde altid være afgørende for Tilbudsgiveren og for Modtageren.

I det svenske Udkasts § 1, 2det Stykke findes en Bestemmelse om, at med Hensyn til Aftaler, til hvis Gyldighed der efter Lovgivningen kræves lagttagelse af en bestemt Form, gælder, hvad der særligt er fastsat herom. Naar en tilsvarende Bestemmelse ikke findes i dansk og norsk Tekst, er Grunden ikke den, at ikke det samme skulde gælde i Danmark og Norge, men alene den, at der i dansk og norsk Ret kun ganske undtagelsesvis kræves lagttagelse af bestemte Former til Stiftelse af retsgyldig Aftale, medens saadant er mere almindeligt i Sverige, hvor f. Eks. alle Aftaler angaaende Salg af fast Ejendom skulde affattes skriftlig. I de faa Tilfælde, hvor lagttagelse af en særlig Form er fastsat i dansk Ret, f. Eks. i § 6 i Lov Nr. 67 af 1ste April 1912 om Anvendelse af udenlandske Arbejdere, maa det i den svenske Teksts § 1, 2det Stykke udtalte ogsaa gælde her i Landet; men man har anset dette

for saa selvfølgelig, at man ikke har fundet det nødvendigt at udtale det.

## § 2.

Det vil sædvanligvis ikke være Tilbudsgiverens Mening at binde sig for et længere, endsige et ubegrænset Tidsrum. Ofte vil han selv fastsætte en Frist, efter hvis Udløb han vil være fri, saafremt Tilbudet ikke forinden er akcepteret af den anden Part. Om dette Tilfælde handler § 2.

Er en saadan Frist fastsat, kan det tænkes, at det udtrykkelig er angivet i Tilbudet eller dog fremgaar af Omstændighederne, om Meningen er, at antagende Svar skal være kommet Tilbudsgiveren i Hænde, inden Fristen er udløben, eller at det skal være tilstrækkeligt, at antagende Svar — forudsat at det ikke forsinkes undervejs — er afsendt, inden Fristen er til Ende. 1 de fleste Tilfælde vil Tilbudet imidlertid ikke indeholde nogen Vejledning til Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt Fristen skal forstaas paa den ene eller den anden af disse Maader, saaledes f. Eks., naar det i Tilbudet blot hedder „Svar senest den 9de“ eller lign. Begge Forstaaelser ville da i og for sig være mulige. Men den naturlige, i og udenfor Handelsforhold almindelige Forstaaelse er den, at Svaret skal være kommet frem til Tilbudsgiveren inden Fristens Udløb, se saaledes ogsaa den tyske borgerlige Lovbog § 148, sammenholdt med § 130, og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 3, jfr. ligeledes § 152 i det østerrigske Udkast af 1912 til Lov om Forandringer og Tillæg til den almindelige borgerlige Lovbog og § 935 i det ungarske Udkast af 1901 til en almindelig borgerlig Lovbog. I Overensstemmelse hermed gives Reglen i § 2, 1ste Stykke, der jo ifølge § 1 holder aabent, at Handelsbrug eller anden Sædvane vil kunne føre til et andet Resultat, uanset at den brugte Udtryksmaade i sig selv er ganske neutral.

Det er efter Udkastet og de ovenfor nævnte Lovbud tilstrækkeligt, at Svaret er kommet frem til Tilbudsgiveren eller, som det udtrykkes i svensk Tekst, kommet Til-

budsgiveren i Hænde inden Fristens Udløb. At det inden dette Tidspunkt skal være kommet til Tilbudsgiverens Kundskab, kan ikke kræves; thi Tilbudsgiveren bør ikke være i Stand til at forspilde den anden Parts Retserhvervelse ved at undlade at gøre sig bekendt med Svaret. Det maa her ligesom ellers ved formueretlige Viljeserklæringer, forsaavidt de virke imod den, de afgives til, jfr. saaledes det nedenfor ved § 8 om Tilbagekaldelse bemærkede, være tilstrækkeligt, at Erklæringen er kommet frem til vedkommende. Om han undlader at gøre sig bekendt med Svaret, maa blive hans egen Sag. Derimod bliver Akceptanten selv først bunden ved sit i Svaret liggende Løfte, naar dette er kommet til Tilbudsgiverens Bevidsthed, se ligeledes det nedenfor ved § 8 om Tilbagekaldelse bemærkede. § 2 har kun Erklæringer til en fraværende for Øje; at Svaret, naar det afgives mundtligt for at have Betydning som Akcept, maa være kommet til Tilbudsgiverens eller hans befuldmægtigedes Bevidsthed, har man anset for ufornødent at udtale.

Hvad der skal udkræves til, at et Svar kan siges at være *kommet frem* til Tilbudsgiveren, maa i høj Grad afhænge af de konkrete Forhold. Man kan herom som almindelig Regel kun sige, at Svaret maa være naaet saa vidt, at Tilbudsgiveren under normale Forhold vil have haft Lejlighed til at gøre sig bekendt med dets Indhold inden Fristens Udløb. Afsender en Forretningsmand et Tilbud fra sit Kontor, maa det være tiistækeligt, at Svar inden den fastsatte Frist er afleveret paa Kontoret eller er lagt i dettes Brevkasse, selv om der tilfældigvis ikke maatte være nogen til Stede paa Kontoret. Dette maa dog efter almindelig Handelsopfattelse nærmere forstaas saaledes, at Svar, der først afleveres efter sædvanlig Kontortid, betragtes som først kommet frem ved næste Kontortids Begyndelse, medmindre det oplyses, at Tilbudsgiveren alligevel er blevet bekendt med Svarets Indhold paa et tidligere Tidspunkt. I saa Fald er det en anden Sag; et Svar kan naturligvis aldrig anses for at være kom-

met senere frem end det Tidspunkt, det faktisk er kommet til Tilbudsgiverens Bevidsthed. Vedrører Tilbudet ikke Afgiverens Forretning, vil det som Regel være tilstrækkeligt, at Svar er indløbet til hans private Bopæl inden Fristens Udløb.

Enkelte Tilfælde kunne frembyde særlig Tvivl med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt et Svar kan siges at være kommet frem i Udkastets Forstand. Blandt disse skal man nævne den i Nutiden navnlig af Forretningsfolk mere og mere brugte Indretning, Postboks, der efter Omstændighederne kan være beliggende i betydelig Afstand fra Forretningskontoret. Ifølge almindelig Handelsopfattelse maa Postboksen betragtes som en Del af Kontoret, saaledes at Svar, lagt i Postboksen inden Fristens Udløb, er kommet rettidigt frem. Nærmere maa dette forstaas saaledes, at Svaret for at kunne komme i Betragtning som Akcept maa være lagt i Postboksen saa betids, at Tilbudsgiveren inden Fristens (den sidste Dags Kontortids) Udløb under normale Forhold kan naa at gøre sig bekendt med Svarets Indhold. Overhovedet bør Reglen om, at det er nok, at Svaret er naaet frem til Tilbudsgiveren inden Fristens Udløb, ikke fortolkes altfor strengt i Tilbudsgiverens Disfavn. Han maa altid have Krav paa inden Fristens Udløb at faa den under normale Forhold fornødne Tid ikke blot til at komme i fysisk Besiddelse af Svaret, men ogsaa til at gøre sig bekendt med Indholdet. Derimod kan han naturligvis ikke paaberaabe sig, at det ikke er kommet ham rettidigt i Hænde som Følge af hans Bortrejse eller deslige.

Fristen kan være fastsat til et bestemt Tidspunkt, f. Eks. Svar senest den 1ste December, eller til et bestemt Tidsrum, f. Eks. 24 Timer, 3 Dage eller lignende. Meget hyppigt vil man ved Fastsættelsen af Fristen se benyttet Udtrykket Svar *inden* 1ste December, *inden* 3 Dage eller lignende. Dette noget tvetydige Udtryk maa formentlig efter sædvanlig Sprogbrug nærmest fortolkes saaledes, at det vil være tidnok, at Svaret indløber den 1ste December eller om

3 Dage, idet Ordet *inden* forstås som ens-tydigt med *indenfor*; men noget bestemt kan neppe siges herom.

I § 2, 2det Stykke er givet nogle Detailbestemmelser om, fra hvilket Tidspunkt Fristen skal beregnes, forsaavidt der ikke er angivet nogen bestemt Tidsgrænse for dens Udløb, altsaa naar Fristen blot er sat til et Tidsrum af f.Eks. 3 Dage eller lignende. Er Tilbudet gjort i Brev, er det i Tilslutning til den herskende Anskuelse saavel i som udenfor Handelsforhold foreskrevet, at Fristen skal regnes fra den Dag, Brevet er dateret. I den tyske borgerlige Lovbog § 187 er det udtrykkelig udtalt, at selve den Dag, Brevet er dateret, ikke skal medregnes, saaledes at det, naar Brevet er dateret den 1ste Juni, og man har forlangt Svar om 3 Dage, vil være tilstrækkeligt, at Svaret er kommet frem den 4de Juni. Dette vil ogsaa som Regel være rigtigt; men er Fristen f. Eks. angivet i Timer, kan det dog være tvivlsomt, om det vil passe.

Saafermt Datoen paa Brevet skulde være urigtig, vil Reglen i § 34, 1ste Stykke om Virkningen af, at en Viljeserklæring ved ejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra Afgiverens Side har faaet et andet Indhold end tilsigtet, komme til Anvendelse. Efter denne Regel vil Modtageren af Tilbudet, naar han hverken indsaa eller burde indse, at der forelaa en Fejldatering, kunne rette sig efter den i Brevet angivne Dato. Heraf følger, at det sædvanlig vil komme til at gaa ud over Tilbudsgiveren, naar Afvigelsen fra den rette Dato ikke er betydelig, idet man ikke kan stille store Krav til Modtageren om nøjagtig Undersøgelse af Datoens Rigtighed.

For det Tilfælde, at Tilbudet er udateret, er ingen Regel opstillet. Modtageren maa da sædvanlig kunne rette sig efter Poststemplet «Dato, eller, forsaavidt denne ikke kan læses, efter den Dato, Brevet maa antages at være afsendt.

Saafermt Tilbudet er gjort i Telegram, kan man som oftest gaa ud fra, at Tilbudsgiveren ønsker Svar særlig hurtigt, jfr. det

nedenfor ved §3 bemærkede, og den med Hensyn til Tilbud i Brev opstillede Regel vil derfor ikke passe her. Derimod vil man formentlig træffe det rette, naar Fristen ved telegrafiske Tilbud, saaledes som sket i Udkastet, regnes fra den Tid paa Dagen, da Telegrammet er indleveret til Afsendelsesstedets Telegrafstation. Dette Tidspunkt lader sig sædvanlig let konstatere, idet indleverede Telegrammer af Telegrafvæsenet forsynes med Angivelse af Klokkesiet for Indleveringen, hvilken Angivelse sammen med Telegrammet telegraferes til vedkommende anden Telegrafstation, der forsyner den Blanket, der udleveres Adressaten, med Paategning om det angivne Klokkeslet for Indleveringen. Skulde der under Ekspeditionen fra Telegrafvæsenets Side indløbe Fejl, maa Bestemmelsen i § 34, 2det Stykke finde analogisk Anvendelse, saaledes at Tilbudsgiveren, saafremt han kan oplyse, at Klokkeslettet er urigtigt meddelt Adressaten, som Regel ikke behøver at finde sig i, at dette bliver lagt til Grund for Fristens Beregning.

De her opstillede Regler om Beregningen af Fristen ere kun Fortolkningsregler og som saadanne naturligvis kun deklaratriske; de maa ifølge § 1 vige for Aftale eller Handelsbrug eller anden Sædvane.

Man har haft under Overvejelse i Forbindelse med Bestemmelserne i § 2 at søge at fastslaa Betydningen af nogle især af Handlende ved Fastsættelsen af Akceptfrist hyppigt benyttede Udtryk, saasom „Svar inden 8 Dage“, „Svar per omgaaende“ og „prompte Svar“, men har maattet opgive Forsøget, da der indenfor Handelsverdenen synes at være ret delte Mening om, hvorledes de omtalte Udtryk skulde forstås. Svar inden „8 Dage“ vil, uanset det ovenfor om Udtrykket *inden* anførte, her i Landet formentlig sædvanlig betyde, at Svaret skal være naaet frem senest paa den syvende Dag, men som fælles Lovregel for de tre Lande har man ikke turdet udtale dette. Udtrykkene „prompte Svar“ og „Svar pr. omgaaende“ synes at være enstydige, men

om den nærmere Betydning af disse Udtryk kan iøvrigt næppe siges meget udover, at der til dem knytter sig Forestillingen om Nødvendigheden af særlig hurtigt Svar. Navnlig kan man med Nutidens hyppige Postgang næppe fastholde den fra visse Sider hævdede Forstaaelse, hvorefter Brugen af disse Udtryk skulde indeholde et Krav om Afsendelse af Svar med næste Hovedpost eller samme Dag.

### § 3

Selv om Tilbudsgiveren ikke har sat nogen Frist for Antagelse af Tilbudet, kan han dog som Regel ikke være forpligtet at vente paa Svar i længere Tid. Kommer antagende Svar ikke indenfor et rimeligt Tidsrum, kan han ikke længere være bundet ved sit Tilbud, jfr. dog § 9 og det ved denne Paragraf bemærkede.

Naar man nærmere vil bestemme Længden af det Tidsrum, hvori Tilbudsgiveren bør være bundet, saafremt ingen Frist er sat i Tilbudet, maa der sondres mellem to Hovedtilfælde, nemlig Tilbud til fraværende og Tilbud til nærværende Personer. Denne Sondring er opretholdt i Udkastets § 3. Forsaavidt Tilbudet er gjort til en fraværende, har man dog kun opstillet en Regel for Tilbud i Brev eller Telegram, og med Hensyn til Tilbud til nærværende har man indskrænket sig til at omtale Tilbud, som fremsættes mundtlig (herunder ogsaa Tilbud i Telefon). Tilbud, der fremsættes paa anden Maade, f. Eks. ved Tegn eller Signaler, spille en saa ringe praktisk Rolle, at man har ment at kunne se bort fra dem.

I Overensstemmelse med, hvad der synes at være den naturlige Forstaaelse af Tilbudsgiverens Mening og ogsaa er fastsat i adskillige fremmede Lovgivninger, saaledes den tyske borgerlige Lovbog § 147, 2det Stykke, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 5, 1ste Stykke samt det østerrigske Udkast § 151 og det ungarske Udkast § 135, har man med Hensyn til Tilbud i Brev eller Telegram i §

3, 1ste Stykke fastsat, at antagende Svar maa være kommet frem til Tilbudsgiveren inden Udløbet af det Tidsrum, som ved Tilbudets Afgivelse af ham kunde paaregnes at ville medgaa. Med Hensyn til Udtrykket „kommet frem" henvises til det herom ved § 2 bemærkede. Det Tidsrum, indenfor hvilket antagende Svar i Henhold til det anførte maa være kommet frem, den saakaldte legale Akceptfrist, falder i tre Afsnit, nemlig den Tid, der kan beregnes at medgaa til Befordring af Tilbudet, den Tid, Modtageren bør have til at overveje det, og den Tid, der maa beregnes til Svarrets Befordring. Med Nutidens Kommunikationsmidler vil første og sidste Afsnit af Tidsrummet have en temmelig fast Længde. Det vil som Regel ikke være svært at beregne, hvor lang Tid Befordring af Tilbud og Svar vil tage, naar Befordringen foregaar under normale Forhold. Saafremt Tilbudsgiveren allerede inden Afsendelsen af Tilbudet er vidende om, at Befordringen af Erklæringen fra den ene Part eller fra begge Parter vil tage længere Tid end sædvanlig, f. Eks. paa Grund af Snestandsning eller Dæmningsbrud paa den Jernbane, Befordringen maa benytte, midlertidig Afbrydelse af Telegraf, Taage- eller Ishindring for vedkommende Postdamper, maa disse særlige Forhold tages i Betragtning, saaledes at Akceptfristen under Hensyn hertil maa forlænges noget; dette er tilkendegivet ved Ordene „naar ikke andet følger af Omstændighederne". Derimod kan det som Regel ikke have Betydning for Akceptfristens Længde, at Tilbudsgiveren efter Afsendelsen af Tilbudet finder at vide, at Tilbud eller Svar vil blive forsinket undervejs.

Den mellemste Del af Akceptfristen, Betænkningstiden, vil i Modsætning til de to andre Dele være at ansætte til en højst forskellig Længde efter den paagældende Retshandels Karakter. Drejer det sig om Køb og Salg af en kourant Vare, maa Betænkningstiden, særlig mellem Handelsfolk, være kort. Angaar Retshandelen Køb af en fast Ejendom, maa den som Regel være noget længere,

og er der Tale om mere indviklede Forhold som f. Eks. **Indtræden** i et større Interesseselskab, maa Modtageren af Tilbudet efter Omstændighederne kunne have Krav paa en ret lang Overvejelsestid. Da det saaledes i saa høj Grad vil bero paa Retshandelens Art og forøvrigt ogsaa paa andre konkrete Forhold, *saasom* Parternes indbyrdes Forretningsforbindelse, hvor lang Overvejelsestid Modtageren af Tilbudet bør have, har man i Udkastet benyttet det ret vage Udtryk „rimelig Betænkningstid“, der giver Mulighed for en mildere eller strengere Fortolkning, efter som de konkrete Forhold kræve det ene eller det andet.

De tre nævnte Led i den legale Akceptfrist have ikke hver for sig selvstændig Betydning, men indgaa kun som Momenter, der maa tages i Betragtning i det større Hele, den samlede Akceptfrist. Bliver f. Eks. Tilbudet forsinket undervejs, kan Modtageren indvinde den spildte Tid ved kortere Betænkningstid eller ved f. Eks. at benytte Telegrafens til Befordring af Svaret i Stedet for Posten.

I Forbindelse med de givne Regler om Beregningen af den legale Akceptfrist havde man paatænkt at søge at fastslaa Betydningen af indtræffende Helligdage for Beregningen af Akceptfristen. Dette har man dog ment at maatte opgive, da der selv i Handelsforhold ikke synes at have uddannet sig blot nogenlunde bestemte Anskuelser om Helligdages Betydning i den nævnte Henseende. Her hjemme synes der nærmest at være Tilbøjelighed til at antage, at den Omstændighed, at der indtræffer Helligdage indenfor det Tidsrum, Akceptfristen ellers vilde løbe, som Regel er uden Betydning for Akceptfristen s Længde, dog at Modtageren af et Tilbud, hvori Frist for Svar ikke er fastsat, som oftest maa have Ret til paa Grund af Helligdage paa hans Plads at vente med Svar til den første Søndag efter disse, men man har dog ikke ment at kunne fastslaa dette som Lovregel.

Er Tilbudet gjort i Telegram, vil der efter almindelig Opfattelse oftest heri ligge

en Opfordring til Modtageren om at svare særlig hurtigt. Hvor hurtigt Svaret skal afgives, vil imidlertid i saa høj Grad afhænge af de konkrete Forhold og Kouturen paa de forskellige Pladser og indenfor de enkelte Brancher, at man ikke har set sig i Stand til at bestemme noget nærmere herom. En Frist af 24 Timer vil saaledes ofte være altfor lang; men i andre Tilfælde, navnlig paa meget store Afstande, og hvor det drejer sig om større Forretninger, vil en saadan Frist ikke være lang nok. Derimod har man ment i sidste Punktum i § 3, 1ste Stykke at burde fastslaa, at naar Tilbudet er gjort i Telegram, skal Antagelsen sendes telegrafisk, hvis den ikke paa anden Maade kommer ligesaa tidligt frem. Dette vil formentlig stemme med sædvanlig Opfattelse, ogsaa forsaavidt angaar Tilføjelsen om anden Befordringsmaade. Naar Svaret blot naar frem i rette Tid, maa det overhovedet som Regel være ligegyldigt, hvilket Befordringsmiddel man benytter. Meningen med Udtrykket „ligesaa tidligt“ er ikke, at Svaret altid netop skal komme frem senest paa samme Klokkesiet, som et Telegram vilde være ankommet. Naar f. Eks. et Svar, der skal sendes til en Forretningsmands Kontor, med Posten først kan ankomme Kl. 9 ½ om Morgen, medens det med Telegrafens kan være der allerede Kl. 8, vil Benyttelsen af Posten være tilstrækkelig, naar Kontoret dog ikke er aabent før Kl. 10.

Endelig bestemmer § 3, 2det Stykke i Tilslutning til, hvad der er udtalt i andre Lovgivninger, f. Eks. den tyske borgerlige Lovbog § 147, 1ste Stykke, og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 4, at Tilbud, som fremsættes mundtlig uden at give Frist for Antagelse, maa antages straks. Under mundtlige Tilbud maa indbefattes Tilbud i Telefon, hvilket udtrykkelig er angivet i de to nævnte fremmede Love. Dette har Kommissionen imidlertid anset for saa selvfølgelig, at man ikke har fundet Anledning til udtrykkelig at fremhæve det i selve Lovteksten. Som det vil ses, er der ikke her indrømmet

Løftemodtageren nogen **Betænkningstid**. Staa Parterne personligt overfor hinanden, vil det som Regel være Meningen, at der skal svares med det samme eller dog, inden Samtalen afbrydes, eller man gaar over til et andet Samtaleemne. 1 Overensstemmelse hermed maa Ordet „straks" forstaaes.

#### § 4.

Naar Modtageren af et Tilbud kan indse, at han ikke kan naa at svare rettidigt, men dog afsender antagende Svar, vil Meningen hermed være, at han ønsker i Aftale sluttet og haaber, at det forsinkede Svar maa blive taget i Betragtning til Antagelse. I Overensstemmelse hermed er det i § 4, 1ste Stykke fastsat, at antagende Svar, der kommer for sent frem, anses som nyt Tilbud, se saaledes ogsaa den tyske borgerlige Lovbog § 150. Sagen staar altsaa i det Tilfælde, at Svargiveren bevidst afsender Svaret for sent, saaledes, at Aftale kommer i Stand, dersom han i rette Tid faar antagende Svar, men i modsat Fald ikke. Ogsaa naar Svaret er afgivet under saadanne Omstændigheder, at Svargiveren forventer dets Fremkomst til Tilbudsgiveren i rette Tid, vil denne i Almindelighed have Grund til at antage, at Svargiveren, uanset at Svaret måtte blive forsinket undervejs, ønsker, at Aftalen skal komme i Stand, og Tilbudsgiveren vil altsaa kunne fastholde det for sent fremkomne Svar som virksomt. Men under disse Omstændigheder at behandle Svaret som et nyt Tilbud, der, for at Aftale skal komme i Stand, kræver antagende Svar, gaar ikke an. Hører Svargiveren ikke fra Tilbudsgiveren, vil han gaa ud fra, at Aftale er kommet i Stand, og eventuelt træffe sine Dispositioner herefter. Det er derfor i § 4, 2det Stykke paalagt Tilbudsgiveren uden grundet Ophold at reklamere overfor den forsinkede Akcept, naar han ikke vil godkende denne og maa indse, at Svargiveren gaar ud fra, at den er kommet frem i rette Tid; gør han ikke dette, anses Aftale for sluttet. Tilsvarende Regler findes i flere udenlandske Love, saa-

ledes i den tyske borgerlige Lovbog § 149 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. ft, 3dje Stykke. Efter Schweizerloven skal Tilbudsgiveren dog aldrig reklamere, naar der er fastsat Frist for Antagelse af Tilbudet; er saadan Frist derimod ikke fastsat, skal han altid reklamere, hvis Svaret er afsendt i rette Tid, hvad enten han maatte indse dette eller ikke. Efter den tyske Lov og ligeledes efter det ungarske Udkast § 937 skal Tilbudsgiveren reklamere, hvis Svaret er afsendt saa betids, at det ved regelmæssig Befordring vilde være kommet rettidigt frem, og Tilbudsgiveren maatte indse dette. Udkastet slutter sig nærmest til de sidstnævnte Bestemmelser, men er dog ikke ganske overensstemmende med dem. Medens det efter disse Bestemmelser er afgørende, om Tilbudsgiveren maa indse, at Svaret er rettidigt afsendt, kommer det efter Udkastet an paa, om Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er kommet frem i rette Tid, og Tilbudsgiveren maa indse dette. Der synes paa den ene Side ikke at være nogen Grund til at paalægge Tilbudsgiveren at reklamere, naar Afsenderen af Svaret selv maa være klar over, at det er kommet for sent. Svaret maa i dette Tilfælde betragtes som nyt Tilbud. Paa den anden Side gaar Udkastet videre end de nævnte fremmede Bestemmelser. Tilbudsgiveren skal nemlig efter Udkastet reklamere, naar han indser, at Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er kommet frem i rette Tid, selv om Svargiverens urigtige Antagelse skyldes Misforstaaelse af Tilbudet med Hensyn til Akceptfristen eller lignende. Dette stemmer ogsaa med den i § 6, 2det Stykke givne Regel med Hensyn til uoverensstemmende Akcept.

Har Tilbudsgiveren Grund til at antage, at Afsenderen af Svaret selv er klar over Forsinkelsen, behøver han altsaa ikke at reklamere. Undertiden vil Tilbudsmotagerens Tavshed udover Akceptfristen foranledige, at Tilbudsgiveren meddeler **Tilbudsmotageren**, at han ikke har faaet Svar i rette Tid og derfor betragter

Tilbudet som bortfaldet. I saa fald vil der sædvanlig ikke være Grund til at pålægge Tilbudsgiveren at reklamere, fordi der senere indløber et forsinket Svar. Han maa kunne gaa ud fra, at Afsenderen af Svaret i Mellemtiden har faaet eller senere vil faa den af ham allerede afsendte Meddelelse. Den tyske borgerlige Lovbog § 149 fritager i dette Tilfælde Tilbudsgiveren for yderligere Meddelelse. Udkastet har dog ikke fastslaaet denne Regel, fordi den ikke altid vil passe. Det kan saaledes tænkes, at Tilbudsgiveren af Akceptantens Optraeden eller af andre Omstændigheder maa kunne slutte, at hans første Meddelelse ikke er naaet eller ikke vil naa frem. I saa Fald bør han være pligtig at afsende ny Meddelelse til Løftemodtageren, jfr. herved det i Bemærkningerne til § 80 i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagenter og Handelsrejsende Side HO anførte.

Til Opfyldelse af Tilbudsgiverens Reklamationspligt er det efter Udkastet ikke nok, at han meddeler, at Svaret er kommet for sent; han maa tilkendegive, at han ikke vil godkende Svaret. Dette synes at være det naturlige og stemmer med sædvanlig Handelsopfattelse, ligesom en tilsvarende Regel er udtalt i Schweizerlovens Art. 5, 3dje Stykke.

Ligesom i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagenter og Handelsrejsende (se § 3) har man her og andetsteds i Udkastet benyttet Udtrykket „give Meddelelse" som teknisk Betegnelse for Reklamation, se § 42 og det ved den bemærkede, hvoraf fremgaar, at Reklamationen sædvanlig foregaar paa Adressatens Risiko, saaledes at det som Regel ikke vil blive Tilbudsgiveren til Skade, at hans Reklamation forsinkes eller gaar tabt undervejs, naar den blot er afsendt uden ugrundet Ophold. Hvorledes dette sidste Udtryk skal forstås, maa bero paa Forholdene i de enkelte Tilfælde. Ved Udtalelsen af, at Svaret ikke skal gælde som nyt Tilbud, henpeges paa, at der ikke uden videre kan gælde saadan Frist til Overvejelse som efter § 3, 1ste Stykke. I Handels-

forhold vil man som Regel fortolke Udtrykket strengt, saaledes at Reklamation skal afsendes hurtigt. Navnlig udenfor Handelsforhold maa man efter Omstændighederne tage i Betragtning, at medens Tilbudsgiveren, saalænge Akceptfristen løber, maa være forberedt paa, at der kommer Svar, og eventuelt maa træffe Foranstaltning til dets Modtagelse, kan man ikke vente, at han efter Akceptfristens Udløb saaledes skal holde sig rede. Hans Bortrejse maa eventuelt kunne undskyldes en noget sen Reklamation.

Virkningen af undladt Reklamation er efter Paragrafens sidste Punktum, at Aftale anses for sluttet, eller med andre Ord, den forsinkede Akcept maa tages for god. Dette stemmer med de oftnævnte tyske og schweiziske Lovbestemmelser og ligeledes med det ungarske Udkast § 937.

Bestemmelsen i § 4, 2det Stykke hviler paa den Betragtning, at Tilbudsgiveren maa kunne gaa ud fra, at Svargiveren ønsker, at Aftale skal komme i Stand, selv om Svaret mod hans Beregning ikke kommer frem i rette Tid. Altid vil dette dog ikke forholde sig saaledes. Svaret kan indeholde udtrykkelig Udtalelse om, at det kun skal gælde, saafremt det kommer frem i rette Tid, og i saa fald kan Tilbudsgiveren naturligvis hverken ved en Akcepterklæring eller ved Undladelse af at reklamere bevirke, at Aftale kommer i Stand. Men ogsaa uden saadan udtrykkelig Tilkendegivelse kan Forholdet navnlig i Spekulationsretshandler være det, at Tilbudsgiveren maa kunne indse, at han ikke deraf, at Svargiveren vilde være bunden, hvis hans Erklæring kommer til at gælde som Akcept, kan slutte, at Svargiveren ogsaa vil være bunden ved sit Svar, saafremt det kommer for sent, og det altsaa vil være afhængigt af Tilbudsgiverens Overvejelser, om Aftale skal komme i Stand eller ikke. Og undertiden, saaledes ved Køb af Sæsonvarer, vil det efter Omstændighederne ifølge Svarets Forsinkelse være klart for Tilbudsgiveren, at Svargiveren nu ikke længere kan faa Varen til paaregnet Tid. At hverken Hoved-

reglen i § 4, 1ste Stykke eller § 4, 2det Stykke i saadanne Tilfælde kan komme til Anvendelse, følger af § 1. Hvorvidt der ogsaa i saadanne Tilfælde paahviler Tilbudsgiveren Eeklamationspligt, og hvad Virkningen i saa Fald bliver af dens Til-sidesættelse — Virkningen kan i hvert Fald ikke blive, at Aftale kommer i Stand — afgør Udkastet ikke.

### § 5.

I Lighed med, hvad der er bestemt i den tyske borgerlige Lovbog § 146 og det ungarske Udkast § 934, 2det Stykke, udtaler § 5, at saafremt Tilbud afslaaes, er det bortfaldet. Naar man har fundet det ønskeligt at udtale denne selvfølgelige Regel, er Grunden nærmest den, at man har villet afskære enhver mulig Tvivl om dens Rækkevidde ved udtrykkeligt at fastsætte, at den ogsaa gælder, naar Tilbudsgiveren har sat en Frist, inden for hvilken han vil være bunden, og denne Frist endnu ikke er til Ende paa det Tidspunkt, da Tilbudet afslaaes.

Det kan undertiden være tvivlsomt, om et Svar er Afslag eller ej. Dette vil navnlig gælde, naar Tilbudsmotageren i sit Svar udtaler eller antyder Tilbøjelighed til at modtage Tilbudet, men samtidig søger at opnaa andre og gunstigere Vilkaar end de i Tilbudet indeholdte. Saadanne Svar kunne efter Omstændighederne enten opfattes som Afslag eller kun som Forespørgsler, medens Tilbudet fremdeles fastholdes til eventuel Overvejelse. I Handelsforhold er man stærkt tilbøjelig til at betragte saadanne Svar som Afslag; men ubetinget kan dette dog ikke gælde. Udenfor Handelsforhold vil man ikke være saa streng i Opfattelsen. Om et Svar af den omtalte Art skal anses for et Afslag eller ej, vil i saa høj Grad bero paa de konkrete Forhold og de Udtryk, Tilbudsmotageren har benyttet i sin Henvendelse til Tilbudsgiveren, at en Lovregel i saa Henseende ikke kan opstilles.

### § 6.

Ifølge denne Paragrafs 1ste Stykke virker uoverensstemmende Akcept som Afslag. Ligesom dette er den naturlige Forstaaelse, stemmer det med sædvanlig Opfattelse og med fremmede Love, saaledes den tyske borgerlige Lovbog § 150, 2det Stykke og det ungarske Udkast § 936, 2det Stykke. Uoverensstemmelsen kan ligge i Tillæg, Indskrænkninger eller Forbehold med Hensyn til Tilbudet. Det er dog ikke enhver Udtalelse i en af de angivne Retninger fra den svarendes Side, der gør Svaret uoverensstemmende med Tilbudet med den Virkning, at dette maa bortfalde. Der maa foreligge en Afvigelse af materiel Betydning. En Tilføjelse om noget, der allerede maa antages stiltiende at ligge i Tilbudet, eller om noget, Tilbudsgiveren ifølge Lov eller Sædvane er pligtig at underkaste sig (*naturalia negotii*), rækker ikke ved Akceptens Gyldighed. Saaledes kan i saadant Handelskøb, som omfattes af Købelovens § 16, Køberen i Akcepten tilføje „Betalning mod Konnossement“. Saafremt nogen kun akcepterer en Del af et Tilbud, foreligger i Almindelighed uoverensstemmende Akcept; dog kan det undertiden antages at ligge i Tilbudet, at det tilbudte Kvantum kun er Maksimum, saaledes at en mindre Del deraf kan akcepteres.

Naar Afsenderen af Svaret er sig bevidst, at det ikke stemmer med Tilbudet, maa hans Mening med 'dog at sende det afsted være, at han haaber, at en Aftale kan komme i Stand paa Grundlag af den uoverensstemmende Akcept. Han ønsker altsaa Svaret betragtet som nyt Tilbud. At Svaret gælder saaledes, er ligeledes udtalt i Paragrafens 1ste Stykke. Aftale kommer altsaa i Stand, hvis Tilbudsgiveren giver Akcept, men i modsat Fald ikke. Dette gælder derimod i Følge Paragrafens 2det Stykke ikke, naar Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er overensstemmende med Tilbudet, og Tilbudsgiveren maa indse dette. I saa Fald skal Tilbudsgiveren, hvis han ikke vil godkende den uoverensstemmende Ak-

cept, reklamere, naar han [maa indse, at Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at dette er overensstemmende med Tilbudet; ellers anses Aftale for sluttet med det Indhold, Svaret har. Om Begrundelsen af denne Regel kan ganske henvises til det ved Bestemmelsen i § 4, 2det Stykke bemærkede. Naar Afsenderen af Svaret tror, at hans Akcept er overensstemmende med Tilbudet, vil han tro, at Aftale er sluttet, og indrette sig derefter, og naar han ikke snart bliver oplyst om sin Fejltagelse, vil han være udsat for Vanskeligheder og Tab. Den saaledes foreslaaede Regel har ikke noget Forbillede i fremmed Ret, og man kunde mulig mod den indvende, at medens Akceptanten ofte er ganske uden Skyld i Svarets for sene Fremkomst, vil det vel for det meste skyldes manglende Agtpaa-givenhed fra hans Side, naar han med Drette tror, at hans Akcept er overensstemmende med Tilbudet. Imidlertid er den Ulejlighed, der paaføres Tilbudsgiveren ved at reklamere, saa ringe i Sammenligning med det Tab, Akceptanten udsættes for, naar Tilbudsgiveren ved at forholde sig tavs skulde kunne bevirke, at ingen Aftale kom i Stand, at man har fundet den foreslaaede Regel ubetænkelig, og det saa meget mere, som den synes at stemme med den almindelige Opfattelse i Handelsforhold.

Med Hensyn til den nærmere Forstaaelse af Reklamationsregien kan ganske henvises til Bemærkningerne om den tilsvarende Regel i § 4. Bestemmelserne i § 6 maa ligesom § 4 ifølge Bestemmelsen i § 1 forstaaes med den Begrænsning, at de ikke komme til Anvendelse i saadanne særlige Tilfælde, hvor Tilbudsgiveren ikke deraf, at Svargiveren vil være bunden, hvis hans Svar er overensstemmende med Tilbudet, med Føje kan slutte, at han ogsaa vil være bunden ved det, hvis det er uoverensstemmende, saa at det beror paa Tilbudsgiverens Forgodtbefindende, om Aftale skal komme i Stand eller ikke.

Skyldes Uoverensstemmelsen mellem Tilbud og Svar ikke Tillæg, Indskrænkninger

eller Forbehold fra Akceptantens Side, men hidrører den fra, at Tilbudet er kommet frem til Løftemodtageren i forvansket Skikkelse, kommer Reklamationsreglen i § 6 ikke til Anvendelse, jfr. § 34 og Bemærkningerne til nævnte Paragraf.

### § 7.

Hvorvidt en Akcept trods Tillæg, Indskrænkninger eller Forbehold maa anses for overensstemmende med Tilbudet eller ej, vil det efter det ved § 6 bemærkede undertiden kunne være ret vanskeligt at afgøre. I nærværende Paragraf har man i saa Henseende søgt at fastslaa Betydningen af nogle særlig i Handelsforhold hyppigt forekommende Tillæg til Akcept.

Blandt de oftest forekommende Tillæg er en Akcepten ledsagende Begæring om Stadfæstelse (Konfirmation) af Aftalen. Navnlig naar Parterne ere langt fra hinanden, naar Aftalen er truffen i Telefon, eller naar den er særlig indviklet, vil Akceptanten ofte føle Trang til snarest at faa Vished for, at hans Akcept er overensstemmende med Tilbudet og kommen frem i rette Tid. Der vil saaledes ganske vist hyppigt i Begæringen om Konfirmation ligge en Antydning af en vis Tvivl om, at alt er i Orden; men efter de overensstemmende Udtalelser, der ere indhentede fra Organisationer for Handelsstanden i de tre nordiske Lande, har man ikke næret Betænkelighed ved at udtale, at et antagende Svar ikke bliver uoverensstemmende med Tilbudet, fordi Afsenderen har forlangt Stadfæstelse (Konfirmation) af Aftalen.

Et andet almindeligt Tillæg til Akcepten er en Begæring om skriftlig Affattelse af Aftalen, undertiden formuleret som en Anmodning om at sende Kontrakt. Betydningen af denne Tilføjelse, der vil være særlig praktisk, naar Forhandlingene ere førte telegrafisk eller telefonisk eller gennem længere fortsat Korrespondance, er efter Handelsstandens Udtalelser i de tre Lande den samme som nylig nævnt med Hensyn til Begæringen om Stadfæstelse, Det er en

praktisk Udvej til at skaffe sig Vished for, **at alt** er, som det skal være, der ikke anfægter Akceptens Gyldighed. Heller ikke dette har man haft Betænkelighed ved at fastslaa i Udkastet.

Hvorvidt Tilbudsgiveren er pligtig at sonde saadan Stadfæstelse eller skriftlig Affattelse af Aftalen, er derimod ikke afgjort i Udkastet. Det maa bero paa Forholdene i de enkelte Tilfælde, andelsbrug og Sædvane i den paagældende Branche og Skik og Brug mellem Parterne.

Kommissionen har ogsaa haft under Overvejelse at fastslaa Betydningen af den ikke ualmindelige Tilføjelse til telegrafisk Akcept „nærmere i Brev" eller dermed enslydige Udtryk. Det viste sig imidlertid, at Opfattelserne af dette Udtryks Betydning vare saa forskellige i de tre Lande, at man maatte opgive Forsøget. Medens Anskuelserne om Tilføjelsens Indflydelse paa Akcepten i Sverige synes at være noget delte, ere de fleste norske Handlende enige om, at Tilføjelsen ikke berører Gyldigheden af Akcepten, saaledes at denne af den Grund bliver at anse for uoverensstemmende med Tilbudet. Betydningen af Tilføjelsen antages i Norge alene at være enten den, at Akceptanten forbeholder sig at fremkomme med en Specialisering af, hvad der ligger i lians Akcept med Hensyn til Punkter, hvor han efter Forholdets Natur er berettiget til at stille sine Krav, eller den, at han agter at fremkomme med saadanne særlige Ønsker og Henstillinger, f. Eks. om Varens Indpakning og Forsendelse, som han vil frafalde, hvis Tilbudsgiveren ikke vil imødekomme dem. I Danmark er Opfattelsen derimod afgjort den, at Tilføjelsen „nærmere i Brev" berører Akcepten dens Karakter som endelig. Hvorvidt overensstemmende Akcept kommer til at foreligge, vil bero dels paa Brevets Indhold, dels paa om Brevet kommer frem inden Akceptfristens Udløb. Denne Opfattelse hviler paa den Betragtning, at Brevet kan indeholde saadanne bestemte Forbehold, som Tilbudsgiveren ikke kan være pligtig at gaa ind paa, og Telegrammet opfylder derfor ikke Tilbuds-

giverens Krav paa ren Akcept. Da denne Opfattelse ikke blot er den herskende her hjemme, men ogsaa synes at være anerkendt andetsteds i Udlandet, har en overensstemmende Løsning af Spørgsmaalet i alle tre Lande ikke været mulig, og man har derfor foretrukket at lade Spørgsmaalet uløst.

## § 8

Naar en Tilbagekaldelse af et Tilbud kommer til den anden Parts Kundskab forinden eller samtidigt med, at Tilbudet kommer til hans Kundskab, maa Tilbudet bortfalde. Dette synes selvindlysende; Tilbudet kan under de anførte Omstændigheder ikke hos Løftemodtageren vække nogen berettiget Forventning om en Retserhvervelse.

Herved kan man imidlertid ikke blive staaende. En Tilbagekaldelse maa ogsaa være virksom, naar den blot er „kommet frem" til Løftemodtageren, inden Tilbudet er kommet til dennes Kundskab. Det maa blive til hans egen Skade, at han ikke gør sig bekendt med den til ham fremkomne Tilbagekaldelse. Ellers vilde det staa i hans Magt at fastholde Tilbudsgiveren ved Tilbudet ved forsætlig at undlade at gøre sig bekendt med Tilbagekaldelsen. Om denne maa gælde samme Regel som om andre Erklæringer, der skulle virke til Fordel for Afgiveren (de saakaldte „Paalæg"), nemlig at de blive virksomme blot ved at komme frem, selv om Modtageren ikke gør sig bekendt med deres Indhold, jfr. det ovenfor Side 20 ved § 2 bemærkede. I Overensstemmelse hermed er ogsaa Udkastets Kegel i § 8 om Tilbagekaldelse formet. Efter denne Bestemmelse er Tilbud eller Svar, som tilbagekaldes, bortfaldet, saafremt Tilbagekaldelsen kommer frem til den anden Part forinden eller samtidig med, at Tilbudet eller Svaret kommer til hans Kundskab. Med Hensyn til Betydningen af Udtrykket „komme frem" henvises til det Side 20 ved § 2 anførte.

Flere nyere fremmede Love gaa ikke saa vidt som i det her foreliggende Ud-

kast foreslaaet. Efter den tyske borgerlige Lovbog § 130 og ligeledes det ungarske Udkast § 934 er Tilbagekaldelse kun virksom, naar den kommer frem til den anden Part forinden eller samtidig med Tilbudet. Kommer den frem senere end Tilbudet, er den uvirksom, selv om den er kommet frem forinden eller samtidig med, at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab. Efter Art. i) i den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten, der til Dels hviler paa samme Princip som fornaevnte tyske Lovbestemmelse, er Tilbagekaldelsen dog ogsaa virksom, selv om den er kommet senere frem end Tilbudet, naar den dog er kommet til den anden Parts Kundskaab forinden eller samtidigt med, at Tilbudet er kommet til hans Kundskaab, jfr. det ovenfor herom bemærkede. Kommissionen kan imidlertid ikke erkende, at der er tilstrækkelig Grund til at blive staaende ved de nævnte fremmede Lovbuds mere begrænsede Adgang til Tilbagekaldelse. Det kan ikke ses, at den, der, naar han bliver bekendt med et Tilbud, allerede ved eller samtidig faar at vide eller dog af en til ham fremkommet Meddelelse har Adgang til at blive bekendt med, at Tilbudet er tilbagekaldt, har noget retfærdigt Krav paa at holde Tilbudsgiveren fast ved Tilbudet. Ganske vist maa Tilbudsgiveren, naar Tilbagekaldelsen er kommet senere frem end Tilbudet, sædvanligvis have Bevisbyrden for, at den anden Part ikke har gjort sig bekendt med Tilbudet, forinden Tilbagekaldelsen kom frem, og dette Bevis vil han vel i Almindelighed ikke være i Stand til at føre. Praktisk taget vil derfor en Tilbagekaldelse, der er kommet senere frem end Tilbudet, sjældent faa Betydning, saaledes at Resultatet som oftest vil blive det samme som efter den tyske Lovbestemmelse; men kan Tilbudsgiveren virkelig føre Bevis for, at den anden Part ikke har gjort sig bekendt med Tilbudet, forinden Tilbagekaldelsen kom frem, ses der ikke at være nogen Grund til at frakende denne Omstændighed Betydning. Bevisvanskeligheden kan formentlig ikke ret-

færdiggøre en Fravigelse fra det, som følger af materielle Retshensyn.

At den Tilbagekaldelse, der først kommer frem, efter at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab, er uden Betydning, er ikke direkte udtalt i § 8; men det følger modsætningsvis af Udtalelsen i § 8, at det ordentligvis vil være saa. Saa snart Tilbudet er kommet til Løftemodtagerens Kundskaab, vil han indrette sig i Tillid til Tilbudet, og skulde en Tilbagekaldelse herefter være virksom, vilde det kunne paaføre ham Ulemper og Tab. Naar Reglen ikke er direkte udtalt i Udkastet, er Grunden den, at det navnlig i Handelskredse, formentlig til Dels under Paavirkning af engelsk Ret, er en ret udbredt Anskuelse, at en Tilbagekaldelse kan være virksom, ogsaa naar den kommer frem umiddelbart efter, at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab, eller dog forinden denne endnu har truffet eller undladt nogen Foranstaltning i Henhold til Tilbudet, alt forudsat, at Tilbudet ikke allerede er akcepteret. Hvorvidt og i hvilket Omfang der i saa Henseende foreligger en virkelig Koutume eller kun Koulance, er noget tvivlsomt. Hvis nu en Lovbestemmelse positivt udtalte, at Tilbagekaldelse, der først kommer frem, efter at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab, var uvirksom, vilde det vel ikke herved være udelukket, at Domstolene kunde fravige denne Regel. Forsaavidt der forelaa sikker Oplysning om en saadan Koutume i den nævnte Retning for den paa-gældende Art af Forretninger, maatte Lovreglen ifølge § 1 vige for denne Koutume. Men yderligere Fravigelse fra Lovreglen, navnlig ved en udvidende Fortolkning af Udtrykket „samtidigt“, vilde Domstolene maaske anse for ubeføjet. Man har derfor ved den valgte Formulering af Udkastets § 8 søgt at antyde en noget friere Stilling for Domstolene i Retning af at tillægge en Tilbagekaldelse, der strengt taget ikke er kommet frem inden eller samtidig med, at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab, Betydning, naar den under Hen-

syn til de reale Grunde og efter almindelig Opfattelse i den paagældende Art af Forretninger ganske maa sidestilles med en Tilbagekaldelse, der virkelig er kommet frem inden eller samtidig med, at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskaab.

Reglen i § 8 gælder ikke blot for Tilbud, men ogsaa for Svar paa Tilbud. Dette stemmer med fornævnte tyske og schweiziske Lovbestemmelser og det ungarske Udkast § 938, der alle paa dette Punkt have samme Regel for Tilbud og Svar paa Tilbud. Det er altsaa nok til at holde Tilbudet i Kraft, at antagende Svar er kommet frem i rette Tid, men indtil Tilbudsgiveren har faaet Kundskaab om Svaret, kan dette tilbagekaldes. Det er forøvrigt ikke blot antagende Svar, Reglen gælder; efter sin Formulering maa den ogsaa finde Anvendelse paa Afslag, ligesom den analogisk vil være anvendelig paa andre Erklæringer til fraværende Personer.

Bestemmelsen i Udkastets § 8 udelukker ikke, at visse ensidige Erklæringer undtagelsesvis ere bindende, forinden de komme til vedkommendes Kundskaab, enten ifølge Lovhjemmel, f. Eks. den paa en Veksel tegnede Akcepterklæring, se Veksellovens § 21, 3dje Stykke, eller uden saadan ifølge Betragtninger hentede fra Forholdets Natur.

I udenlandske Love, saaledes i den tyske borgerlige Lovbog § 130, 2det Stykke og det ungarske Udkast § 939 træffer man Bestemmelser om Betydningen af, at den, der har afgivet et Tilbud eller Svar, dør eller kommer under Konkurs eller bliver umyndiggjort, inden Tilbudet eller Svaret er kommet frem, eller af, at en saadan Begivenhed rammer Tilbudsmotageren, forinden Aftale er kommet i Stand. Kommissionen har ikke anset det for paakrævet at give Regler om Tilfælde, der spille en saa ringe praktisk Rolle, og mener desuden, at den nærmere Ordning af disse Forhold, hvis en saadan findes paakrævet, maa ske i Forbindelse med Lovgivning om Konkurs og Umyndiggørelse.

For Dødsfalds Vedkommende vil Vejledning til Afgørelsen findes i Udkastets § 22.

## § 9

Det vil formentlig være indlysende, at Reglerne i Udkastets §§ 2 og 3 om, at Tilbudets forpligtende Kraft er betinget af Akceptsvar, som fastsat i § 1 bør være fravigelige. Lige saa vel som Tilbudsgiveren frit kan bestemme Akceptfristens Længde, maa han helt kunne fritage den anden Part for den sædvanlige Betingelse for Tilbudets forpligtende Kraft, at antagende Svar kommer frem til ham. Undertiden maa det endog uden særlig Tilkendegivelse herom ifølge sædvansmæssig Opfattelse antages, at Svar ikke er nødvendigt, jfr. saaledes ogsaa den tyske borgerlige Lovbog § 151 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 6. Dette vil saaledes i Almindelighed være Tilfældet med Hensyn til Bestilling af Varer, der skulle sendes straks. Naar en Vare bestilles tilsendt straks eller snarest muligt, venter Tilbudsgiveren sædvanlig ikke noget Svar; Ordrens behørlige Effektuering maa være tilstrækkelig til at holde Tilbudet i Kraft. Ordentligvis vil den, der har gjort en Bestilling gennem den anden Parts Agent eller Handelsrejsende, ikke vente Svar, jfr. Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 79 og 89. Og hyppigt vil den, som har afgivet et Gavetilsagn eller andet Tilsagn om Ydelse uden Opofrelser fra den andens Side, ikke kunne antages at kræve Svar som Betingelse for Erklæringens forbindende Kraft.

At Tilbudet i saadanne Tilfælde ikke bortfalder, fordi det ikke besvares, synes selvfølgelig og er derfor ogsaa kun rent forudsætningsvis udtalt i Udkastets § 9. Indtil videre henstaar det altsaa som uvist, om Aftale vil komme i Stand eller ikke. Men Tilbudsgiveren vil kunne faa Interesse i at erholde Besked i saa Henseende. Det bestemmes derfor i § 9, formentlig i Overensstemmelse med gældende Ret, at den anden Part i Tilfælde af den omhandlede

Beskaffenhed alligevel, saafremt han vil antage Tilbudet, er pligtig til paa Forespørgsel at afgive Erklæring derom, saaledes at Tilbudet er bortfaldet, saafremt han undlader dette. Hvorvidt den omtalte Erklæring skal være kommet frem til Tilbudsgiveren for at forhindre, at Tilbudet bortfalder, eller om det er nok, at Løftemodtageren har afsendt en saadan Erklæring, har man ikke ment at kunne give nogen almindelig Regel om; man har ikke udtalt, at den anden Part skal „give Meddelelse“, hvorved Spørgsmaalet vilde være afgjort i den Retning, at Erklæringens Afsendelse var tilstrækkelig (Udkastets § 42), men valgt en ganske neutral Udtryksmaade. Afgørelsen af Spørgsmaalet i det enkelte Tilfælde maa være overladt til Domstolene. I nogle Tilfælde, vel navnlig naar det er ifølge Koutume, at Svar ikke behøves, vil den naturlige Løsning vistnok ofte være den, at Erklæringen for at have Virkning maa være kommen frem til Tilbudsgiveren inden rimelig Tid; Tilbudsgiveren anses med andre Ord for stillet, som om han kun indtil videre har givet Afkald paa Svar. I andre Tilfælde, navnlig naar Tilbudsgiveren udtrykkelig har givet Afkald paa Svar, vil man vel være mere tilbøjelig til at lade Befordringen af Erklæringen foregaa paa Tilbudsgiverens Risiko. Erklæringen maa afsendes nogenlunde hurtigt efter Forespørgslens Modtagelse; men man har heller ikke paa dette Punkt ment at kunne give nogen bestemt Regel.

Forudsætningen i § 9 gaar kun ud paa, at Tilbudsgiveren med Retsvirkning for sig selv kan erklære, at den anden Parts Tavshed skal gælde som Antagelse af Tilbudet. Derimod kan han naturligvis ikke ved sin Erklæring bevirke, at den anden Part bindes ved sin Passivitet. Bunden som Akceptant ved sin Passivitet bliver den anden Part kun, hvor saadant i Følge særlige Omstændigheder følger af Reglerne om stiltiende Viljeserklæringer eller af særlige Lovbud, saaledes § 10 i dette Udkast og §§ 5, 79 og 89 i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og

Handelsrejsende, eller af Sædvaner. At saadanne Tilfælde forekomme, har det svenske Udkast ved Tilføjelsen af et 2det Stykke anset det fornødent at minde om for derved at tilkendegive, at § 9 ikke omfatter Tilfælde, hvor Aftale allerede er kommet i Stand, idet den anden Part er bleven bundet ved sin Passivitet. Da dette imidlertid formentlig tilstrækkeligt fremgaar af Affattelsen af § 9 ogsaa uden den omhandlede Tilføjelse, har det danske og det norske Udkast ikke optaget en saadan Tilføjelse. Om Virkningen af en Begæring om Svar, som først fremkommer, efter at Tilbudsmodtageren er blevet bundet ved sin Passivitet, har man ikke ment at burde bringe nogen Regel i Forslag.

#### § 10

Det forekommer ofte, at Handlende og andre Forretningsdrivende henvende sig til eventuelle Kunder med Anbefaling af deres Forretning og Opfordring til at købe deres Varer eller med anden Opfordring til Forretningens Benyttelse. Saadanne Opfordringer, der snart henvende sig til Publikum i al Almindelighed, f. Eks. Avertissementer i Bladene, Skilte og Plakater, snart til en noget snevrere Kreds, f. Eks. Cirkulærer, kunne i Almindelighed ikke betragtes som Tilbud, se det ovenfor Side 18 ved § 1 bemærkede, men kun som Opfordringer til at afgive Tilbud. Der kan naturligvis ikke være Tale om i al Almindelighed til saadanne Opfordringer, forsaavidt de angaa Køb af Varer og deslige, at knytte den Retsvirkning, at vedkommende, der har udsendt Opfordringen, skal være pligtig at reklamere, hvis han ikke vil antage Tilbud, der fremkomme i Henhold til Opfordringen. Derimod har man haft under Overvejelse at give en Regel som den, der findes i flere fremmede Lovgivninger, f. Eks. den tyske borgerlige Lovbog § 663, jfr. § 675, den tyske Handelslovbog § 362 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 395, hvorefter Personer, der ved deres Virksomhed kunne siges offentlig

at have anbefalet eller tilbudt sig til Udførelse af Forretninger for andre, ere pligtige at reklamere, naar de ikke ville efterkomme indløbne Anmodninger om saadanne Forretningers Besørgelse, saaledes at de, naar de ikke reklamere, enten be-  
tragtes, som om de havde paataget sig Forretningernes Besørgelse, eller dog paadrage sig Erstatningsansvar. Kommissionen har ikke ment at kunne bringe en saadan Regel i Forslag. Retsanvendelse og Literatur i de Lande, hvor en saadan Regel gælder, har vist, hvor store Vanskeligheder Begrebet „Udførelse af Forretninger“ volder, og selv indenfor Begrebets sikre Grænsér synes den almindelige Regel at være af tvivlsom Berettigelse. i visse Forhold vil uden Tvivl Anerkendelsen af en Reklamationspligt være vel begrundet, saaledes den i Udkast til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende § 5 foreslaaede, hvorefter den, der erhvervsmæssigt driver Virksomhed som Handelskommissionær, naar han faar Anmodning fra en anden, med hvem han staar i Forretningsforbindelse, om at besøge Salg eller Køb, der falder inden for dennehans Virksomhed, skal reklamere, hvis han ikke vil overtage Hvervet. Bortset fra denne specielle Anvendelse af Grundsætningen har man ikke ment at kunne foreslaa nogen Lovregel, men Afgørelsen maa efter de forekommende Tilfældes konkrete Beskaffenhed træffes af Domstolene.

Ogsaa forsaavidt angaar Opfordring til Køb, Salg og deslige, vil i visse Tilfælde Anerkendelsen af en Reklamationspligt være naturlig overfor Tilbud, som fremkomme ifølge Opfordringen. Som et Slags Eksempel herpaa kan nævnes §§ 79, 80 og 89 i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende. En anden Regel i saa Henseende foreslaas i § 10 i nærværende Udkast, hvor man, i Tilslutning til den indenfor Handelskredse herskende Opfattelse, har givet en Bestemmelse om Reklamationspligt for den, der har fremkaldt Tilbud ved Henvendelser, der have en saadan Form, at de vilde være

at anse som Tilbud, hvis de ikke indeholdt Ordene „uden Forbindtlighed“, uden Obligo“ eller lignende Udtryk. I dette stærkt begrænsede Omfang har man fundet det ubetænkeligt at fastslaa en i merkantile Forhold allerede anerkendt Reklamationspligt af heromhandlede Art.

Bestemmelsen er efter sin Ordlyd ikke indskrænket til Tilfælde, hvor den, der sender Henvendelsen, er Handlende. Udtrykkene „uden Forbindtlighed“ og „uden Obligo“ og deslige ere imidlertid saa specifikt merkantile, at de som Regel ikke ville blive benyttede af andre end Handlende. Hvor dette undtagelsesvis maatte ske, vil der neppe være Betænkelighed ved ogsaa i saadanne Tilfælde at lade Reglen komme til Anvendelse.

§ 10 omfatter kun saadanne Henvendelser, der, naar den omtalte Tilføjelse var udeladt, vilde være at anse som Tilbud. De ovenfor og i Bemærkningerne til § 1 omtalte Avertissementer, Cirkulærer, Priskuranter o. s. v. falde saaledes udenfor Bestemmelsens Ramme. Hvorvidt en Henvendelse iøvrigt opfylder Betingelserne for at kunne anses som Tilbud, kan være ret vanskeligt at afgøre, se herom Bemærkningerne ovenfor Side 18, hvortil der herom henvises. Der findes saa mange Overgange fra de rent upersonlige Massehenvendelser, der nærmest have Karakteren af almindelig Reklame, til de endelige Henvendelser til en Medkontrahent. At Henvendelsen er trykt, udelukker i og for sig ikke, at den kan have Karakter af Tilbud; men som oftest ville de trykte Henvendelser dog være saa lidet personlige, at de ikke kunne anses som Tilbud. Paa den anden Side opfylder Henvendelsen ikke altid dette Krav, fordi den indeholder Ordene „Vi tilbyde“ eller lignende. Disse Ord ville ofte findes ogsaa i Henvendelser med ganske upersonligt Præg. Overhovedet kan man sige, at jo personligere Henvendelsens Karakter er, desto større Rimelighed er der for at anse den som Tilbud. Om saadanne Henvendelser altsaa, som vilde være, Tilbud, hvis de ikke indeholdt Tilføjelsen „uden Forbindt-

lighed" eller deslige, udtaler § 10 først — til Oplysning om Udkastets Sprogbrug —, at de alene kunne anses som Opfordring til at gøre Tilbud i Overensstemmelse med Henvendelsernes Indhold, altsaa, som det udtrykkeligt siges i det norske Udkast, ikke som Tilbud. Med Hensyn til selve Reklamationsreglen bemærkes følgende. Man har kun paalagt vedkommende Reklamationspligt, naar Tilbud indløber fra nogen, som Henvendelsen er rettet til, og Modtageren af Tilbudet maa gaa ud fra, at det er fremkaldt ved Henvendelsen. Det er kun saadanne Personer, vedkommende kan skyldes det Hensyn at lade dem vide, at han ikke vil antage deres Tilbud. Andre, der tilfældigt have faaet fat paa Henvendelsen eller paa anden Maade ere blevne bekendte med dennes Indhold, kunne ikke have noget Krav paa Meddelelse, fordi de indsende Tilbud. Man har dernæst kun paalagt Modtageren af Tilbudet at reklamere, naar Tilbudet stemmer med Henvendelsen og fremkommer inden rimelig Tid. Tilbud, der fremkomme meget længe efter Henvendelsen, bør Modtageren ikke være pligtig at besvare. Hvad der skal forstaas ved rimelig Tid, maa i høj Grad bero paa de konkrete Forhold. Fremkommer Henvendelsen f. Eks. fra en Handlende, der ønsker at sælge Frugt eller Vildt, behøver han ikke at svare paa Tilbud, der først indløbe, efter at Frugtsæsonen er forbi eller Jagttiden er udløben. Tilbudsgiveren bør kunne sige sig selv, at hans Tilbud ikke kan ventes akcepteret under saadanne Omstændigheder. Andre Tilfælde kunne være mere tvivlsomme; Afgørelsen af, om Tilbudet er indløbet inden rimelig Tid, maa være overladt til Domstolens Skøn.

Det er som allerede omtalt en Reklamationspligt, ikke en Svarpligt, Udkastet har paalagt Modtageren af Tilbudet. Naar Tilbudet stemmer med Henvendelsen, behøver Modtageren som Regel ikke længere Betænkningstid, og han maa derfor give Meddelelse indenfor den sædvanlige for Reklamationer fastsatte Tid, d. v. s. uden ugrundet Ophold, og kan ikke uden videre

vente, til den sædvanlige Akceptfrist er ved at udløbe, jfr. det ovenfor Side 25 ved § 4, 2det Stykke bemærkede. Befordringen af Reklamationen maa som sædvanlig ske paa Adressatens Risiko.

Virkningen af, at Modtageren af Tilbudet forsømmer at reklamere, er, at Aftale anses for sluttet med det Indhold, Tilbudet har. Dette er formentlig en retfærdigere Regel end at nøjes med at give Tilbudsgiveren et Erstatningskrav, som han paa Grund af Bevisvanskeligheder ofte til have svært ved at føre igennem. Og Reglen stemmer med handelsretlig Opfattelse. En lignende Regel som den i Udkastets § 10 indeholdte er bragt i Forslag i det ungarske Udkast § 937, 2det Stykke.

I Tilknytning til Reglen i § 10 har Kommissionen navnlig efter et fra norsk Side udtalt Ønske haft under Overvejelse at give visse Regler til Publikums Beskyttelse mod Hensynsløshed og Vilkaarlighed fra deres Side, der ved Bekendtgørelser eller paa anden Maade offentlig har givet til Kende, at de udføre en vis almindelig Befordring, nemlig Regler om, at Befordrener ifalder Erstatningsansvar, dels ved Undladelse af behørig Bekendtgørelse angaaende Indstilling af Befordringer eller Forandring af Befordringsplanen, dels ved uden skellig Grund at nægte Befordring.

I sidstnævnte Henseende er det sikkert den almindelige Opfattelse her i Landet, at der ikke, bortset fra hvad der følger af de for Jernbaner, Post- og Telegrafvæsen m. m. gældende Regler, paahviler den, som besørger offentlig Befordring, nogen Befordringspligt. Og som allerede omtalt i Bemærkningerne til § 1 anses Bekendtgørelse af Jernbanekøreplaner, Dampskibslister, Post- og Telegraftruter ikke for noget Tilbud, men kun for en Opfordring til Publikum om at afgive Tilbud. Men det turde være et Spørgsmaal, som vil være Overvejelse værd, om ikke en Befordringspligt indenfor

visse Grænser bør **paalægges** i Lighed med, hvad der er anerkendt i engelsk og fransk Praksis. Hvorvidt en saadan Kegel er paa-krævet, har der indenfor Kommissionen været forskellige Meninger om, og det kan ikke være afgørende imod den, at der ikke her i Landet vides at være forekommet Tilfælde, hvor Befordring vilkaarlig er blevet nægtet; saadant er forekommet andetsteds. Men afgørende for ikke at foreslaa nogen saadan Regel har det for Kommissionen været, at der i alt Fald ikke for den forelaa tilstrækkeligt Oplysninger fra sagkyndige til Afgørelse af, hvorledes Grænserne for en Befordringspligt nærmere skulde drages.

Med Hensyn til Undladelse af behørig Bekendtgørelse om Indstilling af Befordringer eller om Fravigelse fra den offentliggjorte Befordringsplan følger det vistnok allerede af den almindelige Erstatningsregel, at Ansvar paadrages ved hensynsløs Adfærd i saa Henseende. Og det kunde formentlig i flere Retninger have sin Betænkkelighed i en Lov at udtale en saadan enkelt Anvendelse af denne almindelige Regel. Desuden vilde en Lovbestemmelse om Ansvar for Undladelse af behørig Bekendtgørelse let kunne gøres ret illusorisk, medmindre der blev fastsat visse Begrænsninger for Befordrerens Ret til at indstille Befordringen eller forandre Befordringsplanen, men Bestemmelser i denne Retning har Kommissionen lige saa, lidt ment at være i Stand til at bringe i Forslag som Bestemmelser om Befordringspligt. Hele dette Emne maatte efter Kommissionens Opfattelse, forinden nogen Lovordning kan foretages, være undergivet en indgaaende Under søgelse, som den ikke har anset for hørende under de den stillede Opgaver.

## 2det Kapitel.

### Om Fuldmagt.

Medens Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende i § 53 og følgende Paragrafer giver Regler om Hvervgiverens (Bemyndigerens) Forhold til den Tredjemand, med hvem Retshandel paa hans Vegne sluttet af den dertil bemyndigede, naar denne ved Indgaaelsen optræder i eget Navn som Kommissionær, har man i nærværende Lovudkasts 2det Kapitel givet Regler om, hvorvidt Retshandler, der foretages med Tredjemand af en Mellemand, som optræder i Bemyndigerens Navn, d. v. s. som Fuldmægtig, ere bindende for Bemyndigeren (Fuldmagtsgiveren). Udkastets 2det Kapitel er saaledes bl. a. et Supplement til Bestemmelserne om Handelsagentur og Handelsrejsende i 3dje og 4de Kapitel i det ovennævnte Udkast til Lov om Kommission m. m., hvilke Kapitler i det væsentlige kun angaa det indbyrdes Forhold mellem Agenturgiveren (Handelshuset) og Agenten (den Handelsrejsende). Fuldmægtig i nærværende Udkasts Forstand er kun den Mellemand, der optræder i Bemyndigerens (Fuldmagtsgiverens) Navn ved Foretagelsen af Retshandler for Bemyndigeren eller ved Retshandler, som foretages overfor denne.

Den, der vil have en Retshandel udført ved en Fuldmægtig, afgiver ordentligvis to Erklæringer med forskellig Adresse. Af disse Erklæringer er den ene rettet til Fuldmægtigen og indeholder en Bemyndigelse for denne til at handle for Afgiveren af Erklæringen; den anden er rettet til den eller dem, Fuldmægtigen skal indgaa Retshandel med, og indeholder et Tilsagn til vedkommende om, at Fuldmagtsgiveren vil være bunden ved de Retshandler, Fuldmægtigen i Henhold til Erklæringen foretager med den eller de **paagældende**. De omtalte Erklæringer ville ofte fremtræde som adskilte, saaledes f. Eks. i de i Udkastets § 11,

2det Stykke og §§ 14-17 omtalte Tilfælde. Undertiden foreligger dog kun en enkelt Tilkendegivelse, saaledes med Hensyn til de saakaldte mundtlige Fuldmagter, se Udkastets § 19, hvor den mundtlige Tilkendegivelse til Fuldmægtigen indeholder dels en Bemyndigelse for ham til at handle paa Fuldmagtsgiverens Vegne, dels en gennem Fuldmægtigen rettet Erklæring til Tredjemand om, at Fuldmagtsgiveren vil være bundet overfor denne ved det, Fuldmægtigen foretager indenfor de i Erklæringen angivne Rammer. I daglig Tale og til Dels ogsaa i Lovsproget, f. Eks. Danske Lov 3—19—2, betegnes ogsaa den førstnævnte til Fuldmægtigen rettede Erklæring (Bemyndigelsen) som Fuldmagt. I Udkastet har man imidlertid benyttet Udtrykket Fuldmagt *alene* som Betegnelse for den til Tredjemand rettede Erklæring. Denne Fravigelse fra almindelig Sprogbrug har været fornøden for at opnaa en til Undgaelse af Uklarhed tilstrækkelig skarp Terminologi. Den Person, Fuldmægtigen indgaar Retshandelen med, kaldes i Udkastet Tredjemand.

Bestemmelserne i Udkastets 2det Kapitel angaa ikke alle Slags Fuldmagter. Af selve Omraadet for Udkastet, jfr. det ovenfor i de indledende Bemærkninger Side 15 anførte, følger, at man kun har haft saadanne Fuldmagter for Øje, der angaa Foretagelsen af Retshandler paa Formuerettens Omraade. Udenfor falder altsaa f. Eks. Rettergangsfuldmagt eller Fuldmagt til at afgive Stemme ved politiske eller kommunale Valg. Endvidere falder den saakaldte nødvendige Repræsentation, der ikke hviler paa den repræsenteredes Erklæring til Repræsentanten og Tredjemand, men skyldes andre Retsgrunde, udenfor Kapitlets Rame. Dette gælder saaledes Værgemaal og Kuratel, der har sin Hjemmel i Statens Forsorg for sine Borgere, men ikke skyldes den repræsenteredes Vilje. Heller ikke Organer for juridiske Personer ere Fuldmægtige i Udkastets Forstand.

Det kan undertiden være vanskeligt at afgøre, hvorvidt en ved Indgaelse af en

Retshandel benyttet Mellemmand er Fuldmægtig eller blot Bud. Som Fuldmægtig kan kun den anses, der er bemyndiget til at tage Beslutning paa en andens Vegne. Er Mellemmanden blot bemyndiget til at overbringe en andens Viljeserklæring, er han kun Bud. Det maa imidlertid ikke overses, at den, der overbringer en Viljeserklæring, jævnligt kan indvirke paasammes nærmere Indhold, og i det Omfang, Overbringerens Vilje saaledes kan faa Indflydelse, maa han anses at have en Fuldmagt om end af meget begrænset Omfang, og Bestemmelserne i 2det Kapitel komme til Anvendelse.

Udkastets Regler om Fuldmagt ere lige saa lidt som dets øvrige Bestemmelser udtømmende. Man har navnlig haft til Hensigt at fastslaa nogle praktisk vigtige, i Retsanvendelsen allerede anerkendte Grundsætninger, særlig vedrørende Retsvirkningen overfor Tredjemand af Fuldmægtigens Overskridelse af Fuldmagten eller den ham givne Bemyndigelse og vedrørende Fuldmagtens Ophør, og i Forbindelse dermed at løse forskellige Tvivlsspørgsmaal. En for nordisk Ret ny Bestemmelse findes i § 18.

### § 11.

I 1ste Stykke i Udkastets § 11 udtales som en Indledning til de følgende Bestemmelser den almindelig anerkendte Sætning, at Fuldmagtsgiveren bliver umiddelbart berettiget og forpligtet overfor Tredjemand ved Retshandel, som Fuldmægtigen indenfor Fuldmagtens Grænser foretager i Fuldmagtsgiverens Navn. Tilsvarende Udtalelser findes i den tyske borgerlige Lovbog § 164, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 32 og det ungarske Udkast § 1006. Fuldmægtigen staar altsaa udenfor det paagældende Retsforhold.

For at den omtalte Retsvirkning kan indtræde, kræves det, at Fuldmægtigen handler i Fuldmagtsgiverens Navn. Paa den Omstændighed, om Mellemmanden har handlet i en andens Navn eller i eget Navn, beror jo Sondringen mellem Fuldmægtig og Kommissionær, for hvilken sidste det

er Særkendet, at han handler „i eget Navn“, saa at han selv forpligtes som Part overfor Tredjemand. Med Hensyn til, hvad der forstaas ved, at en Mellemmand handler i en andens Navn, giver Udkastet ingen Afgørelse, jfr. Bemærkningerne til Udkastet til Lov om Kommission m. m. Side 26. Man har i saa Henseende henholdt sig til den almindelige Opfattelse. Saafremt Mellemmanden optræder saaledes, at Medkontra-henten maa faa den Forestilling, at Rets-handelen skal stifte et Retsforhold mellem ham og den Person, for hvis Regning Mellemmanden handler, saa at det er til denne, Tredjemand maa holde sig, naar han vil gøre sine Rettigheder efter Retshandelen gældende, har den paagældende utvivlsomt handlet i en andens Navn. Saafremt Mellemmanden derimod ikke ved sin Optræden har tilkendegivet, hvorvidt det har været hans Mening, at han selv eller en anden skulde være Part i Forholdet, maa Formodningen være for, at han har handlet i eget Navn, saaledes at han selv bindes ved Aftalen. Dog vil man i Tilfælde, hvor Tredjemand ikke ved Retshandelens Indgaaelse kan antages at lægge nogen Vægt paa Mellemmandens Person, men kun har ønsket at komme i Retsforhold til den, paa hvis Vegne Retshandelen indgaas, ligegyldig om denne er den Person, med hvem han direkte forhandler, eller en bag ved denne staaende Mandant, betragte Mellemmanden som optrædende i Bemyndigerens Navn. Dette er f. Eks. Tilfældet med den Kunde, som køber en Vare i Butikken af Butikssvenden.

Endvidere er det naturligvis, som udtalt i § 11, kun, naar Fuldmægtigen handler indenfor Fuldmagtens Grænser, d. v. s. indenfor den til Tredjemand rettede Erklærings Ramme, at umiddelbar Forpligtelse og Berettigelse indtræder for Fuldmagtsgiveren. Forudsætningsvis ligger i denne Udtalelse, at Retshandelen kan være bindende for Fuldmagtsgiveren, selv om Fuldmægtigen har handlet i Strid med de ham af Fuldmagtsgiveren givne Forskrifter, naar blot Retshandelen ligger inden for Fuldmagtens Grænser, se Udkastets § 12 og det ved denne Paragraf nedenfor bemærkede. Fremdeles

maa naturligvis selve Fuldmagten for at have den omtalte Virkning være gyldig som Retshandel. Hvorvidt dette er Tilfældet, maa bero paa de almindelige Regler om Retshandlers Gyldighed, bl. a. Reglerne i 3dje Kapitel.

Det har været noget omtvistet, hvorvidt Fuldmægtigen er berettiget til at indgaa den paagældende Retshandel med sig selv, f. Eks. saaledes at han selv køber den Ting, han skal sælge for Fuldmagtsgiverens Regning. Med Hensyn til Kommissionæren er det i § 40 i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende bestemt, at de ikke have Ret til Selvindtræde, naar der ikke foreligger særlig Hjemmel herfor. De Grunde, der have ført til denne Bestemmelse, passe ogsaa paa Fuldmægtigen; heller ikke denne bør i Almindelighed have Ret til Selvindtræde, jfr. Bemærkningerne til Udkastet til Lov om Kommission m. m. Side 78. Spørgsmaalet om en saadan Berettigelse for Mellemmanden er imidlertid af saa ringe Betydning udenfor Kommissionsforholdet, at man ikke har fundet Anledning til at optage nogen Bestemmelse herom i nærværende Lovudkast for Fuldmægtigens Vedkommende.

Med Ansættelse i forskellige Stillinger følger efter almindelig Opfattelse, Lov eller Sædvane en Bemyndigelse til at afslutte visse Retshandler; saaledes kan Butikssvenden sælge de Varer, der haves til Salg i Butikken, Godsforvalteren maa indenfor visse Grænser kunne afslutte Retshandler vedrørende Godset, og f. Eks. for Skipperen har en vis Bemyndigelse til at indgaa Retshandler som Fuldmægtig Hjemmel i Søloven. Med Henblik paa saadanne Forhold har man i § 11, 2det Stykke udtalt, at naar nogen ifølge Aftale med en anden indtager en Stilling, som efter Lov eller Sædvane medfører Beføjelse for ham til indenfor visse Grænser at handle paa den andens Vegne, anses han for befuldmægtiget til at foretage Retshandler, som falde indenfor disse Grænser. Af denne Regel følger, at saafremt en Person i Medfør af den Stilling, han indtager hos en anden, i dennes Navn vil foretage en Retshandel med Tredjemand, behøver Tredjemand blot at under-

søge, om Manden virkelig indtager den omhandlede Stilling, samt om den paagældende Retshandel er af den Art, at en Person i en saadan Stilling efter Lov eller Sædvane kan foretage den. Derimod behøver Tredjemand ikke særligt at forvisse sig om, hvorvidt den paagældende i det foreliggende Tilfælde virkelig har en saadan Beføjelse i Forhold til sin Principal, eller om han handler imod dennes Forskrifter. Kun saafremt Tredjemand indser eller bør indse, at vedkommende overskrider sin Beføjelse, er Retshandelen ikke bindende for Principalen, se Udkastets § 12 og det derved nedenfor bemærkede. At en saadan Regel er af stor Værdi for Omsætningens Sikkerhed, synes klart. Den er da ogsaa forlængst anerkendt saavel i Theori som i Praxis, der i saa Henseende har søgt Støtte i Danske Lov 1—9—13, hvor det som ganske selvfølgelig forudsættes, at Mandanten bindes ved sin Sagførers Overskridelse af den ham meddelte Instruks, se iøvrigt nærmere nedenfor i Bemærkningerne til § 12. Reglengælder ifølge Udkastet kun, naar Stillingen skyldes Aftale med den, for hvis Regning den paagældende handler; som tidligere bemærket er kun den Repræsentation, der skyldes den repræsenteredes Viljeserklæring, medtaget under Udkastets Bestemmelser.

Medens det svenske Udkast har en til det danske Udkasts § 11, 2det Stykke svarende Bestemmelse, mangler en saadan i det norske Udkast. Dette betyder dog ikke nogen virkelig Uoverensstemmelse, men alene, at man fra norsk Side har anset det tilstrækkeligt at omtale den paagældende Art af Fuldmagt i Forbindelse med Reglerne i Udkastets § 16 om dens Tilbagekaldelse.

### § 12.

Har Fuldmægtigen ved Retshandelens Foretagelse handlet i Strid med Fuldmagtsgiverens Forskrifter, er Retshandelen efter Udkastets § 12, 1ste Stykke ikke bindende for denne, saafremt Tredjemand indsaar eller burde indse, at Fuldmægtigen saaledes overskred sin Beføjelse. Herom bemærkes følgende. Om end Indholdet af

Fuldmagten ofte vil falde sammen med Indholdet af Bemyndigelsen, er dette dog ingenlunde altid Tilfældet. Det kan saaledes f. Eks. meget vel hændes, at den Fuldmægtig, hvis Fuldmagt grunder sig i, at han indtager en saadan Stilling som i § 11, 2det Stykke nævnt, har faaet særlig Instruks af sin Principal om ikke at indlade sig i Forretninger med enkelte bestemte Personer eller om ikke at foretage Retshandler af en vis Art, der iøvrigt falder indenfor Rammen af Fuldmagten. Det samme kan være Tilfældet med den skriftlige Fuldmagt. Angaar denne saaledes Køb af en større fast Ejendom, vil der ofte ved Siden af en mere kortfattet Fuldmagt, der er bestemt til at forevises for Tredjemand, foreligge en underhaands Aftale mellem Fuldmagtsgiveren og Fuldmægtigen om, at denne f. Eks. kun maa byde en bestemt Sum for Ejendommen eller ikke gaa ind paa visse Vilkaar, som Tredjemand befrygtes at ville opstille. Som allerede udtalt ved § 11 vil det i saa Tilfælde med Hensyn til Spørgsmaalet om Fuldmagtsgiverens Bundethed ved det af Fuldmægtigen foretagne som Regel være afgørende, om Fuldmægtigen har holdt sig indenfor Fuldmagtens Grænser; derimod vil det sædvanligvis ikke komme til at spille nogen Rolle i den omtalte Henseende, om Fuldmægtigen har handlet i Strid med Fuldmagtsgiverens Forskrifter. Fuldmagten indeholder jo et Tilsagn til Tredjemand om, at Fuldmagtsgiveren vil være bunden ved de Retshandler, Fuldmægtigen foretager indenfor Fuldmagtens Rammer, og dette Tilsagn maa Tredjemand kunne paaberaabe sig mod Fuldmagtsgiveren, uanset at Fuldmægtigen har handlet imod den ham meddelte Instruks. At det foretagne ikke stemmer med Fuldmagtsgiverens Vilje, maa være Tredjemand uvedkommende, jfr. den i Udkastets § 34, 1ste Stykke modsætningsvis udtalte Regel, at den, der har afgivet en Viljeserklæring, som ved Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra hans Side har faaet et andet Indhold end tilsigtet, er bundet ved Erklæringens Indhold, hvis den, til hvem den er afgivet, var

i god Tro. I Overensstemmelse med det anførte er Reglen i § 12, 1ste Stykke formet. Det udtalte stemmer med gældende Ret, og dets Rigtighed er ikke blot forudsat i Danske Lov 1—9—13, men der er ogsaa flere Steder i den nyere Lovgivning gjort Anvendelse af Grundsætningen, saaledes f. Eks i Sølovens §§ 51 og 56 og Pirmalovens § 27. Reglen kommer dog ifølge sin Begrundelse kun til Anvendelse, saafremt Tredjemand er i god Tro. Indsaa han, eller burde han indse, at Fuldmægtigen overskred sin Beføjelse, er Retshandelen ifølge det i Slutningen af § 12, 1ste Stykke udtalte ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, jfr. den i § 34, 1ste Stykke direkte udtalte Regel og de ovenfor citerede nyere Lovbud, der alle kun beskytte den godtroende Tredjemand. Nogen Grund til at lade Fuldmagtsgiveren blive bunden mod sin Vilje, naar Tredjemand indser eller bør indse, at Fuldmægtigen overskrider sin Beføjelse, foreligger ikke. Det udtalte er anerkendt saavel i tysk som i schweizisk Lovgivning, se den tyske borgerlige Lovbog §§ 171 og 172, sammenholdt med § 164, og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 33, altsaa endog i Lovgivninger, som iøvrigt anerkende Viljesmangel hos den erklærende som Ugyldighedsgrund, selv om Medkontrahenten er i god Tro. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, paa hvilket Tidspunkt Tredjemand skal have indset eller burdet indse, at Fuldmægtigen overskred sin Beføjelse, for at Tredjemands onde Tro skal kunne paaberaabes af Fuldmagtsgiveren, henvises til det nedenfor ved Udkastets § 41 bemærkede.

Den i § 12, 1ste Stykke angivne Regel passer kun paa de Tilfælde, hvor Fuldmagten foreligger paa anden Maade end ved Fuldmægtigens Gengivelse, saaledes paa de i §§ 14—17 angivne Maader. Naar Fuldmagten derimod ikke har faaet Udryk ad anden Vej end gennem Fuldmægtigens Gengivelse, saa at Tredjemand ikke har andet end denne at holde sig til — hvilket navnlig gælder de mundtlige Fuldmagter — indeholder en Begræns-

ning af den givne **Bemyndigelse** tillige en Begrænsning af Fuldmagten. Dennes Indhold bestemmes ved alt, hvad der i saa Henseende er tilkendegivet Fuldmægtigen. Vil Tredjemand stole paa Fuldmægtigens Gengivelse af Fuldmagten, maa han gøre det paa egen Risiko, saaledes at han ikke har noget Krav paa Fuldmagtsgiveren, saafremt det skulde vise sig, at Fuldmægtigen har overskredet sin Beføjelse. Fuldmagtsgiveren har i dette Tilfælde ikke lovet Tredjemand at være bundet ved andet end det, som han virkelig har bemyndiget Fuldmægtigen til at foretage, og Fuldmagtsgiveren bør derfor ikke, selv om Tredjemand er i god Tro, være bundet ved Fuldmægtigens Overskridelse af Bemyndigelsen, jfr. den i Udkastets § 34, 2det Stykke udtalte Grundsætning om Forvanskning af Viljeserklæringer undervejs. Dette er fast antaget i Praksis, og i Overensstemmelse hermed er det udtalt i § 12, 2det Stykke, at naar Fuldmagten alene hviler paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen, og denne ved Foretagelsen af Retshandelen har overskredet sin Beføjelse, er Retshandelen ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, selv om Tredjemand var i god Tro. Herved er ikke udelukket, at der efter Omstændighederne kan paahvile Fuldmagtsgiveren Erstatningspligt ovenfor Tredjemand, naar han selv ved mangelfuld Instruktion af Fuldmægtigen eller ved Valg af en for Fejltagelser særlig udsat Person har givet Anledning til Tredjemands Skuffelse gennem Fuldmagtens Overskridelse.

At Tredjemand, uagtet Fuldmagtsgiveren har givet Fuldmagten særlig Tilværelse, f. Eks. gennem Bekendtgørelse i Bladene, faktisk ikke har haft anden Viden om Fuldmagtens Eksistens end den, der hidrører fra Fuldmægtigens Gengivelse af den, idet han ikke har læst paagældende Blad, vil efter Udkastet ikke medføre, at Retshandelen anses som foretaget i Henhold til en Fuldmagt af den i § 19 omhandlede Art, se dog hvad i saa Henseende nedenfor Side 46 bemærkes om skriftlige Fuldmagter.

## §13

I § 13 og følgende Paragrafer gives **forkellige** Regler om Fuldmagts Tilbagekaldelse, der imidlertid ingenlunde ere udtømmende. Man har kun givet Regler for de mere typiske Tilfælde.

Ordentligvis maa Fuldmagtsgiveren kunne tilbagekalde Fuldmagten, naar han vil, med den Virkning, at Fuldmægtigen ikke længere kan binde ham, og det uden Hensyn til, om der i Fuldmagten selv er sat en Grænse for dens Varighed eller ikke. Efter den almindelige Retsopfattelse her hjemme gives der dog Fuldmagter, der ere uigenkaldelige, saaledes at Tilbagekaldelse af dem er uvirksom. Som Eksempel paa saadanne Fuldmagter nævnes Bemyndigelsen til at oppebære og kvittere for Fuldmagtsgiverens Tilgodehavende til Dækning af en Fordring paa denne og Løftet til en Person om, at denne maa tegne Løftgiveren som Kautionist for sig paa et Gældsbevis. En Udtalelse i Udkastet om, at der saaledes gives Tilfælde, hvor Tilbagekaldelse af Fuldmagt er udelukket, har man dog ikke anset nødvendig.

Som en Indledning til de paafølgende Bestemmelser udtales i § 13, 1ste Stykke, at naar Fuldmagtsgiveren vil tilbagekalde en saadan Fuldmagt som omtalt i §§ 14—17, har han, selv om han har underrettet Fuldmægtigen om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, at foretage, hvad der i de nævnte Paragrafer for hvert enkelt Tilfælde er foreskrevet.

De i §§ 14—17 omtalte Fuldmagter ere alle saadanne, hvor den til Tredjemand rettede Erklæring er tilkendegivet paa anden Maade end gennem Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen. Det er en Selvfølge, at det til Tilbagekaldelse af disse Fuldmagter ikke er nok, at Fuldmagtsgiveren har underrettet Fuldmægtigen om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde; bortset fra det Tilfælde, at Tredjemand har eller burde have Kendskab herom, jfr. Udkastets § 21, er saadan Underretning til Fuldmægtigen uden Betydning for Tredjemand. Naar man udtrykkelig har

udtalt dette selvfølgelig, er Grunden don, at en saadan Underretning fra **Fuldmagtsgiverens** Side i daglig Tale og undertiden ogsaa i Lovsproget, jfr. saaledes den tyske borgerlige Lovbog § 168, sidste Punktum, betegnes som Tilbagekaldelse af Fuldmagten. I det norske Udkast mangler en Udtalelse svarende til den ovennævnte, hvilket dog kun betyder, at man har anset den for overflødig.

Til en virksom Tilbagekaldelse af de omtalte Fuldmagter udkræves en Tilkendegivelse til Tredjemand. Hvorledes denne skal være, maa afhænge af den Maade, hvorpaa Fuldmagten er tilkendegivet ham. De nærmere, men, som ovenfor angivet, ikke udtømmende Regler herom findes i Udkastets §§ 14—17, hvortil § 13 henviser. Den ledende Grundsætning er, at Fuldmagtsgiveren saa vidt muligt maa benytte samme Fremgangsmaade ved Tilbagekaldelsen af Fuldmagten, som han i sin Tid har benyttet ved Tilkendegivelsen om den til Tredjemand.

Det vil kunne hænde, at Fuldmagten er tilkendegivet Tredjemand paa flere forskellige Maader, Den kan saaledes være Tredjemand meddelt baade gennem en direkte Tilkendegivelse til ham fra Fuldmagtsgiveren og gennem en Fuldmægtigen overleveret skriftlig Fuldmagt, og er Fuldmagten bestemt til at bruges overfor en større Kreds af Personer, vil man hyppigt se, at den foruden at foreligge i skriftlig Form er bekendtgjort i Bladene eller tilkendegivet gennem Cirkulærer. Med Hensyn til saadanne Tilfælde bestemmer § 13, 1ste Stykke i Slutningen, at saafremt flere af de i §§ 14—17 givne Forskrifter for Tilbagekaldelse ere anvendelige paa samme Fuldmagt, blive de alle at iagttage. Selvfølgelig maa denne Regel ikke forstaaes saaledes, at der ved Tilbagekaldelse af en Fuldmagt, der er tilkendegivet forskellige Personer paa forskellig Maade, overfor hver enkelt Person skal gaas frem efter de for samtlige Tilkendegivelsesmaader givne Forskrifter om Tilbagekaldelse, Det maa være nok, at de Forskrifter ere iagttagne, der svare til de overfor den **paagældende**

Tredjemand benyttede Tilkendegivelsesmaader. Er f. Eks. en Fuldmagt bekendtgjort i Bladene, men desuden ved særskilt Erklæring meddelt en enkelt Person, er det tilstrækkeligt til Tilbagekaldelse overfor alle andre end denne enkelte Person, at **Forskrifterne** i Udkastets § 15 ere iagttagne.

Den Tilbagekaldelsesmaade, Tredjemand i Almindelighed vil være bedst tjent med, er den særskilte Meddelelse til ham om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde. Er Fuldmagten tilkendegivet for en ubestemt Kreds af Personer, f. Eks. ved Bekendtgørelse i Bladene, vil det ikke være muligt at sende særskilt Meddelelse til alle vedkommende, idet Fuldmagtsgiveren ikke kan vide, hvem de ere. Men kender han nogle af dem, maa han overfor disse kunne tilbagekalde Fuldmagten ved at sende dem særlig Meddelelse herom. Det, Tredjemand har Krav paa at faa at vide, er, at Fuldmagten er tilbagekaldt, og denne Kundskab faar han sikrest ved en særlig til ham rettet Meddelelse. I Overensstemmelse hermed er der i § 13, 2det Stykke givet denne Tilbagekaldelsesmaade et Fortrin fremfor de andre, idet det der er bestemt, at den Tredjemand, overfor hvem en Fuldmagt er tilbagekaldt ved en til ham særskilt rettet Erklæring, ikke kan paaberaabe sig, at Tilbagekaldelse ikke er sket paa anden Maade.

Virkningen af stedefunden Tilbagekaldelse eller andet Ophør af Fuldmagten er, at denne ikke fremtidig kan benyttes med Retsvirkning. Hvad Fuldmægtigen foretager efter Ophøret, er ikke bindende for Fuldmagtsgiveren. Derimod vil det af Fuldmægtigen forinden foretagne som egentlig ikke anfægtes af Ophøret. Tvivl kan dog rejses, om en Erklæring, der af Fuldmægtigen er afgivet, inden de Ophøret medførende Kendsgerninger forelaa, men først er kommet til Tredjemands Bevidsthed samtidig med eller efter dette Tidspunkt, er bindende for Fuldmagtsgiveren eller ej. Herom har man imidlertid ikke kunnet give nogen Bestemmelse, idet en for de forskellige Tilbagekaldelsesmaader fælles Regel ikke kan opstilles. End ikke inden-

for samme Tilbagekaldelsesmaade vil Reglen altid være den samme i de forskellige Tilfælde. Hvis f. Eks. Fuldmagten er bragt til Tredjemands Kundskab ved en særlig Meddelelse fra Fuldmagtsgiveren, og Fuldmagten tilbagekaldes, fordi Fuldmægtigen pludselig er bleven syg, bør Tilbagekaldelsen ikke have Virkning paa de af Fuldmægtigen tidligere afgivne, men ved Tilbagekaldelsen endnu ikke til Tredjemands Kundskab komne Viljeserklæringer. Motiveres Tilbagekaldelsen derimod ved, at Fuldmægtigen i den senere Tid ikke har ragtet sit Hverv paa tilbørlig Maade, bør vistnok efter Omstændighederne noget andet antages.

#### § 14

Hyppigt vil Fuldmagten være bragt til Tredjemands Kundskab ved en af Fuldmagtsgiveren til ham særskilt rettet Erklæring. Om saadan Fuldmagt bestemmer Udkastets § 14, at den er tilbagekaldt, naar særskilt Erklæring om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Tredjemand.

Den Erklæring, der bringer Fuldmagten til Tredjemands Kundskab, kan enten indeholde selve Fuldmagten, eller den kan være en Meddelelse om, at Fuldmagtsgiveren allerede har givet Mellemanden Fuldmagt. Begge Tilfælde bør behandles ens, idet Tredjemand i lige Grad maa kunne stole paa, at Fuldmagten bestaar med det i Erklæringen angivne Indhold, hvad enten den gaar ud paa det ene eller det andet af de nævnte Alternativer. Den tyske borgerlige Lovbog §§ 170 og 171 hvile paa samme Synspunkt.

For at Reglen i Udkastets § 14 skal være anvendelig, maa Fuldmagten være bragt til Tredjemands Kundskab ved en til ham særskilt rettet Erklæring fra Fuldmagtsgiveren. At f. Eks. Bekendtgørelse i Bladene ikke er en særskilt til Tredjemand rettet Erklæring, er klart. Et Hovedeksempel paa en til Tredjemand særlig rettet Erklæring er paa den anden Side et Brev eller anden saadan privat Meddelelse til ham. Noget tvivlsomt kan efter

Omstændighederne Sagen stille sig med Hensyn til Fuldmagter, der ere bekendtgjorte ved Cirkulærer. Naar saadanne Cirkulærer udsprede i Flæng til en ubestemt Kreds af Personer, kan Bestemmelsen i § 14 ikke komme til Anvendelse. Man kan ikke paalægge Fuldmagtsgiveren at sende Tilbagekaldelseserklæring til hver enkelt, der har modtaget Cirkulæret; Fuldmagtsgiveren vil i et saadant Tilfælde jævnligt være ude af Stand til at holde Rede paa de paagældende Personers Navne og Adresser, og det maa derfor ligesom med Hensyn til de i Bladene bekendtgjorte Fuldmagter være Reglerne i Udkastes § 15, der kommer til Anvendelse. Det vil imidlertid ogsaa kunne tænkes, at Cirkulæret kun er rettet til en bestemt begrænset Kreds, og Erklæringen i samme kan have en saa personlig Karakter, at nærværende Paragraf kan komme til Anvendelse. Ved Benyttelsen af Udtrykket *Erklæring* er det fremhævet, at Tredjemands Kundskaab om Fuldmagten maa hidrøre fra en Meddelelse, der har Karakteren af en for Afgiveren i Forhold til Modtageren bindende Viljeserklæring. Det er ikke nok, at Fuldmagtsgiveren lejlighedsvis har omtalt Fuldmagten i en Samtale med eller i et Brev til Tredjemand.

Naar Fuldmagtsgiveren vil tilbagekalde en af de i Udkastets § 14 omhandlede Fuldmagter, maa den naturlige Vej hertil være, at han retter en særskilt Erklæring til Tredjemand om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde. Dette er efter § 14 fornødent til Tilbagekaldelsen. Andre Tilkendegivelsesmaader ere ikke tilstrækkelige, saaledes f. Eks. ikke offentlig Bekendtgørelse eller Besked til Fuldmægtigen om Tilbagekaldelsen. Kun forsaavidt Tredjemand derved bringes i ond Tro, kunne saadanne Tilkendegivelser faa Betydning, se Udkastets § 21. Paa den anden Side er saadan særskilt Erklæring som i Udkastet foreskrevet ogsaa tilstrækkelig. Undtagelse herfra kan kun anerkendes, hvis Fuldmagtsgiveren dels har særlig Grund til at formode, at Fuldmægtigen, uagtet Fuldmagten er tilbagekaldt, paa hans Vegne vil foretage en Retshandel overfor Tredjemand,

dels maa antage, at Tredjemand, trods den til ham udsendte Tilbagekaldelseserklæring, er ubekendt med, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, se Udkastets § 20. Saadanne Tilfælde ville være sjældne, men kunne dog forekomme, idet Tilbagekaldelsen foreligger, saasnart Tilbagekaldelseserklæringen er kommet frem til Tredjemand, selv om den ikke er kommet til hans Kundskaab. Dette, som er en Anvendelse af den tidligere omtalte Grundsatning om Viljeserklæringer, som skulle virke imod den, til hvem de afgives, er udtrykkeligt udtalt i § 14. Herved erindres det ved §§ 2 og 8 om Betydningen af Udtrykket „kommet frem“ bemærkede.

#### § 15.

Saa vel Fuldmagter, der allerede have faaet særlig Tilværelse overfor Tredjemand, f. Eks. de Fuldmagter, der grunde sig i, at Fuldmægtigen indtager en saadan Stilling som i § 11, 2det Stykke nævnt, som efter Omstændighederne ogsaa andre Fuldmagter, der have en større Kreds af Tredjemænd for Øje som eventuelle Medkontra henter, bekendtgøres jævnligt offentligt i Bladene eller paa anden Maade for derved hurtigst og nemmest at bringes til de paagældendes Kundskaab.

Om saaledes bekendtgjorte Fuldmagter bestemmer § 15, 1ste Stykke, at de tilbagekalde ved en Erklæring, der bekendtgøres paa samme Maade. Da Fuldmægtigen ved Bekendtgørelsen, i Overensstemmelse med hvad der maa formodes at være dens Øjemed, sættes i Stand til at foretage Rets handler med en ubestemt Kreds af Personer, vil Fuldmagtsgiveren være afskaaret fra at tilbagekalde Fuldmagten ved en særskilt Erklæring til hver enkelt af disse. Den paa en Gang for Fuldmagtsgiveren nemmeste og dog for Tredjemand i Almindelighed tilstrækkelig fyldestgørende Tilbagekaldelsesmaade vil være en ny offentlig Bekendtgørelse af samme Art som Bekendtgørelsen om Fuldmagten. Denne Tilbagekaldelsesmaade er da ogsaa anerkendt i tysk Ret, se den tyske borgerlige Lovbog § 171, og foreslaaet indført i Ungarn, se

det ungarske Udkast § 1018, og skønt det kan omtvistes, om Reglen allerede er anerkendt i dansk Ret, har man ifølge det anførte fundet det ubetænkeligt at give den Lovhjemmel.

Ligesom Reglen i § 14 maa ogsaa nærværende Bestemmelse komme til Anvendelse, hvad enten den Erklæring, der bringer Fuldmagten til Tredjemands Kundskab (Bekendtgørelsen), indeholder selve Fuldmagten, eller Bekendtgørelsen kun er en Meddelelse om, at den paagældende Person allerede har Fuldmagt. Bekendtgørelsen maa være foretaget af Fuldmagtsgiveren; en Bekendtgørelse, der er foretaget af Fuldmægtigen paa egen Haand, falder ikke ind under Reglen i § 15.

Tilbagekaldelsen skal bekendtgøres paa samme Maade, som i sin Tid Fuldmagten er bekendtgjort. Er dette sket i Bladene, maa Tilbagekaldelsen ske i de samme Blade. Det vil ikke just kunne forlanges, at Tilbagekaldelsen skal bekendtgøres netop lige saa mange Gange, som Fuldmagten er bekendtgjort. Hvor ofte det skal ske, maa bero paa de konkrete Forhold. Det kan tænkes, at et Blad, da Fuldmagten bekendtgjordes i det, havde langt større Udbredelse end paa det Tidspunkt, Tilbagekaldelsen finder Sted. Denne Omstændighed bør dog ikke kunne udelukke, at Tilbagekaldelsen med Retsvirkning kan bekendtgøres i det samme Blad; en modsat Regel vilde være altfor vanskelig at gennemføre i Praxis. Naar Fuldmagten er udbredt gennem Cirkulærer, vil det som allerede bemærket ved § 14 undertiden kunne være vanskeligt at afgøre, om den kan anses for at være offentligt bekendtgjort eller bragt til Tredjemands Kundskab ved en til vedkommende særskilt rettet Erklæring. Sædvanligvis ville Cirkulærerne dog være uddelte i Flæng, saa at Fuldmagten maa siges at være offentlig bekendtgjort, og Reglerne i § 15 finde da Anvendelse. Ogsaa i saadanne Tilfælde kan det være Genstand for Tvivl, hvad der nærmere udkræves for, at Tilbagekaldelsen kan betragtes som bekendtgjort paa samme Maade. At den maa ske ved Udsendelse af et

Cirkulære, er ikke tvivlsomt. Men til hvem skal dette sendes? Da det er en Forudsætning for, at nærværende Paragraf kan komme til Anvendelse, at Cirkulæret om Fuldmagten er udbredt i Flæng, kan det ikke være nødvendigt, at Cirkulæret om Tilbagekaldelsen sendes til nøjagtigt de samme Personer, hvem det første Cirkulære er tilstillet. Det vilde være umuligt for Fuldmagtsgiveren at iagttage dette. Det maa efter § 15 være tilstrækkeligt, at Fuldmagtsgiveren sender Cirkulæret om Tilbagekaldelsen til væsentlig samme Kreds, som det tidligere Cirkulære er sendt til, altsaa som Regel navnlig til sine Forretningsforbindelser, og selv om ogsaa en enkelt af disse skulde blive glemt, vil Tilbagekaldelsen dog ikke af den Grund alene blive uvirksom overfor ham.

En Tilbagekaldelse, der er bekendtgjort paa foreskreven Måde, vil for det meste være tilstrækkelig til at udelukke Fuldmagtens fremtidige Benyttelse, jfr. dog Udkastets § 20, der f. Eks. vil kunne finde Anvendelse, naar en Forretningsforbindelse, som har faaet Cirkulæret om Fuldmagten, er bleven glemt ved Tilbagekaldelsen. Paa den anden Side vil anden Tilkendegivelse om Tilbagekaldelsen sædvanligvis ikke være nok, jfr. dog Udkastets § 13, 2det Stykke og § 21. Som ovenfor nævnt vil den offentligt bekendtgjorte Fuldmagt jævnlig have faaet særlig Tilværelse overfor Tredjemand paa anden Maade end ved Bekendtgørelsen. I saa Fald vil Reglen i § 13, 1ste Stykke i Slutningen finde Anvendelse.

Det svenske Udkasts Tilføjelse om Anmeldelse af Fuldmagt hos offentlig Myndighed efter særskilt Forskrift sigter til visse i Sverige foreskrevne Anmeldelser, f. Eks. til Kongens Lensmand, om hvem der er befuldmægtiget for et Digelag eller lignende.

Undertiden kan det være umuligt at bekendtgøre Tilbagekaldelsen paa samme Maade som Fuldmagten, f. Eks., hvis det Blad, hvori Fuldmagten er bekendtgjort, er ophørt at udkomme. Med Hensyn her til er det i § 15, 2det Stykke foreskrevet,

at Bekendtgørelsen om Tilbagekaldelsen i saa Fald skal ske paa anden ligesaa virksom Maade, hvilken Regel i det omtalte Tilfælde bedst vil kunne ske Fyldest ved Bekendtgørelse i det Blad, der nærmest har afløst det omtalte Blad, som ikke udkommer mere, og som henvender sig til omtrent samme Læsekreds. Da det vil kunne være vanskeligt for Fuldmagtsgiveren at afgøre, hvad der maa udkræves, for at en Tilbagekaldelsesmaade kan anses for lige saa virksom som en anden, har man givet Fuldmagtsgiveren Eet til at forlange, at den almindelige Underret paa det Sted, hvor Fuldmagtsgiveren bor eller sidst havde Bopæl, jfr. herved det til § 18 bemærkede, skal afgøre, hvad han i den omhandlede Henseende har at foretage.

Nærværende Paragraf giver ikke nogen Regel om, fra hvilket Tidspunkt Tilbagekaldelsen bliver uvirksom. Dette vil i saa høj Grad bero paa de konkrete Forhold, at noget nærmere herom ikke har kunnet siges. Hvis f. Eks. Tilbagekaldelsen skal bekendtgøres i et Blad, kan den ikke gælde mod Tredjemand, der er bosat paa et andet Sted end der, hvor Bladet udkommer, førend det paagældende Nummer af Bladet, hvori Bekendtgørelsen findes, er kommet frem til hans Egn af Landet.

Ifølge § 15, sidste Stykke anses en Fuldmagt ikke som offentlig bekendtgjort, fordi den er tinglæst. Øjemedet med Tinglæsningen af Fuldmagter vil ikke være at faa Fuldmagten almindelig bekendtgjort — dertil vilde Tinglæsning i vore Dage være et lidet egnet Middel — men derimod at undgaa Retsanmærkning ved Tinglæsning af en Retshandel, som Fuldmægtigen har foretaget eller skal foretage med Hensyn til en fast Ejendom. Anvendelsen af Bestemmelsen i § 15 om offentlig bekendtgjort Fuldmagt paa den tinglæste Fuldmagt, altsaa en Regel om, at Tilbagekaldelse af tinglæste Fuldmagter skulde ske gennem Aflæsning, vilde saaledes ikke stemme med Tinglæsningens Formaal og stemmer heller ikke med den almindelige Opfattelse. Hertil kommer en anden Be-

tragtning. Reglen vilde i hvert Fald kun kunne gælde, naar Tinglæsningen skyldtes Fuldmagtsgiveren, derimod ikke i de Tilfælde, hvor Tinglæsningen er foretaget af Fuldmægtigen paa egen Haand, hvilket jævnligt forekommer. Efter Omstændighederne kan Tinglæsningen nemlig udelukkende være i Fuldmægtigens Interesse. Dette gælder saaledes f. Eks. om Tinglæsningen af en til at bestyre en fast Ejendom meddelt Generalfuldmagt, der maatte indeholde en maskeret Ejendomsoverdragelse. Hvorvidt Tinglæsningen er foretaget efter Fuldmagtsgiverens eller Fuldmægtigens Begæring, vil imidlertid ikke fremgaa af Pantebøgerne, og da dette Forhold saaledes underdrager sig Tredjemands Erkendelse, vil den Omstændighed, at en tinglæst Fuldmagt endnu ikke er aflæst, kun være lidet egnet som Kriterium for Fuldmagtens vedvarende Eksistens. I Norge er Opfattelsen den samme som i Danmark. I Sverige er derimod Tinglæsning af Fuldmagter ikke i Brug, hvorfor en Bestemmelse svarende til det norske og det danske Udkasts § 15, 3dje Stykke mangler i det svenske Udkast.

Da Tinglæsning forudsætter, at der foreligger et skriftligt Dokument, vil det være Bestemmelsen i § 17, som kommer til Anvendelse paa tinglæste Fuldmagters Tilbagekaldelse.

#### § 16

Som udtalt i § 1], 2det Stykke anses den, der ifølge Aftale med en anden indtager en Stilling, som efter Lov eller Sædvane medfører Beføjelse for ham til indenfor visse Grænser at handle paa den andens Vegne, for befuldmægtiget til at foretage Retshandler, som falde indenfor disse Grænser. Om saadanne Fuldmagter bestemmer Udkastets § 16, at de tilbagekaldes derved, at Fuldmægtigen fjernes fra Stillingen. Fuldmagten er knyttet til Stillingen og har ved denne faaet selvstændig Tilværelse i Forhold til Tredjemand; heraf følger, at ligesom Fuldmagten ikke ved Tilkendegivelse til Fuldmægtigen kan indskrænkes overfor godtroende Tredjemand (§ 12), saaledes kan den heller ikke

med Virkning overfor en saadan tilbagekaldes, saalsenge vedkommende er **Indehaver** af Stillingen. Fjernes Fuldmægtigen derimod fra Stillingen, vil dette være tilstrækkeligt til at bringe Fuldmagten til Ophør, jfr. dog § 20. I andet Fald vil Fuldmagten vedblive at bestaa undtagen i Forhold til de enkelte Tredjemænd, overfor hvem Fuldmagtsgiveren tilbagekalder j Fuldmagten ved en til dem særskilt rettet Erklæring, se Udkastets § 13, 2det Stykke, eller som dog havde eller burde have Kundskab om, at Fuldmagtsgiveren har tilkendegivet, at Fuldmagten ikke længer skal gælde, se Udkastets § 2].

Hvormeget der skal kræves til, at Fuldmægtigen kan siges at være fjernet fra Stillingen, vil i saa høj Grad bero paa de konkrete Forhold, at det ikke er muligt at give nogen almindelig Regel herom. At vedkommende er opsagt, kan ikke være nok; han maa være fratraadt Stillingen. Ofte vil den paagældendes Virksomhed være knyttet til en bestemt Plads indenfor Fuldmagtsgiverens Forretningslokale eller Ejendom, saaledes er f. Eks. Butikkassereskens Virksomhed at modtage Penge af Kunder som Regel knyttet til en Plads ved Kassen, og ligeledes er den Virksomhed, der giver Skibsføreren en vis Fuldmagt til at handle, som Regel knyttet til Skibet. Saalænge vedkommende Kassererske bliver siddende ved Kassen, og Skibsføreren bliver ved at føre Kommandoen paa Skibet, maa de vedvarende kunne binde Fuldmagtsgiveren overfor godtroende Tredjemand, selv om det er med Urette, at de endnu ere i Funktion. Tilsvarende Regler maa gælde andre Tilfælde, hvor særlige ydre Forhold tilkendegive Fuldmagten. For andre Stillingers Vedkommende vil det derimod være tilstrækkeligt, at den paagældendes Virksomhed retlig set er bragt til Ophør. Agenten eller den Handelsrejsende vil saaledes i Almindelighed være fjernet fra Stillingen, naar det Tidspunkt, til hvilket han er opsagt, er kommet.

For et enkelt Forbold, der kunde tænkes at falde ind under Udkastets § 16, nemlig den anmeldte Prokura, gælder sær-

lige Regler om Tilbagekaldelse, se Lov Nr. 23 om Handelsregistre, Firma og Prokura af 1ste Marts 1889 §§ 7 og 32, hvilke Regler ifølge Udkastets § 28 fremdeles skulle bestaa. Derimod ville Reglerne i Udkastets § 16 efter Omstændighederne kunne finde Anvendelse paa uanmeldt Prokura, nemlig forsaavidt Prokuraegenskaben fremgaar af en Stilling, hvori vedkommende er anbragt.

Naar Reglen i § 16 er formet noget anderledes i det norske Udkast, skyldes dette blot, at den her omhandlede Art af Fuldmagt ikke er omtalt i det norske Udkasts § 11, se Bemærkningerne ovenfor Side 37.

### § 17.

Saavel i Forretningslivet som ogsaa udenfor dette, naar det drejer sig om større Dispositioner, spiller den skriftlige Fuldmagt saa stor en Rolle, at man vistnok kan sige, at den skriftlige Form er den typiske Fremtrædelsesmaade for Fuldmagten.

Med Hensyn til Tilbagekaldelse af skriftlige Fuldmagter bestemmer Udkastets § 17, at, forsaavidt de ere overgivne Fuldmægtigen og maa anses bestemte til at være i hans Besiddelse og at forevises for Tredjemand, tilbagekaldes de derved, at de paa Fuldmagtsgiverens Forlangende tilbagegives ham eller tilintetgøres.

Som det vil ses, indeholder Udkastet ikke nogen Udtalelse om, hvad der nærmere udkræves for, at en Fuldmagt kan siges at foreligge som skriftlig. Man har i saa Henseende henholdt sig til den almindelige Opfattelse. De i Udkast til Lov om Kommission m. m. § 88, 2det Stykke omtalte Slutseddelsblanketter, hvis Benyttelse af den Handelsrejsende kan medføre, at en Aftale bliver lige saa bindende for Handelshuset, som om dette udtrykkeligt havde bemyndiget den Rejsende til at afslutte Aftalen, kunne saaledes noppe betragtes som skriftlige Fuldmagter. Indehavelsen af saadanne Blanketter giver ifølge Udkastet til Lov om Kommission m. m. § 88 en Handelsrejsende Fuldmagt til at slutte Retshandler for Handelshuset, saalænge han er dets Rejsende. Om den

**Handelsrejsende**, efter at hans Stilling som saadan er ophørt, desuagtet ved Benyttelse af Blanketter, som ere givne ham i Hænde af Handelshuset, fremdeles kan binde dette, er et Spørgsmaal, som hverken er afgjort ved den nævnte § 88 eller ved nærværende Udkasts Bestemmelser. Spørgsmaalet har saa ringe praktisk Interesse, at der ikke er fundet Grund til at forsøge paa at løse det ved en Lovregel.

§ 17 omhandler kun saadanne skriftlige Fuldmagter, som ere overgivne Fuldmægtigen. Er en skriftlig Fuldmagt af Fuldmagtsgiveren sendt til Tredjemand, finde Reglerne i Udkastets § 14 Anvendelse. Det udkræves endvidere — dette findes ikke særligt udtalt i den norske Udkast, som gaar ud fra, at det fremgaar tilstrækkeligt af Sammenhængen — at Fuldmagten maa anses bestemt til at være i Fuldmægtigens Besiddelse og at forevises for Tredjemand. Er Fuldmagten kun overgivet til Fuldmægtigen for af ham at overgives til Tredjemand, og sker dette, er det ligeledes § 14, som kommer til Anvendelse. Fuldmagten maa fremtræde saaledes, at det paagældende Dokument, hvori den er indeholdt, udviser, at det er bestemt til Forevisning som et Legitimationspapir; en Udtalelse f. Eks. i et Brev til Fuldmægtigen kan i Almindelighed ikke være tilstrækkelig.

Paragrafens Regel om Tilbagekaldelse af den skriftlige Fuldmagt, hvorefter der hertil kræves, at Fuldmagten paa Fuldmagtsgiverens Forlangende tilbagegives ham eller tilintetgøres, stemmer med almindelig Retsopfattelse i de nordiske Lande og med tysk Ret, se den tyske borgerlige Lovbog § 172, 2det Stykke. Paa den ene Side er saadan Tilbagegivelse eller Tilintetgørelse tilstrækkelig til at udelukke, at Fuldmægtigen fremtidigt benytter Fuldmagten, se dog Udkastets § 20 samt § 13, 1ste Stykke in fine, der f. Eks. kan faa Anvendelse i det hyppige Tilfælde, at en Person, som ifølge sin Stilling har en vis Fuldmagt, tillige har en skriftlig Fuldmagt. Paa den anden Side kunne andre Tilbagekaldelseshandlinger ikke træde i Stedet

for Fuldmagtens Tilbagegivelse eller Tilintetgørelse, se dog Udkastets § 13, 2det Stykke og § 21. Dette kunde undertiden synes **baardt**, saaledes naar Fuldmagten kan benyttes overfor en ubestemt Kreds af Personer, saa at Tilbagekaldelse ved særskilt Meddelelse til hver enkelt af disse er udelukket, og Fuldmagtsgiveren har gjort, hvad han kunde for at faa Fuldmagten tilbage, men dette dog er mislykkedes, f. Eks. fordi Fuldmægtigen nægter Tilbagelevering eller falskeligt paastaar, at Fuldmagten er frakommet ham. Ganske viet vil den i Udkastets § 18 aabnede Adgang til at faa Fuldmagten erklæret uvirksom bøde noget herpaa; men inden dette er lykkedes, kan Fuldmægtigen have anrettet Ulykker ved at binde Fuldmagtsgiveren, Herved er imidlertid ikke noget at gøre. Det er jo Fuldmagtsgiveren selv, der har udrustet Fuldmægtigen med det farlige Legitimationspapir, og han maa da være nærmere end den godtroende Tredjemand til at bære Tabet, hvis Fuldmægtigen skulde misbruge hans Tillid. Omvendt vil man vistnok ikke finde nogen Betænkelighed ved, at Fuldmagtsgiveren efter Udkastets Regel, bortset fra Bestemmelsen i § 20, ikke bliver bunden, naar Fuldmagten paa det Tidspunkt, en Retshandel slutes, paa Fuldmagtsgiverens Forlangende er tilbageleveret eller tilintetgjort, og det selv om Tredjemand maaske paa et tidligere Stadium af Forhandlingerne har faaet Fuldmagten forevist. For at være ganske sikker bør Tredjemand forlange at se Fuldmagten, naar Aftalen slutes.

Særlig Tvivl har der i Kommissionen hersket om, hvorvidt det til Anvendelsen af Reglerne om skriftlig Fuldmagt udkræves, at Fuldmagten virkelig har været forevist Tredjemand. Medens man, som her nævnt, ikke har været i Tvivl om, at Fuldmagtsgiveren, naar Fuldmagten ved Retshandelns Indgaaelse forevises, bliver bunden ved Fuldmægtigens Retshandler med godtroende Tredjemand, saalænge Fuldmagten faktisk ikke paa Fuldmagtsgiverens Forlangende er tilbagekaldt eller tilintetgjort, uanset at han efter bedste Evne har for-

søgt at opnaa dette, synes det mindre klart, hvorvidt denne Regel bør omfatte de Tilfælde, hvor Fuldmagten ikke har været forevist Tredjemand. Naar denne ikke har set Fuldmagten, synes han i og for sig ikke at have større Krav paa Retsbeskyttelse end den Tredjemand, der indgaar en Retshandel med en Fuldmægtig, der blot har en mundtlig Fuldmagt, og det kunde saaledes synes rimeligt paa dette Tilfælde at anvende Reglerne i Udkastets § 19 i Stedet for § 17. Imidlertid vilde Gennemførelsen af en saadan Sondring mellem de Tilfælde, hvor Fuldmagten er forevist, og de, hvor Forevisning ikke har fundet Sted, støde paa store praktiske Vanskeligheder. Fuldmagtsgiveren vilde saaledes blive fristet til for at unddrage sig en af Fuldmægtigen afsluttet, for ham ugunstig Retshandel at paastaa, at Forevisning ikke har fundet Sted, en Paastand, som det vilde kunne være vanskeligt for Tredjemand at modbevise. Dertil kommer, at det vilde være vanskeligt at afgøre, hvilke nærmere Krav man skulde stille til en Forevisning, for at de dertil knyttede særlige Regler i § 17 kunde komme til Anvendelse. Det kunde vel neppe være nok, at Fuldmagten for lang Tid siden var forevist i Anledning af en anden Retshandel, og paa den anden Side kunde det synes for strengt at kræve, at Fuldmagten skal være forevist netop ved Retshandelens Afslutning. Dernæst vilde det kunne omdisputeres, om det er nødvendigt, at Tredjemand har gjort sig bekendt med Indholdet af Fuldmagten, eller om det maaske kunde være tilstrækkeligt, at Dokumentet er forevist ham. Navnlig under Hensyn til disse praktiske Vanskeligheder har man ment ikke at kunne foreslaa en Regel i den antydede Retning. Man har endog været betænkt paa at gaa den Vej udtrykkeligt at udtale, at Bestemmelserne i § 17 komme til Anvendelse, hvad enten Fuldmagten er forevist Tredjemand eller ikke. En saadan Regel vilde være i Harmoni med Bestemmelserne i §§ 15 og 16, der gælde uden Hensyn til, om Tredjemand er ubekendt med, at Fuldmagten er offentligt bekendtgjort, eller at Fuld-

mægtigen indtager en saadan Stilling som i § 11, 2det Stykke omtalt. Naar man dog ikke er gaaet saa vidt, er Grunden dels, at man ikke har kunnet frakende de ovenfor til Fordel for en modsat Regel fremsatte Betragtninger Vægt, dels, at man er kommen til den Erkendelse, at der ikke findes at være nogen praktisk Trang til i Lovteksten at berøre Spørgsmaalet om Forevisningens Betydning. Det vides ikke nogensinde at have været fremme • til Afgørelse i Retslivet her i Landet. Man kan vistnok sige, at det i det praktiske Liv ubetinget er det sædvanlige, at skriftlige Fuldmagter forevises Tredjemand. Selv om man ofte vil høre Folk af Høfligheds-

I Hensyn erklære, at de ikke bryde sig om at se Fuldmagten, vil det dog sædvanligvis, i alt Fald naar det drejer sig om større Forretninger, ende med, at Fuldmagten forevises „for en Ordens Skyld”. Hvorledes udenlandsk Ret stiller sig til Spørgsmaalet, er i flere Henseender uklart. Det overlades saaledes til Domstolene at afgøre Spørgsmaalet, hvis det skulde opstaa i Praksis.

I § 17, 2det Stykke bestemmes det, at Fuldmægtigen er pligtig til paa Forlangende at give Fuldmagten tilbage til Fuldmagtsgiveren. Dette kunde synes ret selvfølgelig; men en Udtalelse herom i Loven kan dog formentlig være paa sin Plads navnlig for at forebygge den Misforstaaelse, at den Agenter og visse Handelsrejsende ved §§ 74 og 87 i Udkastet til Lov om Kommission m. m. hjemlede Tilbageholdelsesret skulde omfatte de dem overgivne Fuldmagter. At dette ikke bør være Tilfældet, følger af Sagens Natur. Tilbagekaldelse af Fuldmagten kan jo kun ske ved dens Tilbagelevering eller Tilintetgørelse, og Fuldmagtsgiveren bør naturligvis ikke være afskaaret fra at tilbagekalde Fuldmagten, fordi Fuldmægtigen har noget til Gode hos ham. En udtrykkelig Udtalelse af Reglen findes da ogsaa i den tyske borgerlige Lovbog § 175, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 36, 1ste Stykke og det ungarske Udkast § 1020. At Bestemmelsen ikke omfatter de uigen-

kaldelige Fuldmagter, er det fundet ufor-  
nødent at udtale, se Bemærkningen oven-  
for Side 39.

### § 18.

Som i Bemærkningerne til § 17 an-  
tydet vil den Fuldmagtsgiver, der har over-  
givet Fuldmægtigen en skriftlig Fuldmagt,  
kunne komme i en uheldig Stilling, naar  
Fuldmagten ikke kan faas tilbage fra  
Fuldmægtigen, og navnlig naar denne  
enten ligefrem nægter at tilbagelevere  
Fuldmagten eller i saa Henseende holder  
Fuldmagtsgiveren hen med Udflugter, f. Eks.  
med den Paastand, at Fuldmagten er  
bleven borte. Naar Fuldmagten kun er  
rettet til nogle faa bestemte Personer,  
kan Fuldmagtsgiveren vel benytte den i  
Udkastets § 13, 2det Stykke anviste Ud-  
vej at sende særskilt Erklæring om Til-  
bagekaldelsen til hver enkelt af de paa-  
gældende Personer. Er derimod Fuldmag-  
ten beregnet paa en større mere ubestemt  
Kreds, vil han ikke kunne benytte denne  
Fremgangsmaade. Efter gældende Ret vil  
han i saa Fald staa temmelig hjælpeløs,  
idet en Bekendtgørelse i Bladene ikke vil  
have nogen Betydning overfor en godtro-  
ende Tredjemand. Han kan ganske vist  
sagsøge Fuldmægtigen til at udlevere Fuld-  
magten, og han kan prøve ved Fogedens  
Bistand at faa den udleveret ved en Ind-  
sættelsesforretning; men dels vil navnlig  
den første Fremgangsmaade let tage megen  
Tid, dels er det ingenlunde sikkert, at Fuld-  
magtsgiveren vil opnaa det ønskede fie-  
sultat, navnlig naar Fuldmægtigen skjuler  
Fuldmagten og paastaar, at den er bleven  
borte.

For at bøde paa de angivne Ulemper  
har man i Lighed med, hvad der allerede  
er gældende Bet i Tyskland, se den tyske  
borgerlige Lovbog § 176 og paatænkt ind-  
ført i Ungarn, se det ungarske Udkast  
§§ 1021 og 1022, ved Udkastets § 18 aab-  
net en Adgang til at faa saadanne Fuld-  
magter, som omtales i § 17, erklæret uvirk-  
somme, naar Fuldmagtsgiveren gør det  
antageligt, at Fuldmagten er forkommet  
eller af anden Grund ikke kan erholdes

tilbage inden rimelig Tid. Fuldmagtsgive-  
rens blotte Paastand om, at Fuldmagten  
ikke kan faas tilbage fra Fuldmægtigen,  
bør ikke være nok til at indrømme ham  
en ekstraordinær Adgang til at faa Fuld-  
magten sat ud af Kraft; Tredjemand bør  
normalt kunne stole paa, at den skriftlige  
Fuldmagt er gyldig, saalænge den ikke er  
leveret tilbage eller tilintetgjort. Paa den  
anden Side vilde det være altfor strengt  
at kræve, at Fuldmagtsgiveren skulde føre  
fuldt Bevis for, at Fuldmagten ikke kan  
faas tilbage; et saadant Bevis vilde i mange  
Tilfælde slet ikke kunne føres. Man har  
derfor ment, at det var tilstrækkeligt, at  
Fuldmagtsgiveren gjorde det antageligt, at  
Fuldmagten ikke kan faas tilbage, og da  
Fuldmagtsgiveren ofte vil være udsat for  
store Ulemper og Tab, selv om der maatte  
være Udsigt til, at det tilsidst vilde kunne  
lykkes at faa den modvillige Fuldmægtig  
til at udlevere Fuldmagten, har man end-  
videre i det danske og norske Udkast udtalt,  
at det er tilstrækkeligt, at det er gjort  
antageligt, at Fuldmagten ikke kan faas  
tilbage *inden rimelig Tid*. Hvad der skal  
forstaas ved rimelig Tid, maa bero paa de  
konkrete Forhold og afgøres af den i Pa-  
ragrafens 2det Stykke omtalte Eet under  
behørig Hensyntagen til den Risiko, Fuld-  
magtsgiveren løber ved Fuldmagtens fort-  
satte Eksistens. Det maa naturligvis være  
en Forudsætning for, at Reglen i § 18 kan  
komme til Anvendelse, at den paagældende  
Fuldmagt overhovedet er genkaldelig; de  
i Bemærkningerne til § 13 omtalte uigen-  
kaldelige Fuldmagter kunne ikke erklæres  
uvirksomme.

Den Fremgangsmaade, Fuldmagtsgi-  
veren har at følge for at faa Fuldmagten  
erklæret uvirksom, er nærmere angivet i  
§ 18, 2det Stykke. Reglerne herom ere  
noget forskellige i de tre Udkast som Følge  
af Forskellighederne i de tre Landes pro-  
cessuelle Regler og i deres dømmende og  
administrative Myndigheders Organisation.  
I det følgende skal derfor paa dette Punkt  
kun det danske Udkasts Regler omtales.

Begæring om at faa Fuldmagten erklæ-  
ret uvirksom skal indgives til den almindelige

Underret paa det Sted, hvor Fuldmagtsgiveren bor eller sidst havde Bopæl. Fordet Tilfælde, at Fuldmagtsgiveren aldrig har haft Bopæl her i Landet, har man ikke fundet tilstrækkelig Grund til at give Adgang til Uvirksomhedserklæring.

Finder Retten, at Begæringen hør bevilges, udfærdiger den en Erklæring om, at Fuldmagten skal være uvirksom, naar Erklæringen een Gang er optaget i Statstidende, og der efter Optagelsen er gaaet en fastsat Tid, som ikke maa være længere end 14 Dage. Dette Tidsrum har man anset for at være tilstrækkelig langt til, at det under sædvanlige Forhold kan paaregnes, at Tredjemand kan faa Kundskab om Erklæringen inden Fristens Udløb. Efter Omstændighederne vil det kunne være hensigtsmæssigt, at Erklæringen tillige bekendtgøres i lokale Blade eller paa anden Maade, f. Eks. ved Læsning til Kirkestævne. Man har derfor i det følgende Punktum af § 18, 2det Stykke aabnet Adgang for Ketten til at træffe Bestemmelse herom. Da Retsvirkningen imidlertid regnes fra Bekendtgørelsen i Statstidende, maa eventuel anden Bekendtgørelse ske forinden Optagelsen i Statstidende.

Naar Bekendtgørelse paa foreskreven Maade har fundet Sted, og den af Retten fastsatte Tid er udløben, er Fuldmagten ifølge sidste Punktum i § 18, 2det Stykke uden Retsvirkning for Fuldmagtsgiveren. Dette er dog ikke at forstaa saaledes, at Fuldmagtsgiveren derefter under ingen Omstændigheder kan blive bunden ved Fuldmægtigens Retshandler. Han fritages saaledes ikke som Følge af Uvirksomhedserklæringen for at iagttage Reglerne i Ud-kastets § 20, og naar han forsømmer dette, maa han blive bunden ved Fuldmægtigens Retshandler overfor godtroende Tredjemand. Fremdeles bliver Fuldmagten bestaaende i det Omfang, hvori den foreligger for Tredjemand paa anden Maade end som skriftlig. Naar f. Eks. Fuldmagten foruden af det skriftlige Dokument fremgaar af en vis Stilling, Fuldmægtigen indtager hos Fuldmagtsgiveren, maa Fuldmægtigen endvidere fjernes fra Stillingen. Er den

skriftlige Fuldmagt bragt til Tredjemands Kundskab ved en til ham særskilt rettet Erklæring, er en særskilt Erklæring om Tilbagekaldelsen nødvendig overfor vedkommende. Saafremt den skriftlige Fuldmagt tillige er offentligt bekendtgjort, maa Reglerne i § 15 iagttages; er den af Retten i Henhold til § 18 udfærdigede Erklæring bekendtgjort paa samme Maade som Fuldmagten, maa dette dog naturligvis være tilstrækkeligt. Med andre Ord, Uvirksomhedserklæringen virker paa samme Maade som den Tilintetgørelse eller Tilbagekaldelse af den skriftlige Fuldmagt, den træder i Stedet for.

Endelig er det i sidste Sætning af § 18, 2det Stykke bestemt, at Fuldmagtsgiveren, naar den foreskrevne Bekendtgørelse har fundet Sted, og Fristen er udløbet, kan forlange Attest fra Retten om, at Fuldmagten er uden Retsvirkning overfor Fuldmagtsgiveren. Det synes hensigtsmæssigt ved en saadan Attest at sætte Fuldmagtsgiveren i Stand til overfor vedkommende Tredjemand at bevise, at Fuldmagten er erklæret uvirksom, fremfor at paabyrde ham det Besvær i hvert enkelt Tilfælde, hvor saadant Bevis skal føres, at godtgøre, at alt, hvad Retten har foreskrevet, er iagttaget, hvilket kunde blive ret omstændeligt, navnlig naar Bekendtgørelse har maattet ske paa flere Maader. Fra norsk og svensk Side har man dog ikke anset det fornødent at give Fuldmagtsgiveren en saadan Berettigelse.

Efter § 18, 3dje Stykke er Rettens Afgørelse upaaankelig. Det vilde væsentligt svække Bestemmelsens Nytte, hvis Virkningen af Rettens Uvirksomhedserklæring skulde kunde suspenderes ved Fuldmægtigens Appel, og det Skøn, Retten skal udøve, synes saa lidet indviklet, at der ikke ses at være nogen særlig Betænkelighed ved at overlade den endelige Afgørelse til Underretten. Saafremt Retten skulde komme til det Resultat, at Begæringen ikke bør bevilges, maa det staa Fuldmagtsgiveren frit for paa Grund af nye Oplysninger paany at æske Rettens Afgørelse.

## § 19.

Om den allerede i § 12, 2det Stykke omtalte Fuldmagt, der alene hviler paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen, indeholder Udkastets § 19 den Regel, at den er tilbagekaldt, naar Erklæring om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Fuldmægtigen.

Udenfor Bestemmelsen falde ikke blot de i §§ 14—17 angivne Fuldmagter, men overhovedet alle Fuldmagter, der have faaet Udtryk overfor Tredjemand ad anden Vej end gennem Fuldmagtsgiverens Tilkendegivelse til Fuldmægtigen. Sædvanlig betegnes de heromhandlede Fuldmagter som mundtlige, hvilken Betegnelse dog er mindre korrekt. Paa den ene Side falder ikke enhver blot mundtlig meddelt Fuldmagt ind under nærværende Bestemmelse. Dette vil saaledes ikke være Tilfældet, saafremt Fuldmagten er meddelt Tredjemand af Fuldmagtsgiveren, selv om Meddelelsen til ham er rent mundtlig. Paa den anden Side omfatter Bestemmelsen noget mere end de til Fuldmægtigen mundtlig meddelte Fuldmagter, nemlig enhver Fuldmagt, der alene hviler paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen, altsaa f. Eks. ogsaa skriftlig formulerede Fuldmagter, der ikke ere bestemte til at forevises for Tredjemand.

Ganske de samme Grunde, der føre til, at Fuldmagtsgiveren, saafremt Fuldmagten er af den omtalte Art, ikke, naar Fuldmægtigen ved Foretagelsen af en Retshandel har overskredet sin Beføjelse, bliver bunden ved Retshandelen, selv om Tredjemand var i god Tro, se ovenfor Side 38, føre ogsaa til, at Fuldmagten maa ophøre, naar Fuldmægtigens Beføjelse til at optræde paa Fuldmagtsgiveren Vegne er ophørt. Naar Tredjemand selv maa bære Tabet, hvis han indlader sig med en Person, der paastaas at have mundtlig Fuldmagt, men i Virkeligheden aldrig har haft en saadan eller dog ikke en Fuldmagt af det Omfang, han har paastaat, maa han ogsaa selv bære Følgerne, hvis han stoler paa den Person, der en Gang har haft mundtlig Fuldmagt, men nu ikke længere har Tilladelse til at

benytte den. Udkastets Regel er da ogsaa ganske i Overensstemmelse med, hvad der antages i gældende Eet. Som et Eksempel paa Beglens Anvendelse kan nævnes, at den i § 77 i Udkastet til Lov om Kommission m. m. omtalte Bemyndigelse for Agenten til at afslutte bindende Salg, hvilken Bemyndigelse ikke følger med hans Stilling, vil kunne tilbagekaldes blot ved en Meddelelse til Agenten i de Tilfælde, hvor Fuldmagten alene hviler paa en Bemyndigelse til ham fra Agenturgiverens Side.

Tilbagekaldelseskleringen bliver virksom, naar den kommer frem til Fuldmægtigen; med Hensyn til Betydningen af Udtrykket „kommet frem" henvises til det ovenfor ved § 2 herom bemærkede.

## § .

Da det ikke efter nogen af de i de foregaaende Paragrafer givne Regler om Tilbagekaldelse af Fuldmagt kræves, at Tilbagekaldelse for at være virksom skal være kommet til Tredjemands Kundskab, vil det kunne hænde i alle de der nævnte Tilfælde, at Tredjemand er uvidende om den stedfundne Tilbagekaldelse. Dette kan særlig let forekomme, naar Tilbagekaldelsen er sket ved offentlig Bekendtgørelse, idet Bekendtgørelsen kan have undgaaet Tredjemands Opmærksomhed, og naar Fuldmagten kun er mundtlig. Paa samme Maade kan Tredjemand være uvidende om, at en Fuldmagt er erklæret uvirksom i Henhold til Reglerne i Udkastets § 18.

Saafremt Fuldmægtigen efter Tilbagekaldelsen indgaar Aftale med godtroende Tredjemand, vil Fuldmagtsgiveren ifølge de foregaaende Paragrafer ikke blive bunden ved Aftalen. Tredjemand vil altsaa maaske komme til at lide et Tab, der for saa vidt er foraarsaget af Fuldmagtsgiveren, som denne har givet Fuldmægtigen et Middel i Hænde til at bevæge Tredjemand til at slutte Aftale med ham. Herved er dog normalt ikke noget at gøre, naar man ikke vil tilintetgøre Virkningen af de foregaaende Paragrafers Bestemmelser. Kun under saadanne Omstændigheder, hvor paa den ene Side Fuldmagtsgiveren har særlig

Grund til at formode, at Fuldmægtigen vil vedblive at indgaa Retshandler med Tredjemand paa Fuldmagtsgiverens Vegne, og hvor det paa den anden Side ikke vil være forbundet med større Besvær for Fuldmagtsgiveren at advare Tredjemand, har man ment at kunne paalægge Fuldmagtsgiveren en Forpligtelse hertil. I Overensstemmelse hermed er det med engelsk Ret og til Dels § 1018 i det ungarske Udkast som Forbillede i Udkastets § 20 bestemt, at saafremt Fuldmagtsgiveren har særlig Grund til at formode, at Fuldmægtigen, uagtet Fuldmagten er tilbagekaldt eller erklæret uvirksom, paa hans Vegne vil foretage en Retshandel overfor en bestemt Tredjemand, skal han, hvis han maa antage, at denne er ubekendt med, at Fuldmagten ikke længere gælder, saavidt muligt give ham Meddelelse herom. Som det vil ses, har man kun paalagt Fuldmagtsgiveren den omtalte Forpligtelse, naar han har særlig Grund til at formode, at Fuldmægtigens vil optræde paa hans Vegne overfor Tredjemand. Den Omstændighed, at han efter sit Kendskab til Fuldmægtigen kan tænke sig Muligheden af, at denne vedblivende vil forsøge at benytte Fuldmagten, bør ikke være tilstrækkelig til at paabyrde ham nogen Forpligtelse til at give Tredjemand Meddelelse om den allerede stedfundne Tilbagekaldelse eller Uvirksomhedserklæring. Fremdeles paahviler Forpligtelsen kun Fuldmagtsgiveren, naar han ved, hvem den Tredjemand er, Fuldmægtigen vil indgaa Retshandel med. Ved han ikke det, vil han som Regel ikke være i Stand til at forhindre Misbrug af Fuldmagten. At Forpligtelsen kun kan paahvile Fuldmagtsgiveren, naar han maa antage, at Tredjemand er uvidende om, at Fuldmagten ikke længere gælder, synes en Selvfølge. Derimod maa det være ligegyldigt for Bestemmelsens Anvendelse, om Fuldmægtigen ved Retshandelens Foretagelse er i god eller ond Tro med Hensyn til Fuldmagtens Eksistens; ogsaa naar Fuldmægtigen selv er uvidende om Tilbagekaldelsen, maa den omtalte Forpligtelse paahvile Fuldmagtsgiveren.

Det bør ikke gaa ud over Fuldmagtsgiveren, at han af en eller anden Grund, f. Eks. fordi Tredjemand Adresse ikke kan opspores, er ude af Stand til at give ham Meddelelse om, at Fuldmagten ikke længere gælder. Forpligtelsen til at give Meddelelse paahviler ham kun saavidt muligt. Og det maa være tilstrækkeligt, at Fuldmagtsgiveren har indleveret Meddelelse til Befordring med Telegraf eller Post eller andet forsvarligt Befordringsmiddel. Dette er tilkendegivet ved Udtrykket „give Meddelelse“, se § 42. At Meddelelsen gaar tabt undervejs, gaar altsaa ikke ud over Fuldmagtsgiveren. Dette stemmer med de sædvanlige Regler om Reklamation, men staar i Modsætning til, hvad der gælder om Tilbagekaldelserklæringer, som maa være komne frem til vedkommende for at have Virkning.

Ifølge 2det Punktum i § 20 er Virkningen af, at Fuldmagtsgiveren tilsidesætter sin Meddelelsespligt den, at Retshandelen bliver bindende for ham, saafremt Tredjemand var i god Tro. Dette stemmer med, hvad der ogsaa andre Steder i Udkastet er fastsat som en Følge af forsømt Reklamation, og en saadan Regel synes ogsaa at være naturligere end blot at paalægge Fuldmagtsgiveren at erstatte Tredjemand det Tab, han har lidt ved at stole paa, at Fuldmagtsgiveren blev bunden. Overfor vedkommende Tredjemand bliver Retsvirkningen af Fuldmagtsgiverens Forsømmelse i den omspurgte Henseende altsaa i Virkeligheden den samme, som om Tilbagekaldelse ikke havde fundet Sted.

Ogsaa naar Fuldmagtsgiveren, efter at en tilbagekaldt Fuldmagt af Fuldmægtigen er bleven benyttet til Indgaaelse af en Retshandel med godtroende Tredjemand, faar Kendskab herom, vil der kunne paahvile ham en Meddelelsespligt overfor Tredjemand. Om dennes nærmere Betingelser og Omfang og om Virkningerne af dens Tilsidesættelse har man ikke ment at kunne opstille nogen almindelig Regel.

## §21

Naar Tredjemand ved eller bør vide, at Fuldmagtsgiveren har tilkendegivet, at

Fuldmagten ikke længere skal gælde, er der ingen Grund til at lade Fuldmagtsgiveren blive bunden overfor paagældende Tredjemand ved Retshandler, som foretages af Fuldmægtigen i Henhold til Fuldmagten, selv om Fuldmagtsgiveren ikke har iagttaget det til Tilbagekaldelse eller Uvirksomhedserklæring af Fuldmagten fornødne. De i de foregaaende Paragrafer givne Forskrifter for Tilbagekaldelse og Uvirksomhedserklæring have jo alle til Øjemed at gøre det kundbart for Tredjemand, at Fuldmagten ikke længere skal gælde. Ved han allerede dette, eller bør han vide det, er der ingen Anledning til for hans Skyld at paalægge Fuldmagtsgiveren at foretage videre. Udkastets § 21 bestemmer derfor, at naar Fuldmagtsgiveren, uden at Fuldmagten er tilbagekaldt eller erklæret for uvirksom, har forbudt Fuldmægtigen at gøre Brug af den eller paa anden Maade tilkendegivet, at den ikke længere skal gælde, er en Retshandel, som foretages i Henhold til Fuldmagten, ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, saafremt Tredjemand havde eller burde have Kundskab om Forholdet.

En saadan Situation som den i Paragrafen beskrevne kan let forekomme. Adskillige Fuldmagtsgivere ville saaledes enten af Ukendskab til den rette Fremgangsmaade for Tilbagekaldelse eller, fordi de stole paa, at Fuldmægtigen ikke vil gøre sig skyldig i Misbrug, nøjes med at forbyde Fuldmægtigen at benytte Fuldmagten. Dette Tilfælde er ganske ensartet med den i Udkastets § 12, 1ste Stykke omtalte Handlen i Strid med Fuldmagtsgiverens Forskrifter og bør behandles paa samme Maade. Forholdet kan ogsaa være det, at Fuldmagtsgiveren har gjort Skridt til en gyldig Tilbagekaldelse, men at det til en Tilbagekaldelse fornødne endnu ikke foreligger. Ligeledes kan det tænkes, at Fuldmagtsgiveren har gjort Skridt til at faa Fuldmagten erklæret uvirksom i Medfør af Udkastets § 18, men at dette endnu ikke er lykkedes, f. Eks. fordi den af Retten fastsatte Tid endnu ikke er udløben.

Naar Tredjemand kender eller burde

kende de foran berørte Forhold, ved eller bør han ogsaa vide, at Fuldmægtigens Foretagelse af Retshandelen ikke stemmer med Fuldmagtsgiverens Vilje, og det følger altsaa allerede af Grundsætningen i Udkastets § 34, 1ste Stykke, at Fuldmagtsgiveren ikke bør være bunden. Det i § 21 udtalte stemmer ogsaa med gældende dansk Ret og endvidere med Reglerne i den tyske borgerlige Lovbog § 173, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 37 og det ungarske Udkast § 1019.

Med Hensyn til den nærmere Forstaelse af Udtrykket „havde eller burde have Kundskab om Forholdet" henvises til Udkastets § 41 og det ved denne Paragraf bemærkede.

## § 22

Det var tidligere almindelig antaget baade i Udlandet og her hjemme, at saavel Fuldmægtigens Bemyndigelse som selve Fuldmagten ordentligvis bortfalder ved Fuldmagtsgiverens Død. Denne Opfattelse stemmer med Romerrettens Regler om Mandat, hvorefter Mandatet bortfalder ved Mandantens Død. I de Retssystemer, der hvile paa Romerrettens Grund, blev denne Regel overført uforandret paa Fuldmagtsforholdet, og den er endnu den Dag i Dag anerkendt i adskillige Lande, dog med Beskyttelse for Tredjemand, som ikke kendte eller burde kende Dødsfaldet, saa ledes i Frankrig, code vil Art. 2003 og 2009, den østerrikske borgerlige Lovbog §§ 1022 og 1026 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 35 og 37. Ogsaa efter engelsk Ret medfører Fuldmagtsgiverens Død Ophør af Fuldmagten.

I Modsætning hertil opstiller den tyske borgerlige Lovbog § 672, sammenholdt med § 168, en Formodning for, at Fuldmagten vedvarer efter Fuldmagtsgiverens Død. I de Tilfælde, hvor den ophører, virker Ophøret først fra det Tidspunkt, da Tredjemand ved eller bør vide, at Fuldmagten er faldet bort, se nævnte Lov §§ 169 og 674. Det ungarske Udkast § 1674, sammenholdt med § 1017, og § 1675 har samme Regel som den tyske borgerlige Lovbog.

Den traditionelle romerrettlige Opfattelse er saaledes ikke mere eneraadende i moderne europæisk Ret. Hvad særligt dansk Ret angaar, saa var den almindelige Opfattelse vel tidligere snarest den samme som Romerrettens; men i den senere Tid spores der dog navnlig i Handelsforhold en tydelig Tilbøjelighed til at gøre Undtagelser fra den gængse Lære. Et Udslag heraf er § 30 i Firkøbsloven, der i Lighed med, hvad der allerede var fastsat ved den ældre tyske Handelslov § 54 og nu er bestemt i den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 465, fastslaar, at Fuldmagtsgiverens Død ikke medfører Prokuraens Ophør.

Det har været Genstand for megen Overvejelse indenfor Kommissionen, hvorvidt man med Hensyn til Spørgsmaalet om Indvirkningen af Fuldmagtsgiverens Død paa Fuldmagten skulde blive staaende ved den omtalte ældre, med Romerretten stemmende Opfattelse, eller om man skulde gaa videre ad den ved Firkøbsloven anviste Vej og udvide den der for Prokuraen udtalte Regel til at gælde som Hovedregel i al Almindelighed, og det ikke blot i Handelsforhold, men ogsaa udenfor disse. Kommissionen er kommen til det Resultat, at den sidstnævnte Løsning er den rette. Man har herved navnlig ladet sig lede af den Betragtning, at denne Løsning i de Tilfælde, hvor Spørgsmaalet om Indvirkningen af Fuldmagtsgiverens Død paa Fuldmagten faar praktisk Betydning, gennemsnitlig vil stemme bedst saavel med Parternes formodede Vilje som med Boets og Arvingernes Interesse. Boet og Arvingerne ville for det meste være bedst tjente med, at alt indtil videre fortsættes i samme Spor som hidtil, saa at en rolig Fortsættelse eller Afvikling af Fuldmagtsgiverens Virksomhed bliver mulig. Et pludseligt Ophør af Fuldmagten kunde let hindre dette og paaføre Boet og Arvingerne Tab. En hel anden Sag er, at det i mange Tilfælde kan være naturligt, at Fuldmagtsgiverens Bo eller Arvinger tilbagekalder Fuldmagten; hertil maa de naturligvis være berettigede.

Naar Udkastets § 22 i Henhold til det udviklede har bestemt, at Fuldmagten uanset Fuldmagtsgiverens Død vedbliver at gælde, er dette dog kun opstillet som Hovedreglen. Man har tilføjet den Begrænsning, at det kan følge af særlige Omstændigheder, at Fuldmagten skal bortfalde. I adskillige Tilfælde vil det fremgaa af Forholdene, at hele Fuldmagtens Formaal eller dog Formaalet med visse Retshandler, der kunne foretages i Henhold til Fuldmagten, maa være bortfaldet ved Fuldmagtsgiverens Død. Dette gælder ganske særligt, hvis Fuldmagten gaar ud paa Indkøb af Genstande til Fuldmagtsgiverens rent personlige Brug, f. Eks. en Klædedragt. I saa Fald er det klart, at det hverken kan have været Fuldmagtsgiverens Mening eller stemme med hans Bos eller Arvingers Interesse, at Fuldmægtigen efter Dødsfaldet bestiller Dragten. Men ogsaa i mange andre Tilfælde vil det være klart, at Formaalet med den Retshandel, Fuldmagten angaar, er bortfaldet ved Fuldmagtsgiverens Død. Angaar Fuldmagten f. Eks. Køb af en Landejendom, som Fuldmagtsgiveren personlig vil drive, eller af en Villa, han selv vil bebo, bør Fuldmægtigen ikke efter Fuldmagtsgiverens Død afslutte noget Køb. Tredjemands Interesse kræver imidlertid, at man ikke i disse Tilfælde ubetinget kan lade Fuldmagten bortfalde, saaledes at alle Retshandler af den paagældende Art, som foretages efter Dødsfaldet blive uforbindende for Boet. Ligesom de Fuldmægtigen af Fuldmagtsgiveren meddelte Porskrifter med Hensyn til Benyttelsen af Fuldmagter, der have faaet særlig Tilværelse overfor Tredjemand, ikke komme den godtroende Tredjemand til Skade, saaledes bør heller ikke Fuldmagtsgiverens Død for disse Fuldmagters Vedkommende kunne paaberaabes mod Tredjemand, medmindre han havde eller burde have Kundskab baade om Dødsfaldet og om dets Betydning for Fuldmægtigens Beføjelse til at foretage Retshandelen. En saadan Begrænsning, der stemmer med Reglen i den tyske borgerlige Lovbog § 169, er derfor ogsaa i Udkastet føjet til Udtalelsen om, at det kan følge af

særlige Omstændigheder, at **Fuldmagten** skal bortfalde ved Fuldmagtsgiverens Død. Med Hensyn til den nærmere Forstaaelse af Udtrykket „havde eller burde have Kundskab om“ henvises til Udkastets § 41 og det ved denne Paragraf bemærkede. Men det skal i denne Forbindelse dog bemærkes, at ogsaa den af Tredjemand paa et senere Tidspunkt end det i § 41 angivne erhvervede Kundskab om Dødsfaldet kan blive af Betydning for Mellemværendet. Erhverver saaledes den Skrædder, hos hvem en Dragt til Fuldmagtsgiveren er bestilt, Kundskab om Dødsfaldet efter det i § 41 omtalte Tidspunkt, er Kontrakten vel gyldig indgaaet, men Skrædderen, der er begyndt med at tilskære Tøj til Dragten, kan ikke uden videre, efter at han er bleven vidende om Fuldmagtsgiverens Død, fortsætte Arbejdet og fordre Betaling for en færdig Dragt.

Med Hensyn til de Fuldmagter, der alene hvile paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen (jfr. § 19), bestemmes det i Slutningen af § 22, 1ste Stykke, at det til Gyldighed af de omtalte Retshandler, hvis Formaal er bortfaldet ved Fuldmagtsgiverens Død, endvidere udkræves, at heller ikke Fuldmægtigen, da han foretog Retshandelen, havde eller burde have Kundskab om Dødsfaldet og dets Betydning for hans Beføjelse til at foretage Retshandelen. At Fuldmægtigens Kundskab ved disse Fuldmagter kan blive bestemmende for Tredjemands Retsstilling, stemmer med den i Udkastets § 19 udtalte Regel, at Bortfald af Fuldmægtigens Bemyndigelse i disse Tilfælde medfører Bortfald af Fuldmagten.

I det danske Udkasts § 22, 2det Stykke gives en Bestemmelse om, at Fuldmagten ophører fra det Tidspunkt, da det viser sig, at Gæld ikke vedgaas i Fuldmagtsgiverens Bo. Der har hidtil hersket saa megen Usikkerhed her i Landet med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt den Omstændighed, at Gæld ikke vedgaas i Fuldmagtsgiverens Dødsbo — en Kendsgerning, der ligesom Fuldmagtsgiverens Konkurs utvivlsomt maa medføre Fuldmagtens Op-

hør — skal have tilbagevirkende Kraft paa det af Fuldmægtigen forinden Gældsfragaelsen foretagne, at man har fundet det fornødent at faa en Regel slaaet fast. Ifølge den Opfattelse, at Gældsfragaelsen har tilbagevirkende Kraft, ville Retshandler, som f. Eks. en Prokurist foretager efter Dødsfaldet, blive ugyldige, naar Gældsfragaelse senere finder Sted; et af Prokuristen efter Dødsfaldet foretaget Salg eller Køb falder sammen som ugyldigt, og den til Prokuristen erlagte Betaling er ugyldig, hvis den ikke er kommet Boet til Gode o. s. v. For at anerkende den tilbagevirkende Kraft anføres, at dette skulde stemme bedst med Skiftelovens Mening. Tilstanden mellem Dødsfaldet og det Tidspunkt, da der tages Bestemmelse om, hvorvidt Gælden vedgaas eller ej, er rent provisorisk, og der bør i denne Mellemtid ske saa lidt som muligt, der kan forrykke Boets Stilling. Paa den anden Side fremhæves, at det vil passe bedst med de Grunde, som føre til Reglen om, at Fuldmagten *bestaar* trods Dødsfaldet, se ovenfor Side 52, at fuldmægtigen kan indgaa Retshandler med Tredjemand i den nævnte Mellemtid uden den Usikkerhed, som følger af Muligheden for, at Retshandlerne ville blive uforbindende for Fuldmagtsgiverens Bo paa Grund af senere Gældsfragaelse i Boet. En Regel om, at Gældsfragaelsen skulde have tilbagevirkende Kraft, vilde i Virkeligheden betyde en betænkelig Indskrænkning i Hovedreglen i Udkastets § 22, saa meget mere som det ofte paa Forhaand vil være ret *uheregneligt*, om Gælden vil blive vedgaaet eller ej. Ifølge de samme Grunde, som have medført Bestemmelsen om, at Fuldmagten vedvarer trods Fuldmagtsgiverens Død, har man altsaa ment at burde fastslaa som Hovedregel, at Fuldmagten først ophører fra det Tidspunkt, da det viser sig, at Gæld ikke vedgaas. Herfra er dog gjort en Undtagelse for en enkelt, for Boet særlig farlig Handling fra Fuldmægtigens Side, nemlig Betaling af Gæld efter Dødsfaldet. Herom bestemmes det, at saafremt **Fuldmægtigen** betaler Gæld efter Dødsfaldet, og Boet er insolvent, kan dette altid fordre,

at den stedfundne Betaling gaar tilbage. Det er vistnok ganske særligt Betaling af Gæld, der haves for Øje, naar der ytres Betænelighed ved ikke at lade Gældsfragaelsen have tilbagevirkende Kraft, og paa den anden Side vil Betaling af Gæld ordentligvis uden Skade kunne udsættes. Skulde Betaling være ganske nødvendig for at beskytte Boet mod Tab, vil Fuldmægtigen efter Omstændighederne i Udkastets § 25 have Hjemmel til at betale.

Naar det viser sig, at Gæld ikke vedgaas, finde efter Paragrafens 2det Stykke Reglerne om Konkurs (§ 24) tilsvarende Anvendelse. Tredjemand, der forinden har indgaaet Retshandler med Fuldmægtigen, som ikke ere opfyldte, konkurrerer altsaa i det insolvente Bo. Er Tredjemand ved Retshandelens Indgaaelse bekendt med, eller burde han være bekendt med Gældsfragaelsen, virker denne straks overfor ham, saa at han ikke kan støtte nogen Ret overfor Boet paa Fuldmægtigens Retshandel. For den godtroende Tredjemands Vedkommende har man fulgt Reglerne i Konkurslovens § 2 med den Modifikation, at Bekendtgørelsen i Statstidende af Indkaldelse til Fordringshaverne med Tilkendegivelse af, at Gæld ikke er vedgaaet, træder i Stedet for Kundgørelse af Konkurs.

Det norske Udkast har ikke nogen til det danske Udkasts § 22, 2det Stykke svarende Bestemmelse; Opfattelsen i Norge paa dette Punkt er saa usikker, at man ikke har fundet det rigtigt paa nærværende Tidspunkt at lovgive om dette Spørgsmaal. Det svenske Udkast har optaget en Bestemmelse, som delvis svarer til den danske; Formuleringen er paa Grund af den i Sverige allerede foreliggende Lovgivning om Emnet væsentlig afvigende fra den danske. Reglen gaar ud paa, at saafremt Dødsboet overgaar til Konkursbehandling, faa Retshandler, som efter det foregaaende ere gældende mod Boet, ikke større Virkning mod Kreditorerne, end hvis de vare foretagne af Arvingerne.

§23.

Medens det efter tysk Ret ligesom med Hensyn til Dødsfald er Hovedreglen, at Fuldmagten ikke bortfalder, fordi Fuldmagtsgiveren bliver umyndiggjort, se den tyske borgerlige Lovbog § 672, sammenholdt med § 168, antages det i Almindelighed hos os, at Umyndiggørelse medfører Fuldmagtens Ophør, forsaavidt angaar Retshandler, som den umyndiggjorte paa Grund af Umyndiggørelsen ikke selv kan foretage. Efter Umyndiggørelsen er det den for den paagældende beskikkede Væge, og ikke Fuldmægtigen, hvem det maa tilkomme at træffe Dispositioner paa vedkommendes Vegne. Ganske vist vil der undertiden forløbe en Tid, inden Værgen er saaledes inde i den umyndiggjortes Forhold, at han fuldtud kan overse disse; men selv i denne Overgangstid vilde det være betænkeligt at give en af den umyndiggjorte valgt Fuldmægtig Ret til at optræde paa dennes Vegne. Meget hyppigt vil den umiddelbare Anledning til Umyndiggørelsen være, at den paagældendes økonomiske Forhold ere komne i en saadan Forvirring, at energisk og hurtig Indgriben fra Værgens Side er nødvendig. Skulde de af den umyndiggjorte tidligere valgte Fuldmægtige kunne vedblive at handle paa dennes Vegne, vilde dette kunne hindre Værgen i snarest at faa Overblik over og Orden i den umyndiggjortes Affærer. Og der kan ikke gaas ud fra, at Benyttelsen af de af den umyndiggjorte givne Fuldmagter gennemgaaende stemmer med en fornuftig Behandling af Formuen; den umyndiggjorte vil regelmæssigt allerede i et Tidsrum forinden Umyndiggørelsen have været uegnet til at disponere fornuftigt. Den Udvej for Værgen at tilbagekalde Fuldmagten vil ikke altid hjælpe tilstrækkeligt; dels vil selve Tilbagekaldelsen kunne tage nogen Tid, og dels er det end ikke sikkert, at Værgen ved Besked med eller hurtigt kan faa Oplysning om Fuldmagtens Eksistens. Skulde det i enkelte Tilfælde være nødvendigt for at beskytte den umyndiggjorte mod Tab, at der handles, inden Værgen selv kan træffe de fornødne Foranstaltninger, vil Udkastets § 25

indeholde den fornødne Hjemmel for Fuldmægtigen til at optræde paa den umyndiggjortes Vegne. Som Følge af alt det anførte maa Kommissionen formene, at den Ordning, der, som bemærket, ogsaa maa antages atvære allerede gældende Ret, at Fuldmagten bortfalder ved Fuldmagtsgiverens Umyndiggørelse, er den rette. Da imidlertid den umyndiggjorte, navnlig naar Umyndiggørelsen ikke skyldes Sindssygdом, fremdeles vil kunne have en vis Handleevne, særlig i personlige Forhold, bør ogsaa Fuldmægtigen indenfor disse Grænser vedblivende kunne binde den umyndiggjorte. I Overensstemmelse hermed er det udtalt i Udkastets § 23, at saafremt Fuldmagtsgiveren bliver umyndiggjort, erhverver Tredjemand ikke ved Retshandel med Fuldmægtigen anden Retstilling overfor den umyndiggjorte, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget med denne selv. De fremmede Retsforfatninger, som lade Fuldmagten bortfalde ved Fuldmagtsgiverens Død, tillægge i Almindelighed hans Umyndiggørelse samme Virkning, se de i Bemærkningerne til § 22 citerede Lovbud. Det ungarske Udkast, som ikke lader Fuldmagten bortfalde ved Dødsfald, har i § 1017, sammenholdt med § 1674, en med nærværende Udkast væsentlig overensstemmende Regel om Fuldmagtsgiverens Umyndiggørelse.

I gældende Ret hersker der nogen Tvivl om, hvorvidt Umyndiggørelsens Virkning kun strækker sig til Retshandler, foretagne af Fuldmægtigen efter Umyndiggørelsen, eller om den ogsaa paavirker tidligere foretagne, men først efter Umyndiggørelsen til Tredjemands Kundskaб komne Retshandler. Kommissionen har ment, at det laa udenfor dens Opgave at løse dette Spørgsmaal, se tilsvarende Bemærkninger med Hensyn til § 24 nedenfor Side 56.

Medens Umyndiggørelsen efter norsk og svensk Ret virker fra det Øjeblik, den er besluttet, saaledes at god Tro ikke hjælper den Tredjemand, der derefter indlader sig med den umyndiggjorte, er Forholdet anderledes i dansk Ret. Ifølge Plakat af 10de April 1841 § 1 skal Umyndiggørelses-

dekretet **tinglæses**. Først naar **Tinglæsn**ing har fundet Sted, virker Umyndiggørelsen overfor enhver Tredjemand, selv om han er i god Tro. Inden Tinglæsningen virker den kun overfor Tredjemand, saafremt han kender eller bør kende Umyndiggørelsen. De Regler, som i saa Henseende til enhver Tid gælde for Retshandler med den umyndiggjorte selv, maa selvfølgelig ogsaa gælde for Retshandler, foretagne med hans Fuldmægtig. Dette tilkendegives ved Udtalelsen i § 23 om, at Tredjemand ikke ved Retshandel med Fuldmægtigen erhverver anden Retstilling overfor den umyndiggjorte, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget med denne selv. Er Dekretet tinglæst, bliver den umyndiggjorte altsaa, **saalænge** Bestemmelserne i Plakat af 10de April 1841 bestaa, ikke bunden overfor Tredjemand ved Fuldmægtigens Retshandler. Har Tinglæsnung endnu ikke fundet Sted, maa Resultatet afhænge af, hvorvidt Tredjemand er i god Tro eller ej med Hensyn til Umyndiggørelsen. Hertil har man i 2det Punktum i Paragrafen føjet en Bestemmelse om, at i de Tilfælde, hvor Tredjemand vilde være afskaaret fra at paaberaabe sig Retshandelen overfor den umyndiggjorte, hvis han havde kendt eller burde have kendt Umyndiggørelsen, kan han, naar Retshandelen er foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, heller ikke paaberaabe sig den, saafremt Fuldmægtigen, da han foretog den, havde eller burde have saadan Kundskaб. Med Hensyn til Grunden til denne Bestemmelse kan ganske henvises til Bemærkningerne Side 53 til den tilsvarende Bestemmelse i Udkastets § 22, 1ste Stykke, 2det Punktum i Slutningen.

Det norske og det svenske Udkast har som Følge af, at Umyndiggørelse i Norge og Sverige som ovenfor nævnt virker overfor enhver Tredjemand fra det Øjeblik, den er besluttet, ikke nogen til det danske Udkasts § 23, 2det Punktum svarende Bestemmelse. Det svenske Udkast har med **Fuldmagtsgiverens** Umyndiggørelse sidestillet, at den paagældende kommer under „annans målsmanskaр". Herved er særlig tænkt

paa Kvinder, der efter at have afgivet en Fuldmagt indgaa Ægteskab, saaledes at de leve i almindeligt Formuefællesskab med deres Mænd. At Fuldmagten herved bortfalder, stemmer utvivlsomt med gældende dansk Eet, men man har lige saa lidt fra dansk som fra norsk Side fundet Anledning til i Udkastet at optage en Bestemmelse, som naturligt hører hjemme i Lovgivningen om Forholdet mellem Ægtefæller og er af en ganske anden Karakter end Reglen om Umyndiggørelse.

#### § 24.

Naar Fuldmagtsgiveren kommer under Konkurs, maa det være Konkursboets Bestyrelse, som træffer Bestemmelse om, hvorledes der skal handles med Virkning for Boet, og der kan ikke være nogen Formodning for, at Udførelsen af Fallentens før Konkursen givne Ordre til Fuldmægtigen skulde stemme med Boets Interesser. Fuldmagten maa derfor ved Fuldmagtsgiverens Konkurs bortfalde i den Forstand, at Tredjemand ikke ved Retshandler med Fuldmægtigen erhverver anden Retsstilling overfor Konkursboet, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget af Fuldmagtsgiveren selv. Dette, der udtales i Udkastets § 24, 1ste Punktum, stemmer utvivlsomt med gældende Ret og harmonerer med Bestemmelserne i Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 47, 76 og 87, hvorefter Kommissionærens, Handelsagentens og den andelsrejsendes Hverv bortfalder henholdsvis ved Kommittentens, Agenturgiverens og Handelshusets Konkurs. Med Hensyn til fremmed Rets Stilling bemærkes, at den tyske borgerlige Lovbog vel ikke har nogen Bestemmelse om Fuldmagtsgiverens Konkurs, men at den her udtalte Regel dog utvivlsomt er anerkendt. Efter den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 35 og det ungarske Udkast § 1674 bortfalder Fuldmagten ved Fuldmagtsgiverens Konkurs.

Ligesom med Hensyn til Umyndiggørelse, se ovenfor Side 55, hersker der nogen Tvivl om, hvorvidt efter gældende Eet

Konkursen alene faar Indflydelse paa de efter den foretagne Retshandler, eller ogsaa paa tidligere foretagne, som først efter Konkursen komme til Medkontrahentens Kundskab. Hvad der i saa Henseende gælder for Retshandler, foretagne af Fallenten selv, maa ogsaa gælde om Retshandler, foretagne af hans Fuldmægtig. Til dette Spørgsmaal har Kommissionen ikke ment at kunne tage Stilling; Lovfæstelse af en Regel paa dette Punkt bør kun ske i Forbindelse med en eventuel Revision af Konkursloven.

Med Hensyn til Konkursens Virkning paa Retshandler, foretagne af Fuldmægtigen efter Konkursen, skal man bemærke følgende. Ligesom Umyndiggørelse virker Konkurs efter norsk og svensk Ret umiddelbart ved sin Indtræden, uden at der kræves nogen Bekendtgørelse og uden Hensyn til Tredjemands gode Tro. Efter den danske Konkurslovs § 2 kræves Bekendtgørelse (efter Omstændighederne Tinglæsning), for at Konkursen kan virke overfor alle. Først efter dette Tidspunkt virker den overfor Tredjemand uden Hensyn til vedkommendes gode Tro. Forinden Bekendtgørelsen har den kun Virkning overfor den Tredjemand, der kendte eller burde kende Konkursen. Hvad der i saa Henseende til enhver Tid gælder for Retshandler, indgaaede med Fallenten selv, maa ogsaa gælde for Retshandler, foretagne af hans Fuldmægtig. Dette er ved Affattelsen af § 24 tilkendegivet paa samme Maade som i den tilsvarende Bestemmelse i § 23. Saalænge Konkurslovens § 2 bestaar, blive altsaa dennes Regler anvendelige paa Retshandler, indgaaede af Fallentens Fuld-

Ifølge Paragrafens 2det Punktum kan Tredjemand, naar Retshandelen er foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, ikke paaberaabe sig Retshandelen overfor Boet, saafremt Fuldmægtigen, da han foretog den, kendte eller burde kende Konkursen. Om denne Bestemmelse, der svarer til Reglen i § 23, 2det Punktum, henvises til Bemærkningerne til denne samt til det Side 53

ved § 22 **anførte**; om Grunden til den fra § 23, 2det Punktum noget forskellige Formulering, se nedenfor. Det norske og det svenske Udkast har som Følge af, at Konkursen som ovenfor nævnt i Norge og Sverige virker overfor enhver Tredjemand straks fra sin Indtræden, ikke nogen til det danske Udkasts § 24, 2det Punktum svarende Bestemmelse.

Det i Udkastets § 24 udtalte indeholder forsaavidt et Supplement til Reglerne i §§ 76 og 87 i Udkastet til Lov om Kommission m. m., som det i disse Paragrafer fastsatte, at Agentens og den Handelsrejsendes Hverv ophører henholdsvis ved Agenturgiverens og Handelshusets Konkurs, med Hensyn til det foreliggende Fuldmagtsforhold maa forstaaes i Overensstemmelse med Reglerne i nærværende Paragraf. Paa den Handelsagenten og den Handelsrejsende efter Omstændighederne tilkommende, ikke af deres Stilling følgende Salgsfuldmagt, jfr. Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 77 og 88, vil § 24, 2det Punktum ofte være anvendelig, jfr. herved det ovenfor Side 44—45 om de i § 88 omhandlede Slutsedler bemærkede.

§ 24 behandler kun Spørgsmaalet om, hvorvidt Fuldmagtsgiverens Konkursbo bindes ved Fuldmægtigens Retshandler. Om Fuldmagten uanset Konkursen gælder i Forhold til Fallenten selv, lades uomtalt i Udkastet. I Almindelighed, men dog ikke altid vil Fuldmagtens Formaal være bortfaldet ved Fuldmagtsgiverens Konkurs. Naar dette er Tilfældet, maa Regler, svarende til de i Udkastets § 22, 1ste Stykke, 2det Punktum, komme til Anvendelse. Den omtalte Sondring mellem Spørgsmaalet om Retshandelens Gyldighed overfor Konkursboet og Spørgsmaalet om dens Gyldighed overfor Fallenten, og den Omstændighed, at kun det første Spørgsmaal afgøres af Udkastet, har medført en noget anden Formulering af § 24, 2det Punktum end af § 23, 2det Punktum.

## § 25

Naar Fuldmagten ophører som Følge af Fuldmagtsgiverens Tilbagekaldelse af

Fuldmagten, vil Fuldmagtsgiveren som Regel have Lejlighed til i Tide at træffe saadanne Dispositioner, der kunne forhindre, at Fuldmægtigens Tilbagetræden medfører Tab for ham. Er der f. Eks. Forhandling i Gang med Tredjemand om en Forretning, vil han for det meste straks enten selv eller gennem en ny Fuldmægtig kunne fortsætte Forhandlingerne og føre dem til Afslutning. Anderledes naar Fuldmagtens Ophør skyldes Fuldmagtsgiverens Død, Umyndiggørelse eller Konkurs. I saa Fald vil det let kunne hænde, at hverken vedkommende Værge eller Bo er i Stand til at gribe ind saa hurtigt, at Tab kan undgaas. Dette vil naturligvis ganske særligt gælde i Forretningsforhold. Her er det ofte meget vigtigt, at Kontinuiteten bevares, og adskillige Retshandler kunne overhovedet slet ikke opsættes, indtil Boets Bestyrelse eller Værgen har sat sig ind i Forholdene. I saadanne Tilfælde vil det stemme bedst med Boets eller den umyndiggjortes Interesse!, at Fuldmægtigens Bemyndigelse til at optræde overfor Tredjemand til en vis Grad vedvarer endnu en kort Stund. Man vilde derfor sikkert ogsaa uden udtrykkelig Hjemmel antage, at Fuldmægtigen, selv om Fuldmagten bortfalder ved Fuldmagtsgiverens Død, Umyndiggørelse eller Konkurs, dog, indtil de fornødne Foranstaltninger kunne træffes af Boet eller Værgen, i Kraft af sin Bemyndigelse maa kunne foretage, hvad der er nødvendigt for at beskytte Boet eller den umyndiggjorte mod Tab. Dette stemmer ogsaa med, hvad der udtales for Handelsagentens og den Handelsrejsendes Vedkommende i Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 76 og 87, jfr. § 48; i samme Omfang, som Fuldmægtigen efter disse Bestemmelser er pligtig til fremdeles at handle paa Fuldmagtsgiverens eller dennes Bos Vegne, maa ogsaa hans Fuldmagt overfor Tredjemand vedvare. Er Fuldmagtsgiveren kommen under Konkurs, maa Tredjemand blive Massekreditor i Boet, forsaavidt Fuldmægtigen har holdt sig indenfor de angivne snævre Rammer for sin Beføjelse; for en udtrykkelig Udtalelse af denne Rø-

gel vil dog den rette Plads ikke være i nærværende Udkast. I Overensstemmelse med det anførte er Reglen i Udkastets § 25, der stemmer med den tyske borgerlige Lovbog § 168, sammenholdt med § 672, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 35, sammenholdt med Art. 405, og det ungarske Udkast § 1017, sammenholdt med § 1676

Det er som nævnt kun Retshandler, som ere nødvendige for at beskytte Boet eller den umyndiggjorte mod Tab, Fuldmægtigen kan foretage. Hvorvidt en Disposition har været saa nødvendig, at Fuldmægtigen var berettiget til at foretage den, maa afgøres efter Forholdene paa den Tid, den foretoges. At det senere viser sig, at den paagældende Disposition ikke blev til Gavn for Boet eller den umyndiggjorte, forandrer ikke Sagen. Af Grunden til Bestemmelsen og af dens Øjemed følger som Regel, at Fuldmægtigen ikke vil kunne indlede Forhandlinger om nye Retshandler, men kan føre allerede paabegyndte Forhandlinger til Afslutning.

Udkastet har ikke, ligesaa lidt som det iøvrigt omhandler Retsforholdet imellem Fuldmagtsgiver og Fuldmægtig, afgjort, hvorvidt der maatte paahvile Fuldmægtigen en Pligt til at foretage de omtalte Dispositioner. At en saadan Forpligtelse paahviler Handelsagenten og den Handelsrejsende under tilsvarende Forhold, er udtalt i Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 76 og 87, sammenholdt med § 48, dog kun, forsaavidt det kan ske uden væsentlig Omkostning eller Ulempe for ham. Der kan ikke uden videre gaas ud fra, at disse Bestemmelser ere analogisk anvendelige paa andre Fuldmagtsforhold.

Det norske og det svenske Udkast medtager ikke under Reglen Dispositioner af den omhandlede foretagne Art efter Fuldmagtsgiverens Død. De norske og svenske Kommissioner have ment, at det vanskeligt kunde tænkes, at Bestemmelsen efter sit Indhold kunde finde Anvendelse paa Retshandler, hvis Formaal maa anses bortfaldet ved Dødsfald, og det er jo kun med Hensyn til disse Retshandler, at Fuldmagten kan

bortfalde ved Fuldmagtsgiverens Død. For den danske Kommission har den særlige Regel i det danske Udkasts § 22, 2det Stykke været væsentlig bestemmende for Medtagelsen af Fuldmagtsgiverens Død i den heromhandlede Henseende. Som allerede nævnt i Bemærkningerne til § 22, 2det Stykke vil saaledes Betaling af Fuldmagtsgiverens Gæld efter Dødsfaldet, foretaget under de i § 25 angivne Betingelser, ikke kunne fordres tilbage af det insolvente Gældsfragaalsesbo.

Det svenske Udkast er formuleret paa en fra de andre Udkast noget afvigende Maade; dette skyldes Tilføjelsen i det svenske Udkasts § 23 om det Tilfælde, at Fuldmagtsgiveren „kommer under annans måls-manskap", se det herom ved § 23 bemærkede.

## § 26.

I Udkastets § 26 gives Bestemmelser om Retsstillingen overfor Tredjemand, naar den, der er optraadt som Fuldmægtig, ikke havde fornøden Fuldmagt, saa at den opgivne Fuldmagtsgiver ikke bliver bunden ved Retshandelen. At den saaledes optrædende i saa Fald under visse Omstændigheder maa ifalde Ansvar overfor Tredjemand, er utvivlsomt. Men det har saavel herhjemme som i Udlandet været omtvistet, under hvilke nærmere Betingelser og i hvilket Omfang et saadant Ansvar bør paalægges vedkommende, samt om, hvorledes det i saa Henseende staar med Bevisbyrden. En Opfattelse gaar ud paa, at Optræden som en andens Fuldmægtig indeholder Garanti for, at man har den angivne Fuldmagt, saaledes at vedkommende, naar dette dog ikke er Tilfældet, enten selv maa opfylde Retshandelen eller tilsvare Tredjemand Opfyldelsesinteressen. Efter denne Anskuelse er det tilstrækkeligt til at paalægge vedkommende Person Ansvar, at han ikke kan bevise, at han har gyldig Fuldmagt, naar dette benægtes af den opgivne Fuldmagtsgiver. Efter en anden Opfattelse indeholder Optræden som Fuldmægtig kun en saadan Garanti, naar den særlig er paatagen; iøvrigt maa vedkommendes Ansvar

bedømmes efter de almindelige Hegler om Skadeserstatning. Altsaa bliver han kun pligtig at erstatte Tredjemand det Tab, denne lider ved at stole paa, at den for Fuldmagtsgiveren uforbindende Retshandel er forbindende for ham (den negative Kontraktsinteresse), og dette endda kun, saafremt Fuldmægtigen ved sin Optræden var i Brøde. Med Hensyn til Beviset kræves det efter denne Anskuelse, for at Fuldmægtigen kan idømmes Ansvar, i Almindelighed, at Tredjemand oplyser, at Fuldmagten ikke eksisterede.

I nyere fremmed Ret ere begge de omtalte Opfattelser repræsenterede. Efter den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 39 er Hovedreglen, at vedkommende kun skal erstatte Tredjemand den negative Kontraktsinteresse. Efter fransk, engelsk og tysk Ret garanterer Fuldmægtigen derimod i Almindelighed for, at han har fornøden Fuldmagt, se saaledes code civil Art. 1997 og den tyske borgerlige Lovbog § 179, der ogsaa, ligesom den tilsvarende Bestemmelse i det ungarske Udkast § 1024, udtrykkelig udtaler, at den, der er optraadt som Fuldmægtig, maa godtgøre sin Fuldmagts Eksistens.

I dansk, norsk og svensk Retspraksis indlægges i Almindelighed den ovennævnte Garanti i Optræden som en andens Fuldmægtig, saaledes at vedkommende, naar han ikke oplyser at have gyldig Fuldmagt, maa tilsvare Tredjemand Opfyldelsesinteressen. Dette synes ogsaa at være det rette. Vedkommende har ved sin Optræden hos Tredjemand vakt Tillid til, at han har behørig Fuldmagt, og han bør derfor ogsaa indestaa for, at dette virkelig er Tilfældet. Tredjemand vilde ikke fyldestgøres ved kun at faa et Krav paa Erstatning for Skade, som han har lidt ved at stole paa Retshandelen. i Overensstemmelse hermed er det udtalt som Hovedregel i Udkastets § 26, 1ste Stykke, at den, der optræder som Fuldmægtig for en anden, indestaa for, at han har fornøden Fuldmagt. Oplyser han ikke, at han havde saadan, eller at hans Retshandel er godkendt af den opgivne Fuldmagtsgiver eller

af andre Grunde er bindende for denne, skal han erstatte den Skade, Tredjemand lider ved, at Retshandelen ikke kan gøres gældende mod den opgivne Fuldmagtsgiver.

Optræden som Fuldmægtig behandles altsaa som en Garantierklæring, eller med andre Ord som Indestaaen for, at fornøden Fuldmagt haves. En saadan Garanti kan den umyndige ikke paatage sig. Heraf følger dog ikke, at den umyndige, der uberegtiget er optraadt som Fuldmægtig, ikke ved denne sin Handlemaade kan paadrage sig Ansvar overfor Tredjemand; men der kan kun blive Tale om det af den almindelige Erstatningsregel følgende Ansvar, om hvilket Udkastet ligesaa lidt her som andetsteds udtaler sig.

Naar den opgivne Fuldmagtsgiver har godkendt den foretagne Retshandel, maa den som Fuldmægtig optrædende Person, som ogsaa udtalt i Udkastet, være fritaget for Ansvar. Men ogsaa naar Retshandelen af andre Grunde er bindende for den opgivne Fuldmagtsgiver, maa, som udtalt i § 26, Ansvaret være udelukket. Der sigtes herved f. Eks. til Tilfælde, hvor den angivne Fuldmagtsgiver er bundet som Følge af undladt Reklamation, se saaledes Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 78 og 89.

Hvad Answarets Omfang angaar, vil den foregivne Fuldmægtig i Almindelighed have at tilsvare Tredjemand Opfyldelsesinteressen, d. v. s. yde ham en saadan Erstatning, at han bliver sat i samme Stand, som om den indgaaede Retshandel var opfyldt; men dette kan dog ikke gælde i alle Tilfælde. Tredjemands berettigede Krav gaar ikke videre, end at han bliver stillet lige saa godt, som om den foregivne Fuldmagt og altsaa ogsaa den indgaaede Retshandel havde været gyldig. Han kan altsaa, som det udtales i § 26, kun fordrer den Skade erstattet, som han lider ved, at Retshandelen ikke kan gøres gældende mod den opgivne Fuldmagtsgiver. Hvis f. Eks. den opgivne Fuldmagtsgiver ikke vilde have været i Stand til at opfylde Retshandelen, fordi han er kommen under Konkurs, skal Tredjemand ikke kunne kræve mere end det,

han kunde have opnaaet ved at gøre Rets-handelen gældende i Konkursboet.

Efter nogle fremmede Love, se saaledes den tyske borgerlige Lovbog § 179 og det ungarske Udkast §1024, kan Tredjemand vælge mellem at kræve Retshandelen opfyldt af den, der er optraadt som Fuldmægtig, og at kræve Erstatning for den Skade, han lider ved, at Retshandelen ikke kan gøres gældende mod den opgivne Fuldmagtsgiver. Kommissionen har ikke ment, at en saadan Valgret bør tilkomme Tredjemand. Hans Interesser synes tilstrækkelig varetagne ved Indrømmelsen af det ovennævnte Erstatningskrav. Derimod har man fundet det rimeligt at indrømme den som Fuldmægtig optrædende Ret til i Stedet for at svare Erstatning at opfylde Retshandelen, saafremt det efter Forpligtelsens Indhold er muligt. En Bestemmelse herom er optaget i Slutningen af Udkastets § 26, 1ste Stykke.

En Forudsætning for den som Fuldmægtig optrædende Persons Ansvar maa det være, at Tredjemand er i god Tro. Naar Tredjemand vidste eller burde vide, at den, som foretog Retshandelen, ikke havde fornøden Fuldmagt, er der ikke hos Tredjemand vakt nogen Forventning, som fortjener Beskyttelse. Det er derfor udtalt i 1ste Punktum i § 26, 2det Stykke, at Bestemmelsen i 1ste Stykke ikke kommer til Anvendelse i nævnte Tilfælde. Er saaledes f. Eks. Fuldmagten tilbagekaldt ved en til Tredjemand særskilt rettet Erklæring fra Fuldmagtsgiveren, kan den som Fuldmægtig optrædende ikke blive erstatningspligtig overfor Tredjemand ved Retshandler, som han foretager under Paaberaabelse af den tilbagekaldte Fuldmagt. Ej heller kan Tredjemand holde sig til Fuldmægtigen, naar denne har indgaaet Retshandelen i Henhold til en Fuldmagt, der er erklæret uvirksom i Medfør af Udkastets § 18. Under visse Omstændigheder maa Tredjemand være lige saa nær som Fuldmægtigen til at bedømme Fuldmagtens Omfang, saaledes at det bør gaa ud over ham selv, hvis han tager fejl. Dette er saaledes Tilfældet, naar Fuldmagten er skriftlig, og Fuldmægtigen

foreviser den for Tredjemand og overlader denne at fortolke dens Indhold. Tager Tredjemand herved fejl og tror, at Fuldmagten har et videre Omfang, end den virkelig har, maa han selv bære Følgerne heraf. Derimod kan man ordentligvis ikke lade Tredjemand undgælde for, at han ikke har forlangt noget Bevis for Fuldmagtens Eksistens. Han maa i Almindelighed være berettiget til at stole paa vedkommendes mundtlige Angivelse af at have Fuldmagt. Med Hensyn til den nærmere Forstaaelse af Udtrykket „vidste eller burde vide" henvises iøvrigt som ellers til Udkastets § 41.

Den Omstændighed alene, at den som Fuldmægtig optrædende Person var i god Tro med Hensyn til Fuldmagtens Eksistens og Omfang, bør som Regel ikke fritage ham for hans heromhandlede Ansvar. Han maa saaledes f. Eks. i Almindelighed være ansvarlig for, at Fuldmagtsgiveren ikke er myndig, selv om han havde Føje til at antage ham for myndig. Men naar Fuldmagtens Ugylldighed eller Uvirksomhed skyldes Grunde, som Tredjemand ikke kunde paaregne, at Retshandelens Foretager vidste Besked om, har denne ikke ved sin Optræden i saa Henseende vakt nogen beføjet Tillid hos Tredjemand, og i saadanne Tilfælde bør den paagældende altsaa i Almindelighed ikke være ansvarlig overfor Tredjemand. Det er derfor udtalt i 2det Punktum i § 26, 2det Stykke, at Bestemmelsen i 1ste Stykke ej heller kommer til Anvendelse, naar den, som foretog Retshandelen, handlede i Henhold til en Fuldmagt, der var ugylldig eller uvirksom af Grunde, som han var uvidende om, og som Tredjemand ikke kunde paaregne, at han vidste Besked om. Under denne Undtagelse kan falde saavel Tilfælde, hvor Fuldmagten fra Begyndelsen af er ugylldig, som Tilfælde, hvor en oprindelig gyldig Fuldmagt senere er bleven uvirksom. Medens som ovennævnt Fuldmægtigen som Regel maa garantere for, at Fuldmagtsgiveren er myndig, idet Tredjemand maa kunne gaa ud fra, at Fuldmægtigen har forvisset sig herom, vil det dog undertiden

for Tredjemand kunne fremgaa af Omstændighederne, at Fuldmægtigen ikke kunde vide Besked i saa Henseende. At Fuldmagten er bleven forvansket paa Vejen fra Fuldmagtsgiver til Fuldmægtig, f. Eks. ved Fejl fra Telegrafvæsenets Side, er en gyldighedsgrund, som ifølge den her omtalte Regel ofte vil udelukke Ansvar for Fuldmægtigen. Ved Fuldmægtigen i det konkrete Tilfælde alligevel Besked med Forholdet, bør han, som ogsaa udtalt i Udkastet, dog, naar Tredjemand er i god Tro, være ansvarlig, selv om denne ikke kunde paaregne saadan Viden hos ham.

#### § 27.

Bestemmelserne i Udkastets §§ 11—26 have alene saadanne Fuldmagtsforhold for Øje, hvor Fuldmagtsgiveren bemyndiger Fuldmægtigen til at foretage Retshandler for ham. Fuldmagter kunne imidlertid ogsaa gaa ud paa, at Fuldmægtigen bemyndiges til at optræde paa Fuldmagtsgiverens Vegne ved Retshandler, som af Tredjemand foretages overfor denne; Indholdet af Fuldmagten som Erklæring til Tredjemand gaar her ud paa, at denne skal kunne foretage Retshandler overfor Fuldmægtigen med samme Virkning, som om de vare foretagne overfor Fuldmagtsgiveren selv. Ligesom andre Fuldmagter kan denne Fuldmagt foreligge stiltiende; den kan følge med Ansættelse i en vis Stilling, f. Eks. som Handelsagent eller Handelsrejsende, se Udkastet til Lov om Kommission m. m. §§ 84 og 92, hvorefter Handelsagenten og den Handelsrejsende under visse nærmere angivne Betingelser kan modtage Reklamationer og andre Henvendelser angaaende Udførelsen af et afsluttet Salg. Ofte vil en Fuldmagt medføre Beføjelse for Fuldmægtigen til at optræde baade i den i de foregaaende Paragrafer nævnte og i den heromhandlede Funktion. Dette gælder saaledes Fuldmagter til at afslutte en gensidig bebyrdende Retshandel. Fuldmægtigen er da beføjet baade til at afgive Tilbud og til at modtage Svar derpaa med samme Virkning, som om Til-

budet var afgivet af Fuldmagtsgiveren selv og Svaret kommet til denne selv.

Med Hensyn til de omtalte Fuldmagter til at optræde for Fuldmagtsgiveren ved Retshandler, som foretages overfor ham, bestemmer Udkastets § 27, ligesom den tyske borgerlige Lovbog § 164, 3dje Stykke, at det, som i de foregaaende Paragrafer i 2det Kapitel er fastsat om Fuldmagt til at foretage Retshandler, finder tilsvarende Anvendelse paa dem. Har saaledes en Husejer (A) bemyndiget B til at modtage Opsigelse af Lejemalet fra Husets Beboer (C), vil C, som fra A har modtaget særlig Meddelelse om, at Opsigelse kan rettes til B, med fuld Virkning i Medfør af Udkastets § 14 kunne rette Opsigelse til B, selv om A har frtaget B Bemyndigelsen, saalænge C ikke har eller burde have Kundskab herom, jfr. Udkastets § 21, Har G derimod ikke andet at paaberaabe sig til Støtte for sin Ret til at sende Opsigelsen til B end en Meddelelse fra denne om, at Opsigelse kan rettes til ham, er Opsigelsen efter Udkastets § 19 uden Virkning, naar den foretages, efter at A har frtaget B Bemyndigelsen, selv om G intet kan vide herom. Følger Bemyndigelsen til at modtage Opsigelse af Lejemaal med Ansættelse i en vis Stilling, f. Eks. som Godsforvalter, er Tredjemands Opsigelse til den paagældende ifølge Udkastets §§ 11, 12 og 16 virksom, naar den blot er sket, medens Fuldmægtigen endnu beklædte Stillingen, uanset om Fuldmagtsgiveren maatte have tilkendegivet Fuldmægtigen, at Opsigelser skulle rettes til Fuldmagtsgiveren selv, dog at det vil være en Forudsætning for Opsigelsens Gyldighed, at Tredjemand er i god Tro, jfr. Udkastets §§ 12 og 21.

#### § 28

I den gældende Lovgivning findes forskellige specielle Bestemmelser om visse Fuldmagtsforhold. Nogle af disse stemme ganske med Udkastets Regler, saaledes f. Eks. Sølovens §§51 og 56 og Firmalovens § 27, jfr. det ovenfor Side 38 bemærkede.

Andre Lovbud indeholde derimod Regler, som afvige fra eller ligge udenfor Udkastets Bestemmelser. At saadanne specielle Kegler ikke berøres af Udkastet, vil for nogle af disses Vedkommende følge af, at de der omhandlede Fuldmagter ikke angaa Retshandler paa Formuerettens Omraade, se det ovenfor Side 15 i de indledende Bemærkninger til Udkastet anførte. Dette gælder saaledes de i Forordningen angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed af 8de Juli 1840 § 17 omhandlede Fuldmagter og ligeledes Rettergangsfuldmagten, jfr. Lov om Rettens Pleje af 26de Marts 1909 § 255. Men ogsaa for formueretlige Fuldmagters Vedkommende vilde det, selv om ingen Udtalelse i saa Henseende fandtes i Udkastet, følge af almindelige Fortolkningsregler, at de specielle Lovbud om Fuldmagtsforhold, der findes i gældende Ret, under Udkastets Tavshed ikke berøres af dette, forsaavidt de indeholde noget i Forhold til de hidtil om Fuldmagt i Almindelighed gældende Regler særligt. Det erindres i denne Forbindelse, at de fleste af Udkastets Bestemmelser om Fuldmagt kun fastslaa, hvad der allerede er anerkendt i nugældende Ret for Fuldmagtsforhold i Almindelighed. Den alene i det danske Udkasts § 28, 1ste Stykke givne Bestemmelse om, at, hvad der i den gældende Lovgivning særligt er fastsat for enkelte Fuldmagtsforhold, ikke forandres ved Udkastets Regler, er derfor egentlig unødvendig. Den er kun optaget for at forebygge den Misforstaaelse, der kunde fremkaldes derved, at et enkelt Eksempel paa en fra Udkastets Regler afvigende Bestemmelse i gældende Ret undertagelsesvis i Udkastets § 28. 2det Stykke udtrykkelig er nævnt som endnu bestaaende.

I alle tre Udkast har man nemlig ment at burde udtale, at hvad der i Fimalovens §§ 7 og 32 er fastsat om Tilbagekaldelse af Prokura, som er anmeldt til Handelsregistret, fremdeles gælder. Dette har man ønsket at udtale ikke blot paa Grund af Prokurainstitutets store praktiske Betydning men ogsaa for, til Afskæring af

mulige Tvivl, at faa fremhævet, at Fimalovens Kegler om Tilbagekaldelse ikke skulle suppleres med Udkastets Regler herom. Efter Fimalovens § 32 skal Tilbagekaldelse af en anmeldt Prokura anmeldes til Handelsregistret. Saalænge der endnu ikke er sket Anmeldelse og Bekendtgørelse af samme i Statstidende, jfr. Fimalovens § 4 og Lov Nr. 10 om en Statstidende af 23de Januar 1903 § 1, kan Tilbagekaldelsen ifølge Fimalovens § 7, 2det Stykke kun gøres gældende mod Tredjemand, naar han bevislig har haft Kundskab om den. Heraf følger, at Tilbagekaldelse paa en af de i Udkastets 2det Kapitel foreskrevne Maader ikke i sig selv er tilstrækkelig til at gøre Prokuraen uvirksom. En skriftlig udfærdiget og til Handelsregistret anmeldt Prokura kan saaledes ikke gyldig tilbagekaldes alene derved, at den paa Prokuragiverens Forlangende tilbagegives ham eller tilintetgøres (Udkastet § 17). Saadan Tilbagekaldelse kan kun faa Betydning, hvis Tredjemand bevislig har faaet Kundskab om den; at han burde kende den, er efter Fimaloven ikke nok. Er derimod Anmeldelse af Tilbagekaldelsen sket, og har behørig Bekendtgørelse fundet Sted i Statstidende, anses ifølge Fimalovens § 7, 1ste Stykke Tilbagekaldelsen for at være kommet til Tredjemands Kundskab, saafremt Omstændighederne ikke give Grund til at antage, at han hverken har eller burde have været vidende derom. Man kunde da rejse det Spørgsmaal, om Tilbagekaldelse af den anmeldte Prokura ikke efter Omstændighederne tillige burde ske paa anden Maade. Efter Udkastets § 13, 1ste Stykke skal jo Tilbagekaldelsesforskrifterne i hver enkelt af de følgende Paragrafer forstaaes med den Begrænsning, at, forsaavidt flere af disse Forskrifter ere anvendelige paa samme Fuldmagt, maa de alle iagttages, for at Tilbagekaldelsen kan faa almindelig Gyldighed, jfr. dog § 13, 2det Stykke. Paa lignende Maade kunde det tænkes, at Tilbagekaldelse efter Fimalovens Regler af anmeldt Prokura først fik almindelig Gyldighed, naar de af de i nærværende Udkast givne Forskrifter om Til-

bagekaldelse, der maatte være **anvendelige** paa Prokuraen, Tare iagttagne. Af Fimalovens § 7, 1ste Stykke følger dog i alt Fald, at **Spørgsmaalet** kun kan opstaa, saafremt Omstændighederne ikke give Grund til at antage, at Tredjemand har eller burde have været vidende om den i Overensstemmelse med Fimalovens Forskrifter foretagne Tilbagekaldelse. I andet Fald anses Tilbagekaldelsen efter Fimalovens Bestemmelse for at være kommet til Tredjemands Kundskab, og han kan da naturligvis ikke gøre gældende, at den ogsaa burde være sket paa anden Maade. Den i Fimaloven opstillede Formodning for, at den anmeldte og bekendtgjorte Tilbagekaldelse er kommen til Tredjemands Kundskab, er imidlertid saa stærk, at Modbevis sjældent vil kunne føres, og navnlig vil det Tidsrum, i hvilket Tredjemand efter Fimalovens Regel kan være i god Tro, sædvanlig være saa kortvarigt, at Tilbagekaldelse paa anden Maatte vanskelig vil kunne faa Betydning. Naar Tilbagekaldelse er indført i Handelsregistret og lovlig kundgjort, skal det altsaa ikke paahvile Prokuragiveren at tilbagekalde Fuldmagten paa anden Maade. Dette, som formentlig er gældende Ret og altsaa vel i og for sig vilde være tilstrækkeligt tilkendegivet derved, at Fimalovens Regler fremdeles gælde, er til Afskærelse af al Tvivl udtalt i § 28, 2det Stykke, 2det Punktum. Er f. Eks. en til Handelsregistret anmeldt Prokura, saaledes som det ofte hænder, af Prokuragiveren særlig meddelt Postvæsenet eller en Bank blot derved, at en Afskrift af Prokuraen er sendt vedkommende, behøver Prokuragiveren ikke, naar han vil tilbagekalde Prokuraen, at give Postvæsenet eller Banken særskilt Meddelelse herom. Noget andet er, at Forholdet ogsaa kan være det, at Prokuristen ved Siden af Prokuraen har en eller anden selvstændig Fuldmagt. Denne bortfalder naturligvis ikke derved, at Prokuraen tilbagekaldes. Afgrænsningen imellem disse Tilfælde og dem, hvor Forholdet er det, at der kun er givet Tredjemand særlig Meddelelse om Prokuraen, vil undertiden kunne volde Vanskeligheder.

At Udkastets § 20 ikke er anvendelig paa anmeldt Prokura, fremgaar af denne Paragrafs Indhold, sammenholdt med § 28. § 20 kommer efter sit Indhold kun til Anvendelse, naar Tredjemand er i god Tro. Efter Fimalovens § 7, 1ste Stykke er Tredjemand som nævnt kun i god Tro med Hensyn til en anmeldt og bekendtgjort Tilbagekaldelse af Prokuraen, saafremt Omstændighederne give Grund til at antage, at han hverken har eller burde have været vidende derom; men i saa Fald virker Tilbagekaldelsen ikke i Forhold til ham, og Prokuristens Retshandler med vedkommende Tredjemand binde Prokuragiveren. Nogen særlig Følge af undladt Reklamation overfor den godtroende Tredjemand bliver der ikks Plads for.

Medens Udkastets Regler om Tilbagekaldelse af Fuldmagt ikke kunne finde Anvendelse paa anmeldt Prokura, ville de øvrige Bestemmelser om Fuldmagt i Udkastets 2det Kapitel kunne anvendes ogsaa paa anmeldt Prokura, forsaavidt de ikke komme i Strid med Fimaloven. Saaledes ville navnlig Reglerne i §§ 22— om Fuldmagtsgiverens Død, Umyndiggørelse og Konkurs være anvendelige.

Om uanmeldt Prokura handler Udkastets § 28 ikke. Paa dette Forhold maa Reglerne i Udkastets 2det Kapitel i deres Helhed komme til Anvendelse, jfr. det i oven for Side 44 til Udkastets § 16 bemærkede.

Andre Eksempler paa særlige Bestemmelser i den gældende Lovgivning end Reglerne om Prokura har man ikke fundet Anledning til at nævne i Udkastet, saaledes ikke de med Prokurareglerne beslægtede Bestemmelser i Lov Nr. 57 om danske Skibes Registrering af 1ste April 1892 §§ 26 og 38; Udkastets Stilling til disse fremgaar tilstrækkeligt af det om Fimalovens Regler udtalte. Man har nøjedes med ved Udtrykket „saaledes“ i § 28, 2det Stykke, 3dje Linje at betegne, at Prokurareglerne kun ere nævnte som et enkelt Eksempel paa endnu bestaaende singular Ret.

Bestemmelserne i det svenske Udkasts

2det og 3dje Stykke have Hensyn til særlige svenske Lovregler og skulle derfor ikke omtales nærmere her.

### 3dje Kapitel.

#### Om ugyldige Viljeserklæringer.

##### §§ 29—40.

Udkastets 3dje Kapitel handler, som Overskriften viser, om Viljeserklæringers Ugyldighed. Det omfatter ikke alene de i 1ste og 2det Kapitel omhandlede Retshandler, men Retshandler paa Formuerettens Omraade i Almindelighed, se herom ovenfor Side 15. Nogen Definition af Begrebet Retshandel eller Viljeserklæring gives ikke; Udkastet henholder sig til den almindelige Opfattelse af Retshandelen som den Viljeserklæring, der gaar ud paa at stifte, forandre eller ophæve Ret. Da Betegnelsen Retshandel efter den her i Landet almindelige Sprogbrug muligvis ikke altid vil findes passende for alle de Viljeserklæringer, som ved Kapitlets Bestemmelser erklæres for uforbindende, har det danske Udkast ligesom det norske i dette Kapitel benyttet Betegnelsen Viljeserklæring i Stedet for Retshandel.

Det har, som Indholdet af Kapitlet viser, ingenlunde været tilsigtet at give en udtømmende Opregning af de Grunde, som kunne gøre Viljeserklæringer ugyldige; saaledes findes den Ugyldighedsgrund, som praktisk taget spiller den vigtigste Rolle, nemlig Ugyldighed paa Grund af Urigtighed eller Bristen af Forudsætninger hos den erklærende ved Erklæringens Afgivelse, ikke optaget i Udkastet; se herom nærmere i Bemærkningerne til § 34, 1ste Stykke. Om Begrundelsen af, at Udkastet ikke en Gang har medtaget alle de Ugyldighedsgrunde, som nævnes i Programmet af 1909, nemlig ikke Betydningen af en Kontrahents Umyndighed eller Konkurs ved Retshandlens Indgaaelse, henvises til, hvad derom er bemærket i Kommissionens foranstaaende Skrivelse af Site Januar 1914. De ledende Betragtninger ved Afgørelsen af, hvad der

skulde optages, have ikke været af systematisk Art; man har optaget og kun optaget, hvad der formentes at være praktisk Behov for til Forandring eller nærmere Præcisering af den gældende Ret eller til Fjernelse af Tvivl om dennes Stilling. Idet man iøvrigt herom henviser til de nedenfor gjorte Bemærkninger til de enkelte Paragrafer, skal man angaaende et enkelt Punkt bemærke følgende. Under Forhandlingerne var man paa et Tidspunkt blevet enig om i Udkastet at optage en Paragraf, der i Overensstemmelse med Retspraksis indeholdt en Forudsætning om, at Viljeserklæringer, afgivne under Sindssygdom og visse andre abnorme Sindstilstande, ere ugyldige uanset den anden Parts gode Tro, men holdt det Spørgsmaal aabent, om de nævnte Tilstande under alle Omstændigheder indvirke paa Retshandelens Gyldighed, hvorhos det var fastsat, at den anden Part, hvis han var i god Tro, havde Ret til Erstatning for det Tab, der maatte være tilføjet ham derved, at han har stølet paa, at Erklæringen var forbindende (den negative Kontraktsinteresse). For de fleste Medlemmer af Kommissionerne var denne Bestemmelse, der var tilblevet som et Kompromis, lidet tilfredsstillende. Adskillige Medlemmer vare mest stemte for den engelske Rets Regel, hvorefter Sindssygdom, saalænge den paagældende ikke er umyndiggjort, ikke kan gøres gældende som Ugyldighedsgrund, naar den anden Part var i god Tro. Fra anden Side gjordes det gældende, at Sindssyge burde behandles som Umyndige, saa at deres Viljeserklæringer ere ugyldige, uden at der bliver Tale om nogen Undersøgelse af, om den abnorme Tilstand maa antages at have indvirket paa Erklæringen. Under disse Omstændigheder opgav man at give nogen Bestemmelse om Emnet; medvirkende herved var ogsaa den Betragtning, at Bestemmelser om dette Emne helst burde gives i hele dets Vidde under eet ogsaa for saadanne udenfor Kommissionens Opgave faldende Retshandler som Testamenter og Legater, ved hvilke det Hensyn til Beskyttelse af den anden Parts gode Tro, som gør sig gældende ved Formueretshandler, ikke kommer frem.

Som Bestemmelser i Kapitlet, der indeholde Forandringer i gældende Eet, fremhæves navnlig §§ 32 og 37—39, se derom ovenfor Side 16 og nærmere i det følgende i Bemærkningerne til de enkelte Paragrafer.

I Almindelighed, jfr. dog §§ 37—39, have Bestemmelserne i 3dje Kapitel kun det Tilfælde for Øje, at den paagældende gyldighedsgrund rammer Retshandelen som Helhed. Det Tilfælde, at Ugyldighedsgrunden kun rammer en Del af Retshandelen, saaledes at Resten af den kan udsondres som en Retshandel for sig, er uomtalt og overladt til Domstolenes Afgørelse; man er gaaet ud fra, at Retshandelen som Helhed er ugyldig, naar den erklærende ikke kan antages at have villet Resten som særlig Retshandel.

Bestemmelser om ugyldige Retshandlers Godkendelse har Kommissionen ikke anset for paakrævede. Ej heller er der i Udkastet optaget Bestemmelser om, hvorvidt en Retshandels Ugyldighed bortfalder, naar den ved Retshandelen tilsagte Rettighed af den anden Part overdrages videre til Tredjemand, som hverken kender eller bør kende Ugyldighedsgrunden. Gaar den ugyldige Erklæring ud paa Stiftelse af en Fordringsret, vil Spørgsmaalet om Indsigelsens Fortabelse ordentligvis kun opstaa med Hensyn til Gældsbreve og andre negotiable Dokumenter. Og da Lovordningen af disse er opført paa Programmet af 1909, fandtes det ikke her rimeligt i Udkastet at optage en Del af dette Emne til Behandling. Forøvrigt vil det formentlig af gældende Het følge, at de Indsigelser mod et Gældsbrevs Gyldighed, som i Henhold til Udkastets Bestemmelser tilkomme Udstederen overfor den anden Part, fortabes overfor den, der ifølge Transport eller anden saadan Overdragelse erhverver Gældsrevet i god Tro og faar det i sin Besiddelse, saafremt Indsigelsen forudsætter Mangel af god Tro hos den anden Part, saaledes Indsigelsen efter §§ 30, 31, 32, 33 og 34, 1ste Stykke, medens derimod Indsigelsen efter § 29, der ikke forudsætter

ond Tro hos den anden Part, bevares overfor godtroende Erhververe. Hermed stemmer et af den svenske Kommission udarbejdet særligt Forslag til Ændringer i den svenske Forordning af 10de August 1877, hvorved Overensstemmelseformentlig tilvejebringes med gældende dansk og norsk Ret. Hvad Retshandler angaar, som gaa ud paa at skabe tinglig Ret, f. Eks. Overdragelse af Ejendomsret, synes Spørgsmaalet om Retsfortabelse overfor senere Erhververe i de Tilfælde, hvor Tingen er frakommet Ejeren ifølge hans ugyldige Retshandel, ikke at burde lovordnes for sig, men i Forbindelse med de udenfor Kommissionens Opgave faldende Tilfælde, hvor en Ting er frakommet Ejeren paa anden Maade, f. Eks. naar den er udlejet af ham og af Lejeren sælges til Tredjemand. Indtil videre ville disse Spørgsmaal, forsaavidt de ikke ere afgjorte af den gældende Lovgivning, være henviste til Afgørelse efter Domstolenes Skøn. Saadan Lovgivning findes ikke for de her foreliggende Tilfælde, hvor der af den berettede er foretaget en Overdragelsesretshandel, som efter sit Indhold medfører Beføjelse for den anden Part til at overdrage videre, men som lider af en Ugyldighedsgrund. Saafremt Overdragelsesretshandelen foreligger skriftlig, vil der vistnok ikke være nogen Tvivl om, at de samme Indsigelser som ved Gældsbreve her fortabes til Fordel for den godtroende Erhverver. Og Spor i Praksis tyde paa, hvad der ogsaa synes rigtigt, at samme Opfattelse vil blive fulgt, ogsaa naar Retshandelen ikke foreligger skriftlig, saafremt den anden Part er indsat i Tingens Besiddelse og har raadet over den som Besidder.

#### §§ 29 og 30.

I Danske Lov 5—1—4, jfr. 5—1—2 og 5—1—5, er det udtalt, at fremtvungne Viljeserklæringer ere ugyldige. Disse Lovbestemmelser give i flere Retninger Anledning til nogen Tvivl og trænge efter Kommissionens Opfattelse til nogen Supplerings. Man har derfor til Afløsning af

Danske Lovs Bestemmelser i Udkastets §§ 29 og 30 opstillet nye Regler om fremtvungne Retshandler.

Disse Bestemmelser angaa alene Viljeserklæringer fremkaldte ved Trusel i Ord eller Gerning, den saakaldte kompulsive Tvang. Skyldes den paagældet Anvendelse af mekanisk (absolut) saaa-

f. Eks., naar nogen med Magt lader en andens Haand underskrive og aflevere et Gælds-brev, foreligger der overhovedet ikke nogen Viljeserklæring fra den tvungnes Side. Den saaledes tvungne bliver derfor hverken overfor Tvingeren eller godtroende Tredjemand bunden ved det skete; dette er det anset unødvendigt at omtale.

Det er Viljeserklæringer, retstridig Tvang fremkaldte Udkastets §§ 29 og 30 erklære ugyldige. Retstridig er Tvungen ikke blot, naar Anvendelsen af det Onde, der trues med, vil være ulovlig, men ogsaa, naar Ondets Anvendelse i og for sig er retmæssig, men Fremsættelsen af Truslen dog er Viljeserklæringen fiddel til Fremkaldelse af f. Eks.

Trusel om Anmeldelse af en af vedkommende begaaet Forbrydelse for at faa Til-sagn om en Fordel. Er Tvungen derimod retmæssig, f. Eks. naar man ved Trusel om Sagsanlæg faar en Skyldner til at betale sin Gæld, bliver den derved fremkaldte Viljeserklæring ikke af den Grund ugyldig. At Tvangstridig, er ikke ugyldig

Lov 5—1—4; men i er Bestemmelsen altsaa i den forstaaet saaledes.

Danske Lov -4 udtaler direkte kun, at de ved voldsom Tvang fremkaldte Retshandler ere ugyldige. Men at ogsaa paa anden Maade retstridig fremtvungne Retshandler—1—2, ugyldige, er frivilligen ske 1—5 jfr. Ordet og

og er anerkendt saavel i Theori som i Praxis. Udkastets §§ 29 og 30 angaa al retstridig Tvang, men man har opstillet en Sondring mellem de ved voldsom Tvang fremkaldte Viljeserklæringer ( $\frac{1}{2}$  29), der ere ugyldige uden Hensyn til Medkontrahentens gode Tro, og de ved anden stridig Tvang fremkaldte Viljeserklæringer

(§ 30), der ligesom de ved Svig fremkaldte Retshandler (§ 31) kun ere ugyldige, naar Medkontrahenten er i ond Tro. Bestem-

melser om forstaaes som Tvang i Danske Lov saaledes, at Viljeserklæringen er ugyldig, selv om Medkontrahenten var i god Tro, og samme Regel antages anvendelig paa anden retstridig Tvang, saa at altsaa alle ved retstridig Tvang fremkaldte Viljeserklæringer anses for ugyldige uden Hensyn til Tvangens Art og

modtagerens gode Tro. I udenlandsk Lovgivning er Stillingen forskellig paa dette Punkt. Adskillige Lovgivninger staa med Romerretten som Forbillede paa det samme Standpunkt, som hidtil har været anerkendt her i Landet, saaledes i Frankrig, code civil Art. 1111 og i Tyskland, den borgerlige Lovbog § 123; det samme gælder til Dels i Schweiz, hvor Reglen dog i den nye schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 29, 2det Stykke er modificeret saaledes, at den tvungne, naar Tvungen er udøvet af Tredjemand, og Medkontrahenten er i god Tro, skal betale denne Erstatning, hvis dette findes stemmende med Billighed. I Østerrig kan Tvang, beråbes af Tredjemand, derimod ikke paa-

mod Medkontrahenten, naar denne er i god Tro, se den borgerlige Lovbog § 875; samme Regel er foreslaaet i det nye østerrigske Lovudkast § 157. Ogsaa det ungarske Udkast § 991, 2det Stykke og engelsk Ret staaar paa dette Standpunkt, dog at Gaver og deslige Retshandler ere ugyldige, selv om den anden Part var i god Tro. Til Forsvar for den Anskuelse, at Tvang i Modsætning Svig skal kunne paaberaabes ogsaa overfor den godtroende Medkontrahent, sædvanligvis navnlig, at det er vanskeligere at værges sig mod Tvang end mod Svig, og at Tvang desuden i Sammenligning med Svig spiller saa ringe praktisk Rolle, at det synes lidet betænkeligt at lade Tvang virke som Ugyldighedsgrund ogsaa overfor den godtroende Medkontrahent. Intet af disse Argumenter synes dog afgørende for som almindelig Regel at tillægge Tvangsindsigelsens Virk-

anføres

ning overfor den godtroende Medkontrahent. Kun forsaavidt voldsom Tvang er anvendt, kan Betragtningernes Rigtighed anerkendes, og i saa Fald taler ogsaa en anden Grund for at tillægge Tvangen den videregaaende Virkning, nemlig den, at man herved undgaar Nødvendigheden af i det enkelte Tilfælde at afgøre, om der foreligger mekanisk Tvang, som jo utvivlsomt udelukker, at den tvungne bindes, selv om Medkontrahenten er i god Tro, eller kompulsiv Tvang, en Afgørelse, som i Tilfælde af, at voldsom Tvang er anvendt, kan volde særlig Vanskelighed. For de Tilfælde, hvor voldsom Tvang ikke er anvendt, synes derimod Nutidens Opfattelse af Trangen til Retsbeskyttelse for god Tro at maatte føre til, at Tvangen ikke udelukker Erklæringens forbindende Kraft, naar Medkontrahenten var i god Tro.

Om voldsom Tvang bestemmer derfor Udkastets § 29, 1ste Stykke, at saafremt en Viljeserklæring er retstridigt fremkaldt ved personlig Vold eller ved Trusel om øjeblikkelig Anvendelse af saadan, er den ikke bindende for den tvungne, altsaa heller ikke, selv om Tvangen er udøvet af Tredjemand, og Medkontrahenten er i god Tro, jfr. modsætningsvis § 30. Ved den givne Definition af Begrebet voldsom Tvang har man henholdt sig til det strafferetlige Røveribegreb, som dette er formet i den nugældende Straffelovs § 243, hvis Udtryk synes passende, selv om Røveribegrebet i en ny Straffelov skulde blive formuleret paa anden Maade, f. Eks. saaledes som i Forslag til almindelig borgerlig Straffelov § 298 foreslaaet. Den noget forskellige Formulering af Begrebet voldsom Tvang i det norske og det svenske Udkast skyldes, at det strafferetlige Røveribegreb, til hvilket ogsaa disse Udkast har henholdt sig, ikke i norsk og svensk Ret er formet paa samme Maade som i den danske Straffelov.

Efter Reglen i Udkastets § 29, 1ste Stykke bliver altsaa A, der paa den der beskrevne Maade af B tvinges til at afgive et Løfte til den godtroende C, ikke bunden ved sit Løfte. Til Beskyttelse af den

godtroende Medkontrahent har man imidlertid i § 29, 2det Stykke opstillet en Reklamationsregel. Der synes el ikke som sket i flere fremmede Love, saaledes code civil Art. 1304, den tyske borgerlige Lovbog § 124 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 31, at være tilstrækkelig Grund til i al Almindelighed at paalægge den tvungne at reklamere i Anledning af Tvangen inden visse Frister efter dens Ophør. Den i Praksis fastslaaede Fortolkning af Reglen i Danske Lov 5—1—4 om Vedersigelse til Tinge, hvorefter denne Bestemmelse, der er formuleret som en Reklamationsregel, desuagtet er forstaaet som en Bevisregel, oplyser, at der ikke er fundet Trang til nogen almindelig Reklamationsregel. Derimod findes det stemmende med Billighed, at den tvungne skal reklamere overfor den godtroende Medkontrahent, naar Tvangen er ophørt. I Overensstemmelse hermed er det derfor fastsat, at naar Tvangen er udøvet af Tredjemand, og den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro, maa den tvungne, hvis han overfor den godtroende Medkontrahent vil paaberaabe sig Tvangen, give ham Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Tvangen er ophørt. Undlader han det, er han bundet ved Erklæringen. Reklamationspligten er kun paalagt den tvungne overfor hans Medkontrahent; om Stillingen overfor dennes eventuelle Successorer taler Udkastet ligeaa lidt i denne Henseende som iøvrigt, se Bemærkningen ovenfor Side 65 i Indledningen til 3dje Kapitel. Med Hensyn til den nærmere Forstaaelse af Udtrykkene „god Tro" og „give Meddelelse" henvises til Udkastets §§ 41 og 42 og det derved bemærkede. Reklamationsregien i § 29, 2det Stykke synes at maatte finde analogisk Anvendelse paa mekanisk Tvang, saaledes at den paa denne Maade tvungne har en lignende Forpligtelse til at reklamere overfor den godtroende Medkontrahent.

Angaaende anden kompulsiv Tvang end den i § 29 omtalte voldsomme Tvang

bestemmer Udkastets § 30, at naar en Viljeserklæring er retstridigt fremkaldt ved saadan Tvang, er den ikke bindende for den tvungne, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, selv har udøvet Tvangen eller har indset eller burdet indse, at Erklæringen retstridigt var fremkaldt ved Tvang fra Tredjemands Side. Bestemmelsen svarer ganske til den om Svig i § 31, 1ste Stykke givne, og der kan om den ganske henvises til det nedenfor ved § 31 bemærkede. Om nogen Reklamation som den i § 29, 2det Stykke omtalte bliver der her ikke Spøragsmaal.

Det er anset for ufornødent i Udkastet at udtale, at den tvungne, hvad enten han bliver bunden ved Viljeserklæringen eller ej, efter almindelige Regler hos den, der har anvendt Tvangen, kan kræve Erstatning for den ham ved Tvangen tilføjede Skade.

De i Udkastet givne Regler om Tvang træde i Stedet for Danske Lovs Bestemmelser herom, og Udkastets § 43 ophæver derfor Danske Lov —1—4 og —1—5, se nærmere det herom ved § 43 bemærkede.

### § 31

Ifølge Udkastets § 31 er en Viljeserklæring ikke bindende for Afgiveren, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, har fremkaldt den ved Svig eller har indset eller burdet indse, at den var fremkaldt ved Svig fra Tredjemands Side. Reglen stemmer med gældende Ret, saaledes som den har udviklet sig gennem Theori og Praxis; men den har hidtil savnet almindelig Lovhjemmel. Kommissionen har fundet det ønskeligt at lovfæste den for samtidig nærmere at udforme den. Man har saaledes i Paragrafens 2det Punktum gennem Ordene „eller har gjort sig skyldig i svigagtig Fortielse af saadanne Omstændigheder“ særlig tilkendegivet, at Viljeserklæring ved Svig kan ske ikke blot ved, at der gives urigtige Oplysninger, men ogsaa ved Passivitet fra vedkommenes Side. En forsætlig Fortielse under Indgaaelsen af en Retshandel angaaende Omstændigheder, som kunne være af Betydning for dens Istandkomst, vil natur-

ligvis ofte være ganske lovlig. Den ene Part maa frit kunne benytte sig af sin bedre Viden, f. Eks. om oversøiske Markeders Beskaffenhed, til at gøre en for ham særlig god Forretning, uden at hans Fortielse af denne hans Viden gør Retshandelen ugyldig. Udbyttet af den fuldt ud legitime Handel beror i høj Grad paa en saadan bedre Viden. Fortielsen maa, for at Retshandelen af den Grund skal kunne blive ugyldig, være, som det er udtrykt i § 31, svigagtig. Dette vil f. Eks. være Tilfældet, naar en Mand tilbyder en anden Aktier til Købs til høj Kurs, uden at han, skønt han er klar over, at Medkontrahtenten er ganske uvidende herom, oplyser, at han lige har faaet at vide, at det paagældende Aktieselskab er gaaet fallit. At opstille en almindelig Regel om, under hvilke Omstændigheder en forsætlig Fortielse maa anses for svigagtig, lader sig ikke gøre. Det afgørende Synspunkt i saa Henseende maa være, om det Forhold, der forties, er et saadant, at en Fortielse indeholder et Brud paa Tro og Love i Samhandelen eller almindelig Hæderlighed, jfr. Bemærkningerne til Udkastets § 33. At Fremkaldelse af Retshandler ved Svig kan ske ved Passivitet, og at de saaledes fremkaldte Retshandler ere ugyldige, er anerkendt i Theori og Praxis, og man har ikke kunnet dele den af Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg udtalte Frygt for, at en udtrykkelig Udtalelse heraf skulde kunne skabe Tvivl eller Usikkerhed.

Som allerede nævnt, er efter Udkastet Følgen af, at en Viljeserklæring er fremkaldt ved Svig, den, at Viljeserklæringen er ugyldig, saafremt den er afgivet til den, der har anvendt Svigen, eller til en anden, der ikke var i god Tro. Heri ligger modsætningsvis, at Viljeserklæringen i Almindelighed er gyldig, naar Medkontrahtenten var i god Tro, se om Grunden til, at dette kun indirekte er angivet som den almindelige Regel, Bemærkningerne nedenfor til § 33. Med Hensyn til den nærmere Forstaaelse af Udtrykket „har indset eller burdet indse“ i § 31, 1ste Stykke henvises til Udkastets § 41. At den ved Svig frem-

kaldte Viljeserklæring kun er ugyldig, naar Medkontrahenten er i ond Tro, er allerede gældende dansk og norsk Ret. Dette Standpunkt, der var Romerrettens, er det almindelige i Lovgivningerne, saaledes i Frankrig, code civil Art. 1116, i Østerrig, den borgerlige Lovbog § 875, i Tyskland, den borgerlige Lovbog § 123, og i Schweiz, Forbundsloven om Obligationsretten Art. 28. Ogsaa engelsk Eet og Udkastet til almindelig borgerlig Lovbog for Ungarn § 991 staar paa samme Standpunkt med Undtagelse for Gaver og deslige. I svensk Ret ligestillede man derimod Tvang og Svig i den omtalte Henseende, saaledes at ogsaa de ved Svig fremkaldte Viljeserklæringer vare ugyldige uden Hensyn til Medkontrahentene gode Tro. Denne Særstilling fra svensk Side opgives nu ved Udkastets § 31, derer enslydende med det danske og det norske Udkast.

Er den Retshandel, om hvis Gyldighed der er Spørgsmaal, en Tredjemandsretshandel, altsaa f. Eks. naar A har formaaet B til med sig at indgaa en Aftale, som efter sit Indhold hjemler Ret for Tredjemand C, er det ifølge § 31, 1ste Stykke Løftemodtageren A's gode eller onde Tro, det maa komme an paa; C erhverver ingen Ret ved Retshandelen, selv om han er i god Tro, naar A ikke var det. Ganske det samme gælder med Hensyn til Tvang af den i Udkastets § 30 omhandlede Beskaffenhed.

Endnu erindres her om, se ovenfor Side 15, at Udkastets § 31 omfatter ikke alene Retshandler, som gaa ud paa at stifte Fordringsrettigheder, men f. Eks. ogsaa Overdragelsesretshandler. Det fra gammel Tid omtvistede Spørgsmaal, om den, som ved Svig er bevæget til en Ejendomsoverdragelse, fremdeles er Ejer eller kun har en Fordringsret paa Tingens Tilbagegivelse, er altsaa nu ved § 31 løst i førstnævnte Retning.

For nogen Reklamationsregel, der svarer til den i Udkastets § 29, 2det Stykke overfor voldsom Tvang, udøvet af Tredjemand, givne, bliver der ikke Plads ved Svigsbestemmelsen. Reklamationspligten efter § 29 paahviler kun den tvungne, naar den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro;

men i det tilsvarende Forhold ved Svig, altsaa naar den, til hvem den besvegne har afgivet Erklæringen, var i god Tro, er Erklæringen jo bindende for Afgiveren.

Lige som man har anset det for overflødig i §§ 29 og 30 at udtale, at den tvungne kan kræve Erstatning for den ham ved Tvangen tilføjede Skade, har man fundet det unødvendigt i Udkastet at udtale, at den besvegne, hvad enten han bliver bunden ved Viljeserklæringen eller ej, efter almindelige Regler kan kræve Erstatning for den ham ved Svigen tilføjede Skade.

Kun naar Viljeserklæringen maa anses fremkaldt ved Svigen, er den ugyldig; har Svigen ikke været medbestemmende ved den paagældendes Beslutning, gør den ikke Viljeserklæringen ugyldig. Det maa naturligvis paahvile den, der har været Genstand for svigagtigt Forhold, at godtgøre, at saadant Forhold er udvist. Har han imidlertid gjort dette, stemmer det med de almindeligt anerkendte Regler for Bevisbyrdens Fordeling, at den, der har anvendt Svigen, maa oplyse, at Erklæringen dog ikke er fremkaldt ved den udviste Svig. Udkastet bestemmer derfor i § 31, 2det Stykke, at Erklæringen under de anførte Omstændigheder anses for at være fremkaldt ved den udviste Svig, medmindre det gøres antageligt, at denne ikke har indvirket paa Erklæringen. At en lignende Præsumptionsregel ikke er udtalt for Tvang, finder sin Forklaring i den Omstændighed, at det som Regel vil være langt lettere at paavise Kausalforbindelsen mellem Tvangen og den paagældende Viljeserklæring end mellem Svigen og Viljeserklæringen.

## § 32.

De i Udkastets § 32 givne Bestemmelser om Ugyldighed af Viljeserklæringer paa Grund af, at de ere opnaaede ved utilbørlig Udnyttelse, ere nye i dansk Ret. De eneste Bestemmelser af mere almindelig Betydning i denne Henseende i vor hidtil gældende Lovgivning ere Reglerne om Aager med Fastsættelse af en Maksimalrente for Kreditgivning. Ved Lov af 6te April 1855 § 1

blev som bekendt disse Kegler ophævede for Kreditgivning i Almindelighed, saa at de nu kun gælde for Udlaan i fast Ejendom. Paa lignende Maade er det gaaet med tilsvarende Regler andetsteds. Omkring Midten af forrige Aarhundrede blev Rente-foden givet fri i de fleste Lande. Aager-reglerne med Fastsættelse af Maksimal-rente for Kreditgivning fandtes stridende imod Kontraktsfrihedens Princip og lidet svarende til deres Formaal; de maatte ifølge deres Stivhed ramme ogsaa Tilfælde, hvor ingen utilbørlig Udnyttelse har fundet Sted, og ifølge deres Begrænsning til Kredit-givningen kunde de ikke ramme utilbørlig Udnyttelse i Almindelighed. I fremmede Lovgivninger fandtes det da efterhaanden nødvendigt om Aager at give nye Straffe-bestemmelser af mere elastisk Beskaffenhed og paa en mere bred Basis end de gamle Regler om Rentemaksimum. Efter disse mere moderne Bestemmelser straffes for Aager den, der udnytter en andens Nød, Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed eller lignende til at skaffe sig en efter de foreliggende Omstændigheder ublu Fordel. Bestemmelser af denne Art gjaldt i deres første Skikkelse kun Laan eller anden Kreditgivning af Penge (Kreditaager), men udvidedes efterhaanden til at angaa alle Arter af Retshandler. Omtrent samtidig begyndte man fra Straffebestemmelserne at udskille i særlige Lovbestemmelser den civilretlige Virkning af utilbørlig Udnyttelse, og der findes nu i moderne fremmed Ret en Række civilretlige Lovbestemmelser, hvorefter Viljeserklæringer, afgivne af Personer, der ved Erklæringernes Afgivelse have været Genstand for utilbørlig Udnyttelse, i større eller mindre Omfang blive ugyldige uden Hensyn til, om der foreligger et strafbart Forhold fra Udnytterens Side. Af saadanne fremmede Lovbestemmelser skal særlig fremhæves den tyske borgerlige Lovbog § 138, 2det Stykke og den schweiziske Forbundslov om Obligationretten Art. 21. Tilsvarende Regler ere derhos bragte i Forslag i Ungarn ved Udkast til almindelig borgerlig Lovbog § 957 og i Østerrig ved Udkast til Forandringer i og Tillæg til den almindelige borgerlige

Lovbog § 160, 4de Stykke. I deres Hoved-træk stemme disse Lovbestemmelser med de i England fra gammel Tid i Retspraksis uddannede, tildels noget videregaaende Regler om Ugyldighed af Retshandler, der ere komne i Stand ved utilbørlig Paavirkning (undue influence).

I norsk Eet gik man ved Lov af 29de Juni 1888 over til det moderne Aagerbegreb. Efter denne Lov straffedes for Aager den, som udnyttede en andens Nød, Letsind, Forstandssvagthed eller Uerfarenhed til for Pengeforstrækning eller for Henstand med Pengekrav at skaffe sig eller nogen anden Formuefordele eller Løfter om saadanne, som efter de foreliggende Omstændigheder stod i aabenbart og stærkt Misforhold til, hvad der ydedes Skyldneren. Ved den norske Straffelov af 22de Maj 1902 § 295 udvidedes Straffen for Aager til at gælde alle Retshandler, ikke blot Kreditaager, og ved Lov om den norske Straffelovs Ikrafttræden af 22de Maj 1902 § 17 erklæredes Retshandler, som ere strafbare efter Straffelovens § 295, for uforbindende. Ogsaa i Sverige er det moderne Aagerbegreb indført ved Lov af 14de Juni 1901, dog kun i Form af en Straffebestemmelse for Kreditaager. I Danmark er, bortset fra den til Dels paa samme Betragtning hvilende, ganske specielle Bestemmelse i Sølovens § 227, hvorom nærmere nedenfor, det nyere Aagerbegreb endnu ikke anerkendt, men det er foreslaaet indført i Strafferetten ved det af den dertil nedsatte Kommission udarbejdede Udkast til almindelig borgerlig Straffelov § 330, der fastsætter Straf for Aager for den, som i en Retshandel udnytter nogens Nød, Letsind, Enfoldighed eller Uerfarenhed til at opnaa eller betinge et Vederlag, der under Hensyn til det i Samhandelen almindelige i Forbindelse med de særlig foreliggende Omstændigheder staar i stærkt Misforhold til, hvad derforydes. Forslaget i nærværende Udkasts § 32 gaar ud paa i civilretlig Henseende at bringe dansk Ret i Overensstemmelse med den almindelige Retsfølelse og med den ovenfor omtalte, Landene over gældende Ret. Forslaget stilles ganske uden Hensyn til det ovennævnte Straffelovsudkasts eventuelle

**Skæbne.** Reglerne om de paa Grund af utilbørlig Udnyttelse straffbare Retshandler og de af denne Grund ugyldige Retshandler blive at fastsætte hver efter sine Hensyn. Som nedenfor vil blive omtalt, har der indenfor den danske Kommission været delte Meninger om Reglens nærmere Indhold.

Ved Affattelsen af Bestemmelsen i Udkastets § 32 har man nærmest henholdt sig til de ovenfor omtalte fremmede Lovbud og Lovudkast som Forbillede. Engelsk Rets Regler om *undue influence* ere for meget prægede af deres Uddannelse i Retspraksis til at kunne danne Grundlaget for en Lovformulering.

Som Betegnelse for den utilbørlige Paa-virkning benytte nogle af de fremmede Lovt og Lovudkast Udtrykket „udbytte“, f. Eks. den tyske borgerlige Lovbog § 138. 2det Stykke, andre Udtrykket „udnytte“, f. Eks. det ungarske Udkast § 957. Idet danske og det norske Udkast har man valgt sidstnævnte Udtryk, der er benyttet i det danske Straffelovsudkast § 330 og i den norske Straffelov § 295. Det svenske Udkast har benyttet Udtrykket „begagna sig af“, der er anvendt i den svenske Lov om Aager af 14de Juni 1901. Nogen Realitetsforskel ligger der ikke i den valgte forskellige Udtryksmaade.

Den heromhandlede Ugyldighedsgrund, der bestaar i Misbruget af en vis Overlegenhed, forudsætter altsaa en Underlegenhed hos den Person, der har afgivet den paagældende Viljeserklæring. Hvilke Tilstande der i saa Henseende bør komme i Betragtning, kan omtvistes. Alle de ovennævnte Lovbud og Lovudkast nævne Nød, Letsind og Uerfarenhed. Den norske Straffelov medtager tillige Forstandssvaghed, og det samme er Tilfældet med det østerrigske Udkast til Forandringer i og Tillæg til den almindelige borgerlige Lovbog § 160, 4de Stykke, der endvidere tilføjer „Sindsoprør“. Alle tre her foreliggende Udkast have paa dette Punkt i det væsentlige fulgt den norske Straffelov, dog saaledes at det danske Udkast ligesom det danske Forslag til almindelig borgerlig Straffelov § 330 har ombyttet „Forstandssvaghed“ med det dermed enstyldige

„Enfoldighed“, medens det svenske Udkast for denne Tilstand og for Uerfarenhed har benyttet Fællesbetegnelsen „oförstånd“. Det norske Udkast har anvendt Udtrykket „Nødtilstand“ i Stedet for Nød, fordi sidstnævnte Udtryk i den norske Straffelovsædvanlig forstaas som alene angaaende økonomisk Nød, en Begrænsning, der ikke vilde være paa sin Plads i nærværende Bestemmelse, som ogsaa bør omfatte anden Nød, f. Eks. Livsfare. Alle tre Udkast har i Overensstemmelse med de engelske Regler om *undue influence* medtaget Misbruget af et mellem Afgiveren af iljeserklæringen og Modtageren af denne bestaaende Afhængighedsforhold. Som det vil ses af de brugte Udtryk, kræves det til Anvendelsen af § 32, at det er et personligt Afhængighedsforhold, der misbruges; den Omstændighed alene, at en Person i social Henseende indtager en mere afhængig Stilling end den anden Part, er ikke tilstrækkelig til at bringe ham ind under Bestemmelsen.

Indenfor den danske Kommission har der ikke været Enighed om, at alle do i det foregaaende nævnte Tilstande af Underlegenhed skulde kunne begrunde Ugyldigheden af den udnyttedes Viljeserklæring.

Et Mindretal indenfor Kommissionen (*Liebe og Wandel*) foreslaar, at Ordene „Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed“ udgaa, og støtter det paa følgende Betragtninger. Da Kontraktslivet i alle dets Forgørelser er bygget paa Grund-sætningen om, at en Person er bundet ved de Retshandler, som han frivillig indgaar, virker det allerede i sig selv stødende for den almindelige Retsbevidsthed, at Lovforslaget giver Adgang til under visse Betingelser at unddrage sig sine Forpligtelser, naar man har paataget sig dem i Letsind, Enfoldighed eller Uerfarenhed. Det kan ikke være Retsordenens Opgave at beskytte voksne og sjælssunde Personer mod Følgerne af deres egne taabelige Handlinger, og det saa meget mindre, som det for Samfundet i Længden vil være heldigere, at Befolkningen vænnes til selv at maatte tage Skade for Hjælp frem for at ty til Domstolene om Hjælp. Hvad der

har været afgørende for Mindretallet, er dog først og fremmest Hensynet til den Fare, som Forslaget vil kunne medføre for Samhandelens Sikkerhed, og det ganske særligt i Handels- og Forretningsforhold, hvor den store og iøjnefaldende Fordel, som den ene Part har opnaaet paa den anden Parts Bekostning, ofte kun vil være et fuldstændigt legitimt Udslag af og Vederlag for hans overlegne Dygtighed. Selv om man vel nok tør haabe, at Domstolene kun i meget graverende Tilfælde vilde bringe Paragrafen til Anvendelse og annullere Retshandelen, maa det derhos ikke overses, at den blotte Omstændighed, at der rejses Sag mod en Forretningsmand under Paaberaabelse af, at han har gjort sig skyldig i et under Paragrafen faldende Forhold, ikke alene vil kunne sætte en varig Plet paa hans borgerlige Omdømme, men i hensynsløse Konkurrenters Hænder tillige vil kunne anvendes til i høj Grad at skade hans Forretning. Overfor disse Betæneligheder har Mindretallet ikke kunnet føle sig beroliget ved Henviſning til, at man endog i engelsk Retspraksis har ment at kunne akceptere en Regel af det foreslaaede Indhold, fordi Forskellighederne i Nationalkarakter og Retsorganisation ere saa dybtgaaende, at Mindretallet maa anse enhver Slutning fra engelske til danske Forhold paa dette Omraade som ganske upaalidelig. Grosserer-Societetets Komite har i sin Erklæring fremsat Betæneligheder af samme Art som Mindretallet og endog fremsat Ønske om, at hele Reglen i § 32 kunde udgaa.

Kommissionens Flertal (*Formanden og Hvidt*) kan ikke dele de anførte Betæneligheder. Bortset fra, at en væsentlig Retsulighed mellem de nordiske Lande paa dette Omraade *saavidt* muligt bør undgaas, skal der i saa Henseende navnlig henvises til, at alle de nævnte fremmede Lovbud og Lovudkast medtage Letsind og Uerfarenhed, og at der ikke forlyder noget om, at Reglen nogetsteds har virket uheldigt og medført de af Mindretallet fremhævede Ulemper. Det vilde være paafaldende, om man fra dansk Side vilde indtage et Stand-

punkt, der, som Lovgivningerne i det Hele foreligge, vilde være en ejendommelig Særstilling. Det forekommer Kommissionens Flertal lidet sandsynligt, at Bestemmelsen særligt her i Landet skulde give Anledning til et Utal af temerære Processer. At det skulde tjene de paagældende selv bedst, om de kom til at bøde for deres Uforsigtighed, fordi de derved vilde blive kloge af Skade, synes ogsaa at være et noget svagt Argument. Ofte vil den udnyttede, inden han bliver klar paa, hvorledes han er bleven misbrugt, være bragt i en saa fortvivlet Stilling, at han ikke vil være i Stand til at drage tilstrækkelig Nytte af den saa kostbart erhvervede Menneskekundskab og Erfaring. Overhovedet maa Kommissionens Flertal formene, at de Fordele, der opnaas ved den foreslaaede Regel, rigeligt opveje de Betæneligheder, der kunne anføres imod den, og at navnlig Samhandelens Sikkerhed er tilstrækkeligt varetaget ved Udkastets Bestemmelser om den paagældende Recshandels Beskaffenhed.

I saa Henseende kræves der i det danske og det svenske Udkast, at de opnaaede eller betingede Fordele skulle staa i *aabenbart* Misforhold til, hvad derfor ydes. Den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art, 21 har samme Udtryk, og den samme Tanke er udtrykt i det *ungarske* Udkast § 957 ved Ordet „uforholdsmæssig“, i den tyske borgerlige Lovbog § 138 og det østerrigske Udkast § 160,4de Stykke ved Ordet „paafaldende“, og i den norske Straffelov § 295 og det danske Forslag til almindelig borgerlig Straffelov § 330 henholdsvis ved „aabenbart og stærkt“ og „stærkt“. Det norske Udkast til nærværende Paragraf kræver derimod blot, at Fordelen skal staa i „Misforhold“ til Vederlaget, men har ikke optaget noget forstærkende, Reglen begrænsende Tillæg. Ved at opstille *Udnyttelse* af Nødstilstand o. s. v. antager den norske Kommission, at der er trukket tilstrækkelig snevre Grænser for Reglen. Den yderligere Betingelse, at Misforholdet skal være „aabenbart“, antager den norske Kommission kan være paa sin Plads ved Afgørelsen af den udnyttende Handlings

**Straffbarhed.** derimod ikke, naar det drejer sig om Forholdets civilretlige Betydning som **Ugyldighedsgrund**. Den danske og den svenske Kommission har ikke ment at kunne følge den norske Kommission paa dette Punkt og at kunne give Afkald paa den omtalte Begrænsning, der genfindes i alle de nævnte fremmede Lovbestemmelser og Udkast. Grænselinien mellem Udnyttelse og den Benyttelse af Overlegenhed i Forretningsdygtighed, større Kundskaber, bedre Viden o. s. v., der maa være tilladelig og som naturligt Resultat afføder fordelagtige Retshandler for den paagældende, er saa lidet skarp, at Reglen om Udnyttelse som Ugyldighedsgrund vilde kunne svække Sikkerhedsfølelsen i Samhandelen, hvis man ikke begrænsede dens Anvendelse til Viljeserklæringer, som efter deres objektive Beskaffenhed maa vække Mistanke om, at den ene Part har misbrugt den andens underlegne Stilling overfor ham. Kun i en enkelt Retning er det danske og det svenske Udkast gaaet ud over denne Grænse, idet de ligesom det norske Udkast medtage Retshandler, der tilsige Fordele, som der ikke skal ydes Vederlag for, skønt saadanne Retshandler, f. Eks. Gaver, ikke efter deres objektive Beskaffenhed i og for sig ere mistænkelige. At Gaver og deslige, der omfattes af den engelske Regel om *undue influence*, ikke ere medtagne i de ovennævnte fremmede Lovbud og Udkast, skyldes formentlig disses Afstamning fra og nære Forbindelse med det strafferetlige Aagerbegreb. Efter sin Grundtanke synes Reglen i § 32 at burde finde Anvendelse ogsaa paa Gaver og deslige Retshandler, som ifølge deres Beskaffenhed lidet interessere Samhandelen, og hvis Medtagelse altsaa ikke kan svække den for Samhandelen fornødne Tryghedsfølelse.

Ganske paa samme Maade som ved Svig (§ 31) og den i Udkastets § 30 omhandlede Art af Tvang sonderer nærværende Paragraf ved Afgørelsen af, om Viljeserklæringen skal være ugyldig, mellem det Tilfælde, at Medkontrahenten selv har gjort sig skyldig i det utilbørlige Forhold, og det Tilfælde, at det er Tredjemand,

der har gjort sig skyldig heri. I første Tilfælde er Viljeserklæringen naturligvis ubetinget ugyldig, i sidstnævnte, i Paragrafens 2det Stykke omhandlede Tilfælde er Viljeserklæringen kun ugyldig, saafremt den, til hvem den er afgivet, indsaa eller burde indse, at Tredjemand har gjort sig skyldig i saadant Forhold. Dette stemmer med engelsk Ret, og der synes lige saa lidt som eller endnu mindre end ved Svig og den i Udkastets § 30 nævnte Art af Tvang at være tilstrækkelig Grund til at gaa saa vidt, at man beskytter den udnyttede ogsaa overfor en godtroende Medkontrahent. Om § 32, 2det Stykke kan iøvrigt ganske henvises til det om den tilsvarende Bestemmelse i § 31 ovenfor Side 68—69 bemærkede. Ligesaalidt som med Hensyn til Tvang og Svig er det fundet fornødent at udtale, at den, der har foretaget Udnyttelsen, er erstatningspligtig overfor den udnyttede.

Som 3dje Stykke i § 32 have alle tre Udkast fundet at burde optage en Tilføjelse om, at der ved de foranførte Bestemmelser ikke sker nogen Ændring i Sølovens § 227. At de i Sølovens § 227, saaledes som denne er ændret ved § 8 i Lov Nr. 103 om Ændringer i Søloven af 29de April 1913, givne Bestemmelser om Tilsidesættelse eller Ændring af Aftale om Bjergeløn ikke berøres af Udkastets § 32, vilde ogsaa uden særlig Udtalelse herom følge af disse Bestemmelser specielle Karakter. Men da Reglerne ere Resultatet af et Arbejde til Tilvejebringelse af international Fællesret, der ikke bør forandres ved særlig Lovgivning for de nordiske Lande, er det anset for rettest udtrykkeligt at udtale, at saadan Forandring ikke sker ved Udkastets Regler.

### § 33.

1 § 31 er det i Forbindelse med Bestemmelsen om Ugyldighed af Retshandler, fremkaldte ved Svig, tilkendegivet, at svigagtig Fremkaldelse af Viljeserklæringer kan finde Sted ved Fortielse. Af § 31 følger saaledes f. Eks., se ovenfor i Bemærkningerne til nævnte Paragraf, at den, der efter

at have faaet Kundskab om, at et Aktieselskab er kommet under Konkurs, og at dets Aktier som Følge heraf ere af ringe Værdi, tilbyder saadanne til Salg for deres paalydende Beløb og ved svingagtig Fortielse af Konkursen faar et Køb i Stand, ikke kan paaberaabe sig Aftalen. Det samme kan imidlertid gælde under tilsvarende Omstændigheder, naar ikke Sælgeren, men Køberen har taget Initiativet til Retshandelen, saa at denne ikke kan siges at være fremkaldt ved Sælgerens Svig; det vilde stride imod almindelig Hæderlighed, om Sælgeren med den Viden, han har, vilde modtage et Tilbud om Køb af Aktien for dens fulde Beløb uden at oplyse Køberen om Forholdet. Men det kunde befrygtes, at § 31 vilde blive forstaaet saaledes, at den modsætningsvis for nægtede dette og altsaa underkendte den Sætning, at en Viden hos Erklæringsmodtageren om Urigtigheden af den erklærendes Forudsætninger ved Erklæringens Afgivelse, der er af saadan Beskaffenhed, at Erklæringens Modtagelse og Fastholdelse vilde Tære uhæderlig, maa gøre Løftet uforbindende. En Viden, der gør det uhæderligt at fastholde en Viljeserklæring, kan imidlertid foreligge ogsaa med Hensyn til andre Mangler ved Viljeserklæringen end Vildfarelse, saaledes navnlig, naar Afgiveren ifølge Nødtilstand, Opbidselse eller Beruselse befandt sig i en særlig opstemt Sindstilstand, som var Erklæringens Modtager bekendt, og forsaavidt kunde ligeledes en Modsætningsfortolkning fra §§ 30 og 32, svarende til den omtalte Modsætningsfortolkning fra § 31, befrygtes. Det er navnlig Frygten for saadanne Modsætnings slutninger, som har medført Optagelsen af Bestemmelsen i § 33, der gaar ud paa, at selv om en Viljeserklæring ellers **maatte** anses for gyldig, kan den, til hvem Erklæringen er afgivet, dog ikke paaberaabe sig den, naar det paa Grund af Omstændigheder, som forelaa, da Erklæringen kom til hans Kundskab, og hvorom han maa antages at have været vidende, vilde stride imod almindelig Hæderlighed, om han gjorde den gældende.

Betingelsen for en **Viljeserklærings** Ugyldighed ifølge § 33 er saaledes, at det paa Grund af en vis Kundskab hos den, som den er afgivet til, vilde stride mod almindelig Hæderlighed, at han fastholdt den. Medens det danske Udkast henviser til almindelig Hæderlighed, henviser det norske Udkast til „redelighed eller god tro" og det svenske til „tro och heder". I disse forskellige Formuleringer ligger ingen Realitetsforskel. Afgørelsen er efter alle tre Udkast, om Viljeserklæringen strider imod, hvad der efter den til enhver Tid ijsamfundet herskende almindelige Opfattelse er hæderligt. At den paagældendes personlige Opfattelse af det uhæderlige er snævrere eller videre end den almindelige, kommer ikke i Betragtning; heller ikke, at Uhæderlighedsbegrebet i den særlige Kreds, som den paagældende tilhører, er snævrere end det almindelige. Uhæderligheden maa skyldes en vis Kundskab. At den paagældende burde have haft en vis Kundskab, kan ikke føre en Retshandel ind under § 33. Ej heller vil det f. Eks. føre den paagældende ind under § 33, at han ifølge sit Skøn antager, at Retshandelen vil falde anderledes ud end af Erklæringens Afgiver paaregnet. Den Kundskab, der medfører Uhæderligheden, maa være en saadan, som paa det Tidspunkt, da Erklæringen kom til den paagældendes Bevidsthed, jfr. herved § 41, var tilstede hos ham angaaende de foreliggende Omstændigheder.

Mod Bestemmelsen i § 33 er fremkommet den Indvending, at den ved Henvisningen til „almindelig Hæderlighed" er alfor vag og aabner **Vej en** for vilkaarligt Dommer-skøn. Afgørelsen efter frit Skøn mellem det hæderlige og uhæderlige og andre ligesaa vage Begreber tilkommer imidlertid utvivlsomt i mange andre Henseender Domstolene; i den her omhandlede Henseende at tillægge Domstolene dette frie Skøn ses ikke at være mere betænkeligt end f. Eks. som den gældende positive Lovgivning i Danske Lov —1—2 at tillægge dem Beføjelse til at erklære en Aftale for ugyldig som stridende mod Ærbarhed. Og Forholdet er ikke det, at der ved § 33 hjemles en for dansk Ret

ny Ugyldighedsgrund; en Retshandel, som falder ind under denne Paragraf, vilde og saa uden saadan Lovfæstelse af Domstolene blive erklæret for ugyldig i Henhold til den gældende Rets Grundsætninger. Snarere kunde det anføres imod Optagelse af § 33 — en tilsvarende Regel findes vistnok ikke udtalt i nogen anden Lovgivning — at Bestemmelsen kan friste til Modsætningslutninger om, at de Viljeserklæringer, som der i § 33 sigtes til, ere gyldige, naar saadan Viden, som kræves af denne Paragraf, ikke foreligger. En saadan Slutning vilde aabenbart føre til ganske urigtige Resultater. Forsaaavdt angaar Tilfælde, hvor Kundskaben refererer sig til en Vildfarelse hos den erklærende, vil Forholdet i Almindelighed være det, at Erklæringen ifølge de almindelige Regler om urigtige Forudsætningers Indflydelse er ugyldig, selv om den anden Part ikke havde nogen Kundskab om Vildfarelsen, naar det blot var kendeligt for ham, at Erklæringen var baaret af den paagældende Forudsætning; det vil kun i Undtagelsestilfælde som det ovenfor Side 74 nævnte være saa, at en urigtig Forudsætnings Indflydelse paa en Retshandel afhænger af, at dens Urigtighed var den anden Part bekendt. Og forsaavdt der ved § 33 sigtes til Erklæringer, afgivne i sygelige og eksalterede Tilstande, som dog ikke ere saadanne, at de udelukke den erklærende fra at kunne paatage sig Forpligtelser, er Forholdet ifølge dansk Retspraksis vistnok det, at det vil være tilstrækkeligt til at gøre Erklæringerne ugyldig, at den anden Part burde have kendt Tilstanden, selv om den faktisk er undgaaet hans Opmærksomhed. Til Imødegaaelse af saadanne Modsætningslutninger som de nævnte er der i § 33 ved Ordene „selv om en Viljeserklæring ellers maatte anses for gyldig" henvist til, at de Viljeserklæringer, som der ved § 33 sigtes til, jævnligt ville være ugyldige, selv om der ikke hos den, til hvem de afgives, var en saadan Viden, som udkræves til Anvendelse af § 33.

### § 34.

I § 34, 1ste Stykke fastsættes det, at den, der har afgivet en Viljeserklæring, som ved Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra hans Side har faaet et andet Indhold end tilsigtet, ikke er bundet ved Erklæringens Indhold, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, indsaa eller burde indse, at der forelaa en Fejltagelse. Modsætningvis tilkendegives herved, at Viljeserklæringer, som afgives med et andet Indhold end tilsigtet, i Almindelighed ere bindende for Afgiveren efter deres Indhold, hvis den anden Part var i god Tro. Enslydende med det danske Udkast er det svenske. Derimod findes i det norske Udkast ingen til det danske og svenske Udkasts § 34, 1ste Stykke svarende Bestemmelse, se herom nedenfor Side 76.

Den saaledes i § 34, 1ste Stykke indirekte udtalte Regel er ikke — som ellers i Almindelighed Bestemmelserne i Udkastet i deres Hovedtræk — gældende Ret Landene over. I adskillige Retsforfatninger udelukker den Omstændighed, at det erklærede ikke var villet af den erklærende, Erklæringens forbindende Kraft, selv om den anden Part var i god Tro, dog at der i saa Fald i mindre eller større Omfang gives den anden Part Ret til Erstatning for det Tab, han har lidt ved at stole paa Erklæringens Gyldighed (den negative Kontraktsinteresse). Paa dette Standpunkt, der betegnes som Viljestheorien, stod efter almindelig Opfattelse den romerske Ret og staar endnu fransk Ret, code civil Art. 1109 og 1110, jfr. Art. 1382 og 1383, og den tyske borgerlige Lovbog §§ 119 og 122. Paa et lignende Standpunkt, som dog med Tilnærmelse til de nedenfor omtalte Tillidstheorier staar den schweiziske Lovbog om Obligationsretten Art. 25 og 26. At Mangel af Vilje til det erklærede ikke kommer i Betragtning, naar den anden Part hverken kender eller burde kende Mangelen — dette Standpunkt betegnes i Almindelighed som Tillidstheoriernes eller Erklærings teoriernes — anerkendes derimod af den østerrigske borger-

lige **Lovbog** § 87«, det ungarske Udkast § 987 og vistnok i det væsentlige af **engelsk-amerikansk Ret**. Her i Landet har den Regel, at en **Viljeserklæring** uanset Viljemangel hos den erklærende i Almindelighed er forbindende, naar den, til hvem Erklæringen afgives, var i god Tro, forlængst været anerkendt i Theori og Praxis som paakrævet af Sikkerhedshensyn. Og man har, ligesom fra **svensk Side**, fundet, at Keglen burde lovfæstes, bl. a. for at afskære ørkesløse Debatter mellem Viljestheori og Tillidstheori og for udadtil at angive, hvorledes dansk og svensk Ret staar til dette i forskellige Retsforfatninger paa forskellig Maade løste Spørgsmaal. Alle den norske Kommissions Medlemmer dele ganske den Opfattelse, som har fundet Udtryk i det danske og det svenske Udkast, men have bl. a. i Betragtning af den mellem norske juridiske Forfattere herskende Strid om Spørgsmaalets rette Løsning ikke fundet det ønskeligt at udtale nogen Lovregel, som de heller ikke have fundet praktisk paakrævet, idet den norske Retspraksis formenes at have afgjort Spørgsmaalet paa samme Maade som det danske og det norske Udkast. Af de ovenfor anførte Grunde har man fra dansk og svensk Side ikke ment at kunne bøje sig for disse Betæneligheder.

Medens det i § 34, 1ste Stykke direkte udtalte er selvfølgeligt og gældende Ret overalt, knytter altsaa Hovedinteressen ved Bestemmelsen sig til den ovenfor omtalte indirekte udtalte Regel. At man ikke har udtalt denne direkte, men kun indirekte tilkendegivet, at den gælder i Almindelighed, skyldes Hensynet til Anskuelser om, at den maaske ikke bør være undtagelsesfri. Navnlig med Hensyn til Gaver og Retshandler, hvorved den paagældende paatager sig Forpligtelser, som staa i aabenbart Misforhold til, hvad han derfor erholder, jfr. § 32, har der været Tvivl, om der ikke uanset den anden Parts gode Tro efter Omstændighederne kunde tillægges Viljemangel hos den erklærende Betydning, saa at det kun paalægges ham at tilsvare den anden Part Erstatning for

det Tab, denne har lidt ved at stole paa Erklæringen som gyldig, se **saaledes** Udkastet til borgerlig Lovbog for Ungarn §§ 987 og 993. Ifølge den valgte Affattelse af § 34, 1ste Stykke ere Domstolene ikke ubetinget afskaarne fra at tage Hensyn til Viljemangelen hos den erklærende, hvor Anvendelsen af Hovedreglen vilde medføre særlig Ubillighed for den erklærende, og dens Fravigelse ikke vilde komme i Strid med det almindelige Sikkerhedshensyn, som motiverer Reglen.

§ 34, 1ste Stykke handler om en af en Person afgiven Viljeserklæring —jfr. herved nedenfor om § 34, 2det Stykke — der ved en Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra hans Side, f. Eks. Fortalelse eller Anvendelse af Ord i urigtig Betydning, har faaet et andet Indhold end tilsigtet. Reglen gælder, hvad enten Fejltagelsen var undskyldelig eller ikke. Udenfor Ordene falder det Tilfælde, at en Viljeserklæring er afgiven i Spøg uden tilsvarende retlig Vilje; om Berettigelsen af Reglens analogiske Anvendelse i saadanne Tilfælde, saaledes at Erklæringen er bindende, naar den anden Part var i god Tro, kan der formentlig ikke være nogen Tvivl. Udenfor § 34, 1ste Stykke falder ogsaa den Akcepterklæring, der afgives overfor et undervejs forvansket Telegram uden Tilføjelse af det ankomne Telegrams Indhold, saa at Af-senderen antager, at Akcepten er overensstemmende med det af ham afsendte Tilbud. At Tilbudsgiveren maa forstaa Svaret saaledes, skyldes ikke nogen Fejlskrift eller lignende Fejltagelse fra Svargiverens Side. Det følger af Betragtninger, svarende til dem, paa hvilke Bestemmelsen i § 34, 2det Stykke er grundet, at saadant Svar ikke binder Svargiveren i Overensstemmelse med den oprindelige Affattelse af Tilbudet.

Ej heller omfatter § 34, 1ste Stykke Viljeserklæringer, som stemme med Afgiverens Vilje, men som ere afgivne under Forudsætninger, der vise sig urigtige (Vildfarelse i Bevæggrunden, error in motivis) eller briste. I Lovgivninger, som give Regel for Tilfælde af manglende Vilje

hos den erklærende, findes ofte i Forbindelse hermed angivet visse bestemte Arter af Vildfarelse i Bevæggrunden, hvilke der saa tillægges samme retlige Betydning til at gøre Retshandelen ugyldig, som der er tillagt Mangel af Vilje, se saaledes navnlig den tyske borgerlige Lovbog § 119, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 23 og 24 og Udkastet til borgerlig Lovbog for Ungarn § 988. Kommissionen har ikke kunnet følge denne Vej. Efter gældende Ret i de nordiske Lande tilkommer det i Tilfælde, hvor den erklærende, kendeligt for den anden Part, ved Erklæringens Afgivelse gik ud fra en vis Forudsætning, Domstolene efter deres frie Skøn at afgøre, om det efter Viljeserklæringens Indhold kan antages, at den erklærende har lagt en saadan Vægt paa Forudsætningens Tilstedeværelse eller Indtræden, at han ikke bør være bunden, hvis den viser sig urigtig eller brister, og overhovedet om den erklærende eller den anden Part efter Forholdets Beskaffenhed bør bære Risikoen for Forudsætningens Rigtighed eller Indtræden. At begrænse Friheden i dette Dommerskøn ved Angivelse af enkelte Arter af Forudsætninger som relevante kunde der formentlig ikke være Tale om. En Lovregel i denne Retning vilde i alt Fald kun kunne forsvares i en Lovkodifikation af Reglerne om Aftaler, i hvis specielle Del den i den almindelige Del givne Opregning af relevante Forudsætninger kunde faa sine fornødne Tillæg og Korrektiver. Spørgsmaalet blev da, om der i Udkastet burde optages en Bestemmelse, som paa en eller anden Maade lovfæstede den bestaaende Regel, at Spørgsmaalet om urigtige eller bristende Forudsætningers Relevans afgøres ved frit Dommerskøn, og gav vejledende Regler for dette Skøn. En saadan Lovfæstelse vilde bl. a. have Værdi ved udtrykkeligt udadtil at angive de nordiske Landes Standpunkt i Spørgsmaalet, der vistnok stemmer med engelsk-amerikansk Ret. Men noget praktisk Behov for en saadan Lovregel er der efter det anførte ikke, og overfor Vanskelighederne ved at

finde en passende Formulering af Reglen opgav man fra alle tre Landes Side i Udkastet at optage nogen Regel om urigtige og bristende Forudsætningers Indflydelse paa Viljeserklæringen. For et enkelt Yderpunkts Vedkommende indeholdes dog en Bestemmelse i § 33, se Bemærkningerne til denne Paragraf.

§ 34, 1ste Stykke giver altsaa en Regel for det Tilfælde, at en af en Person afgiven Viljeserklæringens Indhold ikke stemmer med hans Vilje. I Forbindelse hermed træffer § 34, 2det Stykke, der er fælles for de tre Udkast, i visse Retninger Afgørelse af et Spørgsmaal, som iøvrigt ikke er afgjort af Udkastet, jfr. dog § 36 og Bemærkningerne til denne Paragraf, nemlig hvad der udkræves til, at en for en Person foreliggende Viljeserklæring kan siges at være afgivet af den, overfor hvem han vil paaberaabe sig den. § 34, 2det Stykke, 1ste Punktum udtaler i saa Henseende, at naar en Viljeserklæring, som befordres ved Telegraf eller mundtlig fremføres ved Bud, bliver forvansket ved Fejl fra Telegrafvæsenets Side eller ved urigtig Gengivelse af Budet, er Afgiveren ikke bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, selv om den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro. Den fremkomne forvanskede Erklæring anses med andre Ord ikke for afgivet af Afsenderen.

At den fremkomne forvanskede Erklæring ikke er bindende for Afsenderen, maa for de Retsforfatningers Vedkommende, som staa paa den ovenfor Side 75 omtalte Viljestheoris Standpunkt, være selvfølgeligt, se saaledes den tyske borgerlige Lovbog § 120, jfr. § 119, og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 27, sammenholdt med Art. 23; den fremkomne Erklæringens Indhold er jo ikke villet af Afsenderen. For de Retsforfatninger, der staa paa en Tillidstheoris Standpunkt, er det Spørgsmaal, om Afsenderen skal være bunden ved den fremkomne Erklæring, naar den anden Part var i god Tro, et fritstaaende Spørgsmaal, som findes løst paa forskellig Maade. Efter Udkastet til almindelig borgerlig Lovbog for Ungarn § 990, sammen-

holdt med § 988, er Erklæringen i Almindelighed bindende for **Afsenderen**; ogsaa Udkastet til Ændringer i den østerrigske borgerlige Lovbog Art. 153 erklærer Afsenderen for bunden. I engelsk-amerikansk Ret antages det derimod, at Afsenderen ikke bindes ved den fremkomne Erklæring. Til denne sidstnævnte Opfattelse har Udkastet ved Keglen i § 34, 2det Stykke sluttet sig i Overensstemmelse med den herskende almindelige Retsanskuelse og i Samklang med Bestemmelsen om mundtlig Fuldmagter i § 12, 2det Stykke, se ovenfor Side 38 i Bemærkningerne til denne Paragraf. Ganske vist vil der, som det er gjort gældende i en indkommen Erklæring over Udkastet, kunne findes Tilfælde, hvor Anvendelsen af Reglen i § 34, 2det Stykke kan forekomme ubillig, og hvor Afsenderen kan synes at være den nærmeste til at bære Risikoen for eventuel Forvanskning. Men Gennemførelsen af den modsatte Regel over hele Linien vilde, bortset fra Disharmonien med Bestemmelsen i § 12, 2det Stykke, hviken Bestemmelse formentlig ingen ønsker opgivet, komme i utvivlsom Strid med den almindelige Retsopfattelse, og en Afgrænsning imellem Tilfælde, hvor Afgiveren bindes, og andre, hvor han ikke bindes, ses ikke at være gennemførlig. Følelsen af Ubillighed ved den opstillede Regels Anvendelse i visse Tilfælde maa der raades Bod paa ved, at der efter Omstændighederne anerkendes at tilkomme den anden Part et Erstatningskrav, se herom nedenfor.

Ved Forvanskning tænkes i § 34 naturligvis kun paa **Realitetsændringer**; Forandringer, som ikke indvirke paa Erklæringens Forstaaelse, ere selvfølgelig uden Betydning. Forsaavidt der tales om Erklæringer, som mundtlig fremføres ved Bud, bemærkes, at der ikke kan være Tvivl om, at Reglen analogisk maa være anvendelig, naar Budet, der har faaet mundtlig Besked, afgiver forvansket Meddelelse i skriftlig Skikkelse, og naar Budet, der har skriftlig Besked, giver forvansket Meddelelse om denne. Om den foregaaede Forvanskning er forsættelig eller ikke, er uden Betydning for Anvendelsen af Reglen i § 34. Udenfor

§ 34 falder det Tilfælde, at en Person har givet et Dokument fra sig til Udfyldning af en anden, som ved Udfyldningen overskrider sin Beføjelse; i saa Henseende har det sit Forblivende ved den gældende Rets Regler.

Til Afværgelse af Tab, som Modtageren af den forvanskede Erklæring kan lide ved at stole paa denne, foreskriver § 34, 2det Stykke, 2det Punktum i Lighed med den tyske borgerlige Lovbog § 121, jfr. ogsaa Udkastet til almindelig borgerlig Lovbog for Ungarn § 989, at Afgiveren, hvis han vil gøre gældende, at Erklæringen er uforbindende, skal give Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Forvanskningen er kommet til hans Kundskab. Undlader han det, er han bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, saafremt den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro, d. v. s., som det staar i det norske Udkast, ikke kendte eller burde kende Forvanskningen. Forsaavidt den, der akcepterer et telegrafisk Tilbud, i sit Svar angiver det ankomne Telegrams Indhold, vil Tilbudsgiveren igennem Svaret faa Kundskab om Forvanskningen og altsaa blive pligtig at give Meddelelse. At Transporten af den paa behørig Maade afsendte Meddelelse foregaar paa den anden Parts Risiko, følger af § 42.

Hvorvidt Afsenderen af den Erklæring, som undervejs forvansktes, maatte være pligtig til at erstatte den anden Part det Tab, som denne lider ved i god Tro at stole paa den ankomne Meddelelse som gyldig, f. Eks. ved i den Anledning at afholde Omkostninger eller ved at sælge videre i Tillid til det ankomne forvanskede Tilbud, udtaler Udkastet sig ikke om, ligesaalidt som det i andre Retninger udtaler sig om tilsvarende Spørgsmaal. Saadan Erstatningspligt paahviler ifølge den tyske borgerlige Lovbog § 122, sammenholdt med § 120, jfr. Udkastet til almindelig borgerlig Lovbog for Ungarn § 993, sammenholdt med § 990, Afsenderen, selv om han ikke er i Brøde. Kommissionen har ment, at Forholdene kunne stille sig paa saa forskellig Maade, at en saadan almindelig Regel

ikke bør gives, og har ved sin Tavshed paa dette Punkt overladt dets Afgørelse til Domstolene i Henhold til de gældende almindelige Retsgrundsætninger. Er Forvanskningen foranlediget ved Forsømmelse fra Afgiverens Side, vil han ifølge den almindelige Erstatningsregel være ansvarlig for Skade; ligeledes kan han være ansvarlig ifølge Danske Lov 3—19—2, naar Forvanskningen skyldes Brøde fra hans Buds Side. Derimod kan denne Lovbestemmelse næppe medføre, at Afsenderen bliver ansvarlig for Fejl fra Telegrafvæsenets Side. Men der er intet i Indholdet af § 34, som hindrer Domstolene i, hvis de iøvrigt maatte vedkende sig en Grundsætning om Ansvar for Skade, forvoldt ved retmæssige Handlinger, som frembyde en særlig Fare, at anvende denne Grundsætning paa det Tilfælde, at en Person er blevet skuffet ved et forvansket Telegram, naar den telegrafiske Forsendelsesmaade er valgt af Afsenderen uden Foranledning fra den anden Parts Side. Navnlig den Omstændighed, at Telegrafvæsenet efter gældende Ret ikke hæfter for sine Folks Brøde, kunde tale for Anvendelsen af en saadan Grundsætning i det foreliggende Tilfælde.

Et særligt Tilfælde af Reklamationspligt ved Forvanskning af Tilbud undervejs omhandles i § 82, jfr. § 90, i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende. Herefter skal den Handlende, som fra Agenturgiveren (Handelshuset) faar Underretning om, at denne godkender en af hans Agent (Handelsrejsende) sluttet Aftale eller antager en af Agenten (den Handelsrejsende) indsendt Ordre, i visse nærmere angivne Tilfælde reklamere, hvis han vil gøre gældende, at Aftalens eller Ordrens Indhold er urigtigt gengivet. Virkningen af, at den Handlende undlader Reklamation, er dog her ikke ubetinget, at Aftale med det i Underretningen angivne Indhold anses for sluttet; man har aabnet den Handlende Adgang til at føre Bevis i modsat Retning. Grunden til, at Reglen paa det omtalte Omraade er mindre end Reglen i § 34, er, at Forvansk-

ningen skyldes den ene Parts Tillidsmand (Agent eller Handelsrejsende).

Om Reklamationspligt i Tilfælde af Tilbudets Forvanskning iøvrigt paahviler Tilbudsgiveren udenfor de i § 34 omhandlede Tilfælde, afgør Udkastet ikke. Forsaa-vidt saadan Reklamationspligt i slige Tilfælde antages at paahvile Tilbudsgiveren, altsaa vel navnlig i Handelsforhold, vil formentlig Bestemmelsen i § 82 i Udkastet til Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende kunne anvendes analogisk, hvor Forvanskningen skyldes Svar-giverens Tillidsmand.

### § 35.

I de indledende Bemærkninger til Udkastets 3dje Kapitel Side 65 er det omtalt, hvorfor der ikke i Udkastet er optaget almindelige Bestemmelser om, hvorvidt en Retshandels Ugylldighed bortfalder, naar den ved Retshandelen tilsagte Rettighed af den anden Part overdrages videre til Tredjemand, som hverken kender eller bør kende Ugylldighedsgrunden.

For et enkelt Tilfælde, nemlig Profoma-indsigelsen mod skriftlige Erklæringer, har man dog fundet det naturligt i Udkastets § 35 at give en Regel i den nævnte Retning. I adskillige fremmede Lovgivninger, saaledes i Frankrig, code civil Art. 1321, i Tyskland, den borgerlige Lovbog § 405 og i Schweiz, Forbundsloven om Obligationsretten Art. 18, 2det Stykke, findes særlige Regler om Fortabelse overfor godtroende Tredjemand af Proformaindsigelsen mod skriftlige Erklæringer. I dansk Theori er det anerkendt, at denne Indsigelse for-tages overfor godtroende Erhververe i Henhold til den skriftlige Proformaretshandel; ogsaa i dansk Retspraksis kan der paavises Spor af denne Opfattelse, og der synes at være god Grund til i Udkastet at optage denne Regel i Forbindelse med Reglerne om Fuldmagt i 2det Kapitel. Udstederen af et skriftligt Proformadokument, d. v. s. et Dokument, som ifølge Aftale mellem Parterne ikke skal skabe den deri tilsagte Ret, men som udstedes for udadtil i Retslivet at give det Skinet af, at det hjemler

denne Ret, bør ikke overfor godtroende Tredjemand, til hvem Ret i Henhold til Dokumentet overdrages af den anden Part, være gunstigere stillet, end om han havde afgivet en skriftlig Fuldmagt med hemmelig Instruks. Udkastets § 35 bestemmer derfor, at **saafremt** en skriftlig Viljeserklæring er oprettet paa Skrømt, og den, til hvem Erklæringen er afgivet, har overdraget en Ret ifølge samme til en godtroende Tredjemand, kan det ikke overfor denne gøres gældende, at Erklæringen var afgivet paa Skrømt. At udtale, at selve den, til hvem Erklæringen er afgivet, ikke kan gøre den gældende i Strid med Aftalen, har man anset for overflødig. Saafremt Tredjemand, der faar overdraget en Ret i Henhold til Proformaerklæringen, vidste eller burde vide, at dens Benyttelse er i Strid med Aftalen mellem Parterne, er han ikke i god Tro og erhverver følgelig ikke Ret. Det maa i det hele være lignende Regler som de i Udkastets § 12, 1ste Stykke og § 17 givne, der komme til Anvendelse her. Er saaledes Proformaerklæringen paa Udstederens Forlangende tilbageleveret ham eller tilintetgjort, kan Tredjemand ikke derefter erhverve nogen Ret i Henhold til denne. Om Forevisning af Proformaerklæringen er nødvendig for den godtroende Tredjemands Retserhvervelse, har man lige saa lidt villet afgøre som det tilsvarende Spørgsmaal om Nødvendigheden af Forevisning af skriftlig Fuldmagt, jfr. ovenfor Side 46.

§ 35 angaar ikke blot Erklæringer, hvorved Ydelsespligt paatages, men ogsaa andre Erklæringer, f. Eks. Overdragelsesretshandler. Af Skylderklæringer omfatter den ikke blot de negotiable, for hvilke dens Regel allerede vilde være hjemlet ved Grund sætningen i Forordningen af 9de Februar 1798 § 2, men ogsaa ikke-negotiable. Som et ret praktisk Eksempel herpaa kan nævnes, at Lejerne i en Ejendom underskrive Lejekontrakter, lydende paa højere Husleje end den, de i Virkeligheden betale. Overdrager Udlejeren derefter Ejendommen med Ret til Lejen for Fremtiden til en ny Ejer, der stoler paa, at de i Kontrakten opgive

Lejesummer ere de rette, blive Lejerne forpligtede til at erlægge den i Kontrakten stipulerede højere Leje til den nye Ejer. § 35 gælder kun til Fordel for den, til hvem Ret overdrages, ikke f. Eks. for den, som i god Tro ved Retsforfølgning tager Fyldestgørelse i den ved Dokumentets Indhold tilsyneladende hjemlede Ret.

For det Tilfælde, at der ikke er oprettet noget skriftligt Dokument i Anledning af Proformaretshandelen, har man ikke fundet Anledning til at udtale nogen særlig Regel til Beskyttelse for senere godtroende Erhververe.

### § 36.

Naar en skriftlig Viljeserklæring ikke er udgivet af Udstederen, men uden hans Vilje frakommer ham og af en uvedkommende bringes til den, som den efter sit Indhold er rettet til, er den i Almindelighed uforbindende for Udstederen, selv om Modtageren er i god Tro. Herfra maa dog anerkendes visse Undtagelser. En saadan omhandles i den for alle tre Udkast fælles Bestemmelse, som i det svenske Udkast findes i Paragrafens 2det Stykke. Det svenske Udkasts 1ste Stykke omhandler en anden vigtig Undtagelse. Det er der udtalt, at naar nogen har underskrevet „skuldebrev eller annan handling, som är gällande i innehafvarens hand eller eljest af löpande beskaffenhet“, bliver Dokumentet, selv om det er frakommet ham uden hans Vilje, bindende for ham, hvis det gennem Overdragelse er kommet i godtroende Tredjemands Besiddelse. Ved Optagelsen af en saadan Bestemmelse vil man i svensk Ret formentlig opnaa Overensstemmelse med dansk og norsk Ret. Ifølge Grundsætningen i Forordningen af 9de Februar 1798 § 2 maa det nemlig vistnok i Danmark og Norge antages, at saafremt et Haandskrift, som omfattes af den nævnte Forordning, frakommer Udstederen, efter at han har underskrevet det, skal den Indsigelse, at Udstederen ikke har afgivet Haandskriftet, men at det er frakommet ham uden hans Vilje, være udelukket overfor godtroende Erhververe paa samme

Maade som **Betalingsindsigelsen** og dermed tilgestillede Indsigelser.

Af samme Grund, som har ført til, at man iøvrigt ikke i Udkastet har optaget almindelige Bestemmelser om, hvorvidt en Retshandels Ugyldighed bortfalder, naar den ved Retshandelen tilsagte Rettighed af den anden Part overdrages videre til en godtroende Tredjemand, har den danske og den norske Kommission ikke anset det for rigtigt i nærværende Udkast at optage en Bestemmelse som det svenske Udkasts § 3b, 1ste Stykke, der, som bemærket, formentlig stemmer med allerede gældende dansk og norsk Ret. Lovfæstelse af dette Emne bør efter den danske og den norske Kommissions Mening gives i Forbindelse med en almindelig Lovordning af Reglerne om Gældsbreve og andre negotiable Dokumenter, se det ovenfor Side 65 i de indledende Bemærkninger til Udkastets 3dje Kapitel anførte.

Alle tre Udkast udtale i § 36, at naar Kvittering for et Pengebeløb er frakommet Fordringshaveren uden hans Vilje, bliver Skyldneren desuagtet frigjort ved Betaling, som han efter Forfaldstid i god Tro erlægger mod Kvitteringens Udlevering. Navnlig blandt Forretningsfolk er det meget almindeligt, at Bude udsendes med kvitterede Regninger for at inkassere udestaaende Fordringer. Den, der betaler til et saadant Bud, vil i Reglen ikke være i Stand til at forvisse sig om, at vedkommende virkelig er bemyndiget til at modtage Betaling. Skulde, det nu senere vise sig, at den, der mod Udlevering af Kvittering har modtaget Betaling, ikke har været berettiget hertil, idet han f. Eks. har tilvendt sig Kvitteringen uden Fordringshaverens Vilje, vilde det være uforeneligt med den almindelige Retsopfattelse, om Skyldneren skulde være pligtig at betale en Gang til. Udsendelse af saadanne Inkassatorer er en ganske dagligdags Fremgangsmaade, der kun daarligt vil kunne undværes i Forretningslivet. Fordringshaveren vil efter Omstændighederne kunne siges at have udvist Mangel paa Forsigtighed ved at underskrive Kvit-

teringen eller paa anden Maade gøre den færdig til Udlevering og derefter opbevare den saaledes, at uvedkommende kunne faa fat i den. Og selv om der i det konkrete Tilfælde ikke maatte kunne lægges ham noget til Last i saa Henseende, synes han dog nærmere end Skyldneren til at bære Tabet, hvis Kvitteringen frakommer ham, og Skyldneren derefter i god Tro betaler til en Person, der forsynet med Kvitteringen, uberettigetoptræder som Inkassator. Det i Udkastets § 36 udtalte er da ogsaa allerede anerkendt i Theori og Praxis her hjemme. En lignende Regel findes i den tyske borgerlige Lovbog § 370. Nævnte Lovbud angaar imidlertid alle Kvitteringer, medens nærværende Udkasts Regel er begrænset til Kvitteringer for Pengebeløb. Dette har sin Grund i, at det sædvanlig kun er praktisk og derfor ogsaa kun er almindelig Skik og Brug at benytte Opkrævere som de nævnte med Hensyn til Pengefordringer. Drejer det sig om andre Præstationer, kan man vistnok ofte forlange, at Skyldneren forvisser sig om, at vedkommende virkelig er bemyndiget til at modtage den paagældende Ydelse; i hvert Fald har man ikke turdet afgøre dette Spørgsmaal ved nogen almindelig Regel som den for Pengebetaling foreslaaede. Bestemmelsen omfatter kun Betaling, der erlægges efter Forfaldstid, jfr. Veksellovens § 40. Den Omstændighed, at en kvitteret Regning præsenteres til Betaling inden Forfaldstid, maa som Regel forekomme mistænkelig og opfordre Skyldneren til at udvise særlig Forsigtighed, inden han betaler til vedkommende.

Reglen gælder kun, naar Betalingen erlægges af Skyldneren, altsaa ikke, naar en Tredjemand uden Skyldnerens Bemyndigelse betaler Beløbet. Fordringshaveren bør, naar han opdager, at han har mistet Kvitteringen, have Adgang til ved Underretning til Skyldneren eller dennes Repræsentant at forhindre, at der betales til en uvedkommende Person.

Endelig bemærkes, at det er en Forudsætning for Reglens Anvendelse, at Kvitteringen er ægte, og at Udstedelsen af den

ikke lider af nogen **Ugyldighedsgrund**. Det er kun den Indsigelse, at Kvitteringen er frakommet Fordringshaveren mod hans Vilje, der udelukkes ved § 36; hvorvidt andre Ugyldighedsgrunde komme i Betragtning, afhænger af Reglerne om disse.

### § 37

I Forretningslivet forekommer det ofte, at den ene Part i et Kontraktsforhold forpligter sig til at erlægge en Bod for det Tilfælde, at en ham paahvilende Pligt (positiv eller negativ) ikke eller ikke behørigt opfyldes. Denne Bod, der i Almindelighed kaldes Konventionalbod, bestaar sædvanligt i en Pengepræstation, men Betegnelsen Konventionalbod bruges dog ogsaa om andre Ydelser end Penge.

Vedtagelsen af en Konventionalbod kan have forskellige, fuldt ud berettigede Øjemed. Det vil ifølge Kontraktsforholdets Art efter Omstændighederne kunne være vanskeligt for den ene Part at godtgøre, at han ved den anden Parts Kontraktsbrud har lidt et økonomisk Tab, og hvor stort dette er, f. Eks. Næringstab. I saadanne Tilfælde vil Aftale om, at den i Kontraktsbrud skyldige til den anden Part skal erlægge en Ydelse af forud bestemt Størrelse (Konventionalbod) kunne hjælpe ud over de omtalte Bevisvanskeligheder og bidrage til Undgaaelse af langvarige og for den forurettede maaske resultatløse Processer. Øjemedet med Konventionalboden er i dette Tilfælde at sikre den skadelidende Part en Erstatning uden Hensyn til, om han kan bevise sit virkelige Tabs Størrelse. Hensigten med Aftalen om Erlæggelse af en Konventionalbod vil imidlertid oftest tillige og undertiden alene være den at lægge et særligt Tryk paa en Part for at faa ham til at opfylde sin Hovedforpligtelse efter Kontrakten. Aftalen skal her virke som et Tvangsmiddel mod Skyldneren, og Boden maa opfattes som en Art Straf for Pligtbruddet. Konventionalbodaftaler med dette Øjemed ville særlig være paa deres Plads, naar Fordringshaveren har anden Interesse end den rent økonomiske i den Forpligtelse, hvis Opfyldelse skal

sikres ved Konventionalboden. Det sædvanligste er, at Konventionalboden har begge de nævnte Øjemed, at fungere som en i større eller mindre Omfang paa Forhaand fastsat Erstatning for den ved Kontraktsbrud forvoldte Skade og at virke som Tvangsmiddel, og Boden vil derfor ofte være betydelig højere end det Beløb, den berettigedes Skadeserstatningskrav efter almindelige Regler kunde paaregnes at naa op til.

Efter gældende dansk Ret er Konventionalbodaftalen i og for sig fuldt ud gyldig. Rammes den ikke af en af de Ugyldighedsgrunde, der ogsaa kunne ramme andre Aftaler, er den bindende for den, der er indgaaet paa den, selv om Boden efter Omstændighederne maatte være ganske urimelig høj. Domstolene have ikke anset sig beføjede til i Henhold til Danske Lov —1 —2 at tilsidesætte Aftaler om Konventionalbod, fordi denne er urimelig høj.

I en Række fremmede Lovgivninger har man derimod i Erkendelse af, at fuldstændig Aftalefrihed paa dette Punkt har givet Anledning til Misbrug, paa forskellig Maade grebet ind ved positive Lovbestemmelser, der tilsigte at beskytte den, som har paataget sig en efter Forholdene urimelig Konventionalbod. Saavel efter tysk Ret som efter østerrigsk og schweizisk Ret, se den tyske borgerlige Lovbog § 343, den østerrigske borgerlige Lovbog § 1336 og den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 163, kunne saaledes Domstolene nedsætte uforholdsmæssig høje Konventionalbøder. Samme Regel er foreslaet indført i Ungarn ved Udkastet til almindelig borgerlig Lovbog § 1049 og til et lignende Resultat fører engelsk-amerikansk Rets Regel om, at en vedtagen *penalty*, i Modsætning til *liquidated damages*, er ufremtvingelig, idet en Bod, der staar i væsentligt Misforhold til den Skade, som kan paaregnes at følge af Pligtbruddet, betragtes som *penalty*.

Ogsaa i Retslivet her hjemme er forekommet adskillige Eksempler paa Misbrug af den paa dette Punkt herskende Aftalefrihed, og man har derfor i Udkastets § 37

søgt at bøde herpaa ved i Lighed med de ovennævnte fremmede Lovbud at give Adgang til efter Omstændighederne at faa en vedtagen Konventionalbod nedsat. Den nævnte Paragraf bestemmer, at naar nogen har lovet at erlægge en Bod, bestaaende af Penge eller andet, fordet Tilfælde, athanikke opfylder en ham paahvilende Forpligtelse eller iøvrigt foretager eller undlader en Handling, kan Boden nedsættes, hvis det findes at være aabenbart ubilligt, om den skulde erlægges i sin Helhed. Som det vil ses, angaar Reglen ikke blot de sædvanlige Tilfælde, hvor Boden bestaar i Penge, men ogsaa Tilfælde, hvor den gaar ud paa andre Ydelser. Om Ydelsen i Aftalen kaldes Konventionalbod eller optræder under andre Navne, f. Eks. Erstatning, er naturligvis ikke afgørende for, om Paragrafen skal komme til Anvendelse eller ej. Med Vedtagelsen af en Konventionalbod maa ikke forveksles den i Kontraktsforhold undertiden forekommende Vedtagelse om, at den ene Kontrahent skal have Ret til mod Erlæggelse af en vis Ydelse (mulcta poenitentialis, Reugeld) at befri sig for sine Forpligtelser efter Kontrakten. En saadan Bestemmelse har et ganske andet Formaal end Vedtagelsen af en Konventionalbod. Den er givet til Fordel for den, der har betinget sig Ret til at træde tilbage fra Kontrakten, ikke i Medkontrahenten's Interesse, og sidstnævnte vil ikke i Tilfælde af, at den anden vælger ikke at opfylde Kontrakten, i Medfør af Bestemmelsen kunne kræve netop den omtalte Ydelse, men maa paa sædvanlig Maade bevise sit Tabs Størrelse. Reglerne i Udkastets § 37 finde derfor ikke Anvendelse paa mulcta poenitentialis.

Ligesom Bestemmelsen i den tyske borgerlige Lovbog § 343 og det ungarske Udkast § 1050 er Reglen i § 37 ikke begrænset til Tilfælde, hvor Bod skal erlægges ved Undladelse af Opfyldelse af en juridisk Forpligtelse. Den angaar ogsaa saadanne Forhold, hvor Boden er knyttet til Foretagelsen eller Undladelsen af en Handling, der ikke kan fremtvinges.

Da Vedtagelsen om Erlæggelse af Konventionalbod som ovenfor nævnt sædvanlig

vil tjene et fuldtud berettiget Øjemed, og da det kan være meget vanskeligt for udenforstaaende at faa det fulde Overblik over alle de Omstændigheder, hvoraf det afhænger, om Boden i det enkelte Tilfælde er for høj, er Adgangen til at faa Boden nedsat begrænset til de Tilfælde, hvor Pligt til dens Erlæggelse i sin Helhed findes *aabenbar* ubillig. Endvidere har man i det følgende Punktum i Paragrafen til nærmere Vejledning ved Afgørelsen af, om Boden kan anses for aabenbar ubillig, udtalt, at der i saa Henseende skal tages Hensyn ikke blot til det Tab, som den efter Løftet berettigede lider, men ogsaa til den Interesse, han iøvrigt har i Handlingens Foretagelse eller Undladelse, saavel som til de øvrige foreliggende Omstændigheder. At der skal tages Hensyn til andre Interesser hos den berettigede end de økonomiske, følger af det ovenanførte om Øjemedet med Vedtagelsen af en Konventionalbod. Ogsaa andre Omstændigheder maa kunne komme i Betragtning, saaledes f. Eks., om der er særlige Forhold til Stede, der gøre Skyldnerens Pligtbrud undskyldeligt, eller om omvendt hans Pligtbrud har en særlig graverende Karakter.

Efter Formuleringen af Reglen i Paragrafens 1ste Punktum vil det være klart, at man ved Afgørelsen af, om Bodens Erlæggelse er aabenbar ubillig, skal tage Hensyn til Forholdene paa den Tid, da Boden skal erlægges, ikke til Forholdene paa den Tid, da Aftalen om den fandt Sted. En Bod kan have været rimelig paa Aftalens Tid uden at have Berettigelse efter de nuværende Forhold og omvendt. Er en forbrudt Bod erlagt uden Forbehold, kan ifølge sidste Punktum i Paragrafens 1ste Stykke Tilbagesøgning ikke finde Sted under Paaberaabelse af, hvad foran er bestemt. Bodens Erlæggelse under saadanne Omstændigheder udviser sædvanligt, at den forpligtede ikke anser den for ubillig, og Medkontrahenten maa derfor ogsaa kunne betragte Forholdet som endelig afgjort ved den stedfundne Erlæggelse. Er Erlæggelsen derimod sket under Reservation, eller inden Boden var forbrudt vil ved-

kommende ikke være afskaaret fra at søge det erlagte tilbage.

Ifølge den tyske Handelslovbog § 348 finder Bestemmelsen i den borgerlige Lovbog § 343 ikke Anvendelse paa Konventionalbod, som en Handlende har paataget sig i sin Bedrift. Dettets støttes paa, at det skulde være særlig betænkeligt at give Handlende Adgang til at slippe fra deres en Gang givne Løfte. Saadanne Betæneligheder ere ogsaa komne til Orde indenfor Kommissionen, og særlig ere de fremhævede af Grosserer-Societetets Komite i dennes Erklæring over det foreløbige Udkast. Kommissionen har imidlertid holdt for, at ogsaa Handlende kunne tiltrænge den ved Udkastets § 37 givne Beskyttelse i den heromhandlede Henseende; Aftaler om Konventionalbod forekomme endog fortrinsvis i Handels- eller dog Forretningsforhold.

Derimod maa den danske Kommissions *Flertal* erkende, at der, naar en Konventionalbod er vedtaget overfor en Handlende i Forhold, der angaa dennes Bedrift, for at kunne dømme om Ubilligheden af, at Boden skal erlægges i sin Helhed, ofte vil udkræves saadanne særlige merkantile Forudsætninger, som ikke med Sikkerhed kunne paaregnes at findes hos de almindelige Domstole. Man har derfor i Paragrafens 2det Stykke bestemt, at naar nogen overfor en Handlende har forpligtet sig til i Forhold, der angaa dennes Bedrift, at erlægge Bod som ovenfor omtalt, og der opstaar Spørgsmaal om Bodens Nedsættelse, kan hver af Parterne, hvis ikke anden Afgørelsesmaade (f. Eks. Voldgift) er vedtaget, anlægge Sagen ved eller fordre den henvist til Sø- og Handelsretten i København, hvor den behandles som Handelssag. Med Hensyn til Begrebet Handlende har man herved beholdt sig til § 2 i Udkastet til Lov om Kommission m. m., se det ved denne Paragraf i Bemærkningerne til nævnte Udkast Side 23 anførte. Den norske og den svenske Kommission har ikke fundet tilstrækkelig Anledning til at optage en tilsvarende Be-

stemmelse i det norske og det svenske Udkast.

Et af Kommissionens Medlemmer (*Hvidt*) kan ikke tiltræde den i § 37, 2det Stykke optagne Bestemmelse, men maa foreslaa, at dette Stykke udgaar. Til Støtte herfor bemærkes følgende. Bestemmelsen tillægger den ene Part i en Retssag — Sagsøgeren eller Indstævnte — under de nærmere angivne Betingelser Ret til ganske vilkaarligt og mod Modpartens Vilje fra først af eller senere at kræve Sagen draget fra dens ordinære Værneting, der bestemmes efter Indstævntes mulig langt fra København værende Bopæl eller Opholdssted, og faa den behandlet ved en sideordnet Specialret, Sø- og Handelsretten i København; denne Beføjelse tilkommer ham, selv om hverken han eller Modparten er bosat i København eller paa anden Maade er knyttet til denne By. En saadan Regel, der tør forudsættes navnlig at ville blive bragt til Anvendelse af den Handlende, til Fordel for hvem Boden er fastsat, er ukendt ikke alene i den nugældende Lovgivning, men ogsaa i Retsplejeloven og synes i mange Henseender uheldig. Den vil saaledes let vanskeliggøre Sagens behørlige Oplysning og hurtige Fremme, og den vil navnlig paaføre den Part, imod hvem den anvendes, meget stor Ulejlighed og betydelig forøgede Udgifter, ligesom den ogsaa vil kunne medføre unødvendigt Besvær og Tidsspilde for Domstolene. Endelig vil Bestemmelsen give Anledning til processuelle Vanskeligheder baade i første Instans og under en Appel. Overfor disse Indvendinger mod Bestemmelsen — til hvilken der, som bemærket, ikke findes noget tilsvarende i det norske og det svenske Udkast — kan Ønskeligheden af, at den Domstol, der paakender Sagen, er i Besiddelse af merkantil Indsigt, ikke komme i Betragtning. Selv om en saadan Domstols Afgørelse ogsaa i Sager, hvor ikke begge Parter ere Handlende, maatte foretrækkes for den Afgørelse, som træffes af en Domstol, hvor merkantil Indsigt ikke er særlig repræsenteret, maa det sikkert

erkendes, at Trangen til saadan Indsigt ingenlunde er større ved Afgørelsen af de Spørgsmaal, hvorom Sagen her drejer sig, end ved Afgørelsen af mangfoldige andre Spørgsmaal i Handelssager, med Hensyn til hvilke man aldrig har tænkt sig Muligheden af at gennemføre en lignende Bestemmelse som den foreslaaede.

### § 38

Foruden Vedtagelsen af Konventionalbod træffer man jævnligt i Kontraktsforhold andre Vedtagelser, der skulle tjene samme Øjemed og altsaa tilsigte, udover hvad der følger af Lovgivningens almindelige Regler, at sikre Opfyldelsen af en Aftale. Saadanne Bestemmelser kunne ligesom Vedtagelsen af en Konventionalbod føre til aabenbar Dbillighed mod den forpligtede, og de samme Grunde, der tale for at indrømme en Adgang til efter Omstændighederne at faa Konventionalbøder nedsatte, maa føre til Anerkendelsen af en lignende Adgang til helt eller delvist at faa saadanne Bestemmelser tilsidesætte. Hertil kommer, at saafremt der vedblivende herskede fuld Aftalefrihed, forsaavidt angaar andre Bestemmelser i Kontraktsforhold end Vedtagelsen af en Konventionalbod, men med samme Øjemed som denne, vilde Reglen i Udkastets § 37 være altfor let at omgaa. Man har derfor i Udkastets § 38 nævnt de hyppigst forekommende og ifølge de foreliggende Erfaringer farligste Arter af Vedtagelser om særlige Følger af Kontraktsbrud og om disse fastsat, at Bestemmelserne i Udkastets § 37, 1ste Stykke skulle finde tilsvarende Anvendelse.

Et typisk Eksempel paa en saadan Vedtagelse er Bestemmelsen om, at den ene af Parterne i et Kontraktsforhold, hvis Kontrakten hæves paa Grund af Misligholdelse fra hans Side, skal have forbrudt sin Ret til at kræve tilbage, hvad han har erlagt efter Kontrakten. Den Slags Vedtagelser forekommer jævnligt i Kontrakter om Køb paa Afbetaling, men tindes ogsaa udenfor disse. Efter gældende Ret anerkendes de for gyldige, selv om de føre til ganske ubillige Resultater. En anden Vedtagelse

af den omtalte Art foreligger, naar der i en Kontrakt forbeholdes den ene Part Ret til, hvis Kontrakten hæves paa Grund af Misligholdelse fra den andens Side, desuagtet at kræve, at den anden skal erlægge, hvad der efter Kontrakten paahviler ham. Som Eksempel herpaa kan nævnes Aftaler i Huslejekontrakter, hvorefter Lejeren, uanset at Kontrakten er bleven hævet paa Grund af hans Misligholdelse, saa at han har maattet fraflytte det lejede, dog skal betale Leje for hele den resterende Lejetid, og det uden Hensyn til, om Ejeren paany faar udlejet Lejligheden paa lige saa gunstige Vilkaar. Saadanne Vedtagelser kunne virke i høj Grad ubilligt mod den forpligtede, men Domstolene have ikke her i Landet anset sig for beføjede til at tilsidesætte dem.

Med Henblik paa de i det foregaaende nævnte to Slags Vedtagelser af heromhandlede Art er det altsaa i Udkastets § 38, 1ste Stykke bestemt, at naar det i en Aftale er vedtaget, at den ene Part, hvis Aftalen hæves paa Grund af Misligholdelse fra hans Side, skal have forbrudt sin Ret til at kræve tilbage, hvad han har erlagt, eller desuagtet skal erlægge, hvad der paahviler ham, finde Bestemmelserne i § 37, 1ste Stykke tilsvarende Anvendelse. Med Hensyn til Forbrydelse af Ret til under de anførte Bestemmelser at kræve erlagte Ydelser tilbage findes lignende Regler i den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 162 og det ungarske Udkast til almindelig borgerlig Lovbog § 1054. For Køb paa Afbetaling er optaget særlige Bestemmelser ogsaa i den heromhandlede Henseende i det af Kommissionen udarbejdede Udkast til Lov om Køb paa Afbetaling. Disse Bestemmelser ville fortrænge nærværende Paragrafs Regler, forsaavidt angaar Køb af Løsøre paa Afbetaling, hvor Summen af alle Afdragene ikke overstiger 3,000 Kr. Er Summen af disse højere end 3,000 Kr., eller er Talen om Køl) af fast Ejendom, finde Bestemmelserne i Udkastet til Lov om Køb paa Afbetaling derimod ikke Anvendelse, se det nævnte Udkasts § 1, 3dje Stykke,

og for saada Afbetalingskøbs Vedkommende ville derfor Vedtagelser af den i nærværende Udkasts § 38 omtalte Art være at bedømme efter denne Paragraf. Om Forholdet til Udkastet til Lov om Køb paa Afbetaling er optaget en Bemærkning i § 38, 3dje Stykke.

I § 38, 2det Stykke er nævnt endnu en Art af Vedtagelser, paa hvilke Reglen i § 37, 1ste Stykke skal komme til Anvendelse, nemlig Vedtagelser om, at Pant eller anden Sikkerhed, som er stillet for Opfyldelsen af en Forpligtelse, skal være forbrudt, hvis Forpligtelsen ikke opfyldes. Allerede i Romerretten blev det forbudt forud at træffe Aftale om, at Panthaveren, naar Fordringen ikke betaltes i rette Tid, uden videre kunde beholde Pantet som Ejendom (lex commissoria), og saadanne Aftaler ere ogsaa erklærede ugyldige i adskillige fremmede Lovgivninger, saaledes i Frankrig, code civil. art. 2078, i Tyskland, den borgerlige Lovbog §§ 1229 og 1149, i Schweiz, Civillovbogen af 10de December 1907 Art. 894 og i Østerrig, den borgerlige Lovbog § 1371. En tilsvarende Bestemmelse findes i det ungarske Udkast § 820. Efter nugældende dansk Eet antages det i Almindelighed, men dog ikke ubestridt, at saadanne Aftaler ere gyldige. Der er nu maaske heller ikke tilstrækkelig Grund til helt at forbyde dem, men i alt Fald en Kegel som den foreslaaede, der giver Domstolene Adgang til at modificere saadanne Aftaler efter Reglerne i § 37, synes paa krævet. Ved Siden af Pant er i § 38, 2det Stykke nævnt „anden Sikkerhed“. Man har derved særlig tilsigtet at ramme Misbrug i visse ret hyppigt forekommende Retshandler, som gaa ud paa at sikre en Fordring ved Overdragelse af Ejendomsret i Stedet for Pantsætning, f. Eks. de saakaldte Møbelaaen.

Som allerede omtalt skulle Bestemmelserne i Udkastets § 37, 1ste Stykke, finde tilsvarende Anvendelse paa de i § 38, 1ste og 2det Stykke omtalte Vedtagelser. Vil Virkningen af Vedtagelsen være aabenbart ubillig mod den forpligtede, kan altsaa Vedtagelsen helt eller delvist tilsidesættes.

Afgørelsen sf, om Vedtagelsen fører til aabenbart ubillige Resultater mod den forpligtede, maa ifølge Henvisningen til § 37 finde Sted under Hensyntagen til de i denne Paragrafs 1ste Stykke, 2det Punktum angivne Omstændigheder. Ogsaa Bestemmelsen i § 37, 1ste Stykke, 3dje Punktum om Fortabelse af Adgangen til at nyde godt af den ved Paragrafen hjemlede Beskyttelse finder tilsvarende Anvendelse, forsaavidt de faktiske Forhold aabne Plads herfor. Saaledes vil den Lejer, der, efter at Lejemaalet er ophævet, uden Forbehold har betalt Leje for senere Lejeperioder, ikke kunne fordre det saaledes erlagte tilbage. Og som det ogsaa er tilkendegivet ved Formuleringen af § 38, 2det Stykke, er Skyldnerens efter Misligholdelsen afgivne Samtykke til, at Fordringshaveren uden videre beholder det stillede Pant som Ejendom, retsgyldig. Overhovedet er Skyldnerens Fraskrivelse af hans Ret til at fordre de i § 38 omhandlede Aftaler tilsidesatte gyldig, naar den er afgivet efter Misligholdelsen.

#### §§ 39 og 40.

I Forretningslivet forekommer det ofte, at erhvervsdrivende søge at beskytte sig mod Konkurrence ved Overenskomster med andre om, at disse ikke maa drive en med vedkommende erhvervsdrivendes Forretning konkurrerende Virksomhed eller tage Ansættelse i en saadan. Meget ofte ville saadanne Vedtagelser (Konkurrenceklausuler, Konkurrenceforbud) være et Led i en mere omfattende Overenskomst, navnlig om Overdragelse af den efter Vedtagelsen forpligtedes Forretning til den anden, om Indgaaelse eller Ophævelse af Kompagniskab eller om Ansættelse af den forpligtede i den paa gældende erhvervsdrivendes Forretning, eller Vedtagelsen vil dog staa i Forbindelse med et saadant Forhold mellem de to Personer. Selv om Vedtagelsen træffes ved Indgaaelsen af et Kompagniskab eller ved Ansættelse af den forpligtede som nævnt, vil den i Almindelighed fortrinsvis tage Sigte paa Tiden efter Kompagniskabets eller Ansættelsens Ophør, men den kan naturligvis ogsaa angaa det Tidsrum, i hvilket Kompagniskabet

eller Ansættelsen vedvarer. At Vedtagelsen, **forsaavidt** angaar sidstnævnte Tidsrum, bør være gyldig, tiltrænger neppe nærmere Begrundelse. Ofte vil det end ikke være nødvendigt at lade den, der ansættes i en andens Forretning, udtrykkelig paatage sig en Forpligtelse til ikke samtidig at drive nogen med Principalens Forretning konkurrerende Virksomhed eller tage Ansættelse i en saadan; hans Mangel paa Berettigelse hertil vil kunne følge af Forholdets Natur. Det særlige Spørgsmaal om Gyldigheden af Konkurrenceklausuler vedrører dels Kontrakter som de nævnte, forsaavidt angaar Tiden *efter* Ansættelsens eller Kompagniskabets Ophør, dels Kontrakter, som ere mere eller mindre fritstaaende i den Forstand, at de ikke staa i Forbindelse med noget mellem de kontraherende Parter bestaaende eller ophørt Retsforhold. Medens det paa den ene Side ikke kan nægtes, at den Art Vedtagelser kunne have deres Berettigelse som et virksomt Middel til at opnaa Beskyttelse mod en Konkurrence, som de almindelige Retsregler ikke yde, kan paa den anden Side Konkurrenceklausulen være til stor Ulempe og Skade saavel for den, der maa underkaste sig den, som for Samfundet, der ikke vil kunne staa sig ved, at det paagældende Individ Evner og Arbejdskraft som Følge af en vidtgaaende Konkurrenceklausul for bestandig eller dog for længere Tid forholdes Samfundet. Som an Ulempe for dette, der dog mere kommer i anden Række, kan ogsaa nævnes, at Konkurrenceklausulen efter Omstændighederne vil kunne udelukke den paagældende fra at skaffe sig det til Livets Ophold fornødne, saa at han falder Samfundet til Byrde.

I adskillige Lovgivninger har man derfor paa forskellig Maade begrænset Aftalefriheden med Hensyn til Konkurrenceklausuler. I Tyskland bestemmer Handelslovbogens §§ 74—76, at Konkurrenceklausuler, der ere vedtagne i Handelsforhold mellem Principal og Handelsmedhjælper eller Lærling, ere gyldige, forsaavidt de ikke i Henseende til Tid, Sted og Genstand i urimelig Grad vanskeliggøre den ansattes fremtidige Ad-

gang til Erhverv. Vedtagelsen har dernæst aldrig Gyldighed for længere Tid end 3 Aar efter Tjenestens Ophør. Den første af disse Regler, men ikke Reglen om den absolute Frist, gælder ifølge Art. 9 i Lov af 10de Maj 1897 om Indførelse af den nye Handelslov ogsaa for de af Reichs-Gewerbeordnung §133a omfattede Tjenende og synes nu af den tyske Rigsret i Henhold til Bestemmelsen i den borgerlige Lovbog §138 om Ugyldigheden af Retshandler, som stride mod „die guten Sitten“, at følges med Hensyn til Konkurrenceforbud i Almindelighed. I nogle Forhold, saaledes imellem Læger, Tandlæger og Sagførere, antager Rigsretten i Henhold til det nævnte Lovbud endog, at Konkurrenceklausuler overhovedet ere ugyldige. I den østerrikske Handelsmedhjælperlov af 16de Januar 1910 § 36 findes Regler om Konkurrenceforbud med Hensyn til Handelamedhjælperne og for visse andre Tjenesteforhold, hvilke Regler hvile paa samme Princip som de fornævnte Bestemmelser i den tyske Handelslovbog. Efter den østerrikske Lov gælder Forbudet imidlertid aldrig længere end eet Aar og er ugyldigt, saafremt den, der har underkastet sig det, ved Tjenesteforholdets Ophør har ringere aarlig Løn end 4,000 østerrikske Kroner. Andre mere almindelige Bestemmelser om Konkurrenceforbud findes ikke i østerriksk Ret. Den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 356—360 giver Regler om Konkurrenceforbud, vedtagne i Tjenesteforhold. Efter disse kræver Vedtagelsen skriftlig Affattelse og er kun gyldig, saafremt Tjenesteforholdet er af den Art, at den ansatte kan skade sin Principal i betydelig Grad ved at benytte sig af den af ham erhvervede Kendskab til Principalens Forretningshemmeligheder og Kundekreds. 1 saa Fald er Forbudet bindende, forsaavidt det ikke i ubillig Grad vanskeliggør den paagældendes fremtidige Adgang til Erhverv. Det oftnævnte ungarske Lovudkast gaar en anden Vej end de foran omtalte Lovbud. Det giver i sin § 959 Regler om Konkurrenceforbud i al Almindelighed. Efter disse er Forbudet altid ugyldigt, saafremt det er

ubegrænset med Hensyn til Tid og Sted. Indeholder Vedtagelsen derimod en Begrænsning i en af de nævnte Retninger, er den gyldig i den Udstrækning, hvori den viser sig nødvendig for at beskytte den anden Part mod Konkurrence fra den, der har underkastet sig Vedtagelsen. Ifølge engelsk Retspraksis ere Konkurrenceforbud ugyldige, dels naar de ere uden Begrænsning i Henseende til baade Tid og Sted, dels naar de iøvrigt indeholde en urimelig Begrænsning af den paagældendes Erhvervsfrihed.

I skandinavisk Ret har der hidtil ikke været nogen særlig Lovgivning, som begrænser Aftalefriheden med Hensyn til Konkurrenceforbud. Og Domstolene have ikke anset sig for beføjede til at tilside-sætte urimelige Konkurrenceforbud i Medførf af Danske Lov 5—1—2 som stridende mod Lov og Ærbarhed. Efter Omstændighederne ville Konkurrenceklausuler — foruden af andre Ugyldighedsgrunde — kunne rammes af den nye Ugyldighedsregel i nærværende Udkasts § 32, men dette vil ikke være tilstrækkeligt. Der er ifølge de ovenfor anførte Grunde og ifølge Retslivets Erfaringer efter Kommissionens Opfattelse Trang til en Lovregel, som begrænser Aftalefriheden med Hensyn til Konkurrenceforbud. Og at saa mange udenlandske Retsforfatninger i større eller mindre Omfang have begrænset Gyldigheden af Konkurrenceklausuler, har kun kunnet bestyrke Kommissionen i denne Opfattelse. Ifølge de af Industriraadet og Grosserer-Societetets Komite fremhævede Betæneligheder finder man fra dansk og svensk Side vel ikke at kunne gaa saa vidt som i det foreløbige Udkast foreslaaet, se herom nedenfor Side 90, men en vis Begrænsning af Aftalefriheden har man ment at maatte bringe i Forslag ved Udkastet § 39. Denne angaar kun Vedtagelser om, at en Person ikke maa drive Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse i en saadan, forsaavidt Vedtagelsen skyldes *Konkurrencehensyn*. Utvivlsomt forekommer ikke sjældent Vedtagelser af lignende Indhold, men med andet Formaål end at værges mod Konkurrence. Det kan f. Eks. hænde, at

en Person for at undgaa Anmeldelse til Politiet for et strafbart Forhold maa forpligte sig til at ophøre med en Virksomhed af en vis Art og til ikke fremtidig at genoptage den. Formaålet vil i det nævnte Eksempel ofte være at værne om en bestemt Stands Ære ved at holde uheldige Elementer ude. Saadanne Vedtagelser, der ikke have til Formaål at beskytte mod Konkurrence, kunne have saa mange ganske forskellige, berettigede eller uberettigede Øjemed, at det ikke vil være muligt at opstille nogen fælles Regel om dem. Man har derfor udelukkende holdt sig til de Vedtagelser af den omtalte Art, der udspringe af Konkurrencehensyn. Udenfor § 39 falde altsaa de mellem Medlemmer af Fagforeninger og lignende Organisationer forekommende Vedtagelser om ikke at paatage sig Arbejde under en bestemt Løn eller hos visse Arbejdsgivere og de mellem Medlemmer af Arbejdsgiverforeninger indgaaede Overenskomster om kun at tage visse Personer i Arbejde eller kun at give en bestemt Arbejdsløn. At give Regler om disse Vedtagelser, der navnlig benyttes som Midler i den økonomiske Lønkamp, vilde efter Kommissionens Mening ligge ganske udenfor dens Opgave. Hyppigst vil den Art Vedtagelser, der rammes af Udkastets Regler, træffes i Handelsforhold, Industri eller Haandværk; men der forekommer ogsaa Eksempler paa Konkurrenceklausuler i andre Virksomheder, f. Eks. Sagfører- og Tandlægevirksomhed. Ogsaa paa Konkurrenceklausuler i saadanne Forhold ville Udkastets Regler finde Anvendelse.

Konkurrenceforbudet vil i to Retninger kunne overskride Grænserne for det, der bør være tilladt. Dels kan det gaa videre end paakrævet for at værne imod Konkurrence, og dels kan det, bortset herfra, utilbørligt indskrænke den forpligtedes Adgang til Erhverv. Begge disse Hensyn ere tagne i Betragtning ved Affattelsen af Reglen i § 39. Det bestemmes i denne Paragrafs 1ste Stykke, at naar nogen har forpligtet sig til, at han af Konkurrencehensyn ikke maa drive Forretning eller anden Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse

i en saadan, er Vedtagelsen ikke bindende for ham, forsaavidt den med Hensyn til Tid, Sted eller andre Forhold gaar videre end paakrævet for at værne imod Konkurrence eller utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. Om et Konkurrenceforbud gaar for vidt i nogen af de nævnte Retninger, maa afgøres efter de foreliggende Omstændigheder i hvert enkelt Tilfælde. Det fremhæves i saa Henseende i § 39, at der ved Afgørelsen skal tages Hensyn til det Tidsrum, i hvilket Forbudet skal gælde, og det eller de Steder, det skal omfatte. Dermed er ikke sagt, at Forbudet for at være gyldigt skal være begrænset i begge de to nævnte Henseender, eller dog i en af disse. Der kan staa saa store Interesser paa Spil for den berettigede, f. Eks. naar den, der har underkastet sig Forpligtelsen, har faaet Kendskab til en særlig Fabrikationsmaade, hvoraf Rentabiliteten af den berettigedes Virksomhed afhænger, at Forbudet bør kunne opretholdes, selv om det er ubegrænset i Henseende baade til Tid og Sted. Dette vil navnlig være Tilfældet, naar selve den forbudte Virksomhed har en ret speciel Karakter. Ellers vil en med Hensyn til Tid og Sted ubegrænset Konkurrenceklausul efter Paragrafens Indhold være særlig udsat for at blive tilsidesat, fordi den i utilbørlig Grad indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. Saafremt den berettigede ikke har nogen virkelig Interesse i Forbudet, bør det naturligvis ikke opretholdes. Som Følge deraf bør det sædvanligvis bortfalde, naar den berettigede selv opgiver sin Virksomhed; men det kan dog tænkes, at han selv i saa Fald har Interesse i dets Opretholdelse, f. Eks. naar han har solgt sin Forretning til en anden for en Pris, ved hvilken Forbudets Eksistens er taget i Beregning. Selv om den berettigede ikke har Grund til at frygte en for ham skadelig Konkurrence fra selve den Person, der har underkastet sig Forbudet, vil dets Opretholdelse dog kunne forsvares. Der kan saaledes i den Omstændighed, at det erhvervede Kendskab til en Fabrikationshemmelighed følger over til en anden Fabrik, ligge en stor Fare, som det

ved Lov Nr. 137 om Straf for urigtig Varebetegnelse m. m. af 8de Juni 1912 § 12 givne Værn ikke tilstrækkeligt beskytter imod. Ifølge sidste Punktum i § 39, 1ste Stykke skal der ogsaa ved Bedømmelsen af, om Forbudet utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv, tages Hensyn til den Interesse, den berettigede har i Forbudets Opretholdelse. En endog meget omfattende Indskrænkning i den forpligtedes Erhvervsvirksomhed maa saaledes med Retsvirkning kunne vedtages, naar den maa antages at være af afgørende Betydning for den berettigede. Saadanne Omstændigheder, deri det enkelte Tilfælde vilde gøre det lettere eller sværere for den forpligtede at linde andet Erhverv, maa ogsaa tages i Betragtning ved Afgørelsen af, om Konkurrenceforbudet utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. Hensyn maa saaledes tages til den forpligtedes Alder, øvrige Uddannelse, Formuesforhold og ikke mindst til, om han har faaet et Vederlag, for at underkaste sig Forpligtelsen, og hvor stort dette er.

Saafremt det maatte findes, at at Konkurrenceforbud er for vidtgaaende, bør dette dog ikke have til nødvendig Følge, at Vedtagelsen i sin Helhed kendes ugyldig. Domstolene bør, som det er udtalt i § 39 ved Ordet „forsaavidt“ kun frakende Forbudet Gyldighed i det Omfang eller i den Henseende, hvori det er for vidtgaaende. Heri stemmer Eeglen med, hvad der er fastsat i §§ 37 og 38 om de der omtalte Vedtagelser.

Saafremt den forpligtede ifølge Vedtageisen skal have Vederlag for sit Løfte, opstaar der Spørgsmaal om, hvorledes det gaar med dette, naar Konkurrenceforbudet helt eller delvist kendes ugyldigt. Herom udtaler Udkastet sig ikke. Forholdene ville i saa Henseende stille sig saa forskelligt, at en almindelig Regel ikke kan opstilles.

Ofte vil det i Aftalen om en Konkurrenceklausul være bestemt, at den forpligtede i Overtrædelsestilfælde skal erlægge en Konventionalbød. Paa denne ville selvfølgelig Reglerne i Udkastets § 37 kunne finde Anvendelse.

I det danske Udkasts S 39, 2det Stykke

er det bestemt, at Reglerne i § 37, 2det Stykke skulle lindre tilsvarende Anvendelse. Ogsaa her vil det nemlig efter Kommissionens *Flertals* Mening gælde, at Dommerne i de almindelige Domstole ikke som Regel kunne antages at sidde inde med de særlige merkantile og industrielle Kundskaber, som, naar Forpligtelsen er paataget overfor en Handlende i Forhold, der angaa dennes Bedrift, efter Omstændighederne ville udkræves for at kunne bedømme Forholdet. Af tilsvarende Grunde som de, der ere anførte ved § 37, 2det Stykke ovenfor Side 84, maa Kommissionens Medlem *Hvidt* foreslaa, at § 39, 2det Stykke udgaar. I det norske og det svenske Udkast findes ikke, ligesaa lidt som ved § 37, nogen tilsvarende Bestemmelse.

I den følgende Paragraf i det foreløbige Udkast fandtes en Bestemmelse, hvorefter Konkurrenceklausuler skulde være uden Gyldighed, naar de af nogen, der i en Forretning var ansat som Handelsbøtjent, Kontorist, Arbejderformand eller Arbejder eller i en lignende underordnet Stilling, i Anledning heraf vare vedtagne overfor Forretningens Indehaver. De til Grund for denne Regel liggende Betragtninger vare, at de nævnte underordnede Funktionærer i særlig Grad kunde trænge til Beskyttelse, og at der i Almindelighed neppe kunde befrygtes nogen alvorlig Konkurrence fra saadanne underordnede. Denne Bestemmelse vakte imidlertid stærk Modstand saavel hos Grosserer-Societetets Komite som hos Industriraadet. Sidstnævnte fremhævede i sin Erklæring over det foreløbige Udkast navnlig, at der i Udlandet drives megen Forretning med Salg af den ene Virksomheds Forretningshemmeligheder og særlige tekniske Viden til den anden ved Funktionærer, som med dette for Øje tage Plads det ene Sted for efter kortere eller længere Tid at tilbyde Konkurrenterne deres Tjeneste under Henvisning til, hvad de have faaet at vide i deres forrige Plads. En Bestemmelse som den foreslaaede vilde efter Industriraadets Mening demoralisere Funktionærstanden og modarbejde dansk Industris legitime Krav

paa Støtte i Kampen for at fremme dansk Erhverv. Industriraadet har fremdeles gjort gældende, at det ikke er rigtigt, at de nævnte underordnede Funktionærer kun sjældent indvies i Forretnings- og Driftshemmeligheder, og at det overhovedet er umuligt at drage en Grænse mellem de Klasser af Funktionærer, der kunne antages at blive indviede i saadanne Hemmeligheder, og andre Klasser af Funktionærer, med Hensyn til hvilke dette ikke er Tilfældet.

Overfor det saaledes fremkomne har den danske Kommission ikke ment at kunne fastholde det omhandlede, i det foreløbige Udkast fremsatte Forslag. Hvad man end iøvrigt vil mene om dette, maa (let vistnok i alt Fald erkendes, at dets Regel trænger til andre og skarpere Begrænsninger end de i Udkastet givne, jfr. saaledes de ovenfor Side 87 nævnte Lovgivninger angaaende det foreliggende Emne. Men det til Foretagelsen af saadanne Begrænsninger fornødne Materiale formenes endnu ikke at foreligge. Man mener derfor indtil videre ogsaa for de underordnede Funktionærers Vedkommende at kunne nøjes med Bestemmelserne i § 39, som give ogsaa disse en ikke ringe Beskyttelse. Den svenske Kommission har af lignende Grunde ladet den tilsvarende Bestemmelse i det foreløbige Udkast udgaa. Derimod har den norske Kommission ment at burde bibeholde Bestemmelsen, uagtet der ogsaa fra norsk Side er gjort Indvendinger imod den. Den omtalte Bestemmelse udgør 1ste Stykke i det norske Udkasts § 40.

I det danske og svenske Udkasts § 40 gives i Lighed med den tyske Handelslovbog § 75, 1ste Stykke og § 76, den schweiziske Forbundslov om Obligationsretten Art. 360 og den østerrigske Handelsmedhjælperlov § 37 Bestemmelser om Ophørsgrunde for saadanne Konkurrenceforbud, som nogen, der er ansat i en Forretning eller anden Virksomhed, har paataget sig overfor dennes Indehaver for Tiden efter Ansættelsens Ophør. Den tilsvarende Bestemmelse i det norske Udkast findes i dette som 2det Stykke, jfr. ovenfor.

Saafrømt en saaledes ansat Person uberegtiget afskediges i Utide, eller Ansættelsen ophører i Utide, idet den ophæves af den ansatte som Følge af Principalens Kontraktsbrud, kan vedkommende naturligvis ikke være bunden af Konkurrenceforbudet. Omvendt maa Konkurrenceforbudet vedvare, saafremt Ansættelsen ophører som Følge af Kontraktsbrud fra den ansattes Side.

Er Ansættelsen sket paa ubestemt Tid, og Principalen blot benytter sig af sin Ret til at bringe den til Ophør ved endelig Opsigelse, kunde det maaske omtvistes, om ikke Forbudet fremdeles maatte gælde, hvad det jo utvivlsomt gør, naar Forholdet ophører ved det paa Forhaand aftalte Tidspunkt. Da Øjemedet med Konkurrenceklausulen hovedsagelig er at hindre den ansatte i mod Principalens Vilje at forlade Stillingen og gaa over til en konkurrerende Virksomhed, synes det ikke rimeligt, om Principalen, naar det er ham, der har opsagt den ansatte, skulde kunne forlange, at Forbudet opretholdes. Dette bør formentlig gælde, selv om Principalen har haft en saadan i hans egne Forhold liggende, gyldig Grund til Opsigelse som f. Eks., at han som Følge af Indskrænkning af Virksomheden har maattet afskedige en Del af sit Personale. Udkastet § 40 bestemmer derfor, at Konkurrenceforbudet bliver uvirksomt, hvis vedkommende opsiges eller afskediges uden at have givet rimelig Anledning dertil. Har den ansatte derimod selv givet rimelig Anledning til Afskedigelsen, maa Konkurrenceforbudet forblive gældende, og det uanset, om det Forhold, der giver Anledning til Afskedigelsen, ikke kan tilregnes ham, saaledes f. Eks., naar han ved langvarig Sygdom bliver ude af Stand til at opfylde sine Pligter.

Tager den ansatte selv sin Afsked, vil han i Almindelighed være bunden ved Konkurrenceforbudet, men naar Principalens Undladelse af at opfylde sin Forpligtelse har givet ham gyldig Grund til Fratrædelse, bør Forbudet være uvirksomt; hans Stilling i den spurgte Henseende bør ikke blive ringere, fordi han i Stedet

for at hæve Aftalen paa Grund af Principalens Forhold opsiges Tjenesten til Ophør paa normal Maade. Ogsaa dette er udtalt i § 40.

#### 4de Kapitel.

#### Almindelige Bestemmelser.

##### § 41.

1 adskillige Bestemmelser i Udkastet er en iljeseerklærings forbindende Kraft gjort afhængig af, at den, til hvem Erklæringen er afgivet, ikke havde eller burde have Kundskal) om et vist Forhold eller iøvrigt var i god Tro. Dette er saaledes Tilfældet med Bestemmelserne i §§ 12, 20, 21, 22 og 26, 2det Stykke i Udkastets 2det Kapitel og i §§ 29, 2det Stykke, 30, 31, 1ste Stykke, 32, 2det Stykke, 33 og 34 i Udkastets 3dje Kapitel. Ingen af disse Bestemmelser indeholder nogen nærmere Regel om, hvilket Tidspunkt det i saa Henseende kommer an paa. For ikke at tynge Lovteksten i de enkelte Paragrafer for stærkt har man valgt i Udkastets § 41 at optage en almindelig Bestemmelse herom. Herefter kommer det principielt an paa det Tidspunkt, da Viljeseerklæringen bliver den paagældende bekendt. Dette, der stemmer med Reglen i Udkastets § 8 om Tilbagekaldelse af Tilbud eller Svar, følger af almindelige Retsgrundsætninger. Naar Mangel af god Tro foreligger paa det Tidspunkt, da Erklæringen blev den paagældende bekendt, er der ikke hos ham vakt nogen Forventning eller Tillid, som fortjener Eetsbeskyttelse.

Paa den anden Side bør en senere opstaaet ond Tro hos Modtageren af Viljeseerklæringen som Regel være uden Indflydelse paa dens Gyldighed. Saasnart vedkommende i god Tro har modtaget Viljeseerklæringen, maa han uden Risiko kunne træffe sine Foranstaltninger i Henhold til den; det vilde kunne paaføre ham ubillige Tab, hvis den Omstændighed, at han derefter bliver vidende om, at Viljeseerklæringen lider af en Mangel, skulde medføre, at han

ikke kan støtte nogen Ret paa Viljeserklæringen. Ubetinget bør en Regel om, at senere fremkommen Mangel af god Tro skal være uden Betydning, dog formentlig ikke fastholdes. De samme Betragtninger, som have ført til den Opfattelse, at en Tilbagekaldelse af et Tilbud undtagelsesvis kan være virksom, ogsaa naar den kommer frem umiddelbart efter, at Tilbudet er kommet til den anden Parts Kundskab, eller dog forinden denne endnu har truffet eller undladt nogen Foranstaltning i Henhold til Tilbudet, jfr. herom nærmere det ovenfor Side 29 bemærkede, maa saameget mere føre til, at der maa anerkendes Undtagelser fra Hovedreglen i § 41. Medens Udkastet med Hensyn til Tilbagekaldelse ikke har givet Hjemmel for nogen Undtagelse fra Reglen i § 41, men har indskrænket sig til at vælge en saadan Formulering af Hovedreglen, at Anerkendelse af Fravigelse fra den ikke ubetinget er udelukket, foreslaas i § 41, 2det Punktum en Undtagelse fra Reglen i 1ste Punktum, nemlig at der under særlige Omstændigheder ogsaa kan tages Hensyn til den Kundskab, Medkontrahenten har faaet eller burde have faaet efter det ifølge nævnte Hovedregel afgørende Tidspunkt, men forinden Viljeserklæringen har virket bestemmende paa hans Handlemaade, eller han — hvad der er det samme — som det hedder i det norske Udkast, har indrettet sig efter Viljeserklæringen. Det kunde synes at være det mest rationelle, om der altid skulde tages Hensyn til Kundskab, som er erhvervet, inden Viljeserklæringen har virket bestemmende paa vedkommendes Handlemaade. Saalænge dette ikke er Tilfældet, kan han jo ikke lide noget Tab ved, at Viljeserklæringen bliver ugyldig. Men det vilde være uretfærdigt at paalægge Erklæringens Modtager Bevisbyrden for, at han har indrettet sig i Henhold til Erklæringen. Han vil ofte ikke have forberedt sig paa at sikre sig Bevis herfor, og Beviset vil efter Forholdenes Beskaffenhed kunne blive meget vanskeligt eller umuligt, saaledes naar Erklæringen har været bestemmende for den paagældende paa den Maade, at han i Til-

lid til den har undladt at indgaa andre Retshandler. Navnlig under Hensyn til saadanne Betragtninger har man ment at maatte give Undtagelsesbestemmelsen i § 41, 2det Stykke et snevrere Omfang, saaledes at Domstolene, naar det efter de foreliggende Omstændigheder maa antages, at Viljeserklæringen ikke bar virket bestemmende paa Modtagerens Handlemaade paa det Tidspunkt, da hans gode Tro oplyste, kunne fravige Hovedreglen, hvor særlige Billighedshensyn skønnes at tale herfor. Ved den valgte Udtryksmaade er det antydnet, at de Bestemmelser eller Dispositioner fra den paagældendes Side, der definitivt skulle udelukke, at Viljeserklæringen kendes ugyldig, ikke maa være af helt betydningsløs Karakter; ogsaa i saa Henseende tilkommer der Domstolene frit Skøn. Mangelen af god Tro har Udkastet, som det sædvanligt sker i Lovgivningerne, udtrykt saaledes, at den paagældende ikke havde eller kunde have Kundskab om et vist Forhold. Ordene indbefatter strengt taget ikke det Tilfælde, at den paagældende havde eller burde have grundet Mistanke, i hvilket Tilfælde man dog formentlig vil være enig om, at fornøden god Tro mangler. Det var derfor paatænkt at søge en anden Formulering, men Forsøgene mødte Vanskeligheder, og man slog til Ro med, at de i Udkastet valgte Udtryk faktisk almindeligt forstaas saaledes, at de omfatte ogsaa det ovennævnte Tilfælde.

Naar Retshandelen ikke afsluttes med Medkontrahenten personlig, men med dennes Fuldmægtig, og Retshandelens Gyldighed er betinget af god Tro, maa det i Almindelighed være Fuldmægtigens gode eller onde Tro, der bliver bestemmende. Men saafremt Fuldmagtsgiveren selv er i ond Tro, maa Retshandelen ofte blive ugyldig, om end Fuldmægtigen var i god Tro; i denne Henseende kan en almindelig Regel dog ikke opstilles, jfr. den tyske borgerlige Lovbog § 166. Allerede af denne Grund er der ikke i Udkastet optaget nogen Bestemmelse i saa Henseende.

Med Hensyn til fremmed Rets Stilling bemærkes, at der i det østerrigske Udkast

til Lov om Forandringer i og Tillæg til den almindelig borgerlige Lovbog § 156 findes en **Bestemmelse**, der vil føre til omtrent lignende Resultat som den i Udkastets § 4], 2det Punktum opstillede Regel.

#### § 42.

Udkastets § 42 er ganske enslydende med § 3 i Udkastet til Lov om Kommission m. m., saaledes som denne er foreslaaet ændret i Kommissionens Indstilling af 31te Januar 1914, og stemmer i Indhold overens med Loven om Køb § 61. Dens Indhold er, at Befordringen af Reklamationer under de i Paragrafen nævnte Betingelser foregaar paa Adressatens Risiko. Ligesom i fornævnte Lovudkast har man i nærværende Udkast, hvor Talen er om Reklamationer, og kun dér benyttet Ordene „give Meddelelse" og i § 42 betegnet disse Ord som et teknisk Udtryk. De Paragrafer, i hvilke dette Udtryk findes, ere §§ 4, 2det Stykke, 6, 2det Stykke, 10, 20, 29, 2det Stykke og 34, 2det Stykke. Iøvrigt kan man henvise til Bemærkningerne til § 3 i Udkastet til Lov om Kommission m. m. Side 23—24.

I det svenske Udkast § 42, 2det Stykke er det udtrykkeligt fremhævet, at Reglerne

om Tilbagekaldelse af Tilbud og Svar og af Fuldmagt i §§ 8, 14 og 19 ikke berøres af Bestemmelsen i Udkastets § 42. Om disse Erklæringer er det i de nævnte Paragrafer udtalt, at de for at faa Virkning maa være komne frem til den anden Part. Den danske og den norske Kommission har efter deres Formulering af Udkastets § 42 anset det for ufor nødvendent at minde herom.

#### § 43.

Som omtalt i Bemærkningerne til Udkastets §§ 29 og 30 træde de der givne Regler om Retshandler, fremkaldte ved Tvang, i Stedet for Bestemmelserne i Danske Lov —1—4 og —1—5. Hvad særligt angaar Indskudet i nævnte Lovs 5—1—4 om Vedersigelse til Tinge, saa forstaas dette, som ligeledes ovenfor Side 67 anført, i Praxis udelukkende som en Bevisregel. Men for en særlig Bevisregel i Tilfælde af Tvang er der ifølge den nu anerkendte fri Bevisbedømmelse ikke noget Behov. Ogsaa denne Del af Danske Lov —1—4 foreslaas derfor ophævet.

De særlige Bestemmelser i det norske og det svenske Udkasts § 43 ere uden Interesse for dansk Lovgivning.

## Udkast

til

Lov

om

**Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade**

## 1 s t e Kapitel.

**Om Afslutning af Aftaler.**

## § 1

Tilbud og Svar paa Tilbud er bindende for Afgiveren. Reglerne i dette Kapitel komme til Anvendelse, forsaavidt ikke andet følger af Tilbudet eller Svaret eller af Handelsbrug eller anden Sædvane.

## § 2.

Har Tilbudsgivereren fastsat en Frist for Antagelse af Tilbudet, maa antagende Svar være kommet frem til ham inden Fristens Udløb.

Fristen regnes, hvis Tilbudet er gjort i Brev, fra den Dag, Brevet er dateret, og hvis det er gjort i Telegram, fra den Tid paa Dagen, da Telegrammet er indleveret til Afsendelsesstedets Telegrafstation.

## § 3.

Gøres Tilbud i Brev eller Telegram, uden at der fastsættes nogen Frist for Antagelse, maa antagende Svar være kommet frem til Tilbudsgiveren inden Udløbet af det Tidsrum, som ved Tilbudets Afgivelse af ham kunde paaregnes at ville medgaa. Ved Beregningen af dette Tidsrum forudsættes, naar ikke andet følger af Omstændighederne, at Tilbudet kommer frem i rette Tid, samt at Svaret afsendes uden Ophold, efter at den, til hvem Tilbudet er rettet, har haft rimelig Betænkningstid, og at det ikke forsinkes undervejs. Er Tilbudet gjort i Telegram, skal Antagelsen sendes telegrafisk, hvis den ikke paa anden Maade kommer ligesaa tidligt frem.

Tilbud, som fremsættes mundtlig uden at give Frist for Antagelse, maa antages straks.

**Utkast**  
til  
lov  
om

avtaler og andre retshandler  
paa formuerettens omraade.

**Förslag**  
till  
lag  
om

aftal och andra rättshandlingar  
på förmögenhetsrättens område.

**1ste kapitel.**

**Om avslutning av avtaler.**

**§ 1**

Tilbud og svar paa tilbud binder den som har avgitt det. Keglerne i dette kapitel kommer til anvendelse, hvis ikke andet følger av retshandlen eller av handelsbruk eller anden sedvane.

**§ 2.**

Har tilbyderden forlangt svar inden en viss frist (akceptfrist), maa svar som antar tilbudet (aksept), være kommet frem til ham, før fristen er ute.

Er tilbudet gjort i brev, regnes fristen fra den dag brevet er datert, og hvis tilbudet er gjort i telegram fra det øieblikket er indlevert til avsendelsesstedets telegrafstation.

**§ 3.**

Har tilbyderden ikke fastsat nogen akseptfrist, maa aksepten, hvis tilbudet er gjort i brev eller telegram, være kommet frem til ham inden utløpet av den tid som han maatte regne paa skulde gaa med, før han fik svar. Tiden beregnes, hvis ikke andet fremgaar av forholdet, under forutsætning av at tilbudet kommer frem uten forsinkelse, at den anden part skal ha rimelig tid til at overveie før han svarer, og at svaret ikke forsinkes underveis. Er tilbudet gjort i telegram, skal aksepten telegraferes, hvis den ikke ved

**1 kap.**

**Om slutande af aftal.**

**1 §**

Anbud om slutande af aftal och svar å sådant anbud vare bindande för den, som afgifvit anbudet eller svaret. Stadgandena i detta kapitel skola lända till efterrättelse, så vidt ej annat följer af anbudet eller svaret eller af handelsbruk eller annan sedvänja.

I fråga om aftal, för hvars giltighet enligt lag fordras iakttagande af viss form, gälla hvad särskildt är stadgadt.

**2 §.**

Har anbudsgifvaren förbehållit sig svar inom viss tid, skall han anses hafva forskrifvit, att svaret skall inom den tid komma honom till handa.

Ar i bref eller telegram, hvori anbud göres, viss tid för svaret utsatt, skall denna räknas fra den dag brefvet är dagtecknad eller den tid på dagen telegrammet är inlämnadt för befordran.

**3 §.**

Göres anbud i bref eller telegram utan att tid för svar däri utsättes, måste antagande svar komma anbudsgifvaren till handa inom den tid, som vid anbudets afgifvande skäligen kunde af honom beräknas åtgå. Vid beräkningen af nämnda tid äge anbudsgifvaren, där ej annat föränledes af omständigheterna, förutsätta, att anbudet framkommer i rätt tid samt att svaret afsändes utan uppskof efter det anbudstaggaren åtnjutit skäligen betänketid och icke varder under vägen försenadt; är anbudet gjort i telegram, äge anbudsgifvaren

## § 4

Kommer antagende Svar for sent frem, anses det som nyt Tilbud.

Dette gælder dog ikke, hvis Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er kommet frem i rette Tid, og Tilbudsgiveren maa indse dette. I saa Fald skal denne, hvis han ikke vil godkende Svaret, uden ugrundet Ophold give Afsenderen Meddelelse derom. Undlader han dette, anses Aftale for sluttet.

## § 5

Afslaas Tilbud, er det bortfaldet, selv om Fristen for Svar endnu ikke er udløbet.

## § 6

Svar, som gaar ud paa, at Tilbud antages, men som paa Grund af Tillæg, Indskrænkninger eller Forbehold ikke stemmer med Tilbudet, anses som Afslag i Forbindelse med nyt Tilbud.

Dette gælder dog ikke, naar Afsenderen af Svaret gaar ud fra, at det er overensstemmende med Tilbudet, og Tilbudsgiveren maa indse dette. I saa Fald skal denne, hvis han ikke vil godkende Svaret, uden ugrundet Ophold give Meddelelse derom. Undlader han dette, anses Aftale for sluttet med det Indhold, Svaret har.

## § 7

Forlanger Afsenderen af antagende Svar Stadfæstelse (Konfirmation) af Aftalen eller skriftlig Affattelse af den, anses Svaret ikke af den Grund for uoverensstemmende.

anden befördring kommer likesaa tidlig frem.

Er tilbudet gjort mundtlig, og er ikke akceptfrist indrømmet, maa det straks akcepteres.

#### §4.

Kommer akcepten for sent frem, ansees den for nyt tilbud.

Dette gjælder dog ikke, hvis avsenderen av akcepten gaar ut fra at den er kommet frem i rette tid, og tilbydereren maa forstaa dette. I saa fald skal han, hvis han ikke vil godta akcepten, uten ugrundet ophold gi den anden part meddelelse om det. Ellers ansees avtale for sluttet.

#### § 5

Er tilbudet avslaat, er tilbydereren fri, selv om akceptfristen ikke er ute.

#### § 6

Fremtræder svaret som aksept, men stemmer det ikke med tilbudet, ansees det for avslag i forening med nyt tilbud.

Dette gjælder dog ikke, hvis avsenderen av akcepten gaar ut fra at den stemmer med tilbudet, og tilbydereren maa forstaa dette. I saa fald skal han, hvis han ikke vil godta akcepten, uten ugrundet ophold gi den anden part meddelelse om det. Ellers ansees avtale for sluttet med det indhold akcepten har.

#### § 7.

Forlanger avsenderen av akcepten stadfæstelse (konfirmation) paa avtalen eller skriftlig avfatning av den, ansees akcepten ikke av den grund for uoverensstemmende.

tillika förutsätta, att svaret befördras på enahanda sätt eller annorledes kommer honom lika tidigt till handa.

Anbud, som göres muntligen utan att anstånd med svaret medgifves, måste omedelbart antagas.

#### 4 §

Antagande svar, som för sent kommer anbudsgifvaren till handa, skall gälla såsom nytt anbud.

Hvad nu är sagdt äge dock icke tillämpning, där den, som afsändt svaret, utgår från att det framkommit i rätt tid, och mottagaren måste inse detta. I ty fall åligger det denne, om han icke vill godtaga svaret, att utan oskäligen uppehåll gifva afsändaren meddelande därom; underlåter han det, anses aftal hafva genom svaret kommit till stånd.

#### 5 §.

Afslås anbud, vare det förfallet, ändå att den tid, hvarunder det eljest skolat gälla, ej gått till ända.

#### 6 §.

Svar, som innehåller, att anbud antages, men som på grund af tillägg, inskränkning eller förbehåll icke öfverensstämmer med anbudet, skall gälla såsom afslag i förening med nytt anbud.

Hvad nu är sagdt äge dock icke tillämpning, där den, som afgaf svaret, anser det öfverensstämma med anbudet och mottagaren måste inse detta. I ty fall åligger det denne, om han icke vill godtaga svaret, att utan oskäligen uppehåll gifva meddelande därom; underlåter han det, skall aftal af det innehåll svaret utvisar anses hafva kommit till stånd.

#### 7 §.

Har i svar, hvarigenom anbud antages, framställts begäran om bekräftelse (konfirmation) af aftalet eller om aftalets affattande i skriftlig form, må ej af den grund svaret anses innefatta afvikelse, som i 6 § afses.

Tilbud eller Svar, som tilbagekaldes, er bortfaldet, saafremt Tilbagekaldelsen kommer frem til den anden Part forinden eller samtidig med, at Tilbudet eller Svaret kommer til hans Kundskab.

## § 9

Har Tilbudsgiveren erklæret, at han vil anse den anden Parts Tavshed for Antagelse af Tilbudet, eller fremgaar det iøvrigt af Forholdet, at han ikke venter udtrykkeligt Svar, er den anden Part alligevel pligtig til, saafremt han vil antage Tilbudet, paa Forespørgsel at afgive Erklæring derom. Undlader han dette, er Tilbudet bortfaldet.

## § 10.

Har nogen i Henvendelse, som ellers vilde være at anse som Tilbud, anvendt Ordene „uden Forbindtlighed“, „uden Obligo“ eller lignende Udtryk, anses Henvendelsen alene som Opfordring til at gøre Tilbud i Overensstemmelse med dens Indhold. Fremkommer saadant Tilbud inden rimelig Tid fra nogen, som Henvendelsen er rettet til, og maa Modtageren gaa ud fra, at det er fremkaldt ved Henvendelsen, skal han uden ugrundet Ophold give Tilbudsgiveren Meddelelse, hvis han ikke vil antage det. Undlader han dette, anses Tilbudet for antaget.

## 2det Kapitel.

### Om Fuldmagt.

## § 11

Den, som har givet en anden Fuldmagt til at foretage en Retshandel, bliver umiddelbart berettiget og forpligtet overfor Tredjemand ved Retshandel, som Fuldmægtigen foretager i Fuldmagtsgiverens Navn og indenfor Fuldmagtens Grændser.

Indtager nogen ifølge Aftale med en anden en Stilling, som efter Lov eller Sædvane medfører Beføjelse for ham til indenfor visse Grændser at handle paa den andens Vegne, anses han befuldmægtiget til at foretage Retshandler, som falde indenfor disse Grændser.

## § 8

Kaldes tilbud eller syar paa tilbud tilbage, er tilbagekaldelsen virksom, hvis den kommer frem til den anden part før eller samtidig med at tilbudet eller svaret kommer til hans kundskab,

## § 9.

Har den som har givet et tilbud, erklæret at han vil anse den anden parts taushet for akcept, eller fremgaar det forøvrig af forholdet at han ikke venter utrykkelig svar, pligter allikevel den anden part paa forespørgsel at give svar, hvis han vil akceptere tilbudet. Gjør han ikke det, er tilbydereren fri. § 10

Har nogen i henvendelse som ellers vilde bli at betragte som tilbud, sat ind ordene uten forbindtlighe, uten obligo eller lignende, er henvendelsen ikke tilbud, men ansees for en opfordring til at gjøre tilbud av det indhold henvendelsen har. Indløper saadant tilbud inden rimelig tid fra nogen, som henvendelsen er rettet til, og maa mottageren gaa ut fra at det er fremkaldt ved henvendelsen, skal han uten ugrundet ophold gi tilbydereren meddelelse, hvis han ikke vil akceptere tilbudet. Ellers ansees det for akceptert.

## 8 §.

Anbud eller svar, som återkallas, vare ej gällande, diir återkallelse kommer den, till hvilken anbudet eller svaret är riktadt, till handa innan han tager del af detta eller samtidigt därmed.

## 9 §.

Har den, som afgifvit anbud, förklarat sig icke påfordra uttryckligt svar därå, eller utvisa omständigheterna, att han ej förväntar sådant, vare anbudstagaren ändock pliktig att på förfrågan gifva besked, om han vill antaga anbudet; underlåter han det, anses anbudet förfallet.

Angående vissa fall, då underlåtenhet att afböja anbud anses såsom antagande, är särskildt stadgadt.

## 10 §.

Där någon i meddelande, som eljest vore att anse såsom anbud, använt orden „utan förbindelse“, „utan obligo“ eller liknande uttryck, anses meddelandet allenast såsom uppfordran att afgifva anbud af det innehåll meddelandet gifver vid handen. Inkommer sådant anbud inom rimlig tid därefter från någon, hvilken blifvit sålunda uppfordrad att afgifva anbud, och måste mottagaren inse, att anbudet framkallats genom hans uppfordran, åligger det honom, där han icke vill antaga detsamma, att utan oskäligt uppehåll gifva meddelande därom till anbudsgifvaren; underlåter han det, skall han [anses haf va antagit anbudet.

## 2 det kapitel.

## Om fuldmagt.

## § 11.

Foretar fuldmægtigen en retshandel i fuldmagtsgiverens navn og indenfor fuldmagtens grænse, stifter retshandlen ret og pligt umiddelbart for fuldmagtsgiveren.

## 2 kap.

## Om fullmakt.

## 11 §.

Den, som åt annan gifvit fullmakt att sluta aftal eller eljest företaga rättshandlingar, varder omedelbart berättigad och förpliktad i förhållande till tredje man genom rättshandling, som fullmäktigen inom fullmaktens gränser företager i fullmaktsgifvarens namn.

Där någon såsom anställd i annans tjänst eller eljest i följd af aftal med annan in-

## § 12

Har Fuldmægtigen ved Retshandelens Foretagelse handlet i Strid med Fuldmagtsgiverens Forskrifter, er Retshandelen ikke bindende for denne, saafremt Tredjemand indsaa eller burde indse, at Fuldmægtigen saaledes overskred sin Beføjelse.

Er Fuldmagten en saadan som omtalt i § 19, og har Fuldmægtigen ved Foretagelsen af Retshandelen overskredet sin Beføjelse, er Retshandelen ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, selv om Tredjemand var i god Tro.

## § 13

Vil Fuldmagtsgiveren tilbagekalde en saadan Fuldmagt som omtalt i §§ 14—17, har han, selv om han har underrettet Fuldmægtigen om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, at foretage, hvad der i de nævnte Paragrafer for hvert enkelt Tilfælde er foreskrevet; ere flere af disse Forskrifter anvendelige paa samme Fuldmagt, blive de alle at iagttage.

Den Tredjemand, overfor hvem en Fuldmagt er tilbagekaldt paa den i § 14 omtalte Maade, kan ikke paaberaabe sig, at Tilbagekaldelse ikke er sket paa anden Haade.

## § 14.

En Fuldmagt, som er bragt til Tredjemands Kundskab) ved en til ham særskilt rettet Erklæring fra Fuldmagtsgiveren, er tilbagekaldt, naar særskilt Erklæring om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Tredjemand.

## § 15

En Fuldmagt, som af Fuldmagtsgiveren er offentlig bekendtgjort i Bladene eller paa anden Maade, tilbagekaldes ved en Erklæring, som bekendtgøres paa samme Maade.

Er dette ikke muligt, skal Tilbagekaldelsen tilkendegives paa anden ligesaa

tager en ställning, hvarmed enligt lag eller sedvänja följer viss behörighet att handla å dennes vägnar, anses han hafva fullmakt att företaga rättshandlingar, som falla inom gränserna för denna behörighet.

### § 12

Har fuldmægtigen handlet i strid med forskrifter, som fuldmagtsgiveren har git ham, og forstod tredjemand det eller burde han forstaat det, blir retshandlen ikke bindende for fuldmagtsgiveren, selv om den ligger indenfor fuldmagten.

Har fuldmagtsgiveren bare meddelt i fuldmagten til fuldmægtigen (§ 19), og j handler denne i strid med forskrifter, som fuldmagtsgiveren har git ham, blir retshandlen ikke bindende for fuldmagtsgiveren, selv om tredjemand var i god tro.

### § 13

Vil fuldmagtsgiveren kalde tilbage fuldmagt som er omtalt i §§ 14—17, maa han foreta det som er bestemt for hvert enkelt tilfælde. Er tiere av bestemmelserne anvendelige paa samme fuldmagt, maa alle følges-

Er fuldmagten kaldt tilbage paa den maate som er omtalt i § 14, kan tredjemand ikke gjøre gjældende at den ogsaa skulde være kaldt tilbage paa anden maate.

### § 14

Har fuldmagtsgiveren bragt fuldmagten til tredjemands kundskap gennem en særskilt erklæring til ham, er den kaldt tilbage, naar en særskilt erklæring om at den ikke længer skal gjælde, er kommet frem til tredjemand.

### § 15

Har fuldmagtsgiveren kundgjort fuldmagten gennem bladene eller paa anden maate, kaldes den tilbage ved en erklæring, som kundgjøres paa samme vis.

### 12 §.

Har fullmäktigen vid företagande af rättshandling handlat i strid mot särskilda inskränkande föreskrifter af fullmakts-gifvaren, vare rättshandlingen ej gällande mot denne, såframt tredje man insåg eller bort inse, att fullmäktigen sålunda öfverskred sin befogenhet.

Ar fullmakten af sådan beskaffenhet, som i 19 § afses, vare rättshandling, som fullmäktigen med öfverskridande af sin befogenhet företagit, icke gällande mot fullmaktsgifvaren, ändå att tredje man var i god tro.

### 13 §.

Vill fullmaktsgifvaren återkalla fullmakt, som afses i 14—17 §§, åligger det honom, äfven om han meddelat fullmäktigen, att han icke längre vill låta fullmakten gälla, att iakttaga hvad i nämnda paragrafer för hvarje full föreskrifves; äro flera af dessa föreskrifter hvar för sig tillämpliga ä samma fullmakt, skola de alla iakttagas.

Tredje man, hos hvilken en fullmakt återkallats på det i 14 § angifna sätt, äge dock icke åberopa, att återkallelse ej skett på annat sätt.

### 14 §.

Fullmakt, som bragts till tredje mans kännedom genom ett till honom särskildt riktadt meddelande från fullmaktsgifvaren, är återkallad, när särskildt meddelande från fullmaktsgifvaren, att fullmakten icke vidare skall gälla, kommit tredje man till handa.

### 15 §.

Fullmakt, som blifvit af fullmaktsgifvaren i tidning eller annorledes allmänligen kungjord eller enligt särskilda föreskrifter hos offentlig myndighet anmald,

virksom **Maade**. Fuldmagtsgiveren kan forlange, at den i § 18 omtalte Myndighed skal afgøre, hvad han i saa Henseende har at foretage.

Fuldmagten anses ikke som offentlig bekendtgjort, fordi den er tinglæst.

#### § 16

En saadan Fuldmagt, som omtales i § 11, 2det Stykke, tilbagekaldes derved, at Fuldmægtigen fjernes fra Stillingen.

#### § 17.

En skriftlig Fuldmagt, som er overgivet Fuldmægtigen, og som **maa** anses bestemt til at være i lians Besiddelse og at forevises for Tredjemand, tilbagekaldes derved, at den paa Fuldmagtsgiverens Forlangende tilbagegives ham eller tilintetgøres.

Fuldmægtigen er pligtig til paa Forlangende at give Fuldmagten tilbage til Fuldmagtsgiveren.

#### § 18

Gør Fuldmagtsgiveren det antageligt, at en saadan Fuldmagt som i § 17 omtalt er forkommet eller af anden Grund ikke kan erholdes tilbage inden rimelig Tid, kan den erklæres for uvirksom.

Begæring herom indgives til den almindelige **Underret** paa det Sted, hvor Fuldmagtsgiveren bor eller sidst havde Bopæl. Finder Retten, at Begæringen bør bevilges, udfærdiger den en Erklæring om, at Fuldmagten skal **være** uvirksom, naar Erklæringen een Gang er optaget i Statstidende og der efter Optagelsen er gaaet en fastsat Tid, som ikke maa være længere end 14 Dage. Retten kan i Erklæringen bestemme, at den ogsaa skal bekendtgøres paa anden Maade forinden Optagelsen i Statstidende. Naar Bekendtgørelse paa foreskreven Maade har fundet Sted og den af Retten fastsatte Tid er udløben, er Fuldmagten uden Retsvirkning overfor Fuldmagtsgiveren; herom kan Fuldmagtsgiveren forlange Attest fra Retten.

Rettens Afgørelse efter denne Paragraf er **upaaankelig**. Bestaar Retten af flere Medlemmer, er det Formanden, som træffer Afgørelsen.

Lar dette sig ikke gjøre, kundgjøres erklæringen paa anden likesaa virksom maate. Fuldmagtsgiveren kan forlange at den myndighet som er nævnt i § 18, avgjør hvad han maa foreta.

Tinglysning av fuldmagt ansees ikke for kundgjørelse av den.

#### § 16.

Har nogen ved avtale med en anden faat en stilling, som efter lov eller sedvane gir ham fuldmagt til at foreta retshandler paa den andens vegne, kaldes fuldmagten tilbake ved at fuldmægtigen fjernes fra stillingen.

#### § 17.

Har fuldmagtsgiveren git fuldmægtigen skriftlig fuldmagt, kaldes den tilbake ved at den paa fuldmagtsgiverens forlangende enten gives tilbake til ham eller tilintetgjøres.

Fuldmægtigen pligter at gi fuldmagten igjen, naar fuldmagtsgiveren forlanger det.

#### § 18

Gjør fuldmagtsgiveren det sandsynlig at det ikke er mulig at kalde skriftlig fuldmagt tilbake paa den maate som er foreskrevet i § 17, eller at det ikke kan ske i rimelig tid, kan fuldmagten paa fuldmagtsgiverens begjæring erklæres magtesløs.

Begjæring indgives til den myndighet som fører handelsregistret paa det sted, hvor fuldmagtsgiveren bor eller sist hadde bopæl. Finder denne myndighet at begjæringen bør indvilges, utfærdiger den erklæring om at fuldmagten skal være magtesløs, naar erklæringen har været indrykket i Norsk Kundgjørelsestidende og derefter en bestemt tid, høist fjorten dage, er gaat. Det kan i erklæringen bestemmes at ogsaa anden bekjendtgjørelse skal ske før indrykningen i Kundgjørelsestidende.

Negter registreringsmyndigheten at etterkomme begjæringen, kan fuldmagtsgiveren forlange spørsmålet forelagt for vedkommende regjeringsdepartement. Dettets avgjørelse er endelig.

återkallas **genom** tillännagifvande, som i enahanda ordning kungöres eller anmäles.

Möter hinder häremot, skall återkallelsen på annat lika verksamt sätt **till**kännagifvas. Fullmaktsgifvaren äge, där han det äskar, hos myndighet, som i 18 § sägs, erhålla anvisning, huru han i sådant afseende har att förfara.

#### 16 §.

Fullmakt, som afses i 11 § andra stycket, återkallas därigenom att fullmäktigen aflägnas från tjänst eller ställning, i kraft hvaraf han varit befullmäktigad.

#### 17 §.

Fullmakt, hvilken innefattas i sådan skriftlig handling, som utgifves till fullmäktigen för att af honom innehafvas och företes för tredje man, återkallas därigenom att fullmaktsgifvaren återtager eller låter förstöra handlingen.

Fullmäktigen är pliktig att på begäran af fullmaktsgifvaren återställa fullmaktshandlingen.

#### 18 §.

Visar fullmaktsgifvaren sannolika skäl, att handling, som i 17 § omförmäles, förkommit eller att han af annan orsak icke kan få den åter, må handlingen efter ty här nedan sägs förklaras kraftlös.

Ansökan härom göres hos Konungens Befallningshafvande i den ort, innom hvilken fullmaktsgifvaren bor. Finnes ansökningen kunna bifallas, skall Konungens Befallningshafvande utfärda och sökanden låta i allmänna tidningarna införa kungörelse, att handlingen efter utgången af viss tid, som må bestämmas till högst fjorton dagar efter kungörelsens införande, skall vara kraftlös. Kungörelsen skall jämväl, där Konungen Befallningshafvande det föreskrifver, införas i annan tidning, en eller flera gånger, innan den införes i allmänna tidningarna.

## § 19

En Fuldmagt, der alene hviler paa Fuldmagtsgiverens Erklæring til Fuldmægtigen, er tilbagekaldt, naar Erklæring om, at Fuldmagten ikke længere skal gælde, er kommet frem til Fuldmægtigen.

## § 20

Har Fuldmagtsgiveren særlig Grund til at formode, at Fuldmægtigen, uagtet Fuldmagten er tilbagekaldt eller erklæret uvirksom, paa lians Vegne vil foretage en Retshandel overfor en bestemt Tredjemand, skal han, hvis han maa antage, at denne er ubekendt med, at Fuldmagten ikke længere gælder, saavidt muligt give ham Meddelelse herom. Undlader han dette, bliver Retshandelen bindende for ham, saafremt Tredjemand var i god Tro.

## § 21

Er Fuldmagten ikke tilbagekaldt eller erklæret for uvirksom, men har Fuldmagtsgiveren forbudt Fuldmægtigen at gøre Brug af den eller paa anden Maade tilkendegivet, at den ikke længere skal gælde, er en Retshandel, som foretages i Henhold til Fuldmagten, ikke bindende for Fuldmagtsgiveren, saafremt Tredjemand havde eller burde have Kundskab om Forholdet.

## § 22

Dør Fuldmagtsgiveren, er Fuldmagten alligevel gældende, forsaavidt det ikke følger af særlige Omstændigheder, at den skal bortfalde. Selv om saadanne Omstændigheder foreligge, er dog en paa Fuldmagten støttet Retshandel gældende overfor Dødsboet, saafremt Tredjemand hverken havde eller burde have Kundskab om Dødsfaldet og dets Betydning for Fuldmægtigens Beføjelse til at foretage Retshandelen; er Fuldmagten en saadan som omtalt i § 19, udkræves det til Retshandelens Gyldighed, at heller ikke Fuldmægtigen havde eller burde have saadan Kundskab, da han foretog Retshandelen.

Fuldmagten ophører fra det Tidspunkt, da det viser sig, at Gæld ikke vedgaas. Reglerne om Konkurs finde i dette Tilfælde tilsvarende Anvendelse, saaledes at Bekendtgørelse i Statstidende af Indkaldelse til Fordringshaverne med Tilkendegivelse af, at Gæld ikke er vedgaaet, træder i Stedet for Kundgørelse af Konkurs. Betaler Fuldmægtigen Gæld efter Dødsfaldet, og er Boet insolvent, kan dette dog altid fordre, at den stedfundne Betaling gaar tilbage.

## § 19

Er fuldmagten bare meddelt gjennom en erklæring fra fuldmagtsgiveren til fuldmægtigen, er den kaldt tilbake, naar en erklæring om at fuldmagten ikke skal gjælde lenger er kommet frem til fuldmægtigen.

## § 20

Er fuldmagten kaldt tilbake eller erklært magtesløs, men har fuldmagtsgiveren særliggrunn til at tro at fuldmægtigen allikevel vil foreta retshandel paa hans vegne overfor en bestemt tredjemand, som han maa anta ikke kjender til at fuldmagten ikke gjælder længer, maa han saa vidt mulig gi ham meddelelse om det. Ellers blir retshandlen bindende for fuldmagtsgiveren, hvis tredjemand var i god tro.

## §21

Er fuldmagten ikke kaldt tilbake eller erklært magtesløs, men har fuldmagtsgiveren forbudt fuldmægtigen at bruke den, eller har han paa anden maate git tilkjende at han ikke længer vil at den skal gjælde, blir retshandel som fuldmægtigen foretar, ikke bindende for fuldmagtsgiveren, hvis tredjemand kjendte forholdet, eller burde kjendt det.

## § 22.

Dør fuldmagtsgiveren, gjælder fuldmagten allikevel forsaavidt ikke særlige grunde viser at den skal falde bort. En retshandel som fuldmægtigen foretar i henhold til fuldmagten, blir dog i hvert fald bindende for fuldmagtsgiverens bo, hvis tredjemand ikke kjendte eller burde kjendt dødsfaldet og dets betydning for fuldmagten til at foreta retshandlen. Har fuldmagtsgiveren bare meddelt fuldmagten til fuldmægtigen (§ 19), kræves det for at retshandlen skal være bindende at heller ikke fuldmægtigen kjendte forholdet eller

## 19 §.

Fullmakt, som grundar sig allenast å fullmaktsgifvarens meddelande till fullmäktigen, är återkallad, när meddelande från fullmaktsgifvaren, att fullmakten icke vidare skall gälla, kommit fullmäktigen till handa.

## 20 §.

Har fullmaktsgifvaren särskild anledning att befara, att fullmäktigen, oaktadt hans fullmakt återkallats eller blifvit för kraftlös förklarad, kommer att på grund af fullmakten företaga rättshandling gent emot viss man, hvilken kan antagas sakna vetskap om fullmaktens upphörande, åligger det honom att, där så ske kan, gifva denne meddelande, att fullmakten icke vidare skall gälla. Underlåter han det, må han, såframt den, gent emot hvilken rättshandlingen företagits, var i god tro, icke mot denne åberopa fullmaktens upphörande.

## 21 §.

Har fullmaktsgifvaren, utan att fullmakten blifvit i ofvan stadgad ordning återkallad eller för kraftlös förklarad, tillsagt fullmäktigen att icke göra bruk af fullmakten eller annorledes gifnt till känna sin vilja, att fullmakten icke längre skall gälla, vare rättshandling, som fullmäktigen företager, icke gällande mot fullmaktsgifvaren, såframt tredje man ägde eller bort äga kännedom om förhållandet.

## 22 §.

Dör fullmaktsgifvaren, vare fullmakten ändock gällande, för så vidt ej särskilda omständigheter utvisa, att den skall vara offallen. Ändå att sådana omständigheter äro för handen, vare dock rättshandling, som fullmäktigen företager, gällande mot dödsboet, där tredje man livarken ägde eller bort äga vetskap om dödsfallet och dess betydelse för fullmäktigens behörighet att företaga rättshandlingen; är fullmakten sådan/som i 19 § afses, erfordras för rättshandlingens giltighet, att ej heller fullmäktigen ägde eller bort äga sådan vetskap, då han företog rättshandlingen.

## § 23

Bliver Fuldmagtsgiveren umyndiggjort, erhverver Tredjemand ikke ved Rets-handel med Fuldmægtigen anden Retsstilling overfor den umyndiggjorte, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget med denne selv. I de Tilfælde, hvor Tredjemand vilde være afskaaret fra at paaberaabe sig Retshandelen overfor den umyndiggjorte, hvis han havde kendt eller burde have kendt Umyndiggørelsen, kan han, naar Retshandelen er foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, heller ikke paaberaabe sig den, saafremt Fuldmægtigen, da han foretog den, havde eller burde have saadan Kundskab.

## § 24.

Kommer Fuldmagtsgiveren under Konkurs, erhverver Tredjemand ikke ved Retshandel med Fuldmægtigen anden Retsstilling overfor Konkursboet, end han vilde have erhvervet, hvis Retshandelen var foretaget af Fuldmagtsgiveren selv. Er Rets-handelen foretaget i Henhold til en saadan Fuldmagt som omtalt i § 19, kan Tredje-mand ikke paaberaabe sig Retshandelen overfor Boet, saafremt Fuldmægtigen, da han foretog den, kendte eller burde kende Konkursen.

## § 25

Er Fuldmagtsgiveren død, umyndiggjort eller kommen under Konkurs, kan Fuldmægtigen, indtil de fornødne Foranstaltninger kunne træffes af Boet eller Værgen, i Kraft af Fuldmagten foretage de Retshandler, som ere nødvendige for at beskytte Boet eller den umyndiggjorte mod Tab.

## § 26

Den, der optræder som Fuldmægtig for en anden, indestaar for, at han har fornøden Fuldmagt. Oplyser han ikke, at han havde saadan, eller at hans Retshandel er godkendt af den opgivne Fuldmagtsgiver eller af andre Grunde er bindende for denne, skal han erstatte den Skade, Tredjemand lider ved, at Retshandelen ikke kan gøres gældende mod den opgivne Fuldmagtsgiver. Foretrækker han det, kan han i Stedet opfylde Retshandelen, saafremt det efter Forpligtelsens Indhold er muligt.

Denne Bestemmelse kommer ikke til Anvendelse, naar Tredjemand vidste eller burde vide, at den, som foretog Retshandelen, ikke havde fornøden Fuldmagt. Ej heller kommer den til Anvendelse, naar den, som foretog Retshandelen, handlede i Henhold til en Fuldmagt, der var ugyldig eller uvirksom af Grunde, som han var uvidende om, og som Tredjemand ikke kunde paaregne, at han vidste Besked om.

burde kjendt det i det øieblik han foretok retshandlen.

### § 23.

Blir fuldmagtsgiveren gjort umyndig, faar retshandel som fuldmægtigen foretar, ikke anden virkning, end om den umyndiggjorte selv hadde foretat den.

### § 24.

Kommer fuldmagtsgiveren under konkurs, blir retshandel som fuldmægtigen foretar, ikke hindende for konkursboet.

### § 25.

Er fuldmagtsgiveren gjort umyndig eller kommet under konkurs, kan fuldmægtigen allikevel, i kraft av fuldmagten foreta de retshandler som er nødvendige for at beskytte den umyndiggjorte eller boet mot tap, indtil vergen eller bestyrelsen kan vareta deres tarv.

### § 26.

Den som optræder som fuldmægtig for en anden, indestaar for at han har fornøden fuldmagt. Godtgjør han ikke at han det har, eller at retshandlen senere er blit godkjendt eller av andre grunde er bindende for den paa hvis vegne den er foretat, skal han erstatte den skade tredjemand lider ved at retshandlen ikke kan gjøres gjældende mot den opgivne fuldmagtsgiver. Foretrekker han det, kan han i stedet opfylde retshandlen, hvis det efter indholdet av forpligtelsen er mulig.

Denne regel kommer dog ikke til anvendelse, hvis tredjemand forstod eller burde forstaat at den som har foretat retshandlen, ikke hadde fornøden fuldmagt. Heller ikke

Rättshandling, som, efter hvad nu sagts, är gällande mod dödsboet, äge, där den dödes egendom varder afträdd till konkurs, icke mot borgenärerna större verkan än den skulle haft, om den företagits af stärbhusdelägarne.

### 23 §.

Där fullmaktsgifvaren förklaras omyndig eller kommer under annans målsmansskap, hafve rättshandling, som fullmäktigen företager, icke större verkan än den skulle haft, om fullmaktsgifvaren själf företagit densamma.

### 24 §.

Varder fullmaktsgifvarens egendom afträdd till konkurs, äge tredje man icke a rättshandling, som fullmäktigen företager, grunda någon rätt af beskaffenhet att kunna göras gällande i konkursen.

### 25 §.

Utan hinder där af att fullmaktsgifvaren icke vidare råder öfver sig och sitt gods, må fullmäktigen, intill dess erforderliga åtgärder kunna vidtagas af den, som enligt lag äger handla å fullmaktsgifvarens vägnar, i kraft af fullmakten företaga sådana rättshandlingar, som äro nödiga för att skydda fullmaktsgifvaren eller hans konkursbo mot förlust.

### 26 §

Den, som uppträder såsom fullmäktig för annan, ansvarar för att han har erforderlig fullmakt och är förty, där han ej förmår styrka, att han handlat efter fullmakt eller att den rättshandling, hvarom fråga är, blifvit godkänd af den uppgifne hufvudmannen eller ändock är gällande mot honom, pliktig att ersätta tredje man all skada, som denne lider därigenom att han icke kan göra rättshandlingen gällande mot hufvudmannen; äge dock, där han hellre vill och hinder däremot icke möter af rättshandlingens beskaffenhet, i hufvudmannens ställe fullgöra hvad denne enligt rättshandlingen åligger.

Hvad sålunda är stadgadt skall dock

## § 27.

Hvad ovenfor i dette Kapitel er fastsat om Fuldmagt til at foretage Rets-  
handler, finder tilsvarende Anvendelse paa Fuldmagt til at optræde for Fuldmagts-  
giveren ved Retshandler, som foretages overfor ham.

## §28

Hvad der i den gældende Lovgivning særligt er fastsat for enkelte Fuldmagts-  
forhold, forandres ikke ved denne Lov.

Med Hensyn til Tilbagekaldelse af Prokura, som er anmeldt til Handelsregistret,  
gælder saaledes fremdeles, hvad der er fastsat i Lov NR. 23 om Handelsregistre, Firma  
og Prokura af 1. Marts 1888) §§ 7 og 32. Naar Tilbagekaldelsen er indført i Handels-  
registret og lovlig kundgjort, paahviler det ikke Prokuragiveren at tilbagekalde Fuld-  
magten paa anden Maade.

kommer den til anvendelse, hvis retshandlen er foretat i henhold til en fuldmagt som var ugyldig eller uvirksom av grunde som den som har foretat retshandlen, var uvidende om, og som tredje-mand heller ikke kunde regne paa at han kjendte til.

### § 27

Det som i dette kapitel er bestemt om fuldmagt til at foreta retshandler, faar tilsvarende anvendelse paa fuldmagt til at optræde for fuldmagtsgiveren ved retshandler som foretages overfor ham.

### § 28.

Om tilbagekaldelse av prokura som er anmeldt til handelsregistret, gjælder lov om handelsregistre, firma og prokura av 17. mai 1890 §§ 7 og 32. Er tilbagekaldelsen registret og kundgjort paa lovbefalt maate, behøver fuldmagtsgiveren ikke at kalde fuldmagten tilbake ogsaa paa andet vis.

icke äga tillämpning, där tredje man insåg eller bort inse, att fullmakt ej förefanns eller att förefintlig fullmakt öfverskreds; ej heller där den, som företog rättshandlingen, handlade på grund af fullmakt, hvilken i följd af någon särskild omständighet, hvarom han icke ägde kunskap och livarom tredje man ej heller kunde med fog förut-sätta, att han skulle veta besked, icke kan göras gällande mot hufvudmannen.

### 27 §.

Hvad här ofvan i detta kapitel är stad-gadt om fullmakt att företaga rättshand-lingar skall äga motsvarande tillämpning i fråga om fullmakt att företräda fullmakts-gifvaren vid rättshandlingar, som företagas i förhållande till honom.

### 28 §.

I fråga om återkallelse af prokura, som blifvit till handelsregistret anmäld, skall hvad i 7 och 32 §§ lagen om han-delsregister, firma och prokura den 13 juli 1887 är stadgadt lända till efterrättelse. Har återkallelsen blifvit införd i handels-registret och kungjord i ortstidningen, är firmans innehafvare icke pliktig att jämväl på annat sätt återkalla fullmakten.

Angående fullmakt att sälja, förbyta eller förpanta fast egendom är särskildt stadgadt. Har sådan fullmakt blifvit, efter ty i 17 och 18 §§ sägs, återkallad eller för kraftlös förklarad, vare fullmakten utan verkan.

Genom livad här ofvan i detta kapitel stadgas därom att rättshandling af full-mäktigen i vissa fall icke är gällande mot fullmaktsgifvaren, sker ej ändring i hvad 18 kap. 3 § handelsbalken innehåller an-gående verkan däraf att hvad som genom sådan rättshandling åtkommits blifvit an-vändt till fullmaktsgifvarens nytta.

## 3die Kapitel.

## Om ugyldige Viljeserklæringer.

## § 29

Er en Viljeserklæring retstridigt fremkaldt ved personlig Vold eller ved Trusel om øjeblikkelig Anvendelse af saadan, er den ikke bindende for den tvungne.

Er Tvangen udøvet af Tredjemand, og var den, til hvem Erklæringen er afgivet, i god Tro, maa den tvungne, hvis han overfor ham vil paaberaabe sig Tvangen, give ham Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Tvangen er ophørt. Undlader han det, er han bundet ved Erklæringen.

## § 30.

Er en Viljeserklæring retstridigt fremkaldt ved anden Tvang end i § 29 omtalt, er den ikke bindende for den tvungne, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, selv har udøvet Tvangen eller har indset eller burdet indse, at Erklæringen retstridigt var fremkaldt ved Tvang fra Tredjemands Side.

## § 31

En Viljeserklæring er ikke bindende for Afgiveren, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, har fremkaldt den ved Svig eller har indset eller burdet indse, at den var fremkaldt ved Svig fra Tredjemands Side.

Har den, til hvem Erklæringen er afgivet, svigagtig givet urigtige Oplysninger om Omstændigheder, som kunne antages at være af Betydning for Erklæringen, eller gjort sig skyldig i svigagtig Fortielse af saadanne Omstændigheder, anses Erklæringen for at være fremkaldt ved den saaledes udviste Svig, medmindre det gøres antageligt, at denne ikke har indvirket paa Erklæringen.

## § 32.

Naar nogen har udnyttet en andens Nød, Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed eller et mellem dem bestaaende Afhængighedsforhold til at opnaa eller betinge Fordele, som staa i aabenbart Misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal

## 3dje kapitel.

## Om ugyldige viljeserklæringer.

## § 29.

Er en viljeserklæring retsstridig fremtvunget ved vold mot person eller ved trusler som fremkalder frygt for nogens liv eller helbred, binder den ikke den som har avgit den.

Er det tredjemand som har fremtvunget viljeserklæringen og var den anden part i god tro, maa den tvungne, hvis han vil paaberope tvangen, gi ham meddelelse om det uten ugrundet ophold efter at tvangen er forbi. Ellers er han bundet ved erklæringen,

## § 30.

Er en viljeserklæring retsstridig fremkaldt ved tvang fra den anden part uten at § 29 er anvendelig, binder den ikke den som har avgit den. Det samme gjelder, om tredjemand har fremtvunget den, og den anden part kjendte eller burde kjendt forholdet.

## § 31.

Er en viljeserklæring fremkaldt ved svig fra den anden part, binder den ikke den som har avgit den. Det samme gjelder hvis tredjemand har fremkaldt den ved svig, og den anden part kjendte eller burde kjendt forholdet.

Har den anden part svigagtig git urigtige oplysninger om omstændigheter som kan antages at ha hat betydning for viljeserklæringen, eller har han svigagtig fortiet saadanne omstændigheter ansees han for at ha fremkaldt erklæringen ved svig, hvis ikke det motsatte godtgjøres.

## § 32.

Har nogen utnyttet en andens nødstilstand, letsind, forstandssvakhet, uerfarenhet eller det avhængighetsforhold som denne

## 3 kap.

## Om rättshandlingars ogiltighet.

## 29 §.

Rättshandling, den någon blifvit retsstridigt tvungen att företaga, vare, där tvånget utöfvats genom våld å person eller genom hot, som innebär trängande fara, icke gällande mot den tvungne.

Har tvånget utöfvats af annan än den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, och var denne i god tro, åligger det dock den tvungne, där han vill mot honom åberopa tvånget, att utan oskäligt uppehåll efter det tvånget upphörde gifva honom meddelande därom vid äfventyr, om sådant underlåtes, att rättshandlingen varder gällande.

## 30 §.

Rättshandling, den någon utan användande af sådana tvångsmedel, som i 29 § afses, retsstridigt tvungit en annan att företaga, vare ej gällande mot den tvungne, där den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, själf utöfvat tvånget eller lian insett eller bort inse, att rättshandlingen framkallats genom retsstridigt tvång från annans sida.

## 31 §.

Där den, gent emot hvilken en rättshandling företagits, framkallat densamma genom svikligt förledande eller ock insett eller bort inse, att den, som företog rättshandlingen, blifvit svikligen förledd därtill af annan, vare rättshandlingen icke gällande mot den förledd.

Har den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, svikligen uppgifvit eller förteगत omständigheter, som kunna antagas vara af betydelse för rättshandlingen, skall han anses hafva därigenom framkallat densamma, såframt det ej visas, att det svikliga förfarandet icke inverkat å rättshandlingen.

## 32 §.

Har någon begagnat sig af annans trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning i förhållande till honom till att

ydes Vederlag for, er den, der saaledes er udnyttet, ikke bunden ved den af ham afgivne Viljeserklæring.

Det samme gælder, hvis Tredjemand har gjort sig skyldig i et saadant Forhold som i 1ste Stykke omtalt, og den, til hvem Viljeserklæringen er afgivet, indsaa eller burde indse dette.

Ved de foranførte Bestemmelser sker der ingen Ændring i Sølovens § 227.

### § 33

Selv om en Viljeserklæring ellers maatte anses for gyldig, kan den, til hvem Erklæringen er afgivet, dog ikke paaberaabe sig den, naar det paa Grund af Omstændigheder, som forelaa, da Erklæringen kom til hans Kundskab, og hvorom han **maa** antages at have været vidende, vilde stride imod almindelig Hæderlighed, om han gjorde den gældende.

### § 34.

Den, der har afgivet en Viljeserklæring, som ved Fejlskrift eller anden lignende Fejltagelse fra hans Side har faaet et andet Indhold end tilsigtet, er ikke bundet ved Erklæringens Indhold, hvis den, til hvem Erklæringen er afgivet, indsaa eller burde indse, at der forelaa en Fejltagelse.

Bliver en afgiven Viljeserklæring, som befordres ved Telegraf eller mundtlig fremføres ved Bud, forvansket ved Fejl fra Telegrafvæsenets Side eller ved urigtig Gengivelse af Budet, er Afgiveren ikke bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, selv om den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro. Vil Afgiveren gøre gældende, at Erklæringen er uforbindende, har han dog at give Meddelelse derom uden ugrundet Ophold, efter at Forvanskningen er kommet til hans Kundskab. Undlader han det, er han bunden ved Erklæringen i den Skikkelse, hvori den kom frem, saafremt den, til hvem Erklæringen er afgivet, var i god Tro.

### § 35.

Er en skriftlig Viljeserklæring oprettet paa Skrømt, og har den, til hvem Er-

staar i **til** ham, til at opnaa eller betinge fordeler som der ikke skal ydes vederlag for, eller **som** staar i misforhold til vederlaget, blir den anden part ikke bundet ved sin **viljeserklæring**.

Det samme gælder, hvis det er tredje- mand som har gjort sig skyldig i saadant forhold, og mottageren af viljeserklæringen kjendte eller burde kjemlt forholdet.

Ved det som her er bestemt, er ingen forandring gjort i sjølovens § 227.

### § 33.

Selv om en viljeserklæring ellers maatte ansees for gyldig, binder den ikke den som har avgitt den, hvis det paa grund av omstændigheter, som forelaa da den anden part fik kundskab om erklæringen, og som det maa antages at han kjendte til, vilde stride mot redelighet eller god tro om han gjorde erklæringen gjældende.

### § 34.

Er en viljeserklæring forvansket ved feiltelegrafering, blir den som har avgitt den, ikke bundet ved erklæringen i den skikkelse den er kommet frem. Det samme gælder, hvis en mundtlig viljeserklæring som sendes ved bud, blir bragt frem i forvansket skikkelse. Er avsenderen blit vidende om forvanskningen, og vil han paaberope den, skal han uten ugrundet ophold gi den anden part meddelelse om det. Gir han ikke slik meddelelse, gælder erklæringen som den er kommet frem, hvis ikke den anden part kjendte eller burde kjendt forvanskningen.

### § 35.

Er en **skriftlig** viljeserklæring avgitt paa skrømt, og har mottageren overdraget

taga eller betinga sig förmåner, hvilka stå i uppenbart missförhållande till det vederlag, som må hafva blifvit erlagdt eller utfäst, eller för hvilka något vederlag icke skall utgå, vare rättshandling, som sålunda tillkommit, icke gällande mot den förfördelade.

Lag samma vare, där sådant otillbörligt förfarende, som i första stycket afses, ligger annan till last än den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, och denne ägt eller bort iiga kunskap därom.

Genom hvad nu är stalldadt sker ej ändring i 227 § sjölagen.

### 33 §.

Rättshandling, som eljest vore att såsom giltig anse, må ej göras gällande, där omständigheterna vid dess tillkomst voro sådana, att det skulle strida mot tro och heder att med vetskap om dem åberopa, rättshandlingen, och den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, måste antagas hafva ägt sådan vetskap.

### 34 §.

Den, som afgifvit en viljeförklaring, hvilken i följd af felskrifning eller annat därmed jämförligt misstag å hans sida fått annat innehåll än åsyftadt varit, vare icke bunden af viljeförklaringens innehåll, där den, till hvilken förklaringen är riktad, insåg eller bort inse misstaget.

Varder en afgifven viljeförklaring, som befordras genom telegram eller framföres muntligen genom bud, till följd af fel vid telegraferingen eller oriktigt återgifvande genom budet till innehållet förvanskad, vare afsändaren, ändå att mottagaren var i god tro, icke bunden af förklaringen i det skick den framkommit. Vill afsändaren af anledning som nu sagts icke låta förklaringen gälla, åligger det dock honom att gifva mottagaren meddelande därom utan oskäligt uppehåll efter det förvanskningen kommit till hans kunskap; underlåter han det, och var mottagaren i god tro, vare förklaringen gällande sådan den framkommit.

### 35 §.

Har skuldebref, kontrakt eller annan skriftlig handling upprättats för skens skull,

klæringen er afgivet, overdraget en Ret ifølge samme til en godtroende **Tredjemand**, kan det ikke overfor denne gøres gældende, **at** Erklæringen **var** afgivet paa Skrømt.

### § 36.

Er Kvittering for et Pengebeløb frakommet Fordringshaveren uden hans Vilje, bliver Skyldneren desuagtet frigjort ved Betaling, som han efter Forfaldstid i god Tro erlægger mod Kvitteringens Udlevering.

### § 37

Har nogen lovet at erlægge en Bod, bestaaende af Penge eller andet, for det Tilfælde, at han ikke opfylder en ham paalivende Forpligtelse eller iøvrigt foretager eller undlader en Handling, kan Bodens nedsættes, hvis det findes at være aabenbart ubilligt, om den skulde erlægges i sin Helhed. Ved Afgørelsen heraf skal der tages Hensyn ikke blot til det Tab, som den efter Løftet berettigede lider, men ogsaa til den Interesse, han iøvrigt har i Handlingens Foretagelse eller Undladelse, saavel som til de øvrige foreliggende Omstændigheder. Er en forbrudt Bod erlagt uden Forbehold, kan Tilbagesøgning ikke finde Sted under Paaberaabelse af, hvad nu er bestemt.

Har nogen overfor en Handlende (Lov om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende § 2) forpligtet sig til i Forhold, der angaa dennes Bedrift, at erlægge Bod som ovenfor omtalt, og opstaar der Spørgsmaal om Bodens Nedsættelse, kan hver af Parterne, hvis ikke anden Afgørelsesmaade er vedtaget, anlægge Sagen ved eller fordre den henvist til Sø- og Handelsretten i København, hvor den behandles som Handelssag.

### § 38

Er det i en Aftale vedtaget, at den ene Part, hvis Aftalen hæves paa Grund af Misligholdelse fra hans Side, skal have forbrudt sin Ret til at kræve tilbage, hvad han har erlagt, eller desuagtet skal erlægge, hvad der paahviler ham, finde Bestemmelserne i § 37, 1ste Stykke tilsvarende Anvendelse.

Det samme gælder, hvis det er vedtaget, at Pant eller anden Sikkerhed, som er stillet for Opfyldelsen af en Forpligtelse, skal være forbrudt, hvis Forpligtelsen ikke opfyldes.

De i denne Paragraf givne Kegler komme ikke til Anvendelse i de Tilfælde, som falde ind under Lov om Køb paa Afbetaling af — —.

ret efter den til en godtroende tredjemand, kan det ikke overfor ham gjøres gjældende at erklæringen var **skrømtet**.

### § 36

Er kvittering for et pengebeløb fra-kommet fordringshaveren uden hans vilje, blir skyldneren allikevel fri, hvis han i god tro og efterat fordringen er forfaldt, betaler pengene mot utlevering av kvit-teringen.

### § 37

Har nogen gaat ind paa at han som bot skal betale penger eller erlægge anden ydelse, hvis han ikke opfylder sine for-pligtelser, kan boten nedsættes, hvis det vilde være aapenbart ubillig om den blev erlagt fuldt ut. Ved avgjørelsen av dette spørksmaal skal hensyn tages til samtlige foreliggende forhold. Hensyn skal saaledes tages ikke bare til det pengetap fordrings-haveren lider, men ogsaa til den interesse han ellers maate ha i at opfyldelse sker. Nedsættelse kan ikke ske, hvis boten er betalt uten forbehold efter at den er forbrutt. Disse regler gjælder ogsaa, hvis nogen har paatat sig en bot for det til-fælde at han foretar eller undlater en handling uten at han er forpligtet til det.

### § 38.

Er det i en avtale vedtat at den ene part, hvis den anden hæver den paa grund av **misligholdelse**, skal lide forbrutt sin ret til at kræve tilbake det som han al har erlagt, eller allikevel skal være forpligtet til at erlægge det som han endnu skylder, faar § 37 tilsvarende anvendelse.

Det samme gjælder, hvis det er vedtat at pant eller anden sikkerhet som er stillet

må utan hinder deraf fordran eller rättighet, som den enligt handlingens innehåll berättigade på grund af densamma öfverlåtit i på annan, göras gällande af förvärfvaren, såframt denne var i god tro.

### 36 §.

Där någon underskrifvit skuldebref eller annan handling, som är gällande i innehafvarens hand eller eljest af löpande beskaffenhet, vare handlingen, ändå att den utan hans vilja kommit ur hans besittning, gällande mot honom, där den efter öfverlåtelse kommit i godtroende innehafvares hand.

Ar kvitto å ett penningbelopp utan borgenärens vilja kommit ur hans besittning, vare utan hinder deraf betalning, som gäldenären, när fordringen är förfallen, i god tro erlägger mot bekommande af kvittot, gällande mot borgenären.

### 37 §.

Vite i penningar eller annat, som någon utfäst sig att gälda för den händelse han icke skulle fullgöra en honom åliggande förpliktelse eller eljest företaga eller underlåta att företaga en handling, må nedsättas efter ty skäligt pröfvas, såframt utkräfvandet af livad utfäst blifvit tinnes vara uppenbart obilligt: vid pröfning häraf skall hänsyn tagas ej blott till förlust, som den enligt utfästelsen berättigade lidit, utan äfven till det intresse han eljest må hafva haft i handlingens företagande eller underlåtande äfvensom till öfriga föreliggande omständigheter. Har förverkadt vite utan förbehåll guldits, äge den, som utfäst vitet, icke på grund af hvad här ofvan är stadgadt söka något åter.

### 38 §.

Har någon för den händelse, att ett af honom ingånget aftal skulle komma att häfvas på grund af underlåtet fullgörande från lians sida, förbundit sig att utan hinder af aftalets häfvande erlägga hvad han utfäst eller lata den andre behålla livad erlagdt blifvit, skall livad i 37 § är i fråga om vite stadgadt äga motsvarande tillämpning.

## §39

Har nogen forpligtet sig til, at han af Konkurrencehensyn ikke maa drive Forretning eller anden Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse i en saadan, er Vedtagelsen ikke bindende for ham, forsaavidt den med Hensyn til Tid, Sted eller andre Forhold gaar videre end paakrævet for at værne imod Konkurrence eller utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. I sidstnævnte Henseende skal Hensyn tages ogsaa til den Interesse, den berettigede har i, at Vedtagelsen efterkommes.

Reglerne i § 37, 2det Stykke finde tilsvarende Anvendelse.

## § 40.

Har nogen, der er ansat i en Forretning eller anden Virksomhed, overfor dennes Indehaver paataget sig en Forpligtelse af det i § 39 angivne Indhold, som skal gælde efter Ansættelsens Ophør, bliver Forpligtelsen uvirksom, hvis han opsiges eller afskediges uden at have givet rimelig Anledning dertil, eller han selv fratræder sin Stilling og Indehaverens Undladelse af at opfylde sine Forpligtelser har givet ham gyldig Grund dertil.

for opfyldelsen av en forpligtelse, skal være forbrutt, hvis forpligtelsen ikke opfyldes.

Reglerne i denn« paragraf kommer ikke til anvendelse i de tilfælde som omhandles i lov om kjøp paa avbetaling av

### § 39.

Har nogen gaat ind paa at han av konkurransehensyn ikke skal ta plads i eller drive forretning eller virksomhet av en viss art, binder vedtagelsen ham ikke, forsaavidt den utilbørlig indskrænker hans adgang til erhverv eller maa ansees for at strække sig længer end paakrævet for at verne mot konkurranse. Ved avgjørelsen av om vedtagelsen utilbørlig indskrænker den forpligtedes adgang til erhverv skal hensyn tages ogsaa til den betydning det har for den anden part at avtalen oprettholdes.

### § 40.

Har nogen som er ansat i en bedrift som lærling, kontorist, betjent, arbeider eller i lignende underordnet stilling, overfor indehaveren av bedriften av konkurransehensyn forpligtet sig til at han i en viss tid, efter at ansættelsen er ophørt, ikke skal ta plads i eller drive forretning eller virksomhet av en viss art, er forpligtelsen ikke bindende for ham.

Har nogen som er ansat i anden stilling i en bedrift, paatat sig slik forpligtelse gjælder den ikke, hvis indehaveren siger ham op uten at han har git rimelig grund til det, eller hvis han selv fratræder, og indehaveren ved at undlate at opfylde sine forpligtelser har git ham rimelig grund til det.

Lag samma vare, där vid försträckning eller eljest det förord träffats, att pant eller annan säkerhet, som blifvit ställd för fullgörande af en förpliktelse, skall vara förverkad, där denna icke kommer att rätteligen fullgöras.

Om vissa afbetalningsköp gälle livad särskildt är stadgad.

### 39 §.

Har till förebyggande af konkurrens någon betingat sig af annan, att denne icke skall idka handel eller annan verksamhet af angifvet slag eller icke taga anställning hos någon, som idkar sådan verksamhet. vare den, som gjort utfästelsen, icke däraf bunden, för såvidt i fråga om tid och ort eller eljest utfästelsen skulle sträcka sig längre än som kan erfordras för att hindra konkurrens, eller ock öfver hufvan inskränka honom i hans frihet att utöfva förvärfvsverksamhet; vid pröfning i sistnämnda af seende skall hänsyn tagas jämväl till det intresse den enligt utfästelsen berättigade har i densammäs fullgörande.

### 40 §.

Där någon, som är anställd i handel eller annat yrke, gent emot yrkesidkaren för tid efter anställningens upphörande afgifvit utfästelse, hvarom i 3D § är sagdt, vare all verkan af hans utfästelse förfallen, såframt han varder skild från anställningen utan att därtill hafva gifvit skälig anledning eller själf lämnar densamma och har giltig grund därtill i yrkesidkarens underlåtenhet att uppfylla sina förpliktelser mot honom.

## 4de Kapitel.

**Almindelige Bestemmelser.**

## § 41.

Naar en Viljeserklærings forbindende Kraft ifølge denne Lov er afhængig af, at den, til hvem Erklæringen er afgivet, ikke havde eller burde have Kundskab om et vist Forhold eller iøvrigt var i god Tro. bliver Hensyn at tage til, hvad han indsaar eller burde indse paa det Tidspunkt, da Viljeserklæringen blev ham bekendt. Dog kan der under særlige Omstændigheder ogsaa tages Hensyn til den Kundskab, han har faaet eller burde have faaet efter det nævnte Tidspunkt, men forinden Viljeserklæringen har virket bestemmende paa hans Handlemaade.

## § 42.

Naar nogen, som efter denne Lov skal „give Meddelelse“, har indleveret Meddelelsen til Befordring med Telegraf eller Post eller, hvor andet forsvarligt Befordringsmiddel benyttes, har afgivet den til Befordring dermed, gaar det ikke ud over ham, at Meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem.

## § 43.

Ved nærværende Lov ophæves Christian den Femtes Danske Lov —1—4 og 5—1—5.

## 4de kapitel.

## Slutningsbestemmelser.

## § 41

Naar efter denne lov en viljeserklærings forbindende kraft er betinget av at den anden part ikke kjendte eller burde kjendt i et bestemt forhold eller forøvrig var i god tro, kommer det an paa det tidspunkt, da viljeserklæringen kom til hans kundskab. Dog kan, hvis særlige grunde tilsiger det, hensyn tages til at han efter dette tidspunkt, men før han endnu har indrettet sig efter viljeserklæringen, har faat eller burde faat kjendskab til forholdet.

## §42

Naar nogen som efter denne lov skal „gi meddelelse”, har indleveret meddelelsen til befordring med telegraf eller post eller, hvor andet forsvarlig befordringsmiddel brukes, avgit den til befordring med dette, gaar det ikke ut over ham, at meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem.

## §43.

Ved nærværende lov ophæves Christian den 10de marts 1888 § 5—1—4 og 5 og lov om rentefotens frigivelse m. m. av 29. juni 1888 § 5, jfr. lov om den almindelige borgerlige straffelovs ikrafttræden av 22. mai 1902 § 17. 1.

## 4 kap.

## Allmänna bestämmelser.

## 41 §

Ar enligt denna lag giltigheten af aftal eller annan rättshandling beroende därpå att den, gent emot hvilken rättshandlingen företogs, icke ägde eller bort äga vetskap om visst förhållande eller eljest var i god tro, skall hänsyn tagas till hvad han insåg eller bort inse vid den tidpunkt, då rättshandlingen blef honom kunnig. Dock må, där särskilda omständigheter sådant föranleda, hänsyn jämväl tagas till den insikt han vunnit eller bort vinna efter nämnda tidpunkt, men innan rättshandlingen inverkat bestämmande på hans handlingssätt.

## 42 §.

Skall någon enligt denna lag gifva annan ett meddelande, vid äfventyr att eljest aftal anses slutet eller anbud antaget eller rättshandling, som af honom eller å hans vägnar företagits, blir mot honom gällande, och sådant meddelande varder inlämnadt för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt afsändt, må ej den omständigheten, att meddelandet försenas eller icke kommer fram, föranleda därtill att af sändaren icke anses hafva fullgjort livad honom åligger.

I fråga om återkallelse af anbud eller svar eller af fullmakt gäller hvad i 8, 14 och 19 §§ är stadgadt,

## 43 §

Genom denna lag upphävas 1 kap. 1 § och 9 kap. 9 § handelsbalken, 2 och 3 §§ i lagen den 14 juni 1901 angående ocker samt hvad i öfrigt finnes i lag eller särskild författning stadgadt stridande mot här ofvan gifna bestämmelser.

Förslag till lag **om** ändrad lydelse af 25 § **utsökningslagen**.

Invänder gäldenär, att den handling, hvarå krafvet grundas, icke är gällande mot honom förty att han blifvit tvungen eller förledd att utgifva densamma; och visar han sannolika skäl för invändningen; varde ock målet förvisadt till domstol, där ej gäldenären försummat att tvånget eller förledandet anmäla och kungöra såsom i 26 § stadgas.

Förslag till lag om ändrad lydelse af 10 § 2 mom. i förordningen den 10 Augusti 1877 om nya **utsökningslagen** införande och livad i afseende därå iakttagas skall.

Invänder den, som utgifvit löpande skuldebref, hvarom i föregående punkt sägs, att skuldebrefvet icke är gällande mot honom, och grundar sig invändningen å förhållande, som afses i 30—34 §§ *lagen* om aftal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, vare den invändning utan verkan mot den, som efter öfverlåtelse blifvit innehafvare af skuldebrefvet och därvid var i god tro.